

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת דברים תשפ"ד

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קון הדפסה היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

בבא בתרא. חזקת הבתים - פרק שלישי דף מ עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - רש"י" (רש"י)

תוספות

איכא דאמרי אר בר יוסף דלא אמר להו תיבתו בו - אדך גירסא קשה לרבינו יצחק. מאי בקיע מאי בנייהו? את הבריא חולקין בסתמא ועוד, ופסקינן לקמן הלכתא דחיישינן בסתמא, ואם בו היכי מגבינן כולחו ומתנא, כיון דאניו אומר לסהדי? כתבו בשוקי ברייתא? ומיהו, לפי שנהוגים עתה לכתוב בשטר מתנה ואמר לנו "מתנה זו כתובה בשוקא וחתומה בברא". הלכך, כי אמר להו נמי סתמא -

- 1 דעתו לומר כמו שכתובים בשטרות, ובמי
- 2 האומדנים לא היו נהוגים לכתוב בו, לכך היה
- 3 צריך לומר להו ספק בפירוש "כתבו בשוקא" בו?
- 4 ורבינו חננאל גריס: דאמר להו "לא תיבתו בשוקא ברא", וקר ליה סתמא - שאינו אומר להם
- 5 להעמיק עצמו, ואומר שלא לפרסם. והיינו סתמא,
- 6 כלומר: לא פרסם ולא העמיקם. אבל "כתוב" בו?
- 7 לא חשיב סתמא, וכשר לפירוש רבינו חננאל.
- 8 ולפיכך מה שנהוג לכתוב בשטרות "מתנה זו
- 9 כתובה בשוקא וחתומה בברא" - אינו אלא
- 10 לשורא דשטרא. ומיהו, לישנא דסתמא לא
- 11 משמע הכי.

שלא

דלא כתיב בה אנן עדים ידעינן באונסא דפליגי - שאנוס נמור שר לו, ומכירין אנו איהא אונס. אי לא כתב בה חכי, אלא סתמא כתבה פלוגי אמר לנו שזאנס. מודעת דפמיא אי במודעת דמסר אונסא ואמתנה - לא צריך כולי האי, אלא כיון דמודעת לסהדי דהאי גיטא שאני נותן לאשתי אנוס אני בו. ולא צריך נפשי ששיתא, לפיכך דרמי שאני מבטלו

בפניכם. וכן המתנה שאני מקנה לפלוגי אנוס שאני, ואינו מקנה עתה חרבינו תואה מבטלת - אי על גב דלא דעה איהו אונסא דליה, היא גט והמתנה בטליק. גלוי מילתא בנפשיה היא - כלומר, הרבה בני אדם יוכלו לידע אונסו. דכין דאני מקבל ממון במתנה ובגט זו שנתון, אם איהא נדיחא ליה ליתנה מדעתו - למא לו למסור מודעת? ואי לא ניתא לו ליתן - למא לו ליתן גט ומתנה? אלא דהאי נאנס בגט ובמתנה זו, הלכך ארן צריך לפרש אונסו. דלא דמי לו, דהתם צריך לפרש, דאיכא למימר סתם מוכר - אלא בריצונו מוכר אלא משום חסרון משעו, והלכך איכא למימר דמסר מודעת, דקסבר: הוים ולמחר שיחיהו לי מעוה, מפיקא מודעת ותבענא ליה לדינא, ויחזור קרקע שלי ואני אשלם מעותיו. אבל נכא, אם בריצונו נפשו נותן גט ומתנה בלא אונס - למא כותב מודעת בתנאי? לא יתן גט ולא איצטרך לכתוב מודעת. אלא דהאי אנוס הוא. ומשום הכי תקינו בגיטין דלא יצטיבנא עמו. ועוד דהתם שביטא בעל כעל מודעות שמשר. וכך הוא מפורש בעריכין, בפרק "האומר משקלי עלי" (בא ב), אמר בר ששת האי מאן דמסר מודעת אגיטא - מודיעה מודעתא, שישטא אל צריכא דעשייה וארציה, מהו דתימא: כיון דארציה - בטולי בטליה למודיעה, קא משמע לן: עד דאמר "בטלתי", ואימא: כיון דארצי בטליה, ולא צריך לפרשי דבטליה ואמרינן, וכן דתני: וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיתן, אמאי קתני עד

שיאמר "רוצה אני"? אלא קא משמע לן: עד דמשה לבטל בשעת מעשה לעושו זה גמור, ולא מהני ביה ביטול דקודם כתיבה, אלא אם כן ביטלו אחר כתיבה. וכלומר, דאני דנו בגלוי מילתא בעלמא, דלא חיישינן אל התגלה מילתא או לא, ודברא היא דאניס, כפרדשייתא. ואי דוביני - שמשור מדענא שזאנס, ולפיכך לא תריא מתנא עד שיעידו העדים שמכירין באונסו - משום דאיכא למימר דלא אניס, אלא השתא למעות צריך, והוים ולמחר ליבעי למיחורט בהדיא מכירה שיעידמו לו מעוה, ולפיכך מסר השתא מודעת לבטל מכוונה. לא כתבינן מודעת אוביני - נראה לי שעמא דרבא, משום דאמרין לקמן בפרקין (מת א), הלכתא, תלייה חובין - ובניהו זבני. והא אמרין אלא שדה סתם, שפאורו למכור אחת שביחיהו, והוא בירר מעמבא אחת מהן ומכרה. דלא הוי אונס. אבל "בשרה זו" לא כו'. והלכך לא כתבינן מודעת, דאי בשרה זו" - לא הוי ובניהו זבני, ולא צריך מודעתא, ויתבא עדים שנתנו, ומיכרה בלא שום מודעת. ואי בשרה סתם - לא הוי ובניהו זבני, ואין אנוס בתו ההשדה, שיהי מודיעיה בירר ומכר את זה השדה. ומודעת זו שיכתוב - פסולה היא. דמודעת בלא אונס לאו כלום היא. ומיהו, דאמר לקמן: תלייה חובין - ובניהו זבני, חזינן דאכשר מודעת אוביני, דלית ליה חך סברא דרבא. ופשני: מורי רבא דכתבינן מודעת אדניס - כהאי גוונא דמעשה דפרדס דלקמן, דמתוך חך חובין שפמחדין אתו לחפסדי אפרוטי לגמרי בלא דמיס קמובין ליה - חך בלבו למכור לגמרי צריך מודעת, אלא יעידו ששמעו לזה המחזיק שבא בעסקין על בעל הפרדס, ויטול חבל הפרדס את שלו. וכך פירש: אתא מריה דפרדיסא גבי סהדי, ואודיעיהו הני מילי שרוצה זה לנלוול לפרס שנתנו, ואמר להו אנא תבענא ליה קמייכו, ושמעו מניה דטעין עומתא ניהיל ויתן לן על ולא מדיד', ובתרי הכי אמר ליה שאמאי: אנוס מכוונא בך. ואמר ליה כתוב לי שטר מכירה בלא פניי, כדתנן: שחובין שכל למוכר אף על פי שאין לוקח עמו, וביחיהו לו חך הדימין. והלך זה וסיפרי לעדים מה שחייב להם שטר מעוה. וקודם שכתב ומסר השטר מכירה אמר לעדים: אימיתם אפיהם שעתין ופסקינן: "לקוחה הוא בריה זה ואת שלו שנים", ואין כתבנא ליה שטר מכירה כמו שאמר ליה בפניו. ואגבל הדימין. והשתא אמר מודעת קמייכו דלאו ברעות נפשי מובינא להאי פרדיסא, אלא משום דכפר במשכנתא, ובתרי הכי תבענא ליה לדינא ומפיקא לה מניה, על ידי שיריא שטר מכירה זה מורי אדניס, ואני ארציה מתנתא לפניו המבטלת, והוא לא יתן לבו לטעון ולומר ששלש שנים היתה קמיה לך, הקדמין לשטר זה. כתיבא גוונא - שפנפסיס חבל אם לא ימכור - שטר דכתבי מודעתא. מתנתא פשיטתא, מתנה טמונה. לקמיה מפרשי. לא טנבינן בה - רדמא נתנה לאחר כתר, ואי לעשותה מודעת אלתרתה נתכין, כדלקמן. איפטורי - הטענו עצמכם. וכן ניסין; ואיכא דאמרי אר בר יוסף דלא אמר להו תיבתו בשוקא ובברייתא - לא ציום לכתוב בשוקא וברכותיו, אלא סתם אמר להו "איכא בנייהו סתמא" - שאמר להו "כתובו" תם, ולא אמר להם "אימיתם", וגם לא ציום לכתוב בשוקי ובברייתא, ללישנא קמא דרב חובין, כשרה, וללישנא בתרא - סתמא, דצריך לומר להם: כתוב בשוקא וחתומה בברא. ופירוש רבינו חננאל גריסין: דאמר להו לא תיבתו בשוקא ובברייתא, ואי אפשר לומר כן, דלשני לשונות דרב יוסף משמע סתמא שדהו. בשוקא ובברייתא - לעין כל כתובו לו. אמר רבא הוויא - לא מתנא סמירתא לבטל תרתה - שטר מתנה או מכירה גלויה וכשרה שנכתבה אחרין כן על שדה זו לאדם חך, ולכך כתב לך שטר סמירתא, ולא חזיק בהאי שדה האין כתיבא. אלא מבטלא איתמך - וטעות הוויא. איתא בריה קשישא - קודם כתיבה השטר לאשתי. אפך ליה לפהו - קודם שכתב השטר, וילו איפטורי פיינא - באותו מקום. וכתבו ליה - לבני, וקדם שטרו וגבה הכל, לא פרי קנה - בהך, משום דהויא מילתא. ולא פרי קנה - האשה, משום שדמירתא הויא לה מודעת לבטלה. ולא הויא - דמתנה סמירתא כמאן דליתיה היא. ולא הוי מודעת. דמתהא אונסא - שאינה חפצינה בו אלא אם כן יכתוב לה, הלכך לא גמר בלבו להקנות לה אלא עד שישאנה, ויחזור בו. והלכך תתם הוא דהויא מנוקם מודעת. אבל האב - דליכא טענה אונס בבתייתא - לא הויא מתנה סמירתא קמיהא מודעת לבתייתא, שהיא עולה בתקנה. לבטלה. דבמקמיתא לא ניתא ליה דליקני והוא ועבדה סמירתא, אבל אחרון שנעשה לו שטר ראוי - ניתא ליה דליקני. שמעין מדיבא דמתנא סמירתא לא הויא מודעת לתרתה אלא הויא איכא אונס בבתייתא אונס מוכיח, אבל בלא אונס - ניתא ליה דליקני.

שלא אמר לי אדם דבר מעולם — והוא הוין דאפילו אם אמר "ובינתיה מפלוגי דובנה מינך" דלא היא חוקת עד שיאמר "אתח מברת לי", בדקנתו סיפא. אלא הא עדיפא ליה למינקט "שלא אמר לי אדם דבר מעולם" — לאשמועינן דלא הוי "פחת פסל לאלם", כדאמר בגמרא. אמרו לי אחיו (לי) שטרך — וכשלא אוכל להראות שטרך שולחתי, יאמרו שגולתיה. אבל כשאומר "לא אמר לי אדם (דבר) מעולם" — לא יאמרו שגולתיה, אלא ראינתי שלא

מיחו בידי והחוקת בה, ומצנא שמחל לי. **והא** — פירש הקונטרס: בתיי בחלת על פיו, והוא סייע עלי, וכיון שבמצותו עשה — הוי חוקת שיש עמח טענה. וקשה: ומדקאמר בתר הכי "והא אחיל", משמע דעד השתא לא היה מחויב בה מטעם מחילה. ועוד: דלא לתר ליה לה לרב נתמן למימר מחילה בשעתו הואי ונראה לפרש, דרב ענה הוה טעין שלקח ממנו, ולא הוין לו עדים שלקחה, והיה רוצה להיות נתמן מתרות חוקת. וכי אמר ליה רב נתמן דלא חוקת היא — השיב לו רב ענן: והא אחיל, דאף על פי שאינו נתמן לומר "לקחתי" — תוא שלי מטעם מחילה, דסייע בגודא כבודאי. והיה לו עדים, וא היה מודה לחוקת — ואין הוסיגא מוכחת כן.

שלא אמר לי אדם דבר מעולם פשיטא — קשה למורוטי הוב רבנא: דמאי: דמאי: פריך "פשיטא"? הא לביע (ל) כן, פריך גמרא: אלא מתעה חוקת שאין עמה טענה בה, ופירש שחוקת פירוש ראשון, דאפילו אמר "שלא אמרו לי אדם דבר מעולם" פריך ונראה לומר: דמכח סיפא, דמשמע דאפילו "פשיטא" דובנה מינך "ובינתיה" לא היא חוקת. פריך "למחיל" — ונראה כי לוי, דוחק, דמנא ליה למיפק ארישא ספי מסיפא? ופירש דמנא איכא למיפק איפכא, ולפירוק ספי מסיפא לרישא ונראה לי: דמקשה לא מסיק אדעתיה דנטוען ליה אן, ולהכי פריך: פשיטא טדענה גרידא אינה מועלת, דאינה טענה ומשני: דסלקא דעתך דנטוען ליה אן, דכיון דלא מיהא שלש שנים

— ודאי מכר לו או מחל. ועוד יש לחזק: דרבי ישמעאל דלא ילפי משור פריך "פשיטא". אבל קשה: דבמתניתין לא החזירו רבנן, ומתניתין כרבי ישמעאל נראה דפריך אחזקה דיום אחד, דמתניתין גמי אריי, בה — ופירש הקונטרס.

כמאן כרבי יהודה — קשה לרובי שמשון בן אברהם: הא דאמר רב עובין לעיל (לז. ב.) לדידי במפשיטא לי מנייה דלא כרבי יהודה ושמו סבר בוחתיה בתרא. ופליגי עליה בתרא. **אמר** ליה מחילה בשעתו הואי — וקשה: דבפריך "איחוד נשך" (בבא מציעא ס. ה.) אמר רב נתמן: השתא דאמרו רבנן אסמכתא לא קני — הדרא אפדת הודרי פירי. למימרא דאמר רב נתמן מחילה בשעתו לא היא מחילה: הוא המוכר ארעה לחבירו בו, ואמר רב נתמן: ומדינא דאי שמיטא ואביל — לא מפיקנן מניה משיט: דהם זבני אחא הלואה. ופירש הקונטרס: הכא הלואה — ומיחוי כרביה, שמתחלה בחלואה באו ליה, וכרביה קצצה דמו. ואין אבק רבית אלא במכר, כגון לקח ממנו פירות דרשי מחינתין. דהתם משמע דבכל מקום לרב נתמן מחילה בשעתו היא מחילה, רב מהתם בחלואה, דמיחוי כרביה, והתם סבר רב נתמן דלא היא מחילה מזה, בלאו הכי בעל פשוט. והא אמר רבינא דהתם פירקא (סב, א) דמשכנתא בלא כנייתא בדינינו אין מחוייין ממולה ללוה, דלא חשיב רבית קצצה. ומסתמא דלא פליגי עליה רב נתמן ונראה לרבינו תם, דהכי פירוש: דבכל מקום סבר רב נתמן דלא היא מחילה, כדאמר פא. ובריש "המפקיד" (בבא מציעא לה, א) קאמר נמי רב נתמן: והם שמוא בעטות הוא. ובסוף פירקא דגיטין (יד, א) גמי אמר דקנין בשעת חור — אלא היינו טעמא דרב נתמן, דהתם זבני ולא היא מחילה בשעתו, שאפילו היה המוכר יודע שיוכל לחזור — לא היה חוזר, דניחא ליה דליקו בהימנותיה, וגמר ומקני. אבל הכא היא מחילה, והלואה אינה קני ליה אלא בתורת מכר, והמוכר אינו כלום, דאסמכתא היא ולא גמר

ומקני, וכיון דהדרא ארעה — הדין גמי פירי. אבל אם היה נתון בתורת רבית היה קונה. דאבק רבית אין יוצא בדיינים. ורבא דהוה בעי לאתוויי אונאה לא היה יודע מה הפירוש, שאם היה יודע — לא היה מקשה כלום מאונאה. דהכא לא היא מחילה בשעתו. כדפריך גמר ומקני. ורב נתמן היה משיב מאיילוניות לפי סברת רבא, כלומר: אדומותב לי מאונאה — חסינן מאיילוניות. אלא על כירוך צריך אתח לחלק, כדפירשית.

סתמא מאי — משום דתרי לשינא אמר רב יוסף לעיל, ואיכא בינייהו סתמא, חד פסל וחד משער. הלכך קבעי הכא: אמאי אסמכין אי אמר לון סתמא "כתובו", ולא אמר להו "יתיבו בשוקא וברבייא? ואלא אמר להו נמי "איטמרו? מי הוי מתנתא סמיירתא או לא? ויש מפרשין דאמודע קאי, דראוקמנא דלא היא מתנתא סמיירתא מודעא לחברתה. אבל סתמא מי היא מודעא? ולא נהירא כלל, דלהווא לעינא דאמרנן סתמא פסולה — דהאי

1 לא היא מודעא, דהיינו סמיירתא. ולא חיישינן —
2 דאינה סמיירתא, אלא בשעתה. חיישינן —
3 לסמיירתא ולא מגבינן בה, ואי מגבינן — לא
4 מהדינן עובדא. דהיינו דלא קאמר רב אשי דלא
5 מגבינן אלא חיישינן — דספק הוא. והיכא
6 דקיימא ארעא — תיובת, והלכתא חיישינן —
7 דלא מגבינן בה, והלכך צריך לכתוב בתוך
8 השטר: וכך אמר להו "כתבוהו בשוקא ותתמוה
9 בברא", ואף על גב דלא אמר אלא "כתבוהו לו".
10 — סתם שטר, כגון מתנה סתם שטרקו וכמוסי קאמר.
11 **משנה** כל חוקה שאין עמה מענה אינה חוקה
12 — בין בחוקת שלש שנים דרקוקטות ובתים
13 ואילנות, בין בחוקת יום אחד, כגון הנך דאמרנן
14 לעיל (ל. א.) אחוק להודרי: בו, מיירי, וקאמר
15 דצריך לטעון מאיזה כח החוקה בה, והלכך כיון
16 שמתוך סתמא ממלא, שבוין יוד לקרעה זה
17 ומתוך כל החוקה בה כשיער חוקה שאמר
18 בתמים, וזה שתק ולא מיהא — היא חוקה. ואי
19 המערער נתמן לומר: לא על ידי יוד לקרעה
20 שלי, אלא בלא רשותי, דאם כן — למה הניחו
21 להחוקק. שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה
22 חוקה — בגמרא פריך: חוקת מבח ירישה וישת
23 שאומה: אבלתיה שיש חוקת מבח ירישה אבי,
24 שהיה מחוקק בה ביום מותו. דאין צריך מענה —
25 לומר היאן בא ליד אביו, דאין אדם אבי
26 בקרקעות אבי אבא ליה, ומיהא, ראיא
27 בעדים יש, שאי את אביו החוקק בה יום אחד.
28 והכי מפרש בגמרא. **גמרא** פשיטא — דכיון
29 דאין לו טענה — אינה חוקת. מיוזב זבנה ליה — ואבד
30 שטרו. **אמרו לי אחוי שטרך**, שאינו בקי בדין, לידע שחוקה במקום שטר עומדת. קא
31 משמע לי — דאי טעין — טעינן ליה, ואי טעין — גאו לא לפינוי ליה למטעין. משמעין
32 מהכא דאי הוה טעין הכי — מהמנינן ליה, דכתיא גונאט אינו קרוי חוזר וטוען, דאין זה
33 מחוייב טענות ראשונות. שקל בירקא בארעיה — שטן שיש בנסב בשורה, וטסל את
34 המחיצות, ולא נודע מקומן. הוה גריד בו — עשה כותל חדרו שיש לבין שכנו, והרואיב
35 קרעו עליו, ועשה הכותל בחדר גרידו. והא אחוי — שבניתי כותל בעל וביצואתי
36 דאמר לקמיה: דאתא וסייע גודא בהדאי, וכמאן דאמר לי "חזוק וקני" דמי. וכיון שעל
37 פיו עשיתי, והם חזקתי יום או יומים, שהיה כותל שלי בקרעו שלו והוא ידע ולא מיהא
38 אלא שתק — אי חזקתי חוקה שיש עמה טענה. ואיך הוה טעין: לא נתתיה, ושני חוקה
39 לא החוקק. **אמר ליה כמאן** — טענה "ואחזיק" — דסבירא לך חוקת יום אחד היא
40 חוקה, היכא ידיע מערער ולא מיהא. כרבי יהודה — דמתניתין, דתלי טעם דשלש שנים
41 כדי עשיתי, אסמכתיא שנה כו', הא אם קרוב בתוך מהלך יום, שיוכל לידע מיד כשיער,
42 ולא מיהא — תחתיה חוקה. וכרבי ישמעאל רביי יוני נמי, בשלדו פירקן (נט, ב.) חנו רבנן:
43 משעה יבאחד אתר שפתח והלכותיה לזרע האחזיקי, בא לפני רבי ישמעאל, אמר לו:
44 החוקת משום דסבירא ליה: בפניו — לא לתר היא חוקה. אין הלכה בו' — אלא כרבנן,
45 דאמר: דכל דבר חוקה ישלש שנים מיום ליום בעינן, והא אחיל בו' — והא יש לי טענה
46 דהיא שחוקה לי קרעו, דישי לי עדים שראו שהיה מסייע לי לבנות הכותל, וכמאן דאמר
47 "לך חזוק קני" דמי. מחילה בפעוית היא — שלא היה יודע שאתה בונה בתוך שלו. מי חזר
48 עקבת — בתמייה. אלא גם אתה טעיה, ובסבור היית שאתה בונה בתוך שלך.

חך

אבל

שותף יש לו חוקה – יש ענין לשותף דאין לו חוקה, כדמפרש לקמן. ואם תאמר: אם כן ליתני במתניתין: שותף אין לו חוקה, אף על פי שיש שותף שיש לו חוקה, כי דכתיב דתני אריס אף על פי ששאר אריסי בעתי אבות יש להן חוקה ויש לחלק. שותף כיורד ברשות דמי לאו למימרא דאין לו חוקה – ואם תאמר: מנא ליה? דילמא לענין שנטול בשבח המגיע לבתים,

- 1 כדאמר בסמוך וכי תימא, דמיטבע ליה דבבל ענין
- 2 מדמי ליה לאריס – דלמא אריס כתיב אריס אבא
- 3 שיש ליה חוקה, ולא כאריסי כתיב אבות שבח
- 4 המגיע לבתים – מפרש רש"י בכמה מקומות,
- 5 וכן היבנו שמואל: מגיע לבתים – כגון ענבים
- 6 הראיין ליבצר. וקשה: ואמרין בפרק קמא דבבא
- 7 מצינא (טו, טז): הא מטבעי בבל יום וקא מגבי
- 8 שמואל לבעל חוב שבח מאותו העמידים לבתים. ואי
- 9 סלקא דעתך היינו ענבים הראים ליבצר – אם כן
- 10 בעל חוב לא גבי מנייהו, כדאמר בחטובת פרק
- 11 "ערה" (ג, א) אמר ליה: זיל הב ליה תמריי דילך
- 12 בודיא. אמר ליה: לא יתא אלתי בעל חוב. דהווי
- 13 לבודיא קאמינא. סוף סה כל העומר ליגדר כגורד
- 14 דמי. דריבוי דיקלא קאמינא. אלמא לא גבי
- 15 מאותם העמידים ליגדר ולא פירכא היא. דהא
- 16 רש"י נמי לא בעי למימר מאותו העמידים ליבצר
- 17 מיד, אלא כלומר כל דבר שסופו ליתלש, כגון
- 18 פניו או בוטר. ורבינו תם מפרש: מגיע לבתים
- 19 – היינו דבר שבא על ידי טרחה ומייתי ראה
- 20 מאה דנתן בסוף יש נחלין" (בבא בתרא קלד,
- 21 א): האומר "זה אחי" – אינו נאמן, ויטול עמו
- 22 בחלקו. מת – חיזויי בסכסס הקומום. נפלו לו
- 23 נכסים במקום אחר – יירששו לחיו עמו. ובעי רבא
- 24 (שם קלד, א): שבח ששבחו נכסים מאליהם מה?

בשבח המגיע לבתים לא תבעי לך, דכי נפלו ממקום אחר דמי, כי תביעי לך – בשבח שאינו מגיע לבתים, כגון דקלא ואלים, ארעא ומסקא שרטון. משמע: שבח שאינו מגיע לבתים – היינו בא מאליו. ורבינו אלחנן נראה, דאדרבה משם קשה לרבינו תם: דלמה שניה בלשון דמעיקרא קאמינא: בסכסס ששבחו מאליהם מה, ובתר הכי קאמינא: כי תביעי לך – בשבח שאין מגיע לבתים. דמעיקרא נמי היה ליה למימר שבח שאין מגיע לבתים אלא משמע שבח המגיע לבתים נמי הוי בסכסס ששבחו מאליהם. ועוד קשה לרבינו תם: אמאי קאמר רבא דקלא ואלים? ומה ליה למימר: דהווי פירות הבאות מאליהם ואומר רבינו משמשן בן אבהם: אלא תימה לפירוש רש"י בשבח המגיע לבתים היינו פירות, אמאי חשיבי נכסים שנפלו לו ממקום אחר, ויטלו אחיו עמו? הלא גם להם יש פירות בארעם שהיתה כגנה זו. והא מביעי ליה בקדלא ואלים ארעא ומסקא שרטון אי חשיבי כנפלו לו בסכסס ממקום אחר, כל שכן פירות דיתן לך ואחשביניהו טפי כנפלו לו ממקום אחר. כדבחיב: גבי כבור (שם קכד, א) דפליגי רבי רוחבן בחיבתיה חייביט, ששלחו? והווי תמרי, אי כבור נוטל פי שנים אי לא. ואפילו הכי מורד בקדלא ואלים, וארעא ומסקא שרטון, דחוק – אלמא חשיבנין פירות טפי כנפלו לארד מכן מדקלא ואלים, ומצינן למימר שפיר שיתלו אחי בפירות, ואף על פי שגם לקוח גרם בתלמי – דהם טרדו והם אכלו, אבל מה שהמתן טרד – ואם לא יקוח בשבח כמאותו? ובחלקים – חשיבי. והא דאמר יאחר כך מת – זה דבר פשוט שיתלו עמו. ומידה, קשה לפירוש הקונטרס: למה הוצרך כאן להאריך ולומר בשבח המגיע לבתים, דהיינו פירות שכלל שנה ושנה, כדון אריס? לא היה לו לומר לא שנטול בשבח שאינה עשויה ליטע כשהה עשויה ליטע, דהיינו כדון אריס, וידע שלא ברשות שקיל בשבח העשויה ליטע כדון אריס, כדאמר "הישואלי" (בבא מציעא דף א) הוירד לתוך שדה חבירו שלא ברשות כו, ומסיק בדשדה העשויה ליטע – אומדים כמה אדם רוצא ליתן בשדה זו ולנטעה. ופירש רש"י: דהיינו כדון אריס העיר. אבל לפירוש רבינו תם אתי שפיר, והכי פירושו: שנטול אדם בשבח המגיע לבתים, דהיינו, על ידי טרחה, בשדה שאין עשויה ליטע כשהה עשויה ליטע, כדון אריס. אבל באין מגיע לבתים – לא טיול כדון אריס, ואף על גב דרואם (וצריך להבה דאריס) נוטל בשבח דתרי מעלגא ממליא, לא דמיטבע בפרק ימי שאחיו (בטין עד, ב), והוא שוירד לא רשות – כדן גמרא דאין לו לרשותי הבא ממאלי כדון אריס. ומכל מקום קשה, דבכל מקום גרס "ובשדה" (שאניו שלו) (וצריך להבה) שאינה עשויה ליטע) כדון, ולפירוש זה היה ליה למימר "ובשדה" בלא וי"ו, כיון דהווי מילתא היא ויש ליישב פירוש הקונטרס. ונפרש יהוי "הישואלי" כמה אדם רוצא ליתן בשדה זו ולנטעה, דלא היינו כדון אריס: דלאריס נותנין יותר למחצה ולשליש כי עוסק כל התקנה כמה זכאים. אבל הכי פירושו: כמה אדם רוצא ליתן לקוח בשבח עמו? ולא ירד בה לאריסה.

גמרא אבוא דשמואל – וגם לוי חבירו. תנו – במתניתין. שותף – השותפים והאפטורופין כו'. אבל אומר לא תנו. דכל שכן דאין לו חוקה, דהא אין לו חלק כלל. דינמא: מינא דדידה לו חלק בו קנה מחבירו את חלקו. ודאי ודאי לתקנן ניתון לו. אבל שותף יש לו חוקה – דאם איתא דלא מבר לו חלק – היה לו לעמוד את תאומה ולאכל

גמרא אבוא דשמואל וְלוֹ תִּתְּנוּ: שוֹתֵף אִין לוֹ חוֹקָה, וְכַל שֵׁכֵן אוּפוֹן. שְׁמוּאֵל תִּנְי: אוּפוֹן אִין לוֹ חוֹקָה, אֲבָל שוֹתֵף יֵשׁ לוֹ חוֹקָה. וְאוּדְאֵי שְׁמוּאֵל לְשִׁמְעוֹנִי, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הַשׁוֹתֵף מִחוּזְקֵין יְהִי עַל יְהִי, וְעוֹמְדֵין יְהִי עַל יְהִי, וְנִשְׁעִים שׁוֹמְרֵי שְׂכָר יְהִי לְהִי. רַמְי לִיהִי רַבִּי אָבָא לִרְבִּי יְהוֹרֵה בְּמַעְרַתָּא דְּבִי רַב זְבַאי: מַי אָמַר שְׁמוּאֵל שוֹתֵף יֵשׁ לוֹ חוֹקָה? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: שוֹתֵף פְּיוּרָה בְּרֵשׁוֹת דְּמֵי, לֹא לְמִמְרָא שוֹתֵף אִין לוֹ חוֹקָה? – לֹא קִשְׂיָא: הָא דְּנִתְיָה לְבוֹלָה, הָא דְּנִתְיָה לְכִפְלָא. אֲמְרֵי לֵה לְהָאֵי גִּיסָא, וְאֲמְרֵי לֵה לְהָאֵי גִּיסָא. רַבִּינָא אָמַר: הָא דִּין חִלּוּקָה, הָא דְּלִית בְּהִ דִּין חִלּוּקָה. גִּיסָא, אָמַר שְׁמוּאֵל: שוֹתֵף פְּיוּרָה בְּרֵשׁוֹת דְּמֵי. מַאי קָא מְשַׁמַּע לָךְ? שוֹתֵף אִין לוֹ חוֹקָה? לְמַאי: שוֹתֵף אִין לוֹ חוֹקָה אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבִּי בַר אֲבָהוּ: לְזַמְרֵי, שְׁמוּאֵל בְּשֵׁבַח הַמְּגִיעַ לְבֵתִים, בְּשֵׁדָה שְׂאֵינָה עֲשׂוּיָה לְיַטַּע בְּשֵׁדָה יְהִי לְהִי. וְהָאֵמַר?

או זה יטול חצי הקרקע וזה החצי, ולשנה הבאה למפרע – מה שלקח זה אשתך יקח זה עכשיו, שכל אחד רוצה ליהנות בכל שנה בחלקו. וזה שתינה לחוקו לחבירו שלש שנים בבכ השדה – ודאי מבר לו את חלקו. והלכך הווי חוקה. והא דאמר שמואל אין לו חוקה נדחית לפילגא – שכן דרך שותפין לאכול זה פלגא ואיך חבירה פלגא. שלש שנים או ארבע, ואחר כך אוכלין למפרע בענין זה ארבע שנים אחרות. ואמר לך להאי גיסא – היבא נדחית לבולה – לא היה חוקה, שכן הוא מנהג השותפין לאכול שדה שלש שנים. והלכך לא מצי טעין "לקוח חבירו". והיבא נדחית לפלגא – לא היה חוקה, דסברא הוא דאמר, דאם איתא נדחית ליה ליהנות מחלקו בכל שנה, לא להווי שותף שלש שנים או ארבע שנים אחר חבירו, כמנהג שותפין – לא היה לו לברר חלק אחד לבדו, אלא יעשו בשותפות והלכו הפירות. הכי רבינא: רבינא אמר להא דנחית לבולה הא דאית בה דין חלוקה – ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה – הווי איתא, דכיון דיש כדי לזה וכדי לזה – אינו מנהג לנהוג האחד לקהידים לו חלקו שלש שנים, אלא אם כן מבר לו חלקו. דלית בה דין חלוקה – אינה חוקה, דהתם מנהג הוא לאכול זה שלש או ארבע שנים שלמות כל השדה, ואחר כך זה, משום דבזבן אמתא ביהו איתו כדאי. והכי קיימא לך, דהך עובדא דרימי בר אבא רבא בר חמא דבזבן אמהתא בשותפות, מוז משמשא ראשונה שלשית כו' ברש פרק (קטב, ב) ופושנין טעמא: כי דהכי לית חילוקא אהדי – הוא הדין דהא היה כל אחד משתמש שלש שנים רצופין לא תהוי חוקה, דהא לית באמתא אמתא דין חוקה, והלכך לא תהוי חוקה. ויאנו דאחוזבן בסיוונן – משום דלמא לא ידעי העדים לוקח שלש שנים שלקחה בשותפות, ויעטון חמתיקה בה שאינו שותף, ותהוי חוקה חוקה. לומר שנוטל – כדון אריס שוירד בראשונה, אפילו בשבח המגיע לבתים – גמר פירי. כמה לקצור, וענבים לבצור – נוטל כל החצי כדון אריס העיר. ואפילו הוא שדה שאינו עשוי ליטע עשוי לירעה, ונטעה הוא – נוטל כל דינו אחרונה עשוי ליטע, כדון הוירד ברשות. דאלו יורד שלא ברשות – שמין לו וידו על התחתונה, והוא השבח יתר על היצאה – נוטל את היצאה, והוא היצאה יתר על השבח – נוטל יציאה שבת, כדאמר בבבא מציעא "הישואלי" (קא, א) הוירד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות, אמר רב: שמין לו וידו על התחתונה. ושמואל אומר: הוירד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות שדה או ירעה, ואמר רב פפא: לא פליגי, וכאן – שמואל העשויה ליטע – כדון – בשדה שאינה עשויה ליטע. והבא חשיב לראי שותף כיורד ברשות, והלכך שקיל בשבח שאינה עשויה ליטע לטעוה העשויה ליטע. ואי היה אמר שמואל שותף אין לו חוקה – היה אמנא דידו על התחתונה, הואיל ובכל רשות חבירו ירד.

אמאי – שמעידין זה על זה. ונועין בעדותן הן – דכל זמן שלא חלקו לגמרי, אי יטול שום מעשר כלום מן השדה – ויפסדו שניהן, ובמצא דלעצמו מעיד. דכתב ליה – האי מעיד להאי מחזיקין דין ודברים אין לי עמך בכל השדה, ואפילו על חלקי, שהכל שלך. והכי משמע: דין ודברים לא יהא לי על שדה זו. ולשון חכמים הוא לומר "אין ליי במקום

הכי קאמר: שנטול בשבח המגיע לכתפיים בארסי – שלא יסתלקו אותו כמו קבלו, כמו שעשין לנטוע לטעם ולא ברשות ושמעלקן אותו בכך אפילו מעשה העבודה לטעם, ובשדה שאין עשודה לטעם כו', פירושו: ועוד שגם בשדה שאין עשודה לטעם נטול כמו בעשודה לטעם. מה שאין כן בנוטע שלא ברשות. א"ל"ן י"ן עסק בה לא אמר כלום – ואם תאמר: דבפרק

"השלוח" (גיטין מז, ב) גבי מוכר עבדו לגוי כו' אמר: הויבי דמי אנתו? דכתב ליה: לכשתרבה ממנו – אין לי עסק בה. אלמא "אין לי עסק בה" הוי לשון טוב ואומר רבינו יצחק: ד"אין לי עסק בה" משמע: את תהא לעצמך, וגבי עבד דרמני "הוי את לעצמך" – את לעצמך נמי "אין לי עסק בה", אבל בשדה דלא שייך למימר "הוי את לעצמך", כי אמר נמי "אין לי עסק בה" – לא אמר כלום. ודין דליבא לפרושי "אין לי עסק בה" – אלא תהא לעצמך, וכן שדה נמי בעבד, ולא משמע גבי שדה "אין לי עסק בה" אלא סילוק דין ודברים, דכומבא בביריות (כח, ב).

מפני שמעמידה בפני בעל חובו – ואם תאמר: מאי איתיה מפני שמעמידה? תיפוק ליה: משום דלא ניתא ליה דתיחוי תרעומת עליו, דבארמוןי פרק קמא דבבא קמא (ג, ב) ראוון שמכר שדה לשמעון שלא באחריות, ואתא בעל חובו וסקרף לה מיניה – דינת הוא דאתא ראוון ומשתעי דינא בהדיא, ודא מצי אמר ליה: לאו בעל דברים ידיד את? דאמר ליה: לא ניתא ליה דתיחוי לשמעון תרעומת עליו, ויש לומר: דאין נפסל בשביל כך לעדות. אי נמי, הכא מיידי אפילו במכר בה שהיא שלו, דליבא תרעומת.

וליסלקו בי תרי מיניהו ולדיינו – ואם תאמר: לכו בעיני תחילתו וסופו בכשרות. והכא הוי תחילה בפסול, והוי כמו קרוב נתרחק ואומר רבינו יצחק: ולא שייך תחילתו בפסולת הבא, כיון שאין פסולת תלו בגוף אלא בממונו.

הכי גרסינן: **ותסברא** עניים שקלי דיינין מפסילי (אלא) הכי נמי בספר תורה ואמאי קרי להו עניים כו' אמאי

- 1 **אמאי?** ונועין בעדותן הן – דכל זמן שלא חלקו לגמרי, אי יטול שום מעשר כלום מן השדה – ויפסדו שניהן, ובמצא דלעצמו מעיד. דכתב ליה – האי מעיד להאי מחזיקין דין ודברים אין לי עמך בכל השדה, ואפילו על חלקי, שהכל שלך. והכי משמע: דין ודברים לא יהא לי על שדה זו. ולשון חכמים הוא לומר "אין ליי במקום
- 2 לא יהא ליי". והלכך, ביה דנתן לו חלקו – מעיד נטוליה. דלא רונג בעדות אהו. והכי נמי
- 3 הוה מצי לתרצוי כשהקנה לו חלקו, אלא ברוחא נקט, לשמעועינן דכבי האי גונא הוי
- 4 לשון מתנה. מאי הוי – הוי אינו לשון מתנה, ואבתינו בעדות אהו, דהאי הוינן לתניו – שותף, ואין לי עסק בה – כלומר, לא יהא לי
- 5 עסק בה. ומכלל אהא שומעי: אלא הכל יהא שלך. אלא שלא חזקה הדבר בפרושי מפי ודי
- 6 הוה מסולקת לא אמר כלום – דכיון דכרש – לו חלק בשדה, והוא אומר לא יהא לי חלק בו
- 7 – אין לי לשון מתנה לחבירו, אלא לשון הפלה הוא: הלאני שלא יהא לי חלק בשדה זו. וכל זמן
- 8 שלא אמר יהא נתן חלק שדה זו – לא יצא עדין מרשותו. ואין תופס לשון זה אלא דבר
- 9 שרעיון לא זכר בו, והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבוא הזמן שעתיד לזכות אותו דבר.
- 10 דאין אדם אומר דבר בעל כרחו, כדלכמן בפריקין (מש, א) ובכתובות (פג, א) דנתלה
- 11 הבאה לו לאדם לאחר כוונ – מתנה עליה שלא יירשנה. אבל מכין שכבר אהר עליו הוא, והוא
- 12 אומר "לא אתי שילי" – לא אמר כלום, ובעל כרחו יהיה דלא כל זמן שלא יתנה לאחרים. כן
- 13 נראה בעיני, ועיקר, והכי מוכח לקמן בפריקין, ויש מפרשים דמשום הכי לא אמר כלום –
- 14 דקאמר "אין לי דין ודברים" ולא קאמר "לא יהא", ובמצא שהוא מכוב, שהרי יש לו חלק בו
- 15 והוא אומר "אין ליי", ושבוש הוא, דאין זה לשון הגמרא לומר בשום מקום "לא יהא". והכי מוכח
- 16 לקמן, דקמשינן הבא כמאי עסקין – כשקני מידו, ולא קא מתרץ באומר "לא יהא". כשקני
- 17 מידו – שותף חבירו קנה מידו בקני סדר, והשתא דאיכא כתיב – מועיל התנא. וכי כתיב
- 18 מידו מאי הוי – אבתינו אמר מעיד לעצמי
- 19 השדה בידו? הרי נוגע הוא בעדות זו, ודינא ליה שהיה השדה ביד השותף, מפני שמעמידו האי
- 20 נתן לפני בעל חובו, שאם יש לו שום בעל חוב שחלוטו מעות קודם שחלקו לחבירו חלק
- 21 שהיה לו בשדה – יבא בעל חוב וסטרף אותה, שהרי חובו משועבדת לו ויפטר זה הנתן

אימא: לעולם דקדתיני עניים ממש, ובעניי דראמו עלייהו. והכי דמי? אי דקיין להו, ליתבו בי תרי מיניהו מאי דקיין להו, ולדיינו – הכא במאי עסקינן – דלא קיין להו. ואיבעית אימא: לעולם דקיין להו, וניתא להו, דכיון דרווח – רווח. "וגעשין שומרי שְׁכַר זָה לְהוּ". אמאי

מבעל חובו, ולא רשע ולא ישלם", ודלכמן בשמעתי. שאילו יטרפוהו מזה בעדים, שאימרו שלא היה לאלו שותפין חלק בה – לא יוכל בעל חוב שלו לגבות הימנה, והוה ליה "לזה רשע ולא ישלם", שלא באחריות – וכל שבח באחריות, אין מעיל לו עליה – אין מצטרף עם עד אחר להעמידה בידו, ואף על גב דאי הוה מופסד לוקח לא הוה רעה דמוכר. **מפני** שמעמידה בו' – ובדלית ליה ארעא אחריתי מוקמינן לה לקמן בשמעתי, דלא ניתא למיהוי "לזה רשע ולא ישלם". דקביל עליה אחריות – האי שותף לחבירו מנה שותקת לו, וכדמפרש ואולי, והשתא אינו מעמידה לפני בעל חובו, והלכך מעיד. אחריות וקלפא – שלא בשביל חוב חבירו, אלא מעתה לומר שדה זו לא אבתיא ואי סא יהא. אל שבן דאינו מעיד – דרוגה בעדות אהו כשמעיד להעמידו בידו זה, ודינא ליה דתיחוי ביה, משום דאי מפיק מיניה – עליה דהר. אמאי אחריות דאתא ליה מתמיה – אי סטרפוה בשביל חובו שתיב אלמיה, ויחיו לו הדינים. הלכך מעיד עליו כעיר דעלמא, ליהוידיה ביה, שאינו מעמידה בפני בעל חובו. דמיה הנהא יש לו אם סטרפה בעל חוב מידו ולא יהא כנגדו "לזה רשע ולא ישלם" הוא גבי חבירו, שקביל עליו אחריות ותיב לשלם, ואין לו. ובכנס בעל חוב זה במקום בעל חוב ראשון. וגם אם לא יעיד לו – מה מופסדיה הוי אחריות דעלמא לא קביל. ומהו נפשיך. בין יעיד בין לא יעיד – בעל חוב חולקו. דהוה רשע ולא ישלם. ולקמן מוכח דמיקר "לזה רשע" מוכר באחריות וטרפה מן החלקו ואינו מעיד, וכן שותף – שום עשה מתחילתו. מי פסתלג – מתמיה מן הוי סילוק גמור אלגבי עדות, והוה נוגע בעדות לכול חבול להניח. דאוקמת ליה בשקן מידו? והתניא בו' – וטעמא, משום דאיכא מפרסי קנטייה או עד, ובי שיעיל לו סילוק ועימדיה ביה, ואחר כך דלוחו לשותפותו. אין דנין – הגב, והוא טוען: לקחתו בדמים, או שום טענה. ראייה – עדים שראוהו שגב, או שמעידין שוהו ספר תורה של אותה העיר. דכולן שותפין ונועין בעדותן. וליסלקו – יתבאו "דין ודברים אין לי על ספר תורה זו", וקנו מידם. וליסלקו קאי – ואין יכול לטעל עצמי שלא יהא נוגע בעדות, שהרי נגתה בו ורצא בשמעתי. אלא אם כן ילך לו לזה ברע אחרת, שלא יתנה כפיראוי. למה עייר – לזכרני בני השעיר, דלחומות חולקו ולכל רביס, וליסלקו בי תרי מיניהו – לא ידעו בו כלל, ויחוו מיכיס גמור המנה של עבור. **הא נמי בספר תורה** – שפירשי: שום זמנה לבני עירי לקנות בו ספר תורה. ותסברא עניים שקלי בו' – גמרא קאי פריך עלה ומתריך לה, והדר מקשי מיניה. וישתי הגמרא היא זו, ועדיין לא סיים קושיא שלו למיפרך מינה עד לבסוף. כלומר, ותסברא דהכי קאמר דוקא, שהדיינין יפסלו בשביל ההעניס? והלא אין נועינן בעדותן בעל הדיבא אצל ספר תורה עניים הוי, שכולן צריכיים לו, ודין כרז אדם לקרואו בעי עירי עניים ששאק להם ספר תורה. דינא גמור הוא זה. **אין נקית אימא לעולם** – כל הבריייתא כשתינה, בדעינים מזה מיירי, ובדיני העיר שאינו עניים קאמר דמפסילי. ודקא קשיא לך? דינינן אמאי מפסילי, ואין קיין נועינן בעדותו? **בני** דרמו עלייהו – על דיני העיר. פירושו: שיהיה העיר, וכדמפרש ואולי, והשתא נועינן בעדותן זה, דבר קצוב לבני העיר, לכל אחד ממה יין לעיני העיר משלו בכל שנה ושנה. ומשני דלא קיין להו – אלא הכל לפי הצורך ולפי מחסורן של עניים נותנין, דכל זמן שיש מן המנה בעין – לא יתנו דיינינן כלום. לעולם דקיין להו – ואפילו הכי ניתא להו לדיינין שיתנן זמנה לעניים. דכיון ררווח – שיש להם מעות – ררווח. כלומר, הוי יש להם מעות, ולמה יתנו להו כל זמן שאין צריכין?

אלא לאו דליכא עדים – עדי מסירה, ואף על גב דראה. וקתני אומן מחימן – דקתני על בעל הבית להביא ראיה, כרבה, ותובתא דאביי דאמר: לא מהימן היכא דראה. דליכא עדים ולא ראה – ודביי הכל מהימן, דמצני אמר "לא יהו דברים מעולם". הא אחר – אינוש בעלמא, דלאו אומן, היכי דמי – בדאומן אין לו חזקה, ואחר יש לו חזקה. א' דאדיכא עדים

מהימן, ואין כאן שום דחידוש. אלא דאי אינשרי בראה, ואפילו הכי אומן מהימן, ומשני: לעולם דבליכא עדים, ולא ראה, ולא תני לרישא לשום דחידוש, אלא, משום סיפא דבעי לאשמועינן דינא בנתנה לו – תנא נמי ורישא כל זמן שהטילת ביד אומן, אף על גב דפשיטא היא, ואין להקשות במאי דמשני אביי: אמאי נקט בספיקא "נתנה לו?" הוה ליה למיתני "דראתו בידו", אף על פי שהטילת ביד אומן, והוא לא נחת תנא לאשמועינן מידי ברינא דראה, ולהכי קתני נתנה לו, והוא הדין דראה נמי כנתנה דמי, שהיה צריך ליתנה לו בכתו.

אלא לאו דליכא עדים – הקשה רבינו יצחק בן מרדכי: והיכי מצני לאורוי דבליכא עדים – אם כן אמאי בומנו נשבעו ונטול? דאי אמרין בריש "כל אנשישעין" שבטעם (א) דאמר שבו, שלא בעדים, מתוך שיכול לומר "לא שברתיך מעולם" יכול לומר לו "שברתיך נתת לך שברך" ואומר רבינו יצחק: דלא קשה מידי; דהוא – דפלונתא היא עתה. ועוד: דרבא ליכא האי מינו, כיון שמודה במקצת, ואי אמר "לא שברתיך מעולם" – היי כופר בכל, חזקה דאין אדם מצני עדים בבני ככל חובו.

א' דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה – ונראה דבראא מיירי. דאי בלא ראה – אומן נמי יש לו חזקה, מינו דאי בעל אמר "החזרתי לך" דאי צריך לחזרוי לו בעדים, אלא דאי בראה מיירי, אם כן אחר אמאי יש לו חזקה, כיון דאיכא עדים דבתורת פקדון בא לידו; ולא מצני למיטען נמי "החזרתי לך" – שהיה ראה. ופירוש רבינו עובדיה לרבינו יצחק מאד רחוק, כל על כן אב תבתו. ונראה כי אין אדם עשוי לומר לאומן מכור לי שליית – וטעה אומן ומכר את של זה, שהיה סבור למכור את של חברו, ונתן לו את של חברו תחתיו. אבל אם לא היה עשוי לומר לאומן למכור – לא היה מותר תממת טענה בבית האבל או בבית המשתה, וטופו שיחידו

אָלָא לְאוּ דְלִיכָא עֵדִים, וְקִתְנִי: אוּמָן מְחִימָן; מִיּוֹן דְּאִי בְעֵי אָמַר לִיה "לְקַחְהּ הוּא בִידִי", מְחִימָן נְמוּ אַנְאָרְיָה – לֹא, לְעוֹלָם דְלִיכָא עֵדִים, וְהוּא דְלֹא רָאָה. מְחִיבֵי רַב נִתְמָן בְּר יִצְחָק: אוּמָן אִין לוּ חֻזְקָה; אוּמָן הוּא דְאִין לוּ חֻזְקָה, הָא אַחַר יֵשׁ לוּ חֻזְקָה, הִיכִי דְמִי? אִי דְאִיכָא עֵדִים, אַחַר אַמְאִי יֵשׁ לוּ חֻזְקָה? אָלָא לְאוּ דְלִיכָא עֵדִים, וְקִתְנִי: אוּמָן אִין לוּ חֻזְקָה, הִיבְרַקְתָּא דְרַבְהּ תִּיבְרַקְתָּא. הִנְנוּ רַבְנֵי: נִתְחַלְפוּ לוּ פְלִים בְּכָלִים בְּבֵית הַתְּאוּמָן – הֲרֵי זֶה יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵן עַד שִׁבְא הִלָּה וְיִטּוֹל אֶת שְׁלוֹ. בְּבֵית הָאָבֶל אוּ בְּבֵית הַמְשַׁטָּה – הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵן עַד שִׁבְא תִלָּה וְיִטּוֹל אֶת שְׁלוֹ. מַאי שְׁנָא רִישָׁא וְמַאי שְׁנָא סְפִיא? אָמַר רַב: הִוּוּ יִתְרַבְּא קְמוּיָה דְחִיבֵי, וְדָאָר לִי? וְכִי אִין אָרְם עֵשׂוּי לִמְר אֲרָמָן "מְכֹרֵי לִי מִלִּיתִי"? אָמַר רַב: כִּי תִיָא בְרִיהּ דְרַב נִתְמָן; לֹא שְׁנָא אָלָא הוּא, אָבֶל אֲשֵׁתוֹ וּבְנֵיו – לֹא. וְהוּא נְמוּ – לֹא אֲמָרְן אָלָא דְאָמַר לִיה מִלִּית סֶחֶם, אָבֶל "מִלִּיתִךְ" – לֹא, הָאִי לְאוּ טְלִית דִּידִיהּ הוּא. אָמַר לִיה אֲבִי לְרַבָּא: הָא אֲחִיו לָךְ רִמְאִי דְפֻמְבַּדְרִיתָא מַאי עֲבַדְהּ; אָמַר לִיה: הֵב לִי סַרְפְּלָאי – לֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוֹלָם. – הָא אִית לִי סְהַרִי דְחַוְוִיהּ נִגְבַּךְ אָמַר לִיה: תְּהוּא, אַחֲרִינָא תְּהוּ. – אֲפֻקִינָהּ וְנִחְוִינָהּ אָמַר לִיה: אִיבְרָא, לֹא מְפִיקָנָא לִיה. אָמַר רַבָּא: שְׁפִיר קָאָמַר לִיה, "רָא"

חבירו את שלו לאומן, ויחזור ויתבע ממנו שליית. **הא** אית לי סהדי דחוויה נגך – פירושו: שליית שהיו בו סימניו עשוי שלי, ולא שהיה להם טביעות עין שהיו מברכים שהיא שלי. **שפיר** קאמר ליה – דלא משוי ראה, מאי טעמא – דראה תניא, חימה לרבינו שמשון בן אברהם: ומאי בעי למימרי א' בעי למימר שפיר קאמר דלא משוי ליה ראה, דלא בעי לאפקוי דנחוייה, דמה צריך למימר עלה ראה תניא – פשיטא, דאי מפיק ליה ויכירוה שהיא שלו דחייב לחזרוי, שהרי כבר ואמר "לא היו דברים מעולם" ונראה לו לפרש הכי שפיר קאמר, כלומר שטוען טענה זו "לא היו דברים מעולם", דעל ידי כך לא משוי ליה ראה, והלא העלמים לא היה בה טביעות עין, ויכול לומר אחר היה. אבל א' היה עשין "לקחתי הו ביד" – לא היה דאמן, דלא עדי מינו דאי טענת "החזרתי לך" או היה דבריו מעולם", דריא לומר כן ורואל ויש עדים שראו שליית כאותו שהיה עשוי בידו. והשתא אבי שפיר דקאמר: מאי טעמא ראה תניא, כלומר, אף על פי שאינה ראייה גמורה של טביעות עין, אלא שהיו בה סימנים כמו שלו, דראה דקתני בברייתא – שמעמ ליה בכל עין ראייה (גמורה) אינו נאמן לומר "לקחתי הו ביד".

שח

שמעין שהמפקד אצל חברו בעדים ועשין ישנו לפקדון בידו לפנינו. שאינו יכול לטעון "החזרתי לך" ולטעון "שמכרו לי אחר כך" – אינו נאמן. והני מנין – הבריאה תופס. אבל אם לא ראה (תופס) – מהימן, מינו דאי בעי אמר "החזרתי לך" כי אמר "מכרת אותם לי" – נאמן, ובשבעה. והני מילי שהפקד אצלו בעדים, אבל אם ראה שלייתו ביד חברו, ומכירין בו עדים שהיה של זה הטוען לזה "מה טיבו אצלך" – ואמר לו "לקחתי הו ביד" – הוא נאמן. דאין זה נאמן לומר "הפקדתי אצלך", ומאחר שאין לו עדים. והני מילי – שמצנא שלייתו ביד חברו שאינו אומן, אבל ראה שלייתו ביד אומן, ואמר אומן "לקחתי הו ביד" – אינו נאמן, אלא אם כן יש לו עדים שקלחו מזה הפנדים (ובא הלה ונטל את שלו) אף על פי שלא מסר לו בעדים. אבל אם ראהו בידו – נאמן האומן לומר "לקחתי הו ביד", ואף על פי שמסר לו בעדים. דמינו דמיני טעין "החזרתי לך", כי אמר נמי לקחתי הו ביד" – נאמן. והני מילי דאומן אין לו חזקה – בכלים שאותו אומן ראו לתקן, כגון לבעב בגד לבעבו, וטלית לכובס, וכן חלוק לכל בגדים בני כיבוס, ולעבדן עורות. והני מילי שיש חילוק בין אומן לבעל הבית – דבראם שאין עשויין להשאל ולהשכיר. אבל דברים העשויין להשאל ולהשכיר – לא שגא אומן ולא שגא כל אדם, אם אמר "לקחתי הו ביד" – אינו נאמן, במסכת שבועות (מו, ב). בבית האומן – שנתן לו האומן שליית של אדם אחר, הרי זה ישתמש בהן – עד שיבא הלה, אחרו שנטל שלייתו של זה האומן. ולא היו שואל שלא מדעת, כדמפרש לקמיה, דאיכא למימר: האומן נתן לו זה מדעת. **אמר רב חיאי** – טעם דרישא בלפרש, מאי שגא מספיקא: וכי אין אדם עשוי בו, והלכך, איכא למימר שהאומן מכר שליית אחרת שהיא מתקן במתא בעל הבית, שצוה לו למכור, וטעה האומן ומכר שלייתו של זה, ונתן לו שליית זו מדעת. עד שיחזיר לו את שלו, וכיון דמכרתו נתן לו – מותר להשתמש בה. מה שאין כן בבית האבל ובבית המשתה, לא שנו – דמותר להשתמש, אלא שנתן לו האומן עצמו, דאיכא למימר מדעת עשה. **אבל** – אם נתנו לו לזה אשתו ובניו של אומן – לא ישתמש, דאיכא למימר מיטעא טעו. והוא נמי – אומן, לא אברין – דאם נתן הוא מותר להשתמש בו, אלא דאמר ליה "היךך שליית זו", דאיכא למימר דלחובי לא אמר ליה "שלייתך" – שאין לו שלו, ומדעת נתן לו חליפין שלייתו שלו. **אבל אם אמר לו היךך שלייתך** – כסבור הוא שו, והטעה הוא, ויאסור להשתמש שלא מדעת. כן הלה. **רמאי דפומבדרייתא** – האומן במשיאין לתקן, דבאמרינן (חולק פקדא, א): אמריבדרייתא לוחך – לא מבריתא לוחך. **א' מבריתא** – אשני אשפול, **אמר ליה** – בעל הבית. **ב' לי כרביאל** – שלייתו, שמכרתה לו לתקן, ודחוייה נגך – בגד אחר ראו, והוא שלי. ומיהו, העדים אין מכירין בו יפה אם זה הוא. **אפקיניה ונחויניה** – הוצנא אותו, שיראו עדים שאתה אומר אחרניא הוא, ואמת דברך, ודחויצי עצמן מן החשד. **איברא לא מפיקנא ליה** – באמת לא אוצינאו. שבגיל טענותך של חבל אראה לך ממוקן אחריו: והוה תרמאות. דלא לשם שמים מחבוקן, אלא לגנוב את שליית חברו מתבוקן. **שפיר קאמר ליה** – האומן, כן השיב רבא לאביי, שאף על פי שרמאותן – הדין עמם, דאפילו כשרים שבשארל יבולין לטעון כן.

ש"ח

ליה רב נחמן בר בר חסדא לרב נחמן בר יעקב - רב נחמן סתם שבכל גמרא הוא רב נחמן בר יעקב. תדע, דבכל הגמרא לא תמצא רב נחמן בר יעקב נוכר שמו ושם אביו אלא אם כן יש רב נחמן אחר אצלו, כי הובא. וירושלמי מליגי בכל בוקום רב נחמן בר יעקב ורב ששת. מיהו פירוש רב נחמן סתם, דהוה רב פלוניתא דרב ששת בגמרא. שלנו. ולא כמו שמשמע מתוך הדברים הקונטרס בסוף פרק

- 1 'כל הגט' (גיטין ג. ב.) דרב נחמן בר יצחק הוה
- 2 חתניה דבי גינאיא. דהיינו רב נחמן סתם. כדמכח
- 3 ב'העור הרוטב' (תולין קכד. ב.) ועוד: דאמרין
- 4 ב'הישולח' (גיטין טז. ג.) אמר רב נחמן בר יצחק
- 5 אנא אמנא ואין הלכה, ורבנן דאתו ממתחא
- 6 אמרי משמיה דרב נחמן חלכה. אלנא רב נחמן
- 7 סתם לאו היינו רב נחמן בר יצחק. ובפרק 'מי
- 8 שהוציאנו' (עירובין מג. א.) אמר רב נחמן בר יצחק
- 9 בר יצחק אחורי דרבא. ויתבי רבא קמיה דרב
- 10 נחמן. וכן בכמה מקומות "אמר רבא אמר רב
- 11 נחמן". ורב נחמן בר יצחק הוה תלמידיה
- 12 דרבא. כדמשמע ע"פ א"ר יחיאל" (בבא בתרא כב.
- 13 א.) ואין להאריך.

הא

דאית ליה פירא בארעא - לא עדי. דנוגע בעדות הוא, לפי שהיה נתון לו למצוה לשלש ולשלוש. ואינו זוכה למעטער - הרי שלא ברשותו ירד, וידו על התחונתה. אבל לית ליה פירא בארעא - לא חייש אם יסלקוהו, דכמה שדות ימצא באריות.

לוקח

ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי לא עדי - פירש הקונטרס: משום נדייש שמא יבא בעל חוב הטרופן ממנו, ויהא לו ממה לגבות מן המעיר. וקשה ליה ידעו: דהא כן אפילו לא דאית ליה ארעא אחריתי נמי, דכי היכי נדייש לבעל חוב קטן - הכי נמי ניהושע לבעל חוב גדול, שיהא חובו כנגד שני קרקעות אלא הוה

לרבינו יצחק, דאף על גב דלעיל (מד. א.) גבי מוכר שדה שלא באחריות אמרינן שאין מעיד על עיה, מפני שמעמידה בפני בעל חוב - התם ודאי חיישין לבעל חוב, לפי שאדם יודע אם יש לו בעלי חובים אם לאו, וכשאנו איתא שבא לתעיד - אנו חוששים שילך מעיד, לפי שרוצה להעמידה בפני בעל חובו. והתם, אפילו אית ליה ארעא אחריתי - לא עדי, נדייש שמא שני לא יבעל חוב גדול. וכן אומר רבינו בשו"תן בן אברהם, שמעמ לעיל, כי פריך. וכי ובני מידו מאי הוי, הרי מעמידה בפני בעל חובו ולא משני: כגון דאית ליה ארעא אחריתי. והוא שיש לו בעל חוב גדול - אית ליה ארעא אחריתי - עליה הדי, לא תקשי הייא הדר עליה, שמא יש לו בעל חוב גדול - דהכי פירשה: אית ליה ארעא אחריתי כד בל החוב - עליה הדי, ואי לית ליה ארעא אחריתי כד בחוב - מאי נפקא מיניה? אבל אין לחוש שהלוקח מעיד לפי שיהיה לבעל חוב של מוכר ממה לגבות, דאין הלוקח יודע אם יש למוכר שום בעל חוב. אלא היינו טעמא דאין הלוקח ראשון מעיד ללוקח שני: אף על גב דלא חייש לבעל חוב חב, מיהו חייש שמא קרקע גזולה היא. חייזם אם מחר יבא הגזול ויקחנה, לא אית ליה לן ממה לחזור על המוכר היבא עליה ליה ארעא אחריתי נוכרי. ולא תאמר: מלואה עדי (הלוקח) אמאי מעידים ללואה? אף על גב דאית ליה ארעא אחריתי, ניהושע שמא היא גזולה, וכשאבא גזול ויקחנה - לא אית ליה לן ממה לגבות. כדחיישין לחד גזול גבי לוקח - הכי נמי ניהושע שני ערב ומלואה יקש למור: דבישום מקום אין המלואה וערב הלוקח חששין, כל מני שחרות שאלוהי. **לוקח** ראשון מעיד ללוקח שני - אף קשה לרבינו בשמשין בן אברהם: אמאי לא קאמר לוקח מעיד למוכר, והוא דאית ליה ארעא אחריתי, בין לפירוש (רש"י) וצריך להיות: רשבי'ם' בן פירוש רבינו יצחק.

ליהדה, ואתא איניש מעלמא מעטער על של יהודה, לומר: גזלה ראוון ממני - מעיד לו לי ליהודה, דהיינו לוקח ראשון ללוקח שני. ומעיד לו שהיה שלו ולא של מעטער. והוא דאית ליה ליהודה עוד קרקע אחרת שלקח מראובן, שיוכל בעל חוב דראובן לגבות חובו הימנה, כדן בעל חוב שגובה מלוקח אחרון ואם אין לו גובה משלפניו. והלכך, כיון דאית ליה ליהודה עוד קרקע אחרת המושעבדת לבעל חוב דראובן, אי נמי יש לו לראובן קרקע אחרת תב חורין, וליהודק עלה בעל חוב דיהודי - מצי לוי לטאהורי ליהודה אחר קרקע. דלאו גזול בעדותו הוא, ולא אפילו מפיס ליה מעטער מהיהודה - לא אתי חוב דראובן טרופי מלוי, ודראובן מעיד אחרת שיש לו ליהודה מראובן, או לקרקע אחרת יש והיכא לראובן עוד. אבל אי ליכא קרקע אחרת - לא מסידי לו ליהודה, מפני שמעמידה לוי בפני בעל חוב דראובן, כן בבי אטרופי חורטו. ודוקא לוקח אחרון אי מצי ללוקח שני והיכא דלית ליה ארעא אחריתי, אבל לוקח שני מעיד ללוקח ראשון אפילו היכא דלית ליה למוכר קרקע אחרת, דהא בעל חוב דמוכר לעולם אלוקח שני הדר, בין שיש קרקע ללוקח ראשון ובין אין לו, והלכך לא מריחין מדיי בעדותו. ובגון שבכר מוכר ללוקח ראשון שלא באחריות, אבל אם מכר לו באחריות - לא מסידי ליה שני לראשון, אלא אם כן יש לו קרקע למוכר דליהדר לוקח ראשון עלתיה. דנוגע בעדותו הוא, דחייש דאית אפסקי ליה מלוקח ראשון - הדר לוקח ראשון עלתיו, משקיניו אחריו קרקע מעשעבדת לא כן בארעא בעיני קבלן

ראה תניא - ראה סליתו ביד האומן - שרואה עכשיו, ובעדים. אבל זה אינו רואה סליתו ביד זה האומן, וגם העדים כשיארוהו לא כביהוהו אם זה הוא. ואי הכים - הנוגע, מצי משוי ליה ראה - יכול לישתדל לאומן בדברים עד שיראוהו לו בפני עדים, וכיון שיראוהו - יוכל להוציאו ממנו, דאומן אין לו חזקה איכא דראה. **דאמר ליה** - דרך ערמה חרשאי **אמאי תפסח** - סלית דדיי

- 1 לאו משום דאית לך - זודי גבאי, ואתה ירא
- 2 שלא אכפור בך - הניי כופר בך, ואף אתה אל
- 3 הכפור לוי ולעבכה הניי כנגד מה שאני חייב
- 4 לך. אפקה בפני בני אדם שביקאינן בשמוא,
- 5 ונשימיהו, ושקול דידך, והחור לי המורת אם יש
- 6 יחורי. מצי אמר ליה ב' - כלומר, גם האומן
- 7 כל שכן שיהא ערום ומכיר בערמתו, והוא לא
- 8 צריכנא לשמוא וידך, כבר שבימיהו ראשונים
- 9 לפני בואך, ואין שיהא כלום יותר מן החוב
- 10 שאתה חייב לי. אריס - שיועיקן שב באריות
- 11 ירד לשהו זו - אין לו חזקה. **אמאי** - אין לו
- 12 חזקה? ולמה עד האינא כבר שהיה באריות -
- 13 פלוגא היה נוטל כדון אריס, והשתא אבלה כולה
- 14 שלש שנים, ואין זה דרך אריסים, והיה לו לבעל
- 15 חשדה למחות. אמר רבי יוחנן - מנתניח
- 16 באריות בתי אבות מיידי. שרגילין לשמור דבן
- 17 של משפחה זו ועולם הן ואבותיהן באריות,
- 18 ולא היו יכולים להחליפו באריות אחרים.
- 19 ואותן אריות נהוגים לאכול כל הפירות שתיים
- 20 ושלוש שנים, ואחרי כן יבאילו הבעלים במו דבן
- 1 הלכך אין להם חזקה. אבל שאר אריסין יש להן
- 2 חזקה. אריס - של בתי אבות, שהוריהו אריסין
- 3 תחתיה אותן שלש שנים שהיה לו לאכול, והוא
- 4 לא עשה מלכות. וכן יש חזקה - דלא עביד
- 5 בעל הבית דנתיח אריסין נכרים בארעיה בלא
- 6 רשותו ושתיק, שמא יקלקלו שדותיו, אלא אם
- 7 כן עושה האריס עצמו עמקו ורואה מה הם
- 8 עושים, כדלקמיה. אריס - של בתי אבות. שחלק ליה אריס - לכל אחד מסר לעשות
- 9 חלקו בשדה, וגם הוא עושה עמקו. אין לו חזקה - דאף על גב דהיכא הוריד תחתיו
- 10 יש לו חזקה - היכא אין לו חזקה. דכהאי גונא לא פקיד בעל השדה, מאחר שגם הוא
- 11 עושה עמקו, ואיכא ליפירי הרמנא שיויה - רשות נתנו לו להוריד אריסין עמו אם
- 12 טורח הוא לו לעשות לכוה. אריס - שיהורידו אותו עליו, אבל שמשנין לענין עילי, מי מצי
- 13 אריס להעיד לו לראובן להעמיד בידו? מהו נוגע בעדות, משום דנתיח עליו מן פירות
- 14 השדה, או לא? אמר ליה - רב יוסף דיהיב קמיה, דהא מעיד אריסין כדן ראוון, **הא דאיכא**
- 15 **פירא בארעא** - שמעדין לא נטל האריס חלקו - אינו מעיד, דנתיח אריס דתוקי ביד ראוון,
- 16 ואם שקול ליה משמעון - טיול הם הפירות. וכן גזול. **דליכא פירא בארעא** - וגם לא
- 17 טרח בו האריס כלום בשנה זו - מצי להעיד, דלא מריחין מדיי בהאי עדות. ואם משום
- 18 שאם נשאר הקרקע ביד ראוון היה מורידו באריות - דרבהי נמי ימצא שני באריות. וגם
- 19 מיי יודע אם יעשנו אריס שלו, אם ירעה - ויעשה, ואם ירעה - יחיל. **ערב** - של ליה
- 20 כנגד המלוה, מעיד ללוח על קרקע שלו להוציאנו מן המעטער. מעיד מעידי? והוא דאית
- 1 ליה - ללוח. **אריסא אחריתי** - שיוכל המלוה לגבות הימנה את חובו ויפטר הערב,
- 2 ומצטא שאין הערב מריח כלום במה שבעמידי שדה זו ביד לוח. והא ליכא למימר דלכך
- 3 מתכוין הערב - דנתיח ליה שידו שדות חרבה בין הלוח, שני חייב הלוח עדיין לבעל
- 4 חוב אחר שיגבה תהלה קרקע אחת, ויגבה הערב קרקע השנית, ונוגע בעדותו הוא.
- 5 ליכא למימר הכי, דכולי האי ליחיש, שמא לא יפרע הלוח בזמנו. ואם תמצני לומר לא
- 6 יפרע - שמא יבא מלוה אחר ויגבה ואחר כך יבא מלוה זה ויפרע ממנו. שני החששות לא
- 7 חייש, והלכך לא נוגע בעדותו הוא. וכי האי גונא איכא לתרצוי גבי מלוה מעיד ללוח.
- 8 לוקח ראשון מעיד ללוקח שני - כגון ראוון שמכר שדה אחת ללוי, ואחר כך שדה אחרת
- 9 ליהודה, ואתא איניש מעלמא מעטער על של יהודה, לומר: גזלה ראוון ממני - מעיד לו לי ליהודה, דהיינו לוקח ראשון ללוקח שני. ומעיד לו שהיה שלו ולא של מעטער. והוא
- 10 דאית ליה ליהודה עוד קרקע אחרת שלקח מראובן, שיוכל בעל חוב דראובן לגבות חובו הימנה, כדן בעל חוב שגובה מלוקח אחרון ואם אין לו גובה משלפניו. והלכך, כיון דאית
- 11 ליה ליהודה עוד קרקע אחרת המושעבדת לבעל חוב דראובן, אי נמי יש לו לראובן קרקע אחרת תב חורין, וליהודק עלה בעל חוב דיהודי - מצי לוי לטאהורי ליהודה אחר קרקע.
- 12 דלאו גזול בעדותו הוא, ולא אפילו מפיס ליה מעטער מהיהודה - לא אתי חוב דראובן טרופי מלוי, ודראובן מעיד אחרת שיש לו ליהודה מראובן, או לקרקע אחרת יש והיכא
- 13 לראובן עוד. אבל אי ליכא קרקע אחרת - לא מסידי לו ליהודה, מפני שמעמידה לוי בפני בעל חוב דראובן, כן בבי אטרופי חורטו. ודוקא לוקח אחרון אי מצי ללוקח שני והיכא
- 14 דלית ליה ארעא אחריתי, אבל לוקח שני מעיד ללוקח ראשון אפילו היכא דלית ליה למוכר קרקע אחרת, דהא בעל חוב דמוכר לעולם אלוקח שני הדר, בין שיש קרקע ללוקח
- 15 ראשון ובין אין לו, והלכך לא מריחין מדיי בעדותו. ובגון שבכר מוכר ללוקח ראשון שלא באחריות, אבל אם מכר לו באחריות - לא מסידי ליה שני לראשון, אלא אם כן יש לו קרקע למוכר דליהדר לוקח ראשון עלתיה. דנוגע בעדותו הוא, דחייש דאית אפסקי ליה מלוקח ראשון - הדר לוקח ראשון עלתיו, משקיניו אחריו קרקע מעשעבדת לא כן בארעא בעיני קבלן

[דף ז' ע"א]

אנטיכי נפלת על רבי ירמיה בשוכתא, והשבון עליה ורימוניה,

לא שהלכה כרבי הושעיה, אלא בגין רבי ירמיה דלא יספן:

שוין שלא ימלחנו. תני, אכל הוא מולח עליו בשר לצלי.

חבריא בשם רב: מולח הוא אדם דכר מרבה אף על פי שאינו יכול לוכל מפנו אלא דכר מועט.

רבי אהא בשם רב: מולח ומערים מולח ומערים, מלח הכא ומלח הכא, עד דו מלח בוליה.

הלכה ז' מתני' – בית שמאי אומרים: אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים ובית הלל מתירין.

גמרא – הא גדול – אסור.

רבי שמואל בריה דרבי יוסה בי רבי בון, אמר: אפילו גדול מתר. ולינדא מילח תנינן קטן? בא להודיעך כהן של בית שמאי, עד איכן היו מתמירין.

שמואל מיטען מערם לערם. אמר רבי זעירה קומי רבי יוסה: נאמר דתוה אסתנים.

אמר ליה: ברי תוה מיני ומינין.

תני רבי ישמעאל בי רבי יוסה אומר: אבנים שישבנו עליהן בנערותינו עשו עפנו מלחמה בזקנותנו.

רבי יונה מפפד לחבריא, לא תיתבון לבון על מסטובייתא ברייתא דסדרה דבר עולא דאינון צנינין . רב מפפד לתלמידוי, לא תיתבון לבון על טבלה ברייתא דסדרה דאפי דאינון צנינין .

רבי אבהו תוה נחת מפחי בהדין דימוסין דטיבריה, ותוה מיסתמיה על תרין גותיין, שרעון וזקפון שרעין וזקפון . אמרין ליה: מהו הכין? אמר לון: שמרת ביחי לזקנותי.

רב הונה לא נחת לבית וועדא, רב קטינא שאיל: לא בן תני, מטלטלין את האיסתניסין?

רב הונה הורי לריש גלותא לצאת בכפא. רב הקדא בעי, לא בן תני אין יוצאין בכפא, אחד אנשים

אפילו תלמיד חכם אינו מועה בדבר הזה; ורב הוניה טעין?

רבי ירמיה הורי לבר-גירונטי אסיה מיטענה בסדינא, מיעול מבקרא ביישייא בשובתא .

מיישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי מיטען בסדינא מיעול מידרוש בצבורא בשובתא .

אמר רבי זריקון לרבי זעירה: פד תעול לדרומא את שאל לה, אשתאלת לרבי סימון , אמר לון רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: לא סוף דבר שצריך לרבים בו, אלא שמה יצרכו לו הרבים.

דלמא , רבי ליעזר ורבי אבא מרי ורבי מתניה, הורי למיתי פתא לארסקינס בשובתא , שמה יצרכו לו הרבים.

תאני, ולא את המפתח, בית הלל מתירין. ואמר רב הושעיה בר רב יצחק: הניא דאת אמר במפתח של אוכלין, אבל במפתח של בליים – לא בדיא. והא רבי אבהו יתיב, ומתני ומפתחא דפלמנמרין בדייה! פלפלין הוה ליה בגוה.

[דף ז' ע"ב]

הלכה ח' מתני' – בית שמאי אומרים: אין מוליכין חלה ומתנות לפהו ביום טוב, בין שהורמו מאמש בין שהורמו מחיום, ובית הלל מתירין.

אמרו בית שמאי: גזרה שוה, חלה ומתנות מתנה לפהו, ותרומה מתנה לפהו, בשם שאין מוליכין את התרומה – כך לא יוליכו את המתנות!

אמרו להן בית הלל: לא! אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה, תאמר במתנות שזכאי בהרמתן?

גמרא – תני, אמר רבי יודה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל שמוליכין את המתנות שהורמו ביום טוב, ואת המתנות שהורמו מערב יום טוב, עם המתנות שהורמו ביום טוב.

על מה נחלקו? על המתנות שהורמו ביום טוב לעצמן. שבית שמאי אוסרין ובית הלל מתירין.

וקשיא על דבית הלל: תרומה אינו זכאי בהרמתה? הניע עצמה: שיש עליה תנאי?!

זו מפני זו! ולמה תנינן חלה מפני חלה שהורמה ביום טוב?

בחדא דתני, הלש עסה ביום טוב - מפריש חלתה ביום טוב. לשה מערב יום טוב ושכח לתפריש חלתה - אסור למלטלה, ואין צריף לומר לפול ממונה.

'עירם' לא אמר אלא לש, אבל עירם - לא.

אמר רבי שמואל אחי דרבי ברכיה: תפטר בעסה ממאה שאינו מפריש חלתה אלא בסוף. אמר רבי יוסה בי רבי בון: בדין תיה בעסה מהורה שלא יפריש חלתה אלא בסוף, תקנה תקנו בה שיפרישנה תחלה, שלא תפסא העסה.

מתניתא ביום טוב של פסח, אבל בעצרת ובהג - מתר.

רבי יוסה בי רבי בון, רבי חונה בשם רבי אחא: אפילו בעצרת ובהג אסור, על שם "כל מלאכה לא יעשה בהם".

הלכה ט' מתני' - בית שמואי אומרים: תכלין גדוכין במדוך של עין.

והמלח בפה ובעץ הפרור.

ובית הלל אומרים: תכלין גדוכין בדרבן במדוך של אבן, והמלח במדוך של עין.

גמרא - וידוך מאתמול! חבריא בשם רבי יוחנן: שטעמן כר. רבי זעירה בשם רבי יוחנן: שטעמן פנ.

שמואל שחק על סטרא דמדוכתא. רב אמר: כל הנדוכין גדוכין בדרבן.

רב חונה, רבי ירמיה, רבי אימי בשם רבי יוחנן: השום, והשחליים (ברישים), ותהרדל גדוכין בדרבן.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: העושה אלינתין בשבת - חיב. משום

[דף ה' ע"א]

מרקיה, הא ביום טוב - מתר. רבי חזקיה בשם רבי ירמיה: העושה אלינתין ביום טוב - אסור משם מרקיה.

יצחק דיהבא שאל לרבי יוחנן, מהו מישהוק קונדיטון ביומא טבא? אמר ליה: שרי וייב לי, ואנא שתיא. רבי אבהו בשם רבי יהושע בן לוי: שרי.

רבי זעירא בעא קומי רבי אבהו: מאן דעביד טבאות - לא שחיק ליה מן דאיתמל.

אמר ליה: אין

מחלפה שיטתיה דרבי אבהו, הכא הוא אמר שרי והכא הוא אמר אסור?

אלא בגין דרבי אבהו ידע דרבי זעירה מחפור ואינינו מחמרינו, בגין כן הוא עבד דכנתחון.

אית דבעי מיימר הכין, אמר ליה: מאן דבעי דיא טב לא שחק ליה מן דאיתמל.

רבי זעירה שאל לקלה דרומה, עבדיה דרבי יודן נשייא: שחק הוא מרד קונדיטון ביומא טבא? אמר ליה: אין! וכל מיני סיקריקין.

רבי יצחק, רבי לעזר, בשם רבי אימי, אבוי דרבי אבדמא דצפורי: מה פליגין, לתן לצלי, הא לקדרה – מתר.

רבי נחום, אמר רבי שמואל בר אבא, בעי: הדיא אמריתא, ליבש – אסור, לקדרה – מתר. על יד על יד – צריכה.

הלכה י' מתני' – הבורר קטנית ביום טוב, בית שמאי אומרים: בורר אכל ואוכל. ובית הלל אומרים: בורר כדרבו,

בחיכו, ובתמחוי.

אכל לא בטבלה, ולא בנפה, ולא בכברה.

רבן גמליאל אומר: אף מדיח ושולח.

גמרא – רבי יונה בעי: עשה כן בשבת, על דבית שמאי מהו שיהא חיב?

אמר ליה רבי יוסה: ולמה לא, אילו עשה כן בשבת על דבית הלל שפא אינו חיב? והכא חיב.

אמר רבי מנא: יאות אמר רבי יונה, אבא לא אתיא אלא על דבית שמאי, למה התר מפלל בריה ביום טוב ולא התר מפלל בריה בשבת,

ברר אוכלים מתוך אוכלים, חזקה אמר: חיב. ורבי יוחנן אמר: פטור.

מתניתא פליגא על חזקה, בורר ואוכל, ובורר ומניח על השלחן.

רבי בון בר הנה בשם רבי שמואל בר רב יצחק: תפתר בשחייו אורחים אוכלים ראשונה ראשונה.

והא תני ובלבד שלא יבור את כל אותו המין,

[דף ה' ע"ב]

אם עשה בן בשבת - תיב,

על דעתיה דרבי יוחנן, שכן הבורר בדרךו במקום אחר תיב,

על דעתיה דחזקיה אפילו עגולין מן גו עגולין, ואפלו רמונים מן גו רמונים?

אין ביני אפלו בני נש מן גו בני נש,

מאי בדין? כל עמא, מודי להיא דאמר רבי אימי. רבי אימי תיה ליה אורחין, אפק קומיהון תורמוסין ופסילייה. אמר לון: יהבון דעתכון דאתון מיכול קינרסיה בסופה.

תני, אין בוררין, ולא טוחנין, ולא מרקדין. הבורר, והטוחן, והמרקד, בשבת נקל, וביום טוב סופג את הארבעים.

והתנין בורר בדרךו בתיקו ובתמהווי.

אמר רבי חנינה ענתנייה: דרבן גמליאל היא, דרבן גמליאל אמר: אף מדיח ושולח.

והא תני, של בית רבן גמליאל היו שוחקין פלפלין בריתים שלהן, ומתר לטחון ואסור לבור?

אמר רבי יוסי בי רבי בון: לא התרה טחינה בדרךה.

מנין שאין בוררין, ולא טוחנין, ולא מרקדין? רבי אחא בשם רבי שמעון בן לקיש: "כל מלאכה לא יעשה בהם" עד "וישמרתם את המצות".

רבי יוסי בעי: כלום למדו לתכשיל אלא מיבן? רבי יוסה לא אמר בן. אלא, רבי יוסי בשם רבי שמעון בן לקיש: "אף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" עד "וישמרתם את המצות".

תני חזקיה ופליגי, "אף", "הוא", "לבדו" - תרי אלו מעוטין, שלא יקצור, ולא יטחון, ולא ירקד ביום טוב.

רבי זעיריה, רב תיה בר אשי בשם רב: המושמר תיב משום בורר.

אמר רבי זעיריה: לא מסתברא דילא משום מרקיד.

רבי יונה ורבי יוסה: תריהון אמרין בקדמיתא הוינון אמרין: יאות אמר רבי זעירה, מה הפורקד קמח מלמטון וסלת מלמעלן, אף הפושפור בין מלמטון ושמרים מלמעלן,

ולא הוינון אמרין כלום. למה? התר מפלל ברירה והתר מפלל שמור, התר מפלל ברירה – בורר כדרך בדיקה ובתמחוי. והתר מפלל שמור – אבל נותנין לתלויה ביום טוב. ולא התר מפלל הרקדה – דאמר רבי חנינה בר יקה בשם רב יהודה: אין שונין את הקמה לאחורי הנפה. אין תאמר משם מרקיד הוא, יהא אסור!

אמר רבי יוסי בי רבי בון: די לא פריי יודה, דתני משם רבי יודה: אף מכשירי אכל נפש התירו. בעיא הדא מילתא: מהו לשנות את הקמה לאחורי הנפה פרבנן?

הלכה י"א מתני' – בית שמאי אומרים: אין משלחין ביום טוב אלא מנות. ובית הלל אומרים, משלחין בהמה תיה ועוף, בין היין בין שחוטין. משלחין ינות שמנים וסלתות וקטניות, אבל לא תבואה,

ורבי שמעון מתיר בתבואה.

גמרא – וקשיא על דבית שמאי, ירך גדולה מתר לשלחה, גדי קטן אסור לשלחו!

אמר רבי יודן:

[דף ט' ע"א]

לא מסתברא, בטוענו, אבל אם היה מושכו והולך, מה בין מושכו להליכו, מה בין מושכו להשקותו.

רבי הושעיה רבה אמר לרבי יודן נשייא: שמעת מאביה, תרנגלת מתר למטלה? מה, אם היתה מוכנת לשחיטה – מתרת, ואם לאו – אסורה.

ואין כל תרנגולין מוכנין לשחיטה? לכן צריכה אפלו אינה מוכנת,

אמרה לו בלהישה, אמר ליה: למה את אומרה לי בלהישה? אמר ליה בשם שישמעתי בלהישה כן, אני אומרה לך בלהישה.

תני, משלחין חטים שהן מאכל עסיסיות, פול שהוא מאכל נדיות, שעורים שהן מאכל בהמה, לא כן תני משם רבי שמעון, "לכל נפש" (שמות יב, טז): אף נפשות בהמה בכלל. אתיא דרבי שמעון

בשיטת רבי עקיבא רבו, כמה דרבי עקיבא אומר: "לכל נפש" – אף נפשות בהמה בכלל, כן רבי שמעון אומר: "לכל נפש" – אף נפשות בהמה בכלל.

הלכה י"ב מתני' – משלחין כלים, בין תפורין בין שאינן תפורין, ואף על פי שיש בהן בלאים, והן לצרף המועד,

אבל לא סגדל המסמר ולא מנעל שאינו תפור. רבי יהודה אומר, אף לא מנעל לכו, מפני שצריך אמן. זה הכלל, כל שנאותין בו ביום טוב, משלחין אותו.

גמרא – כיני מתניתא, מפני שהוא צריך ביצת אומן.

מתניתין דרבי ליעזר. דתנינן תמן, מנעל על האמום, רבי ליעזר מטהר, והכמים מטמאין.

דברי הכל היא, שניא היא הכא שהוא כמכשיר כלי ביום טוב.

תני, איז מפרקין את המנעל מעל האמום ביום טוב אבל מפרקין את המנעל מן האמום בהלו של מועד.

מהו להעמיד הלב ביום טוב?

אם אומר את בן, אף הוא הולב ומעמיד מיום טוב לחול.

תנה רבי חלפתא בן שאול: תכשיטין – אסור לשלחן. אומר רב מנא: לא אמרו אלא לשלחן, הא ללובשן – מתר.

תני, מטלטלין את השופר להשקות בו את התינוק, את הפנקס, את הפרקש, את המראח – לכפות בהן את הכלים.

אמר רבי אבון: מתניתא אמרה שאסור ללובשן, דתנינן: כל שנאותין בו ביום טוב – משלחין אותו, אם אומר את שמתר ללובשן – יהא מתר לשלחן.

מהו תדא דתני מטלטלין את השופר להשקות בו את התינוק, את הפנקס, את הפרקש, את המראח – לכפות את הכלים, בשיש עליהם תאר כלי,

[דף ט' ע"ב]

עד כדון בתכשיטין של זהב, ואפילו תכשיטין של כסף? אמרין בשם רבי ירמיה: אסור, ואמרין בשם רבי ירמיה: מותר.

אמר רבי הונקיה: אנא ידע ראשה וסופא. טליין דמיקון הוון מתרבין בדרתיה דרבי ירמיה, אתא שאל לרבי זעירא, אמר ליה: לא תאכר ולא תישרי.

הדרן עלך ביצה שגולדה

פֶּרֶק שֵׁנִי

הִלְכָה א' מִתְנִי' – יום טוב שחל להיות ערב שבת, לא יבשל אדם בתחלה מיום טוב לשבת, אכל מבשל הוא ליום טוב, ואם הותר הותר לשבת,

ועושה תכשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת.

בית שמאי אומרים, שני תבשילין, ובית הלל אומרים, תבשיל אחד. ושון בדרג וביצה שעליו שחן שני תבשילין.

אכלו או שאכד, לא יבשל עליו בתחלה. ואם שיר ממונו כל שהוא, סומך עליו לשבת.

גְּמָרָא – פתיב (שמות טז, כג): "את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו".

רבי ליעזר אומר: אופין על האפוי ומבשלין על המבשל. רבי יהושע אומר: אופין ומבשלין על המבשל.

מה טעמא דרבי ליעזר? "את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו". מאי טעמא דרבי יהושע? "את אשר תאפו ואת אשר תבשלו בשלו".

אמר רבי ליעזר: אתיא כמאן דאמר במרה נתנה השבת, ברם כמאן דאמר באלוש נתנה השבת עומדין באלוש ומזהירין באלוש?

איתא חמי, דבר תורה הוא אסור וערובי תבשילין – מתירין. אמר רבי אבהו: בדין היה שיהו אופין ומבשלין מיום-טוב לשבת, אם אומר אתך בן, אף הוא אופה ומבשל מיום-טוב לחול.

אֵימָה חֲמוּי, מְצִיעִין אֶת הַמַּטּוֹת מִיּוֹם-טוֹב לְשַׁבָּת, וְאֵין אוֹפִין וּמְבַשְּׁלִין מִיּוֹם-טוֹב לְשַׁבָּת.

אָמַר רַבִּי אֵילָא: וְלָמָּה מְצִיעִין מִיּוֹם-טוֹב לְשַׁבָּת? שֶׁכֵּן מְצִיעִין אֶת הַמַּטּוֹת מִלִּילֵי שַׁבָּת לְשַׁבָּת, וְיֵאָפוּ אוֹ יִבְשְׁלוּ מִיּוֹם-טוֹב לְשַׁבָּת? אֵין אוֹפִין וּמְבַשְּׁלִין מִלִּילֵי שַׁבָּת לְשַׁבָּת.

רַבִּי פְּהֵנָא בְּרִיהַ דְּרַבִּי הֵיךָ פֵּרַ בָּא אָמַר: וּבְלִבְדָּ שְׂלֵא יַעֲרִים.

מִתְנַתִּין דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, תְּנִי.

[דף י' ע"א]

אֵין עוֹשִׂין מִיּוֹם-טוֹב לְמוֹצָאי יוֹם טוֹב. וְהָא תְּנִי מִמְלָא הִיא אִשָּׁה קְדָרָה בְּשָׂר אָף עַל פִּי שְׂאִינוּ אוֹכֵל מִמֶּנּוּ אֵלָא הִתִּיבָה אַחַת, קוּמְקוּם שֶׁל חַמִּין אָף עַל פִּי שְׂאִינוּ שׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ אֵלָא כּוּם אַחַד, אֲכָל פֶּת אֵינָה אוֹפָה אֵלָא צוֹרְכָה.

תְּנִי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמַר: מִמְלָאָה הִיא אִשָּׁה אֶת הַתְּנַנּוֹר פֶּת, מִפְּנֵי שֶׁהַפֶּת יָפָה בְּשַׁעֲהַ שֶׁהַתְּנַנּוֹר מְלֵא.

דְּרַשׁ רַב הִינָּה פֶּהֲדָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, דְּרַשׁ רַבִּי יוֹהַנָּן לְמִיבְרָאי פֶּהֲדָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, הִוָּה דְּרַשׁ לְהוֹן לְהַלְכָה, וְאֵינִין סְבָרִין לְעוֹבְדָא, אֵית דְּבָעֵי מוּמָר לְעוֹבְדָא דְּרַשׁ לְהוֹן, אַתְּוִן וְשְׂאֵלוֹן לֵיה, וְדַרְשׁ לְהוֹן לְהַלְכָה, חוֹר וְדַרְשׁ לְהוֹן וְלֹא יָדְעִין אֵין לְהַלְכָה אֵין לְעוֹבְדָא. אָמַר רַבִּי אֲבָא פֵּרַ זְבָדִי: חוֹרֵי רַבִּי אֲבָהוּ פֶּהֲדָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.

רַבִּי הֵיךָ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹהַנָּן: צְרִידָ לּוֹמַר - 'עֲלִי וְעַל מִי שְׂלֵא עֲרַב'.

הָרִי שְׂלֵא עֲרַב - אַחֲרִים שְׁעָרְבוּ מִתְּרִים לְעִשׂוֹת לוֹ מִשְׁלוֹ. רַבִּי זְרִיקָן בְּשֵׁם רַבִּי יְעִירָה: בְּמוֹצָא לְהוֹן מִשְׁלוֹ, דִּי לֹא כֵן, נִמְצְאוּ עוֹשִׂין לוֹ מִשְׁלוֹ.

לֹא עֲרַב וְלֹא עָרְבוּ לוֹ אַחֲרִים, רַבִּי יִצְחָק אוֹמַר: צוֹלָה לוֹ דְּגָה. רַב חוּנָה אָמַר: מִחַמּוּם לוֹ חַמִּין. שְׁמוּאֵל אָמַר: מִדְּלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר.

תְּנִי רַבִּי הֵיךָ, מִמְלָא לוֹ חֲבִית שֶׁל מַיִם וּמִדְּלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר. מַעֲשָׂה בְּאֶחָד שֶׁהַדִּיר אֶת בְּנֵי לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וּבָא מַעֲשָׂה לְפָנֵי רַבִּי יוֹסִי בֶּן הַלְּפָתָא וְהַתִּיר לוֹ לְמַלְאוֹת לוֹ חֲבִית שֶׁל מַיִם וּלְהַדְּלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר.

רַבִּי הֵיךָ רַבָּה עֲלָה לְבֵיתוֹ, אָמְרִין לֵיה אֲנָשִׁינָן מִעֲרָבָה. אָמַר לוֹן: אֵית הָכָא טְלוּפְחִין מִן אֵיתְמַל. אָמְרִין לֵיה: אֵין!

הדא אמרה אפלו מין אחד, אית תוה בהון תרדיו,

הדא אמרה אף על פי שאין בהן כזית, אית תוה בהון שעורה

הדא אמרה אינו צריך להתנות. אמר רב חסדא: תניי הנה לו לרבי הנה הגדול.

תני, אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודין בית שמאי לבית הלל, שהן שני תבשילין, על מה נחלקו על הדנה, ועל הביצה שיש עליה, שבית שמאי אומרים: תבשיל אחד. ובית הלל אומרים: שני תבשילין.

הכל מודין שאם פרפר ביצה על גבי המליחה, או שהתך קפלוט תחת הדג, או שבשל שני מינין בקדרה שהן שני תבשילין.

והלכה בדברי התלמיד.

רב אמר: אמר רבי, אין פחות מכוזית. לית הדא פליגא על רבי יוחנן, דרבי אמר: עלי ועל מי שלא ערב, מתניתין מסייעא לרבי יוחנן, ערוב תהלתו וסופו אין לו שעור.

יום טוב שחל להיות בערב שבת אין מערבין, לא בהצרות ולא בתחומין; דברי רבי מאיר. ויחכים אומרים: מערבין בהצרות ואין מערבין בתחומין, מערבין בהצרות שכן את מתיר לו דבר שהוא מתיר לו. ואין מערבין בתחומין שכן את מתיר לו דבר שהוא אסור לו.

אית תניי תני ומחלק. אמר רבי לעזר: הואיל והן תניא ומחלק, צריכין אנן מחוש.

רבי ירמיה בשם רבי זעירה:

[דף י"ע"ב]

מאן דעבד טבאות מערב מן איתמל.

אמר רבי יודן: הדא דאתא אמר, בשלא עשה לו ערוכי תבשילין, אבל אם עשה לו ערוכי תבשילין – מתיר.

רבי יוסה בי רבי בון בעי: וערוכי תבשילין מתירין את המחצות?

הלכה ב' מתני' – חל להיות אחר השבת, בית שמאי אומרים: מטבילין את הכל מלפני השבת, ובית הלל אומרים: פלים מלפני השבת, ואדם בשבת.

גמרא – מתניתין בכלים גדולים, אבל בכלים קטנים – מערים עליהן ומטבילין. תני, רבי הושעיה: ממלא הוא אדם בלי טמא מן הבור, ומערים עליו ומטבילין.

תני, נפל דליו לתוך הבור – מערים עליהן ומטבילין.

תריז אמורין, חד אמר: בכלים שננטמאו באב הטמאה. והורגה אמר: בכלים שננטמאו בולד הטמאה. מתיב מאן דאמר בולד הטמאה לזמן דאמר באב הטמאה, אפלו בחול יהא טעון הערב שמשו? אמר ליה: ברוצה לשתמש בהן קלין בטהרה.

כל מהיבי טבילות – טובלין בדרךן בתשעה באב וביום הכפורים.

אמר רבי חנניה סגן הכהנים: כדי הוא ביתו של אלהינו שיאבדו עליו הכהנים טבילה אחת. דרש רבי לוי כהדא דרבי חנניה סגן הכהנים. ואדם בשבת – שכן אדם טובל לקירוי בשבת.

הלכה ג' מתני' – ושזין שפשיקין את הפנים בכלי אבן לטהרו, אבל לא מטבילין.

ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה ביום טוב:

גמרא – מתניתה דלא ברבי, דתני, אין מטבילין בלי על גב מימיו ביום טוב, ואין משיקין את הפנים בכלי אבן לטהרו בשבת; דברי רבי. ותכמים אומרים: מטבילין בלי על גבי מימיו ביום טוב, ומשיקין את הפנים בכלי אבן לטהרה בשבת, לא אמר אלא בשל אבן הא בשל

[דף י"א ע"א]

ע"ז – לא.

ביצד מגב לגב? רצה לעשות עסתו על גבי גתו, או גתו על גבי עסתו, מטביל את כליו

ביצד מחבורה לחבורה? הוה אוכל עם חבורה זו ונמלך לוכל עם חבורה אחרת – טובל.

הלכה ד' מתני' – בית שמאי אומרים: מביאין שלמים ואין סומכין עליהן, אבל לא עולות. ובית הלל אומרים, מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהם.

גמרא – בית שמאי אומרים: התרה סמיכה שלא בדרךה. ובית הלל אומרים: לא התרה סמיכה שלא בדרךה, איזו היא שלא בדרךה? מאתמול.

אמר רבי זעיריה: כל עמא מודי באשם מצורע שפמוך עליו מאתמול – לא יצא. שלמי נדבה שפמוך עליהן מאתמול – יצא.

מה פליגינן? בשלמי חגיגה, בית שמאי עבדין לון בשלמי נדבה. בית הלל עבדין לון באשם מצורע. אמר רבי יסי: הן דאת אמר אשם מצורע שפמוך עליו מאתמול – לא יצא בזמנו, עבר זמנו – נעשה בשלמי נדבה.

אמרו בית הלל לבית שמאי: מה אם בשעיה שאני אוסר להדיוט, הרי אני מתיר לגבות, בשעיה שהוא מתיר להדיוט אינו דין שנתיר לגבות?

אמרו להן בית שמאי: והרי נדרים ונדבות יוכיחו, שהן מתרין להדיוט ואסורין לגבות.

אמרו להן בית הלל: לא, אם אמרתם בנדרים ונדבות שאין זמנן קבוע, תאמרו בחגיגה שזמנה קבוע? אמרו להן בית שמאי: חגיגה אין זמנה קבוע, שאם לא חג בראשון – חוגג בשני, לא חג בשני – חוגג בשלישי.

אמרו להן בית הלל: חגיגה זמנה קבוע, שאם לא חג פרגל, אינו יכול לחוג אחר הפרגל.

אמרו להן בית שמאי: והלא כבר נאמר: "אף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם".

אמרו להן בית הלל: מישם ראיה? לכם אינו נעשה אכל נעשה הוא לגבות.

אבא שאול אומר: טעם אחר, מה אם בשעיה שפירתך שתומה כירת רבך פתוחה בשעיה פתוחה.

דבר אחר: אינו דין שיהא שלהנה מלא ושלחן קונה ריקם?

אמר רבי יוסי בי רבי בון: רבי שמעון בן לקיש הוה עבר קומי סדרא, ושמע קלהון קראי ההון פסוקא (דברי הימים – א כט, כא): "וינבחו לה' זבחים ויעלו עלות לה' למחרת היום ההוא". אמר, מאן דמפסק לה – בבית שמאי. מאן דקרי בלה בבית הלל –

ניהא, עלות למחרת היום ושלמים למחרת היום, ואין שלמים באין בבית שמי.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: דוד מות בעצרת ויהי כל ישראל אונגין והקריבו למחר.

מעשה בהלל הנזמן

[דף י"א ע"ב]

שהביא עולתו לעזרה, וסמוך עליה, והכרו עליו תלמידי שמוי, התחיל מכשפש בזנבה, אמר לזן: ראו נקבה היא ושלמים הבאתיה, והפליגו בדברים והלכו להן.

לאחר ימים נברה ידן של בית שמאי ובקשו לקבוע הלכה בדבריהן, והיה שם פבא בן בוטי מתלמידי בית שמאי, יודע שהלכה בבית הלל, פעם אחת נכנס לעזרה, ומצא אותה שוקמת, אמר ישמו בתיקן של אלו שהשימו בית אלהינו, מה עשה? שלח ותיבא שלשת אלפים צאן מצאן קדר ובקרו ממומיו, והעמידו בהר הבית. אמר להן: שמעוני אחי בית ישראל! כל מי שהוא רוצה – יביא עזלות יביא ויסמוך, יביא שלמים יביא ויסמוך. באותה שעה נקבעה הלכה בבית הלל, ולא אמר אדם דבר.

אמר רבי יצחק בר לעזר: תדא אמרה בשירותא בעיא מולי סמא דקיסא מיניה וביה. כל גומרא דלא פוניה בשעתיה – לא פוניה.

שוב מעשה באחד מתלמידי הלל שהביא עולתו לעזרה וסמוך עליה וראהו אחד מתלמידי שמוי אמר ליה מה זה סמיכה אמר ליה מה זה שתיקה שתקו בגזיפה והלך לו:

הלכה ה' מתני' – בית שמאי אומרים: לא יחם אדם חמין ורגליו, אלא אם בן ראויין לשתייה. ובית הלל מתירין. עושה אדם מדורה ומתחמם כנגדה.

גמרא – פתר לה תרין פתירין, על דעתין דבית שמאי, והוא ששטה מהן. על דעתין דבית הלל והן שיהו ראויין לשתייה.

ועושה מדורה ומתחמם כנגדה – דברי חבלי, והוא שיהא קומקום כנגד המדורה,

פתר לה פתר אחרן, על דעתהון דבית שמאי, והוא שיהא קומקום כנגד המדורה. על דעתון דבית הלל, אפלו אין תקומקום כנגד המדורה.

חמין שהחממו ביום טוב, וכן חמים שהחממו מערב שבת לשבת. רב ושמואל, חד אמר, מרחיץ בהן פניו ידיו ורגליו. והורגה אמר, מרחיץ בהן גופו איברים איברים. ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא,

מן מה דתני שמואל: מרחיץ בהם פניו ידיו ורגליו. תוי רב דו אמר: מרחיץ בהן גופו איברים איברים.

חד פיליכוֹפִים שָׁאֵל לְכַר קַפְרָא, אֲבָלֵט שָׁאֵל לְלוּי: סְרִיסָא, מְתַר לְשִׁתּוֹת וְאָסוּר לְרְחוּץ. אָמַר לִיה: אִם תִּרְאֶה סְרִים מְתַחַבֵּק עִם אֲשֶׁתְּךָ שָׁמָּא אֵינּוּ רַע לְךָ? אָמַר לִיה: אֵינּוּ! אָמַר לִיה: וּמְכִי הוּא לְךָ בְּלוּם? אָמַר לִיה: שְׂלֵא תִתְפְּרִץ. אָמַר לִיה: וְהֵכָא שְׂלֵא יִתְפְּרָצוּ.

בֵּינן שְׁנֵיצָא, אָמְרוּ לוֹ תְלֻמִּידֵיו: רַבִּי! לָזַח דְּהִיתָה בְּקִנְיָה, לָנוּ מַה אַתָּה מְשִׁיב? אָמַר לְהֵן: וְהֵלֵא כְּכַר נְאֻמַּר – "אֵךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לְכֶם":

הַלְכָה ו' מִתְנִי' – שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל מִחֲמִיר כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי,

אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחֲמִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת,

וְאֵין זוֹקְפִין אֶת הַמְּנוּרָה בְּיוֹם טוֹב,

וְאֵין אוֹפִין פִּתִּין

[דף י"ב ע"א]

גְּרִיצוֹת אֵלָּא רְקִיקוּן.

אָמַר רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל, מִימֵיהֶן שֶׁל בֵּית אַבָּא לֹא הָיוּ אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצוֹת, אֵלָּא רְקִיקוּן. אָמְרוּ לוֹ, מַה נַּעֲשֶׂה לְבֵית אַבִּיךָ, שֶׁהָיוּ מִחֲמִירִין עַל עֲצָמָן וּמְקַלִּין לְכָל יִשְׂרָאֵל, לְהִיּוֹת אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצִין וְחָרִי.

גְּמָרָא – אַבָּא בַר רַב חוּנָה אָמַר: הֲדָא דְתִימַר, בְּשִׁלְא עֲשֶׂה לוֹ עֲרוּבֵי תַבְשִׁילִין, אֲבָל אִם עֲשֶׂה לוֹ עֲרוּבֵי תַבְשִׁילִין – מְתַר.

מַה בֵּין תַבְשִׁיל וּמַה בֵּין חֲמִין? תַבְשִׁיל דְּרַבּוֹ לֹכֵל מִמֶּנּוּ, חֲמִין אֵין דְּרַבּוֹ לְשִׁתּוֹת מִהֵן.

וְאֵין זוֹקְפִין אֶת הַמְּנוּרָה בְּיוֹם טוֹב – הֲדָא דְאֵתְּ אָמַר בְּמְנוּרָה שֶׁל פְּרָקִים, אֲבָל בְּמְנוּרָה שְׁאֵינָהּ שֶׁל פְּרָקִים לֹא בְּדָא.

כִּהְדָא תְלֻמִּידֵי דְרַבִּי יוֹסִי הוּוּן יִתְיַבִּין, נִפְלַת מְנַרְתָּא קוּמִיהוּן, וְהוּהוּ כָּל חַד וְחַד שְׁמִיט גְרַמִּיָּה וְעָרְק.

אֵין אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצוֹת אֵלָּא רְקִיקוּן – מִתּוֹךְ שְׁאֵת מִיַּיְגְעוּ אַף הוּא אֵינּוּ אוֹפֵה אֵלָּא צוֹרְכוֹ.

רַבִּי אֲהָא שְׁמַע לָה מִן הֲדָא: "מַה הָרִי הָאֵף הַגָּדוֹל הַזֶּה?"

וְרַבֵּן שְׁמַעִין לָה מִן הֲדָא: "וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סְלֵי הָרִי עַל רֹאשֵׁי".

הַלְקָה ז' מִתְנִי' – אַף הוּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים לְהַקְלֵי מַכְבְּדִין בֵּין הַמִּטּוֹת,

וּמְנִיחִין אֶת הַמְּגֹמֵר בְּיוֹם טוֹב,

וְעוֹשִׂין גְּדֵי מַקְלָם בְּלִילֵי פְסָחִים. וְחֻכְמִים אוֹסְרִין:

גְּמָרָא – שֶׁל בֵּית רַבִּן גְּמְלִיאֵל הָיוּ מַכְבְּדִין בֵּין הַמִּטּוֹת. אָמַר רַבִּי לְעֶזֶר בִּי רַבִּי צְדוֹק: פְּעָמִים הִרְבֵּה אֶכְלֵתִי אֶצֶל רַבִּן גְּמְלִיאֵל, וְלֹא הָיוּ מַכְבְּדִין בֵּין הַמִּטּוֹת, אֲלֵא סְדִינִים הָיוּ פּוֹרְשִׁין עַל גְּבֵי הָאָרְצִי, וְכִיּוֹן שֶׁהָיוּ הָאוֹרְחִין יוֹצְאִין – הָיוּ קוֹפְלִין אוֹתָן.

אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, אַף בְּשַׁבַּת מִתְרִין לַעֲשׂוֹת כֵּן.

שֶׁל בֵּית רַבִּן גְּמְלִיאֵל הָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַמְּגֹמֵר בְּמִגּוּפָה. אָמַר רַבִּי לְעֶזֶר בִּי רַבִּי צְדוֹק: פְּעָמִים הִרְבֵּה אֶכְלֵתִי אֶצֶל רַבִּן גְּמְלִיאֵל וְלֹא הָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַמְּגֹמֵר בְּמִגּוּפָה, אֲלֵא פְרִדִּיקָסִים הָיוּ מְעַשְׂנִין מְעַרְבֵי יוֹם טוֹב, וְכִיּוֹן שֶׁהָיוּ הָאוֹרְחִין נִכְנָסִים הָיוּ פּוֹתְחִין אוֹתָן.

אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן אַף בְּשַׁבַּת מִתְרִין לַעֲשׂוֹת כֵּן:

וְעוֹשִׂין גְּדֵי מַקְלָם בְּלִילֵי פְסָחִים וְחֻכְמִים אוֹסְרִין: אִי זֶהוּ גְדֵי מַקְלָם? בְּלוֹ צִלֵי רֹאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קַרְבּוֹ. שְׁלַק מַקְצֵת וּבָשָׁל מַקְצֵת – אִין זֶה גְדֵי מַקְלָם.

מַכְנִיסִין גְּדֵי מַקְלָם בְּלִילֵי יוֹם טוֹב הִרְאִישׁוֹן שֶׁל חֵג וּבְלִילֵי יוֹם טוֹב הִרְאִירוֹן שֶׁל פְּסַח, מַכְנִיסִין עֲגֹל מַקְלָם בְּלִילֵי יוֹם טוֹב הִרְאִישׁוֹן שֶׁל פְּסַח

אֲכָל לֹא גְדֵי מַקְלָם.

תְּנִי, אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: תוֹדוֹם אִישׁ רוֹמִי הִנְחִיג עַל אֲנָשֵׁי רוֹמִי, שִׁיְהוּ אוֹכְלִין גְּדִיִּים מְקוֹלְסִין בְּלִילֵי פְסָחִים. שִׁיְהוּ חֻכְמִים וְאָמְרוּ לוֹ: אֵלּוּלֵא שְׂאֵת תוֹדוֹם, לֹא תִינּוּ מַנְדִּין אוֹתָהּ?

מַהוּ תוֹדוֹם? אָמַר רַבִּי תַנְיָיָה: דִּתְהוּ מִשְׁלַח פְּרִנְסָתְהוֹן דְּרַבְנָן. לֹא נִמְצְאָת מַכִּיא אֶת הָרַבִּים לִידֵי אֲכִילַת קֳדָשִׁים בְּחוּץ? שְׁכַל מַכִּיא אֶת הָרַבִּים לִידֵי אֲכִילַת קֳדָשִׁים בְּחוּץ צְרִיךְ גְּדוּי.

[דף י"ב ע"ב]

הַלְקָה ח' מִתְנִי' – שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מִתִּיר, וְחֻכְמִים אוֹסְרִין. פָּרְתוּ יוֹצְאָה כְּרִצּוּעָה שְׁבִין קַרְנֵיהָ, וּמְקַרְדִּין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, וְשׁוֹחֲקִין אֶת הַפְּלִפְלִין בְּרַחֲמֵי שְׁלֵהֶם.

רבי יהודה אומר, אין מקרדין את הבהמה ביום טוב, מפני שעושה חבורה, אכל מקרצפין. וחכמים אומרים, אין מקרדין, אף לא מקרצפין.

גמרא – רבי בא רב ושמואל, תריהון אמרו, דברי חכמים אפלו להמשיך בה – אסור. רבי בא בשם שמואל: אם היתה קרנה קדוהה – מתר.

אמר רבי יוסה: קשויתא קומי רבי בא, ואמר: לא תנינו, אלא הנקה בהם.

רבי זעירה בשם שמואל: שור שעסקו רע – יוצא בפרומביא שלו. ורבתינו שבגולה נהגו כן. רבי אחא, רבי יעקב בר אידי, בשם רבי יונתן, רבי יעקב בר אחא בשם רבי תנחום בי רבי היה: המור שעסקו רע – יוצא בפרומביא שלו.

רבי אילא, רבי יהודה בשם רבי שמעון בי רבי היה: כלב יוצא בפוגר שלו, אם להכות בו – אסור, אם בשביל שלא לאכל אפסרו – מתר.

גנבה אמר: הלכה היתה מלמד וכו'.

רבי יונה בוצרייה בעי, אם הלכה היתה מלמד וכו', הדיא היא דתנינו שלא ברצון חכמים.

תנא, רבי יודה בר פזי דברדלייא. אמרו לו: או עמד מביננותינו או העביר רצועה מבינן קרניה. אמר רבי יוסי בי רבי בון: שתיה מתרים בנגדן.

אמר רבי תנניה: פעם אחת יצאת והשחירו שניו מן הצומות ומן התענית.

אמר רבי אידי דהוטרוא: אשתו הוות,

ומנין שאשתו קרויה עגלה? "ולא תרשם בעגלתי לא מצאתם חידתי",

תמן אמרין שבנתו היתה, ויש אדם נענש על שבנתו? אמר רבי קיריס דאירמה: ללמדך, שכל מי שיש ספקה בידו למחות ואינו מוחה – קלקלה תלויה בו.

אי זהו קרויה? אלו הקטנים שהן עושין חבורה. קרצוף – אלו הגדולים שאינן עושין חבורה:

וחכמים אומרים אין מקרדין אף לא מקרצפין: אין מקרדין שלא יבוא לידי חבורה ולא מקרצפין, שלא יבוא לידי תלישה.

של בית רבן גמליאל היו שותקין את הפלפלין בריחים שלהן. אמר רבי אלעזר בי רבי צדוק: פעם אחת אכל אבא אצל רבן גמליאל והביאו לפניו אינגירין ובתוכן פלפלין שחוקים, כיון שטעמן – משהו ידו מהן. אמר לו: אל תחוש להם, מערב יום טוב הן שחוקין, ויעשה רבי צדוק כשזוג אצל רבן גמליאל ויאכל?

אָלָא שְׁלֵא לְהַתִּיר מְלֻאכָה עַל יְדֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

[דף י"ג ע"א]

הַלְקָה ט' מִתְּנִי' – הַרְחִים שֶׁל פִּלְפְּלִין, טְמֵאָה מִשּׁוֹם שְׁלֹשָׁה כְּלִים, מִשּׁוֹם כְּלֵי קְבוּל וּמִשּׁוֹם כְּלֵי מִתְּכֹת וּמִשּׁוֹם כְּלֵי כְּבָרָה:

גְּמָרָא – הַתְּחַתּוֹן מִשּׁוֹם כְּלֵי קְבוּל, וְהַעֲלִיּוֹן מִשּׁוֹם כְּלֵי מִתְּכֹת וְהֶאֱמָצְעִית מִשּׁוֹם כְּבָרָה.

הַלְקָה י' מִתְּנִי' – עֲגֻלָּה שֶׁל קָטָן טְמֵאָה מִדָּרָם

וְנִטְלָת בַּשָּׁבֶת, וְאִינָה נִגְרָרֶת אֶלָּא עַל גְּבֵי כְּלִים.

רבי יהודה אומר, כל הכלים אין נגררין חוץ מן העגלה, מפני שהיא כובשת:

גְּמָרָא – תְּנִי, לֹא יִגּוּר אָדָם אֶת הַמָּטָה, אֶת הַכֶּסֶף, וְאֶת הַפְּסָל, וְאֶת הַקַּתְדָּרָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה קְרִיין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר.

רבי בא בשם רב הנה, רבי חגי בשם רבי זעירא, רבי יוסה בשם רבי אילא: מודין תכמים לרבי שמעון בכסא שרגליו משקעות בטיט, שמתר לטלטלו, ודכותה מתר להחזירו.

אמר רבי יוסה: אוף אַנן תנינן נטלין בשבת.

אמר רבי יוסה בי רבי בון: דרבי שמעון היא,

אמר רבי יוסה: מתניתא אמרה כן, כל הכלים אין נגררים חוץ מן העגלה מפני שהיא כובשת.

הדרן עלך יום טוב

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הַלְכָה א' מִתְנִי' – אִין צְדִין דְּגִים מִן הַבִּיבְרִין בְּיוֹם טוֹב, וְאִין נִוְתְּנִין לְפְנֵיהֶם מִזִּנּוֹת.

אָבֵל צְדִין תְּהִי וְעוֹף מִן הַבִּיבְרִין, וְנִוְתְּנִין לְפְנֵיהֶם מִזִּנּוֹת.

רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: לֹא כָּל הַבִּיבְרִין שְׁוִין.

זֶה הַכֶּלֶל, כָּל הַמְּחַסֵּר צִדָּה אָסוּר, וְשְׂאִינוּ מְחַסֵּר צִדָּה מִתֵּר:

[דף י"ג ע"ב]

גְּמָרָא – אָמַר רַבִּי חִינְנָא: מִתְנִיתִין דְּלֹא כְּרַבִּי יוּדָה, דְּתַנִּינן תַּמּוּן, רַבִּי יוּדָה אָמַר: הַצֵּד צְפוּר לְמַגְדֵּל וְצָבִי לְבֵית – תֵּיב, הָא לְגַנְתָּ וְלְבִיבְרִין – פְּטוּר.

מְחַלְפָּה שְׂיִטְתִּיהּ דְּרַבִּי יוּדָה, דְּתַנִּינן, אִין צְדִין דְּגִים מִן הַבִּיבְרִים וְאִין נִוְתְּנִין לְפְנֵיהֶן מִזִּנּוֹת, הָא לְגַנְתָּ וְלְבִיבְרִין – פְּטוּר.

מְחַלְפָּה שְׂיִטְתוֹן דְּרַבְּנָן, דְּתַנִּינן תַּמּוּן, וְחֻכְמִים אֹמְרִים: צְפוּר לְמַגְדֵּל, וְצָבִי לְגַנְתָּ, וְלַחְצֵר, וְלְבִיבְרִין. וְתַנִּינן, אָבֵל צְדִין תְּהִי וְעוֹף מִן הַבִּיבְרִין וְנִוְתְּנִין לְפְנֵיהֶן מִזִּנּוֹת, הָא לְגַנְתָּ וְלַחְצֵר – לֹא!

כָּאן בְּחֻצֵר מְקַרְה כָּאן בְּחֻצֵר שְׂאִינָה מְקַרְה.

וְהָא תַנִּינן גַּנְתָּ, אֵית לָךְ מִימֵר גַּנְתָּ מְקַרְה? אֵלָּא כָּאן בְּגִדּוּלָה כָּאן בְּקַטְנָה.

רַבִּי עוֹלָא אָמַר: בְּעוֹן קוּמִי רַבִּי אַחָא, מַה נִּיתְנִי, כָּל הַמְּחַסֵּר צִדָּה תֵּיב וְשְׂאִינוּ מְחַסֵּר צִדָּה פְּטוּר? אָמַר לוֹן: וְלֹא בְּנַעַל לְתוֹכָהּ אֲנִן קְמִינן? אֵלָּא כָּל הַמְּחַסֵּר צִדָּה – אָסוּר, וְשְׂאִינוּ מְחַסֵּר צִדָּה – מִתֵּר.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל אַחֵוּי דְּרַבִּי בְּרַכְיָה: כָּל שֶׁהוּא מְחַסֵּר נֶשְׁבִּין – מְחַסֵּר צִדָּה, וְשְׂאִינוּ מְחַסֵּר נֶשְׁבִּין – אִינוּ מְחַסֵּר צִדָּה.

שׁוֹחֲטִין מִן הַנְּגָרִים, וְאִין שׁוֹחֲטִין לֹא מִן הַמְּכַמּוּרוֹת, וְלֹא מִן הַמְּצֻדוֹת.

רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי אִימִי: בְּמֻצְדָּתָא דְּשִׁיתִּיא .

שְׁמוּאֵל אָמַר: צֵד הוּא בְּפִיטָם .

רב אמר: סיכרא דנתרא – שרי. אמר רבי יודן: כהוא דמסים .

הלכה ב' מתני' – מצודות הנה ועוף ודגים שעשאון מערב יום טוב, לא יפול מהן ביום טוב, אלא אם כן יודע שנצודו מערב יום טוב.

ומעשה בנכרי אהד, שהביא דגים לרבן גמליאל, ואמר, מתרין הן, אלא שאין רצוני לקבל הימנו.

גמרא – מי מודיע אם נתקלקלה המצודה? דבר פריא שנצודו מבעוד יום, אבל אם לא נתקלקלה המצודה – דבר פריא שלא נצודו מבעוד יום,

ואפלו נתקלקלה המצודה, וחס לומר שפא לא נצודו מבעוד יום?

אמר רבי יוסי בי רבי בון: כפורש בחורשין, תדע לך שהוא כן, דתנינו, דגים ודגים לא במקום שהן מצויין, והכא במקום שחיה ועוף מצויין.

רבי זעירה בשם רב: סברין מימר מתרין למחר.

רבי חנקיה רבי עזיאל פריה דרבי חונניה דברת חורן מתרין ממש, סברין מימר ספקן התירו.

רבי חנינה ורבי יונתן, תריהון אמרין: ספק הכן אסור. רבי יהודה אמר: ספק הכן מתיר.

רבי הנה רבה ורבי שמעון ברבי, חד אמר: העכו"ם צריך הכן. וחורנה אמר: אין העכו"ם צריך הכן.

ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא, מן מה דרב מיבעי מיתי קומיה רבי הנה רבה, והוא אמר ליה הן הויתיה? והוא אמר ליה: שיירתה הוות עברה, והוינא אבל מינה תאננים, הוי דו אמר אין העכו"ם צריך הכן.

חד תלמיד מן דרבי סימיי אול לאנטרדם, אייתון ליה דורמסקנא ואכל. חד תלמיד מן דרבי יהושע בן לוי אול לתמן, אייתו ליה דורמסקנא ולא אכל, אתא ואמר קומי רביה, אמר: דו נהג בשיטת רביה, דרבי סימיי אמר: אין העכו"ם צריך הכן.

רבי אבהו בשם רבי יהושע בן לוי: דמדמניות שבפרם – הרי אלו אסורות. רב חונה בשם רב: השיצים שבכפס – הרי אלו מתרין.

מִסְכַּת כְּרִיתוֹת פְּרָק רֵאשׁוֹן

א. הַמְגִדֵּף, רַבִּי עֲקִיבָא מַחֲבֵיב קֶרְבֵּן, שְׁנֵאמַר בּו כֶּרֶת, וְנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר ט, יג): "חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל הָאִישׁ הַהוּא". סָף שָׁמֵן הַמְשַׁחָה שְׁעֵשֶׂה מִשֶּׁה בַּמִּדְבָּר - הָרִי זֶה חֵיב כֶּרֶת. הַפֶּסֶח וְהַמִּלָּה, אֵף עַל פִּי שְׁחִיבִים עַל זְדוּנֵן כֶּרֶת - אֵין בְּהֵן קֶרְבֵּן, לְפִי שֶׁהֵן בְּקוּם עֲשֵׂה'. טַמְאָ שְׂאֵכֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ וְהִבָּא לְמַקְדָּשׁ טַמְא, אֵף עַל פִּי שְׁחִיבֵין עַל זְדוּנֵן כֶּרֶת, וְעַל שִׁגְגָתָן חֲטָאָת - אֵין בְּהֵם אֲשֵׁם תְּלוּי, לְפִי שֶׁהֵן בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד. הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְהֵאוּמַר לְחִבְרוֹ: 'לֵךְ וְעַבְד עֲבוּדַת כּוֹכְבִים', וְהִמְסִית וְהִמְדִּיחַ, וְנִבְיָאֵי הַשָּׁקֵר, וְעֵדִים זוֹמְמִין, אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ בְּהֵן מִיתַת בֵּית דִּין - אֵין בְּהֵן קֶרְבֵּן, שְׂאֵין בְּהֵן מַעֲשֵׂה. הַמִּכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ, וְגוֹנֵב נֶפֶשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְזִקֵּן מִמְרָא עַל פִּי בֵּית דִּין, וְכֵן סוֹרֵר וְמוֹרֵה, וְהִרוּצַח, אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ בְּהֵן מַעֲשֵׂה, וְיֵשׁ בְּהֵן מִיתַת בֵּית דִּין - אֵין בְּהֵן קֶרְבֵּן, לְפִי שֶׁהֵן אֵינֵן בְּהִכְרַת.

ב. אֵלוֹ הֵן שְׂבִמִּיתָה, הָאוֹכֵל טַבֵּל, וְזֵר שְׂאֵכֵל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, וְכֵהֵן טַמְא שְׂאֵכֵל תְּרוּמָה. וְזֵר, וְטַבּוּל יוֹם, וּמְחַסֵּר בְּגָדִים, וּמְחַסֵּר כְּפוּרִים, וּפְרוּעֵי רֵאשׁ, וּשְׂתוּיֵי יַיִן שְׂשִׁמְשׁוּ - בְּלֵן בְּמִיתָה. אָבֵל הָעֶרֶל וְהָאוֹנֵן, וְהַיּוֹשֵׁב - הָרִי אֵלוֹ בְּאֻזְהָרָה. בְּעַל מוֹם - בְּמִיתָה; דְּבָרֵי רַבִּי וְחַכְמֵים אוֹמְרִים: בְּלֵא תַעֲשֵׂה. מִזִּיד - בְּמַעֲלִיָּה. רַבִּי אוֹמַר: בְּמִיתָה, וְחַכְמֵים אוֹמְרִים: בְּלֵא תַעֲשֵׂה'. זֶה הַכֵּלֵל: כָּל מִצְוֹת 'לֹא תַעֲשֵׂה' שֵׁישׁ בְּהֵן מַעֲשֵׂה - לוֹקֵין עֲלֵיהָ אֶת הָאַרְבָּעִים. וְשְׂאֵין בְּהֵן מַעֲשֵׂה - אֵין לוֹקֵין עֲלֵיהָ אֶת הָאַרְבָּעִים. וְשְׂאֵר כָּל לֹא תַעֲשֵׂה שְׂבִתוֹרָה - הָרִי אֵלוֹ בְּאֻזְהָרָה, כְּעוֹבֵר עַל גְּזֵרַת מֶלֶךְ. הַמְפַלֵּת לְאַחַר מְלֵאָתָה, וְהַמְפַלֵּת בֵּן שְׁמוֹנֶה חַי אוֹ מֵת, וְגַר שְׁנַתְּגִיר מֵהוּל, וְתִינוּק שְׂעוּבֵר זְמָנוֹ, וְחֵרֶשׁ שׁוֹטֵה וְקִטְּנֵן שְׁהִיּוּ מְחַסְרֵי כְּפָרָה - מְבִיאִים קֶרְבֵּן וְנֵאֲכָל. סֶפֶק הַפִּילָה סֶפֶק לֹא הַפִּילָה, סֶפֶק בֵּן קִימָא סֶפֶק שְׂאֵין בֵּן קִימָא, סֶפֶק יֵשׁ בּוֹ מִצְוֹרַת אָדָם

סֶפֶק אֵין בּוֹ מִצְוֹרַת אָדָם - מְבִיאָה קֶרְבֵּן וְאֵין נֵאֲכָל. הַמְפַלֵּת בְּתוֹךְ מְלֵאָתָה - פְּטוּרָה מִכָּלֵם. מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וְבֵית הֵלֵל, בְּרוּאָה אוֹר שְׁמוֹנִים וְאַחַד שְׂדֵמִיָּה טַמְאִים, וְהַמְפַלֵּת שְׁמוֹנִים וְאַחַד - תְּהֵא חִיבַת בְּקֶרְבֵּן. מַה לִּי בֵּין יוֹם וְלִילָה וּבֵין דָּם לְלִידָה? אָמְרוּ לְהֵן בֵּית שְׁמַאי: לֹא! אִם אָמַרְתֶּם בְּיוֹם שְׂרָאוּי לְהִבָּאת קֶרְבֵּן, תֵּאמְרוּ בְּלִילָה שְׂאֵין רָאוּי לְהִבָּאת קֶרְבֵּן? כָּלִפִּי דְמִים שְׂאֵמַרְתֶּם, הַפְּרִישׁ בֵּין דָּם לְלִידָה, שְׁהִרְוָאָה בְּתוֹךְ מְלֵאָתָה - דְּמִיָּה טַמְאִין, וְהַמְפַלֵּת בְּתוֹךְ מְלֵאָתָה - דְּמִיָּה טַמְאִין. הַמְפַלֵּת בְּתוֹךְ מְלֵאָתָה - פְּטוּרָה מִכָּלֵם. אָמְרוּ לְהֵן בֵּית הֵלֵל: הָרִי הַמְפַלֵּת לְיוֹם שְׁמוֹנִים וְאַחַד שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת תּוֹכִיחַ, שְׂלֹא יִצְאָת בְּשַׁעָה שְׂרָאוּיָה לְהִבָּא בְּהָ קֶרְבֵּן, וְהוּא יוֹכִיחַ, הַמְפַלֵּת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאַחַד שְׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, שְׂכֵן יִצְאָת בְּשַׁעָה שְׂרָאוּיָה לְהִבָּא בְּהָ קֶרְבֵּן - חִיבַת קֶרְבֵּן. אָמְרוּ לְהֵן בֵּית שְׁמַאי: לֹא, אִם אָמַרְתֶּם בְּמַפְלַת לְיוֹם שְׁמוֹנִים וְאַחַד שְׁהוּא מְצַטְרֵף עִם הַיּוֹם הַבָּא אַחֲרָיו, שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאֵין רָאוּי לְקֶרְבֵּן יְחִיד - רָאוּי לְקֶרְבֵּן צְבוּר, תֵּאמַר בְּמַפְלַת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאַחַד שְׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, שְׂאֵין הַלִּילָה רָאוּי, לֹא לְקֶרְבֵּן יְחִיד וְלֹא לְקֶרְבֵּן צְבוּר? אָמְרוּ לְהֵן בֵּית הֵלֵל: הָרִי אָמַרְתֶּם, הַלִּילָה מְצַטְרֵף עִם הַיּוֹם הַבָּא אַחֲרָיו, כְּשֵׁם שְׁחִיבַת לְיוֹם שְׁמוֹנִים וְאַחַד - כֵּךְ תְּהֵא חִיבַת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאַחַד, וְאֵל יוֹכִיחַ יוֹם שְׁמוֹנִים וְשְׁנַיִם, שְׂיִצְאָת בְּשַׁעָה שְׂרָאוּיָה לְהִבָּא בְּהָ קֶרְבֵּן.

ג. הָאִשָּׁה שֵׁישׁ עֲלֵיהָ לִידָה וְלִידָה, זִיבָה וְזִיבָה - מְבִיאָה קֶרְבֵּן אֶחָד. לִידָה וְזִיבָה - מְבִיאָה שְׁנַיִ קֶרְבָּנוֹת. לִידָה סֶפֶק וְלִידָה וְדַאי, זִיבָה סֶפֶק וְזִיבָה וְדַאי - מְבִיאָה קֶרְבֵּן עַל וְדַאי שְׂבָהֵן יִצְאָת. לִידָה וְדַאי, לִידָה סֶפֶק, זִיבָה וְדַאי, זִיבָה סֶפֶק - מְבִיאָה קֶרְבֵּן אֶחָד, וְאוֹמַרְתָּ: 'אִם הִיא וְדַאי' - הוּא עֲלֵיו. אִם לֹא - הָרִי הוּא עַל וְדַאי שְׂבָהֵן'; דְּבָרֵי

רבי יוחנן בן גוריון. רבי עקיבא אומר: מביאה על ודאי שבהן יצאת.

ד. רבי שמעון אומר: נזיר מחסר כפרה לשתות יין. רבי אליעזר בן יעקב אומר: גר מחסר כפרה לאכל בזבחים.

ה. כל חיבי קניין שבתורה, חצין חטאות וחצין עולות, חוץ מקנו של של גר, שאף על פי שהן חובה - שתייהן היו עולות, רצה להביא חובתו מן בהמה - יביא, הביא עולות בהמה לכפורים - יצא. מנחות ונסכין - לא יצאו, לא אמרו קן אלא להקל עליו. הביא לצרעתו - יחזר ויביא לכפרתו. לנזירותו - יחזר ויביא לכפרתו. ארבעה מביאין על זדון כשגגה, כלן באנס פטורין, חוץ מן הנזיר.

ו. חמשה מביאין קרבן עולה ויורד, יש בהן דל ועשיר, יש בהן דל דלים. מצורע ויולדת, דל ועשיר - מביא אחד תחת אחד, מטמא מקדש דל דלים - מביא שנים תחת אחד, מפאן אתה מחשב לעשירית האיפה בשוה פרוטה.

ז. מצורע שנתנגע, חזר ונתנגע, חזר ונתנגע - מביא קרבן אחד על הכל, הביא צפריו ונתנגע, הביא צפריו ונתנגע - מביא קרבן על כל אחד ואחד; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: קרבן אחד על הכל, עד שיביא אשמו. הביא אשמו ונתנגע, הביא אשמו ונתנגע - מביא קרבן על כל אחד ואחד. רבי שמעון אומר: קרבן אחד על הכל, עד שיביא חטאתו. נזיר שנטמא וחזר ונטמא, מביא קרבן אחד על הכל. נטמא יום שביעי שלו, וחזר ונטמא יום שביעי שלו - מביא קרבן אחד על כל אחד ואחד; דברי רבי. וחכמים אומרים: קרבן אחד על הכל, עד שיביא חטאתו.

ח. האשה שילדה ולדות הרבה, הפילה בתוך שמונים נקבה, וחזרה והפילה בתוך שמונים נקבה, המפלת בתוך שמונים נקבה, המפלת תיומין - מביאה קרבן אחד

על הכל; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מביאה לראשון ואין מביאה לשני, מביאה לשלישי ואין מביאה לרביעי.

ט. אלו דברים שבין שפחה חרופה לכל עריות: כל עריות שבתורה - הרי אלו חיבין על זדון פרת ועל שגגתן חטאת, ועל לא הודעו אשם תלוי, מה שאין כן בשפחה חרופה. כל עריות שבתורה - עושה אנס כרצון, שאין מתכונן כמתכונן, מערה כגומר, ושנה כדרכה ושלם כדרכה - חיבת על כל ביאה וביאה, מה שאין כן בשפחה חרופה. כל עריות, עשה קטן כגדול לחיב על הגדול. ובשפחה, אם היה קטן - הרי אלו פטורין. כל עריות - שניהן לוקין. ובשפחה - היא לוקה והוא אינו לוקה. כל עריות - שניהם מביאין קרבן. ובשפחה - הוא מביא והיא אינה מביאה. כל עריות - בחטאת. ושפחה - באשם. כל עריות - בנקבה. ושפחה - בזכר. כל עריות - חיב על כל ביאה וביאה. בשפחה - אחת על ביאות הרבה. כל עריות שבתורה - בית דין חיב על הוראתן, מה שאין כן בשפחה חרופה. כל עריות - כהן משוח שהורה ועשה - חיב. ובשפחה - עשה אף על פי שלא הורה - מביא אשם ודאי. רבי ישמעאל אומר: בשפחה כנענית הכתוב מדבר, נשואה לעבד כנעני. אחרים אומרים משמו: נשואה לבן חורין. רבי עקיבא אומר: מן התורה חציה שפחה וחציה בת חורין - נשואה לבן חורין.

י. הבא על אחת מכל עריות האמורה בתורה, הוא בהעלם אחד והיא בחמשה העלמות, הוא מביא חטאת והיא מביאה חמש חטאות. כל עריות בהעלם אחת, והיא בחמשה העלמות. היא מביאה חטאת אחת והוא מביא חמש חטאות. כל עריות אחד גדול ואחד קטן - הקטן פטור. אחד נער ואחד ישן - הישן פטור. אחד שוגג ואחד מזיד - השוגג בחטאת והמזיד בהכרת.

יא. חֲמֵשֶׁה אֲשֵׁמוֹת הֵן: אֲשֵׁם גְּזֹלָה, אֲשֵׁם מְעִילָה, אֲשֵׁם שֶׁפְּחָה חֲרוּפָה, אֲשֵׁם נְזִיר, וְאֲשֵׁם מְצוֹרֵעַ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: אֲשֵׁם תְּלוּי.

יב. שְׁתוּי יֵינן פּוֹסֵל בְּעִבּוּדָה וְחַיִּב בְּמִיתָה. אֵיזְהוּ שְׁתוּי יֵינן? כָּל שֶׁשֶּׁתָּה רַבִּיעִית יֵינן בֵּין אַרְבָּעִים יוֹם הַיָּמָנוּ לַמַּעֲלָה, שֶׁתָּה מִגְּתוֹ, יֵתֵר מְרַבִּיעִית - פֶּטוּר. שֶׁתָּה פְּחוֹת מְרַבִּיעִית בֵּין אַרְבַּע בֵּין חֲמֵשׁ שָׁנִים - חַיִּב. בֵּינן שְׁמֹזְגוּ וּבֵינן שֶׁשֶּׁתָּאוּ חֲצָאִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: שֶׁתָּאוּ כָּלוּ כְּאַחַד - חַיִּב. מִזְּגוּ וְשֶׁתָּאוּ, אוֹ שֶׁתָּאוּ חֲצָאִין - פֶּטוּר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: עַל הַיֵּינן בְּמִיתָה, וְעַל הַמְּשַׁכְּרִין בְּאַזְהָרָה. לְפִיכֵךְ, אִם אָכַל דְּבִלָּה קַעֲלִית אוֹ שֶׁשֶּׁתָּה חֶלֶב וּדְבַשׁ - הָרִי זֶה לֹקֵה אַרְבָּעִים, וְעוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְכַשֵּׁם שֶׁאִם הָיָה כֹּהֵן פְּסוּל בְּעִבּוּדָה - חַיִּב בֶּה מִיתָה, כִּךָּ אִם הָיָה חֶכֶם אוֹ תַלְמִיד חֶכֶם - אֲסוּר לְלַמֵּד וְלַהֲרוֹת. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם הָיָה חֶכֶם - מִתֵּר לְלַמֵּד.

יג. הִבָּא עַל אִמּוֹ - חַיִּב מִשֵּׁם שְׁנֵי לְאוּיִן. הִבָּא עַל אֲחוֹת אָבִיו - חַיִּב מִשֵּׁם שְׁנֵי לְאוּיִן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נּוּרִי: יֵשׁ לִי עוֹד בְּהֵן תִּשְׁעַ! כִּיצַד? נִשְׂא אֶת הָאִשָּׁה וְחָזַר וְנִשְׂא אֶת בַּת אַחִיהָ, חָזַר וְנִשְׂא אֶת בַּת אֲחוֹתָהּ, חָזַר וּבָא עַל הַזְּקֵנָה - חַיִּב מִשּׁוּם אוֹתוֹ הַשֵּׁם, וְכַלְתָּ, וְאִשְׁתְּ אַחִיו וְאִשְׁתְּ אַחִי אָבִיו, וְאִשְׁתְּ אִישׁ וְהִנֵּדָה. אָמְרוּ לוֹ: אַחֲרַיִם שֶׁקָּרוּ לְפָנֶיךָ לֹא אָמְרוּ 'חֲמוֹתוֹ וְאִם חֲמוֹתוֹ וְאִם חֲמִיו' בְּמִנְיַן הַזֶּה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: וְכִי מָה הָיָה עֲנִין שְׁחִיטָה אֲצֵל אֲכִילָה? שְׁרַבִּי עֲקִיבָה שָׂאל שְׁחִיטָה וְהֵן מְשִׁיבִין אוֹתוֹ אֲכִילָה?! אֵלָּא שְׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שָׂאל אֲכִילָה בְּפָנָי עֲצָמָה, וְהִשְׁיבוּהוּ אֲכִילָה מִתּוֹךְ אֲכִילָה, אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: בְּהֵמָה כִּשְׁבַת, אֵלָּא שֶׁקִּפְחָתְנִי בְּשַׁעַת הַדִּין.

מִסְכַּת כְּרִיתוֹת פָּרֶק שְׁנִי

א. עַד אָמַר: 'חֶלֶב אָכַל', וְעַד אָמַר: 'שֶׁמֶן אָכַל'. עַד אָמַר: 'חֶלֶב אָכַל'. וְאִשָּׁה אוֹמְרָת: 'שֶׁמֶן אָכַל'. אִשָּׁה אוֹמְרָת: 'חֶלֶב

אָכַל'. וְאִשָּׁה אוֹמְרָת: 'שֶׁמֶן אָכַל' - מִבֵּיא אֲשֵׁם תְּלוּי. עַד אָמַר לוֹ: 'חֶלֶב אָכַלְתָּ', וְהוּא אָמַר: 'שֶׁמֶן אָכַלְתָּ' - פֶּטוּר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים לוֹ: 'חֶלֶב אָכַלְתָּ', וְהוּא אָמַר: 'שֶׁמֶן אָכַלְתָּ' - הֵן נֶאֱמַנִין; דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: הֵיאֵךְ אַתָּה אוֹמֵר לְזֶה: 'עֲמַד וְהִתְדַּדְהָ', וְהוּא אָמַר: 'כָּל עֲצָמֵי לֹא חֲטָאֲתִי', מָה אִם רִצְעָה וְיֵאמַר: 'מִזִּיד אָנִי' - אֵינן נֶאֱמָן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: אֵימַתִּי? בְּזִמְן שֶׁהוּדוּ לְכֵן מִתְחַלָּה, אָבָל אִם אָמַר לוֹ: 'חֶלֶב אָכַלְתָּ', וְהוּא אָמַר: 'שֶׁמֶן אָכַלְתִּי', מִשְׁיַגִּיעוּהוּ חָזַר וְאָמַר: 'מִזִּיד אָנִי' - אֵינן נֶאֱמָן.

ב. אַחַד הָאוֹכֵל, וְאַחַד מִמְּחָה וְשׁוֹתָהּ, וְאַחַד הַסֹּף. אָכַל וְחָזַר וְאָכַל, וְחָזַר וְאָכַל, אִם יֵשׁ מִתְחַלָּת אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה וְעַד סוֹף אֲכִילָה הָאַחֲרוֹנָה כְּדִי אֲכִילַת פֶּרֶס - מְצַטְרְפִין. וְאִם לֹאוּ - אֵינן מְצַטְרְפִין. שֶׁתָּה וְחָזַר וְשֶׁתָּה, וְחָזַר וְשֶׁתָּה, אִם יֵשׁ מִתְחַלָּת שֶׁתָּה רִאשׁוֹנָה וְעַד סוֹף שֶׁתָּה אַחֲרוֹנָה כְּדִי שְׁתִּית רַבִּיעִית - מְצַטְרְפִין, וְאִם לֹאוּ - אֵינן מְצַטְרְפִין. כַּשֵּׁם שֶׁאֲכִילָתָה בְּכֹזֵית - כִּךָּ שֶׁתָּה בְּכֹזֵית. וְאֲכִילָה וְשֶׁתָּה - אֵינן מְצַטְרְפִין. הָאוֹכֵל כֹּזֵית אֶפְלוּ מִחֲמַשַּׁת הַמִּינִין - הָרִי אֵלּוּ מְצַטְרְפִין. אָכַל כְּחֲצֵי זֵית, וְנוֹדַע לוֹ, וְחָזַר וְאָכַל כְּחֲצֵי זֵית, אֶפְלוּ מִמֵּין אַחַד - אֵינן מְצַטְרְפִין.

ג. סֶפֶק חֲטָא סֶפֶק לֹא חֲטָא - מִבֵּיא אֲשֵׁם תְּלוּי. חֲטָא וְאֵינן יָדוּעַ בְּאֵיזָה חֲטָא חֲטָא - מִבֵּיא חֲטָאִת. חֲטָא וְנוֹדַע לוֹ חֲטָאֲתוֹ, שֶׁכָּחוּ בְּאֵיזָה חֲטָא חֲטָא - הָרִי זֶה מִבֵּיא חֲטָאִת, וְתִשְׁחַט לְשׁוּם מָה שֶׁהוּא, וְתִאָּכַל, וְחָזַר וּמִבֵּיא חֲטָאִת עַל הַיְדִיעָה, וְתִשְׁחַט לְשׁוּם מָה שֶׁהוּא וְתִאָּכַל.

ד. הַמִּבֵּיא חֲטָאִת עַל שְׁנֵי חֲטָאִים - תִּרְעָה עַד שֶׁתִּסְתַּאֲב, וְתִמְכַר, וְיִבֵּיא בְּדַמֵּי חֲצִיָּה לְזֶה, וּבְדַמֵּי חֲצִיָּה לְזֶה שְׁתֵּי חֲטָאוֹת. עַל חֲטָא אַחַת - יְבִיא אֶת אֵיזוֹ מִקֵּהן שִׁירְצָה. שְׁנִיָּה - תִּרְעָה עַד שֶׁתִּסְתַּאֲב וְתִמְכַר, וְיִפְלוּ דְמֵיהָ לְנִדְבָה. שְׁתֵּי חֲטָאוֹת עַל שְׁנֵי חֲטָאִים,

זו תִּשְׁחַט לְשׁוּם מַה שֶׁהיא, וְזו תִּשְׁחַט לְשׁוּם מַה שֶׁהיא.

ה. שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ חֲטָאת עַל שְׁנֵי חֲטָאִים – תִּרְעָה עַד שֶׁתִּסְתָּאב, וְתִמְכַר, וְיָבִיא בְדַמֵּי חֲצִיָּה לְזָה, וּבְדַמֵּי חֲצִיָּה לְזָה. שְׁתֵּי חֲטָאוֹת עַל חֲטָא אֶחָד – יָבִיא אֶת אִיזו מִהֵן שִׁירְצָה. שְׁנֵיָה – תִּרְעָה עַד שֶׁתִּסְתָּאב וְתִמְכַר, וְיִפְלוּ דָמֶיהָ לְנִדְבָה. שְׁתֵּי חֲטָאוֹת עַל שְׁנֵי חֲטָאִים – זו תִּשְׁחַט לְשׁוּם מַה שֶׁהיא, וְזו תִּשְׁחַט לְשׁוּם מַה שֶׁהיא.

ו. שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעַרְבוּ חֲטָאוֹתֵיהֶן – חֲטָאת יַחִיד וְחֲטָאת יַחִיד, חֲטָאת צְבוּר וְחֲטָאת צְבוּר, חֲטָאת יַחִיד בְּחֲטָאת צְבוּר, אֶפְלוּ הֵן מִשְׁנֵי מִינֵין – זו תִּשְׁחַט לְשׁוּם מַה שֶׁהיא, וְזו תִּשְׁחַט לְשׁוּם מַה שֶׁהיא.

ז. הַמְבִיא חֲטָאתוֹ וּשְׁחָטָהּ, סִפֵּק נִזְרַק הַדָּם סִפֵּק לֹא נִזְרַק הַדָּם – יֵצֵא. אִם הָיָה מְחֻסָּר כִּפְרָה, סִפֵּק חֲשֻׁכָה סִפֵּק לֹא חֲשֻׁכָה – הָרִי זֶה מְבִיא חֲטָאת הָעוֹף סִפֵּק. שְׁנַיִם שְׁחָטָא אֶחָד מִהֵן, וְאֵין יָדוּעַ אִיזָה, יָבִיאוּ חֲטָאת בְּשִׁתְּפוּת, יִתְנוּ עֲלֶיהָ וְתֹאכֵל; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְרַבִּי יוֹסִי פוֹטֵר. מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי, שְׁזָה מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי, וְזֶה מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי. וּמוֹדָה רַבִּי יוֹסִי בְּשְׁנַיִם, שֶׁהִיא אֶחָד מִהֵן מְחֻסָּר כִּפְרָה, וְאֵין יָדוּעַ אִיזָהוּ, יָבִיאוּ חֲטָאת בְּשִׁתְּפוּת, וְיִתְנוּ עֲלֶיהָ, וְתֹאכֵל.

ח. שָׁכַח אֶת הַתּוֹרָה וְעָבַר עֲבֻרוֹת הַרְבֵּה – חָיִב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. כִּיֵּצֵד? הִיא יָדוּעַ שִׁישׁ חֵלֶב, וְאָמַר: 'אֵין זֶה חֵלֶב שְׁחִיבְנוּ עֲלֵינוּ'. הִיא יָדוּעַ שִׁישׁ דָּם, וְאָמַר: 'אֵין זֶה דָּם שְׁחִיבְנוּ עֲלֵינוּ' – חָיִב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָאוֹכֵל כְּזֵית חֵלֶב, כְּזֵית פָּגוּל, כְּזֵית נוֹתֵר, וְכֵזֵית טָמֵא, בְּהַעֲלֵם אֶחָד – מְבִיא חֲטָאת. סִפֵּק אָכַל סִפֵּק לֹא אָכַל – מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי.

ט. הֵבֵא עַל אַחוֹתָיו, וְעַל אַחוֹת אָבִיו, וְעַל אַחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אַחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אִשְׁתּוֹ אַחִיו, וְעַל אִשְׁתּוֹ אַחִי אָבִיו, וְעַל הַנְּדָה – מְבִיא חֲטָאת. סִפֵּק בָּא סִפֵּק לֹא בָּא – מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי. אִשְׁתּוֹ וְאַחוֹתוֹ, בָּא עַל אַחַת

מִהֵן, וְאֵין יָדוּעַ עַל אִיזוֹ בָּא; שְׁתֵּי נִשְׂיֹו, אַחַת נְדָה וְאַחַת שְׂאִינָה נְדָה, בָּא עַל אַחַת מִהֵן, וְאֵין יָדוּעַ עַל אִיזוֹ בָּא; חֵלֶב וְנוֹתֵר לְפָנָיו, אָכַל מֵאֶחָד מִהֵן, וְאֵין יָדוּעַ מֵאִיזָה מִהֵן אָכַל; שִׁבְתַּת יוֹם הַכַּפּוּרִים, עָשָׂה מְלֹאכָה בְּאֶחָד מֵהֶם, וְאֵין יָדוּעַ בְּאִיזָה מִהֵן עָשָׂה; רַבִּי אֲלִיעֶזֶר מְחִיב חֲטָאת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר: "חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא" (ויקרא ד, כג) – זֶה מִכָּל מְקוֹם. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: "אוּ הוֹדַע אֵלָיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא" – לְכַשְׂיִדְעַה לּוֹ חֲטָאתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר מִן הַחֲטָאת – מְחִיבוּ הִיא אֶשֶׁם תְּלוּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַבִּי אֲלִיעֶזֶר מְחִיב חֲטָאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: רַבִּי אֲלִיעֶזֶר מְחִיב חֲטָאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶשֶׁם תְּלוּי. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וְלֹא בְּזֶה חִיב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶשֶׁם תְּלוּי, אָבֵל זֶה שְׁחָטָא וְדָאֵי הֵיאֵךְ מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי? אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן: כָּל עֲצָמוֹ בְּזֶה דְּבַר הַכְּתוּב, "וְלֹא יָדַע וְאֶשֶׁם וְנִשְׂא עוֹנוֹ" (ויקרא ה, יז), וְהֵבִיא אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאֵן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי אֲלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הַמִּתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת מְלֹאכָה וְעָשָׂה כִּיֵּצֵא בָּהּ. כִּיֵּצֵד? אִשְׁתּוֹ וְאַחוֹתוֹ, נִתְכַּוֵּן לְבֹא עַל זֶה וְכָא עַל זֶה; שְׁתֵּי נִשְׂיֹו, אַחַת נְדָה וְאַחַת שְׂאִינָה נְדָה, נִתְכַּוֵּן לְבֹא עַל זֶה וְכָא עַל זֶה; תָּאֲנִים וְעֲנָבִים לְפָנָיו, נִתְכַּוֵּן לְלַקֵּט תָּאֲנִים וְלַקֵּט עֲנָבִים, עֲנָבִים וְלַקֵּט תָּאֲנִים. שְׁחוּרוֹת וְלַקֵּט לְבָנוֹת, לְבָנוֹת וְלַקֵּט שְׁחוּרוֹת; רַבִּי אֲלִיעֶזֶר מְחִיב חֲטָאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. הִיא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵף אֶשֶׁם תְּלוּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרֵי אוֹמֵר: לֹא נִחְלְקוּ אֶלָּא עַל דְּבַר שְׁמֻשׁוֹם שְׁנֵי שְׁמוֹת, שְׁרַבִּי אֲלִיעֶזֶר מְחִיב חֲטָאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

ב. יוֹם הַכַּפּוּרִים שָׁחַל לִהְיוֹת עָרֵב שִׁבְתַּת, עָשָׂה מְלֹאכָה בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת; רַבִּי אֲלִיעֶזֶר מְחִיב חֲטָאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֵינִי רוֹאֶה דְּבָרֵי רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בְּזוֹ, שְׂאֲנִי אוֹמֵר כְּתַב שְׁתֵּי אוֹתִיוֹת, אַחַת בְּשִׁבְתַּת

הודע' - מביאה על הודע, ממליקתה ונודע לה שמצה דמה כפרה - אסור באכילה. משמצה דמה כפרה - אסור בהנאה, שעל הספק באה מתחלתה, כפרה ספקה והלכה לה.

מסכת כריתות פּרָק שְׁלִישִׁי

א. חתיכה של חלב קדש וחתיכה של חלין, אכל את אחת מהן, ואין זו ידוע איזו מהן אכל - מביא חטאת ואשם תלוי. וכדברי רבי עקיבה: מביא שני אשמות תלויין. אכל שניה - מביא חטאת ואשם ודאי. אכל אחד את הראשונה, ובא אחר ואכל את השניה - הן הן כדברי רבי שמעון, הן הן כדברי רבי יוסי.

ב. חתיכה קדש וחתיכה חלין, אכל את הראשונה וחזר ואכל את השניה בהעלם אחד, מביא חטאת ואשם ודאי, בשתי העלמות - מביא שתי חטאות ואשם ודאי.

ג. חתיכה של פגול וחתיכה של חלין, אכל את אחד מהן, ואין ידוע איזה מהן אכל - מביא אשם תלוי. אכל שניה - מביא חטאת ואשם. אכל את הראשונה, ובא אחר ואכל את השניה - יביא חטאת בשתפות, ויתנה עליה ותאכל; דברי רבי שמעון. ורבי יוסי פוטר. מודה רבי יוסי, שזה מביא אשם תלוי, וזה מביא אשם תלוי. חתיכה של חלב פגול, וחתיכה של חלין, אכל את אחת מהן ואין ידוע איזה מהן אכל, מביא שני אשמות תלויין. אכל שניה, מביא שתי חטאות. אכל אחד את הראשונה, ובא אחר ואכל את השניה - הן הן דברי רבי שמעון, הן הן דברי רבי יוסי.

ד. חתיכה של חלב פגול וחתיכה של נותר. אכל את אחת מהן ואין ידוע איזה מהן אכל. מביא שני אשמות תלויין; רבי אליעזר אומר: מביא חטאת ואשם תלוי. אכל שניה - מביא שלש חטאות. אכל אחד את הראשונה, ובא אחר ואכל שניה; הן הן דברי רבי שמעון, הן הן דברי רבי יוסי.

ואחת ביום הכפורים - פטור, שאין שני ימים מצטרפין למלאכה אחת. אמרו לו: מכה בפטיש יוכיח! אמר להן: הגבהה היתה בשבת והוודרה ביום הכפורים, עשה מלאכה בין השמשות של יום הכפורים, בין מלפניו ובין מאחוריו - פטור מאשם תלוי, שכל היום מכפר. עשה מלאכה בין השמשות של שבת, בין מלפניו ובין מאחוריו - הרי זה חייב.

יא. יום הכפורים שחל להיות בשבת, ועשה מלאכה בין מלפניו ובין מאחוריו - פטור מאשם תלוי, שכל היום מכפר. עשה מלאכה בחצי היום; רבי ישמעאל מחייב שתי חטאות ורבי עקיבה פוטר. שרבי ישמעאל אומר: שבת היא לחייב על שבת בפני עצמה, ויום הכפורים בפני עצמו.

יב. האוכל פזית דם מן בהמה, מן חיה מן עופות טהורין - מביא חטאת. ספק אכל ספק לא אכל - מביא אשם תלוי, ואינו חייב אלא דם שחיטה בלבד. דם נחירה, ודם העקור, ודם הקזה שהנפש יוצאת בו - חייבין עליו. דם התמצית - באזרה. רבי יהודה אומר: בהפרת. דם הטחול ודם הלב, דם פליות ודם אברים - הרי אלו בלא תעשה. דם מהלכי שתים, דם ביצים, ודם שרצים - אסור, ואין חייבין עליו. דם דגים ודם חגבים - הרי זה מתיר.

יג. המחה את החלב וגמאו, הקפה את הדם ואכלו, אם יש בו פזית - חייב. נתערב עם אחרים, אם יש בו פזית - הרי זה חייב. נתבשל עם אחרים - הרי זה בנותן טעם, אכל כחצי זית ושתה כחצי זית ממין אחד - הרי זה חייב.

יד. המביא אשם תלוי על ספק מעילה כדברי רבי עקיבה, ונודע לו שחטא, שממין שמביא על לא הודע - מביא על הודע. האשה שהביאה חטאת העוף על ספק לידתה, ונודע לה שלא ילדה - הרי זה חלין. תתננה לחברתה ושילדה ודאי - תעשנה ודאי, שממין שמביאה על לא

בְּעֶדְר, מְשַׁנְשַׁחַט - תֵּעֲבֵר צוֹרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה.

ג. שׁוֹר הַנֶּסְקָל, נִמְצָאוּ עִדּוֹ זוֹמְמִין - מִתָּר בַּהֲנָאָה. עֲגָלָה עֲרוּפָה, נִמְצָאוּ עִדֵּיהָ זוֹמְמִין - מִתָּרַת בַּהֲנָאָה. חִיבֵי עֲגָלָה עֲרוּפָה שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכַּפּוּרִים - תִּכְיִין לְהֵבִיא לְאַחֵר יוֹם הַכַּפּוּרִים. מְצָאוּ אֶת הַהוֹרֵג - בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף הוֹרֵגִין אוֹתוֹ, שְׁנָאֲמַר (בְּמִדְבָר לַה, לֵא): "וְלֹאֲרֹץ לֹא יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ בָּהּ כִּי אִם בְּדָם שֶׁכּוּ".

ד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִתְנַדֵּב אָדָם אֲשֶׁם תְּלוּי בְּכָל יוֹם וּבְכָל שְׁעָה שִׁירְצָה, הִיָּה נִקְרָא 'אֲשֶׁם חֲסִידִים'. אֲמָרוּ עֲלָיו עַל בְּבֹא בֶן בּוּטִי, שֶׁהִיָּה מִתְנַדֵּב אֲשֶׁם תְּלוּי בְּכָל יוֹם וְיוֹם, חוּץ מֵאַחֵר יוֹם הַכַּפּוּרִים יוֹם אֶחָד. אָמַר: הַמְעוֹן! אֵלֹהֵי מַנִּיחִים לִי - הִיִּיתִי מְבִיא, אֲלֹא אוֹמֵר: הַמְתֵּן עַד שֶׁתִּכְנַס לְבֵית הַסֶּפֶק. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְבִיאִין אֲשֶׁם תְּלוּי אֲלֹא עַל דְּבַר שֶׁזְּדוֹנּוֹ כֶּרֶת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת. אֲשֶׁם גְּזָלָה, אֲשֶׁם מְעִילָה, אֲשֶׁם שֶׁפָּחָה חֲרוּפָה שֶׁהֵבִיאָה פְּחוֹת מְשֻׁלְּשָׁה עֶשֶׂר חֲדָשׁ וְיוֹם אֶחָד, שֶׁלֹּא בְּכֶסֶף שְׁקָלִים - פְּסוּלִין. הֵבִיאֵן יֵתֵר עַל שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר חֲדָשׁ וְיוֹם אֶחָד, אֶפְלוּ הֵן זְקָנִים - כְּשָׂרִין. אֲשֶׁם נְזִיר, וְאֲשֶׁם מְצַרְע, שֶׁהֵבִיאֵן יֵתֵר עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ - פְּסוּלִין. הֵבִיאֵן פְּחוֹת מְשֻׁנִּים עֶשֶׂר חֲדָשׁ, אֶפְלוּ לְיוֹם הַשְּׂמִינִי - כְּשָׂרִין. הֵבִיאֵן בְּסֻלַּע, הֵבִיאֵן בְּשֶׁקֶל, הֵבִיאֵן בְּחֲמֵשׁ דִּינָרִין - כְּשָׂרִין.

ה. הַמְּפָרִישׁ שְׁתֵּי סֻלְעִים לְאֲשֶׁם, לְקַח בְּאַחַת מֵהֵן אֵיל לְאֲשֶׁם, אִם הִיָּה יָפָה שְׁתֵּי סֻלְעִים - יִקְרַב אֲשָׁמוֹ, וְשִׁנְיָה - תְּפוּל לְנִדְבָה. אִם לֹאוּ - יִרְעָה עַד שִׁיִּסְתָּאב, וְיִמְכֹר, וְיָבִיא בְּדָמָיו אֲשֶׁם יָפָה שְׁתֵּי סֻלְעִים וְשִׁנְיָה תְּפוּל לְנִדְבָה. לְקַח בְּהֵן שְׁנֵי אֵילִים לְאֲשֶׁם, אִם הִיָּה אֶחָד מֵהֵן יָפָה שְׁנֵי סֻלְעִים - יִקְרַב אֲשָׁמוֹ, וְהַשְּׂנִי - יִרְעָה עַד שִׁיִּסְתָּאב, וְיִמְכֹר וְיָפְלוּ דָמָיו לְנִדְבָה, אִם לֹאוּ - שְׁנֵיָהֶם יִרְעוּ עַד שִׁיִּסְתָּאבוּ, וְיִמְכְּרוּ וְיָבִיא מֵהֵן אֲשֶׁם הַיָּפָה שְׁתֵּי סֻלְעִים, וְהַשְּׂאָר יָפְלוּ

ה. חֲתִיכָה שֶׁל פְּגוּל וְחֲתִיכָה שֶׁל נוֹתֵר, אֲכַל אֶת אֶחָד מֵהֵן וְאֵין יָדוּעַ אִיזוֹ מֵהֵן אֲכַל; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחִיב חֲטָאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אֲכַל שְׁנֵיהֶם - מְבִיא שְׁתֵּי חֲטָאוֹת.

ו. חֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב פְּגוּל וְחֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב נוֹתֵר, אֲכַל אֶת אֶחַת מֵהֵן, וְאֵין יָדוּעַ אֶת אִיזוֹ מֵהֵן אֲכַל - מְבִיא חֲטָאת וְאֲשֶׁם תְּלוּי; וְכַדְבְּרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מְבִיא שְׁתֵּי חֲטָאוֹת. אֲכַל שְׁנֵיהֶם בְּהֶעֱלַם אֶחָד - מְבִיא שְׁנֵי חֲטָאוֹת וְאֲשֶׁם וְדָאִי. בְּשְׁנֵי הַעֲלָמוֹת - מְבִיא שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת וְאֲשֶׁם וְדָאִי.

ז. חֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב פְּגוּל קֹדֶשׁ וְחֲתִיכָה שֶׁל נוֹתֵר, אֲכַל אֶת אֶחַת מֵהֵן, וְאֵין יָדוּעַ אֶת אִיזוֹ מֵהֵן אֲכַל - מְבִיא חֲטָאת וְאֲשֶׁם תְּלוּי. וְכַדְבְּרֵי רַבִּי עֲקִיבָא: מְבִיא חֲטָאת וְשְׁנֵי אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִן. וְכַדְבְּרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מְבִיא שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת. אֲכַל שְׁנֵיהֶם בְּהֶעֱלַם אֶחָד - מְבִיא שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת וְאֲשֶׁם וְדָאִי. בְּשְׁנֵי הַעֲלָמוֹת - מְבִיא אַרְבַּע חֲטָאוֹת וְאֲשֶׁם וְדָאִי.

מִסְכַּת כְּרִיתוֹת פָּרָק רַבִּיעִי

א. הָאוֹכֵל חֲמֵשׁ חֲתִיכוֹת מְזַבַּח אֶחָד, בְּחֲמֵשׁה תְּמַחוּיִין בְּהֶעֱלַם אֶחָד - אֵין מְבִיא אֲלֹא חֲטָאת אֶחַת. וְעַל סַפְקָן - אֵין מְבִיא אֲלֹא אֲשֶׁם תְּלוּי אֶחָד. בְּחֲמֵשׁה הַעֲלָמוֹת - מְבִיא חֲמֵשׁ חֲטָאוֹת. וְעַל סַפְקָן מְבִיא חֲמֵשׁה אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֶפְלוּ אֲכַל חֲמֵשׁ חֲתִיכוֹת מִחֲמֵשׁה זְבָחִים בְּהֶעֱלַם אֶחָד - אֵין מְבִיא אֲלֹא חֲטָאת אֶחַת. וְעַל סַפְקָן - אֵין מְבִיא אֲלֹא אֲשֶׁם תְּלוּי אֶחָד. זֶה הַכֶּלֶל: כֹּל הַמְבִיא עַל הוֹדְעוֹ חֲטָאת - מְבִיא עַל לֹא הוֹדְעוֹ אֲשֶׁם תְּלוּי. וְכֹל שֶׁאֵין מְבִיא עַל הוֹדְעוֹ חֲטָאת - אֵין מְבִיא עַל לֹא הוֹדְעוֹ אֲשֶׁם. אֲבָל אִם אֲכַל חֲמֵשׁ חֲתִיכוֹת מְזַבַּח אֶחָד לְפָנֵי זְרִיקַת דָּמִים, אֶפְלוּ בְּהֶעֱלַם אֶחָד - מְבִיא חֲטָאת עַל כָּל אֶחַת וְאַחַת.

ב. הַמְבִיא חֲטָאת וְאֲשֶׁם עַל חֲטָא, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חֲטָא. עַד שֶׁלֹּא נִשְׁחַט - יֵצֵא וְיִרְעָה

"הוא אהרן ומשה" - מלמד ששקולין זה כזה. בכל מקום הקדים יהושע לבלב, במקום אחד הוא אומר (בפד' לב, יב): "בלתי בלב בן פנה הקנזי ויהושע בן נון" - מלמד ששניהן שקולין זה כזה.

מסכת מעילה פ'ק ראשון

א. רבי יהושע אומר: קדשי קדשים ששחטן בדרום - מועלין בהן. שחטן בדרום וקבל דמן בצפון, בצפון וקבל דמן בדרום, שחט ביום וזרק בלילה, בלילה וזרק ביום, נתן את הנתנין למטה למעלה, ואת הנתנין למעלה למטה, ואת הנתנין בפנים בחוץ, ואת הנתנין בחוץ בפנים, או ששחטן חוץ לזמנן וחוץ למקומן - מועלין בהן. כלל אמר רבי יהושע: כל שהיה לה שעת התר לפניהם - מועלין בה, וכל שלא היה לה שעת התר לפניהם - אין מועלין בה. פגל בקדשי קדשים - מועלין בו, ובקדשים קלים - אין מועלין בו. יש נותר שמועלין בו, ויש נותר שאין מועלין בו. כיצד? לן לפני זריקת דמים - מועלין בו, לאחר זריקת דמים - אין מועלין בו. אבל טמא שנטמא, בין לפני זריקת דמים ובין לאחר זריקת דמים - אין מועלין בו, מפני שהציץ מרצה עליו.

ב. בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים, ונגזק את הדם עליו; רבי אליעזר אומר: מועלין בו, ואין חיבין עליו משום פגול נותר וטמא. רבי עקיבא אומר: הרצה הציץ על היוצא, אין מועלין בו, אבל חיבין עליו משום פגול נותר וטמא. אמר רבי שמעון: כששכבתי בכפר עכו, מצאני תלמיד אחד מתלמידי רבי עקיבא, ואמר לי: בשר שיצא חוץ לקלעים ונגזק את הדם עליו - הרצה! וכשבאתי והרצתי הדברים לפני חברי בגליל, אמרו לי: והלא פסול הוא! האיך מרצה על הפסול? ובאתי והרצתי הדברים לפני רבי עקיבא, ואמר לי: הרי המפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ואחר כך נמצאת הראשונה,

לנדבה. לקח בהן שני אילים לחלין אחד יפה שתי סלעים ואחד יפה עשרה זוו; היפה שני סלעים - יקרב לאשמו, והשני למעילתו. אחד לאשם ואחד לחלין, אם היה של אשם יפה שני סלעים - יקרב לאשמו, והשני למעילתו. יביא סלע וחקשה מביתו. לקח איל אחד בסלע ופטמו, והרי הוא יפה שתיים - כשר, יביא סלע מביתו. הפריש איל אחד מעדרו בשעת הפרשתו יפה סלע, ובשעת הקרבתו יפה שתיים - כשר. בשעת הפרשה יפה שתיים ובשעת הקרבתו יפה סלע - פסול.

ו. המביא אשם תלוי על ספק חלב, ועל ספק דם, ונודע לו שלא חטא; עד שלא נשחט - יצא וירעה בעדר. משנשחט - תעבר צורתו ויוצא לבית השרפה. הפריש חטאת לחלב, והביא לדם, לדם והביאה לחלב - הרי זה מעל ולא כפר. הפריש מעות לחטאת החלב, והביאן לחטאת דם, לחטאת דם והביאן לחטאת חלב, בשוגג - מעל, לפיכך כפר, במזיד - לא מעל, לפיכך לא כפר. הפריש עשירית האיפה והעשיר - עד שלא קדשה בכלי - הרי היא ככל המנחות, תפדה ותאכל. משקדשה בכלי - תעבר צורתה ותצא לבית השרפה. הפריש מעות לעשירית האיפה, והעשיר - יוסיף ויקח בה תורין ובני יונה. הפריש תורין ובני יונה, והעשיר - סתומים ימותו, שאין פדיון לעוף. מפרשים, חטאת - תמות, ועולה - תקרב עולה. הפריש מעות תורין ובני יונה, והעשיר - יוסיף ויקח בהן כשבה ושעירה.

ז. רבי שמעון אומר: בכל מקום הקדים בריאת שמים לארץ, במקום אחד הוא אומר (בראשית ב, ד): "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים" - מלמד ששקולין זה כזה. בכל מקום הקדים אברהם לאבות, במקום אחד הוא אומר (ויקרא כו, מב): "וזכרתי את בריתי יעקוב" וגו' - מלמד ששקולין זה כזה, שלשתן. בכל מקום הקדים משה לאהרן, במקום אחד הוא אומר (שמות ו, כו):

וְהָרִי שְׁתִּיחַן עוֹמְדוֹת - מוֹעֲלִים בְּשִׁתִּיחַן. שְׁחָטָה וְהָרִי דְמָה מִנַּח בְּכוֹסוֹת - מוֹעֲלִין בְּשִׁתִּיחַן, נִזְרַק דְּמָה שֶׁל אַחַת מֵהֶן - הֶצִּיל אֶת הַבָּשָׂר חֲבֵרְתָּהּ מִן הַמַּעֲיֵלָה, אִם הֶצִּיל אֶת הַבָּשָׂר חֲבֵרְתָּהּ מִן הַמַּעֲיֵלָה, אַף עַל פִּי שְׁפָסוּל, דִּין הוּא שְׂיִצִּיל אֶת בְּשָׂרָהּ.

ג. אִמּוּרֵי קִדְשִׁים קָלִים שְׂיִצְאוּ לִפְנֵי זְרִיקַת דְּמַיִם, וְנִזְרַק אֶת הַדָּם עֲלֵיהֶן; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מוֹעֲלִין בְּהֶן, וְאֵין חֲיִבִּים עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פְּגוּל נוֹתֵר וְטָמֵא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַרְצָה הַצִּיץ עַל הַיּוֹצֵא, מוֹעֲלִין בְּהֶן וְחֲיִבִּין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פְּגוּל נוֹתֵר וְטָמֵא. פְּרִים הַנִּשְׂרָפִים, כִּיּוֹן שְׂשֻׁחָן וְזִרְק דָּמָן - מוֹעֲלִין בְּהֶן, וְחֲיִבִּין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פְּגוּל נוֹתֵר וְטָמֵא; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין פְּגוּל בְּפָנִים. כָּל חֲטָאוֹת הַמֵּתוֹת - הַדְּמַיִם יִלְכוּ לַיָּם הַמֵּלַח, לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין. חֲטָאת שְׁמֵתָה מַעֲצָמָה, וְעוֹלָה שְׁמֵתָה מַעֲצָמָה - אֵין מוֹעֲלִין בְּהֶן. עוֹלַת הָעוֹף שְׂמֵצָה אֶת דְּמָה - יִצָּא מִיַּד מַעֲיֵלָה, הַנוֹצָה וְהַמּוֹרָאָה - מוֹעֲלִין בָּהּ עַד שֶׁתִּצָּא לְבֵית הַדָּשָׁן.

ד. הַמִּפְרִישׁ מַעוֹת לְנִזְירוֹתוֹ - לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִין לְהֵבִיא בְּכֻלָּן שְׁלָמִים. בְּמָה דְּבָרִים אִמּוּרִים? בְּזָמַן שֶׁהֵיוּ סְתוּמִים, אֲבָל אִם מִפְּרָשִׁין - מוֹעֲלִין בְּדַמֵּי חֲטָאת וּבְדַמֵּי עוֹלָה, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּדַמֵּי שְׁלָמִים. אִם הִיְתָה בְּהֵמָה - מוֹעֲלִין בְּחֲטָאת וּבְעוֹלָה, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּשְׁלָמִים. מֵת, הֵיוּ סְתוּמִין - יִפְלוּ לְנִדְבָהּ, אִם הֵיוּ מִפְּרָשִׁין, דְּמֵי חֲטָאת יִלְכוּ לַיָּם הַמֵּלַח, דְּמֵי עוֹלָה וְדַמֵּי שְׁלָמִים יִקְרְבוּ. אִם הִיְתָה חֲטָאת תְּמוּת, עוֹלָה וּשְׁלָמִים יִקְרְבוּ.

ה. 'אלו לעולתי והשאר לשאר נזירותי', וְמֵת - דְּמֵי עוֹלָה יֵבִיא עוֹלָה, וּמוֹעֲלִין בְּהֶן, וְהַשָּׂאָר יִפְלוּ לְנִדְבָהּ וּמוֹעֲלִין בְּהֶן. 'אלו לשלמי והשאר לשאר נזירותי', וְמֵת, דְּמֵי שְׁלָמִים יֵבִיא שְׁלָמִים וְאֵין מוֹעֲלִין בְּהֶן, וְהַשָּׂאָר יִפְלוּ לְנִדְבָהּ וּמוֹעֲלִין בְּהֶן. 'אלו לחטאת והשאר לשאר נזירותי', וְמֵת, דְּמֵי

חֲטָאת יִלְכוּ לַיָּם הַמֵּלַח, וְלֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין, וְהַשָּׂאָר רוֹצֵה לְהֵבִיא בְּהֶן עוֹלָה - יֵבִיא. שְׁלָמִים - יֵבִיא. וּמוֹעֲלִין בְּכֻלָּן, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן. הֵיךְ חֲיִב חֲטָאת הָעוֹף, וְאָמַר: 'הָרִי עָלֵי עוֹלָה' וְהַפְרִישׁ מַעוֹת, וְאָמַר: הָרִי אֵלָיו לְחֻבְתִּי, רָצָה לְהֵבִיא בְּהֶן חֲטָאת הָעוֹף - לֹא יֵבִיא עוֹלַת הָעוֹף, מוֹעֲלִין בְּכֻלָּן וּמוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן. מֵת, הַדְּמַיִם יִלְכוּ לַיָּם הַמֵּלַח, מִפְּנֵי שְׂדַמֵּי חֲטָאת מְעַרְבִין בְּהֶן, אֵלָיו לְחֻבְתָּו וְאֵלָיו לְעוֹלָתוֹ, וְאֵלָיו לְשְׁלָמִים, וְנִתְעַרְבוּ בוֹ - הָרִי זֶה לּוֹקַח בְּהֶן שְׁלֵשׁ בְּהֵמוֹת, בֵּין מִמָּקוֹם אֶחָד וּבֵין מִשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, מִחֻלָּל דְּמֵי חֲטָאת עַל חֲטָאת, דְּמֵי עוֹלָה עַל עוֹלָה, דְּמֵי שְׁלָמִים עַל שְׁלָמִים - מוֹעֲלִין בְּכֻלָּן וּמוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן.

ו. הַזֵּב וְהַזְּבָה וְהַיּוֹלֵדֹת וְהַמְצָרַע, וְכָל חֲיִבֵי קִינִין שִׁבְתוֹרָה, שֶׁהַפְרִישׁ מַעוֹת, וְאָמַר: 'הָרִי אֵלָיו לְחֻבְתִּי', רָצָה לְהֵבִיא בְּהֶן חֲטָאת הָעוֹף - יֵבִיא, עוֹלַת הָעוֹף - יֵבִיא. מוֹעֲלִין בְּכֻלָּן וּמוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן. מֵת - יִפְלוּ לְנִדְבָהּ וּמוֹעֲלִין בְּהֶן.

ז. 'כִּסּוּ מִפְּסֵי הַקֹּדֶשׁ', וְ'שׂוֹר מִשּׁוּרֵי הַקֹּדֶשׁ' - מוֹעֲלִין בְּכֻלָּן וּמוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן. כִּיִּצַּד הֵיךְ עוֹשֶׂה? מֵבִיא אֶת הַגְּדוּל שִׁבְהֶן, וְאָמַר: אִם הַקֹּדֶשׁ הוּא הָרִי הוּא הַקֹּדֶשׁ, אִם לֹא הַקֹּדֶשׁ בְּכָל מְקוֹם מִחֻלָּל עַל זֶה. הַעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים וְהַטְּלָפִים שֶׁפָּרְשׂוּ מִקְדָּשִׁין לִפְנֵי זְרִיקַת דְּמַיִם - מוֹעֲלִין בְּהֶן, לְאַחַר זְרִיקַת דְּמַיִם - אֵין מוֹעֲלִין בְּהֶן. אֲבָל גִּחְלַת שֶׁפִּקְעָה מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ, בֵּין לִפְנֵי חֲצוֹת בֵּין לְאַחַר חֲצוֹת - הָרִי זֶה לֹא יִחְזֹר, אֵין נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין בְּהֶן.

ח. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הַדָּם קָל בְּתַחֲלֹתוֹ חָמוּר בְּסוּפוֹ, מִתְעַרֵּב בְּאִמָּה, מִתְגַּלְגֵּל וַיּוֹרֵד לְנַחַל קִדְרוֹן, וְנִמְכְּרִין לְגַנְנִין וּמוֹעֲלִין בְּהֶן; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲיֵלָה בְּדַמִּים. וְכֵן הֵיךְ רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הַמִּקְדָּשִׁים דְּמַיִם לְבָדֵק הַבֵּית - מוֹעֲלִין בְּהֶן. וְנִסְכִּין, חֲמֵר בְּתַחֲלֹתוֹ וְקָל

בלבד. כיצד הן עושין? מפרישין שכר האומנין, מחללין אותן על מעות האומנין, ונותנין אותן לאומנין בשכרן, וחוזרין ולוקחין אותן מתרומת הלשפה. הוזבל והפרש של מקדשין - הרי אלו אסורין ויפלו דמיהן ללשפה.

יב. הדר בצלו של שוכך ובצלו של מערה - לא נהנין ולא מועלין. ושפקרקעות מועלין בהם. מים שבחבית - אין מועלין בהן. נותנין לצלוחתה - מועלין בהן. אבל חבית וצלוחת עצמם - מועלין בהן, מפני שגופן הקדש. הקדיש חרש לקורות - מועלין בקורות, ומועלין בשפוד ובנמויה. אבל גזברין שלקחו חרש לעצים - מועלין בעצים, ואין מועלין לא בשפוד ולא בנמויה.

יג. המפריש שקלו והוציאו - הרי זה מעל. המפריש שקלו לחברו - הרי זה מעל. לקח בו קני זבין, קני זבות, וקני יולדות, המביא חטאתו ואשמו ופסחו מן ההקדש, השוקל שקלו מן הקדש - כיון שלקח מעל. דברי רבי שמעון. וחקמים אומרים: לא מעל עד שיזרקו דמים.

יד. מכאן אמרו: אין מביאין מנחות ונסכים, ומנחת בהמה, ולחמה של תודה מן הטבל ומן התרומה ממעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ממעשר שני והקדש שלא נפדו, מן המדמץ ומן החדש מפרות שביעית. ואם הביא - לא מעל, ואין צריך לומר מעולה וכלאי הפרם.

טו. כחצי פרוטה מקדשי מזבח וכחצי פרוטה מקדשי בדיק הבית - מצטרפין זה עם זה למעלה. עולה ואמורין - מצטרפין זה עם זה למעלה בחוץ, לחיב עליהן משום פגול נותר וטמא. עולה ונסכיה - מצטרפין זה עם זה למעלה בחוץ, ולחיב עליהן משום פגול נותר וטמא. עולה ונסכיה - מצטרפין זה עם זה למעלה בחוץ ולחיב עליהן משום פגול נותר וטמא. תודה ולחמה - מצטרפין זה עם זה למעלה בחוץ,

בסופן. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר: לול קטן היה בין האולם למזבח למערבו של כבש, אחד לששים ושבעים שנה, פרחי פהונה יורדין לשם, ומלקטין משם יין קרוש כעגולי דבלה, מעלין ושורפין אותן בקדשה, שנאמר (במדבר כט, ז): "בקדש הסף נסך שכר לה" - כשם שנסכיתו בקדשה כך שרפתו בקדשה. ואומר (ישעיה ה, ב): "ויבן מגדל בתוכה וגם יקב חצב בו". "ויבן מגדל" - זה היכל. "יקב חצב בו" - זה מזבח. "וגם יקב חצב בו" - זה השית. כל הראוי למזבח ולא לבדק הבית, לבדק הבית ולא למזבח, אפלו חלב ואפלו גבינה, ואפלו מוריס - מועלין בהן. הקדיש את הפרה - מועלין בהן ולדה וחלבה. חמורה - מועלין בה וחלבה, ותרגלת מועלין בה ובביצה.

טז. ביצת תורין ומוראת העוף, וקרבנות - לא נהנין ולא מועלין. המקדיש תורין לבדק הבית - מועלין בביציהן.

יז. אשפה - מועלין בה ובזבלה. בור - מועלין בו ובמימיו. שוכך - מועלין בו וביוניו. הקדישין ריקנין ואחר כך נתמלאו - מועלין בהן, ואין מועלין במה שבתוכן; דברי רבי מאיר. רבי אליעזר ברבי שמעון אומר: אף מועלין במה שבתוכו. אמר רבי יוסי: רואה אני בכלן דברי רבי מאיר, חוץ מן השדה ומן האילן, מפני שדרפן להתמלאות.

יח. פועלין שהיו עושין בהקדש - לא יאכלו מגרונרות של הקדש, אבל אחרים מתנדבין להן. וכן פרה שהיה עושה בהקדש - לא תאכל מפרשיני הקדש, אבל אחרים מתנדבין לה. הקדיש את הפרה ואת הפרשינין ואת העמיר - אין אומרים תאכל פרה זו את הפרשינין ואת העמיר, אבל אחרים מתנדבין לה. פועל שעשה מלאכה, בין במנה בין במאתים, לא יאמר: 'תנו לי פרה זו במנה וטלית זו בחמשים זוז', שאין הקדש מתחלל על מלאכה אלא על המעות

ולחייב עליהן משום פגול נותר וטמא. כחצי זית בשר וכחצי זית לחם - מצטרפין זה עם זה לפגל בלחם, אבל לא בבשר. פגול בקדשי קדשים - מצטרפין זה עם זה. נותר - בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים - אין מצטרפין זה עם זה. כל המשקין - מצטרפין זה עם זה לרביעית, ולשפיכת שבת. השרץ - דמו בשרו ואמוריו מצטרפין לכעדשה. כל האסורין בנזיר - מצטרפין זה עם זה לכזית. כחצי זית מן בהמה טהורה בחייה וכחצי זית במיתתה - הרי אלו מצטרפין. וכחצי זית מן בהמה טמאה בחייה וכחצי זית במיתתה - אין מצטרפין. כחצי זית מן בהמה טהורה וכחצי זית מן בהמה טמאה, בין בחייהן ובין במיתתן - אין מצטרפין.

זז. כל המתים מצטרפין זה עם זה לכזית. כחצי זית בשר, וכחצי זית נצל - מצטרפין זה עם זה. ושאר כל הטמאות שבמת - אין מצטרפות זה עם זה, מפני שלא שוו בשעורין. כחצי זית בשר וכחצי זית חלב - מצטרפין זה עם זה, לחייב עליהן משום אוכל ומשום מבשל. אבני בית מגע, ועציו, ועפרו - מצטרפין זה עם זה. רבי שמעון אומר: הבגד, והשק, והעור, והמפץ - מצטרפין זה עם זה, מפני ששניהם טפח על טפח משם קצוע.

מסכת מעילה פרק שני

א. הנהנה והפגם בשוה פרוטה מן הקדש - מועל, נהנה ולא פגם, פגם ולא נהנה - הרי זה לא מעל, עד שיהנה ויתפון להנות, עד שתהא הנאתו ופגימתו כאחד, בדבר שדרכו ליפגם, ובשעה שנהנה פגם ובשליח שעשה שליחותו. רבי עקיבה אומר: אם נהנה - אף על פי שלא פגם - מעל. מודה רבי עקיבה לחכמים, בדברים שאין בהם פגם, כגון השירים ונזמים קטלאות וטבעות, שאם נהנה, אף על פי שלא פגם - מעל. מודים חכמים לרבי עקיבה, בדברים שיש בהן פגם, שאם נהנה

ב. אין המועל אחר המועל במקדשין אלא בהמה. רבי נחמיה אומר: בהמה וכלי שרת. הנהנה מחטאת כשהיא חיה - לא מעל עד שיפגם כשהיא מתה, כיון שנהנה מעל, שאין פגם למיתה. נהנה ולא פגם, פגם ולא נהנה - הרי זה לא מעל עד שיהנה ויפגם, ויתכון להנות עד שתהא הנאתו ופגימתו כאחד, ובתלוש מן הקרקע ובשליח בשעת שליחותו. הקדוש בשר לאורחין, ואמר לו: 'תן להן חתיכה חתיכה', והוא אומר: 'טלו שתים שתים', והן נטלו שלש שלש - כלן מעלו, ובעולה - לא מעלו אלא אוכלין בלבד.

ג. פרוטה של הקדש יש לי בחלוין, והלך הבן והוציאה - הבן מעל והאב לא מעל. אם אמר לו אביו: 'צא וטול' - האב מעל והבן לא מעל. נתן לו פרוטה, ואמר לו: 'צא וקח לי מקח מן השוק, ונזכר בעל הבית שהוא של הקדש, ולא נזכר השליח - שליח מעל, נזכרו שניהן - שניהן לא מעלו, וחנוני מעל, כשיוצא נזכרו שלשתן - לא מעל והמקח תפוס להקדש, כיצד יעשה? יוציא את חברו ידי מעילה, נוטל פרוטה או כלי, אומר: 'פרוטה של הקדש בכל

וְאֵת הַשְּׁנִיָּה - מִבֵּיא אֲשֶׁם וְדַאי. דְּבַרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין מִבֵּיא אֲשֶׁם תְּלוּי, וְאֵת הַשְּׁנִיָּה כְּרַת, וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת, לְהִיכֵן מְעִילָה זֹו נוֹפְלַת? הַנְּהִינָה מִחֲטָאת וּמֵאֲשֶׁם - הֵרִי זֶה מוֹסִיף, מִבֵּיא חֲטָאת וְאֲשֶׁם אַחַר. כְּבָר קָרְבָה חֲטָאתוֹ - יִלְךְ לִים הַמֶּלַח. כְּבָר קָרַב אֲשֶׁמוֹ - יִפּוֹל לְנִדְבָה. מִקְדָּשֵׁי קְדָשִׁים לְפָנֵי זְרִיקַת דָּמִים, מִקְדָּשִׁים קָלִים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים, מִן הָעוֹלָה וּמִן הָאֱמוּרִין, מִן קִמְץ וּלְבוּנָה וּמִנְחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסֻכִים - יִפְלוּ לְלִשְׁכָּה. מִקְרָבָנוֹת צְבוּר - יִפְלוּ לְנִדְבָה. מִהֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ - יִפְלוּ לְהֶקְדֵּשׁ הַמִּזְבֵּחַ. מִהֶקְדֵּשׁ בְּדֵק הַבַּיִת - יִפְלוּ לְהֶקְדֵּשׁ בְּדֵק הַבַּיִת.

**הַדְרָךְ עֲלֵן וְהַדְרָן עֲלֵךְ סֹדֵר קְדָשִׁים
בְּסִייעָתָא דְשָׁמְיָא**

מְקוֹם שֶׁהִיא - מִתְחַלֶּלֶת עַל סֹלַע זֹו, וְעַל קְתוּן זֶה, וְעַל טְלִית זֹו; שֶׁהֶקְדֵּשׁ חָל עַל הַכֹּל. אֵין חָל, לֹא עַל הָעֶבְדִּים, וְלֹא עַל שְׂטָרוֹת, וְלֹא עַל קְרַקְעוֹת.

ד. נִתֵּן לוֹ פְרוּטָה, וְאָמַר: 'הִבֵּא לִי בַחֲצִיָּה נְרוֹת וּבַחֲצִיָּה פְתִילוֹת', וְהִלְךְ וְהִבֵּיא לוֹ בְּכֹלָה נְרוֹת, בְּכֹלָה פְתִילוֹת - שְׁנֵיהֶם לֹא מְעָלוּ. בְּעַל הַבַּיִת שְׁלֹא נַעֲשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ, וְשָׁלַיִח שְׁלֹא שָׁנָה שְׁלִיחוֹתוֹ - בְּשׁוּגָה פְרוּטָה. אָבֵל נִתֵּן לוֹ מְעָה כֶּסֶף, וְאָמַר לוֹ: 'הִבֵּא לִי בְּכֹלָה נְרוֹת, בְּכֹלָה פְתִילוֹת, וְהִלְךְ וְהִבֵּיא לוֹ בַחֲצִיָּה נְרוֹת וּבַחֲצִיָּה פְתִילוֹת - שְׁנֵיהֶם מְעָלוּ, בְּעַל הַבַּיִת שֶׁנַּעֲשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ בְּשׁוּגָה פְרוּטָה. וְשָׁלַיִח שְׁשָׁנָה שְׁלִיחוֹתוֹ בְּשׁוּגָה פְרוּטָה. אָבֵל אָמַר לוֹ: 'הִבֵּא לִי מִיּוֹסֵף' וְהִבֵּיא לוֹ מִשְׁמַעוֹן, 'מְשִׁיחִין' וְהִבֵּיא מִצְפוּרִי - הַשְּׁלִיחַ מְעָל. נִתֵּן לוֹ שְׁתֵּי פְרוּטוֹת, וְאָמַר לוֹ: 'הִבֵּא לִי אֶתְרוּג', וְהִלְךְ וְהִבֵּיא לוֹ בְּפְרוּטָה אֶתְרוּג, וּבְפְרוּטָה שְׁנֵי רִמּוֹן - שְׁנֵיהֶן מְעָלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּעַל הַבַּיִת לֹא מְעָל, שְׁאוּמֵר: 'אֶתְרוּג גְּדוֹל הֵייתִי מִבְּקֵשׁ וְהִבֵּאתָ לִי קֶטֶן רַע'. נִתֵּן לוֹ דִּינָר זָהָב, וְאָמַר לוֹ: 'הִבֵּא לִי חֲלוּק', וְהִלְךְ וְהִבֵּיא לוֹ בְּשִׁלִּישׁ חֲלוּק, וּבְשִׁלִּישׁ טְלִית - שְׁנֵיהֶן מְעָלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּעַל הַבַּיִת לֹא מְעָל, שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ - 'לְחֲלוּק גְּדוֹל הֵייתִי מִבְּקֵשׁ וְהִבֵּאתָ לִי קֶטֶן רַע'. וּמוּדָה רַבִּי יְהוּדָה בְּקִטְנִית, שֶׁשְׁנֵיהֶן מְעָלוּ, שְׁקִטְנִית שֶׁל סֹלַע כְּקִטְנִית שֶׁל פְרוּטָה.

ה. הַמְּפָקִיד מְעוֹת אֲצֵל שְׁלַחְנֵי: אִם צְרוּרִין - לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם הוֹצִיא - לֹא מְעָל. אִם מְתָרִין - יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם הוֹצִיא - מְעָל. אֲצֵל בְּעַל הַבַּיִת - בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ אִם הוֹצִיא - לֹא מְעָל. חֲנוּנֵי כְּבַעַל הַבַּיִת; דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשִׁלַּחְנֵי.

מִסְכַּת מְעִילָה פְּרָק שְׁלִישִׁי

א. פְרוּטָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְל לְתוֹךְ הַכִּיס, אוֹ שְׁאוּמֵר: 'פְרוּטָה מִן הַכִּיס זֶה הֶקְדֵּשׁ', פִּינּוֹן שֶׁהוֹצִיא אֶת הָרֵאוּשׁוֹנָה - מִבֵּיא אֲשֶׁם תְּלוּי,

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בְּעַרְבֵהּ מִזֶּה לְמִזְמֵה יְמֵי מֹשֶׁה בְּיַד יְהוָה וְיָדֵי זָהָב:

אֵלֶּה הַדְּבָרִים – לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהקעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז, מפני כבודן של ישראל. **אל כל ישראל – אלו הוכיח מקצתן, היו אלו שבשווק אומרים: אתם הייתם שומעים מן עמכם, ולא השיבותם דבר מן דבר? אלו היינו שם, היינו משיבין אותו. לכה פנסם כלם ואמר להם: הרי כלכם כאן; כל מי שיש לו תשובה, ישיב. **במדבר** – לא במדבר היו, אלא בערבות מואב; ומהו **במדבר**? אלא בשביל מה שהקעיסוהו במדבר, שאמרו: "מי יתן מותנו" וגומר. **בערבה** – בשביל הערבה, שחטאו בבעל פעור בשטים בערבות מואב. **מזל סוף** – על מה שהמרו בים סוף, בבוזם לים סוף, שאמרו: "המבלי אין קברים במצרים"; וכן בנסעם מתוך הים, שנאמר: "וימרו על ים בים סוף", כדאימא בערכין. **בין פארן ובין תפל ולבן** – אמר רבי יוחנן: חזרנו על כל המקרא, ולא מציינו מקום ששמו תפל ולבן. אלא הוכיח על הדברים שתפלו על המן, שהוא לבן, ואמרו: "ונפשנו קצה בלחם הקלקל", ועל מה שעשו במדבר פארן, על ידי המרגלים. **נחצרת** – במחלקתו של קרח. דבר אחר, אמר להם: הנה לכם ללמוד ממה שעשיתי למרים בתצרות בשביל לשון הרע, ואתם נדברתם במקום. **ודי זהב** – הוכיח על העגל שעשו בשביל רב זהב שהיה להם, שנאמר: "ונכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל".**

אחד עשר יום מתרב דרך הר-שעיר עד קדש ברנע:

מהלך חד עשר יומין מחורב אורח טורא דשעיר עד רקם גיאה:

אחד עשר יום מתרב – אמר להם משה: ראו מה שגמרתם! אין לכם דרך קצרה מחורב לקדש ברנע בדרך הר שעיר; ואף הוא – מהלך אחד עשר יום, ואתם הלכתם אותה בשלשה ימים. שהרי בעשרים באיר נסעו מחורב, שנאמר: "ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש" וגומר, ובעשרים ותשעה בסיון שלחו את המרגלים מקדש ברנע. צא מהם שלשים יום שעשו בקברות הפאנה, שאכלו הבשר חדש ימים, ושבעה ימים שעשו בתצרות להסגר שם מרים, נמצא בשלשה ימים הלכו כל אותו הדרך. וכל כך הייתה השכינה מתלבטת בשבילכם, למהר ביאתכם לארץ; ובשביל שקלקלתם, הסב אתכם סביבות הר שעיר ארבעים שנה.

ויהי בארבעים שנה בעשתי-עשר חדש באחד לחודש דבר משה אל-בני ישראל פכל אשר צנה י-הנה אתו אלהם:

והיה בארבעים שנים בחד עשר ירחין בחד לירחא מליל משה עם בני ישראל פכל דפקיד יי יתיה לנתהון:

ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחודש – מלמד שלא הוכיח אלא סמוך למיתה. ממי למד? מיעקב, שלא הוכיח את בניו אלא סמוך למיתה. אמר: ראו בני בני, אני אמר לה מפני מה לא הוכחתיו כל השנים הללו, כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשו אחי. ומפני ארבעה דברים אין מוכיחין את האדם אלא סמוך למיתה: כדי שלא יהא מוכיחו וחוזר ומוכיחו, ושלא יהא חברו רואהו ומתבייש ממנו כוליה, כדאימא בספרי. וכן יהושע לא הוכיח את ישראל אלא סמוך למיתה. וכן שמואל, שנאמר: "הגני ענו בי". וכן דוד את שלמה בנו.

אחרי הכתו את סיחן מלך האמרי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרת באדרעי:

בתר דמחא ית סיחון מלפא אמוראה דיתיב בחשבון וית עוג מלפא דמתנן דיתיב בעשתרות באדרעי:

אחרי הכתו – אמר משה: אם אני מוכיחם קדם שיכנסו לקצה הארץ, יאמרו: מה לנו עלינו? מה היטיב לנו? אינו בא אלא לקנות ולמצא עלה, שאין בו פח להכניסנו לארץ. לפיכך המתין עד שהפיל סיחון ועוג לפניהם והורישם את ארצם, ואחר כך הוכיחו. **סיחון מלך האמרי אשר בחשבון** – אלו לא הנה סיחון קשה והנה שרוי בחשבון, הנה קשה, שהמדינה קשה. ואלו היתה עיר אחרת וסיחון שרוי בתוכה, הנה קשה, שהמלך קשה. על אחת כמה וכמה שהמלך קשה והמדינה קשה. **אשר יושב בעשתרת** – המלך קשה והמדינה קשה. **עשתרת** – הוא לשון צוקין וקשי, כמו "עשתרת קרנים". ועשתרות זה הוא עשתרת קרנים שהיו שם רפאים שהפה אמרפל, שנאמר: "ויכו את רפאים בעשתרות קרנים", ועוג נמלט מהם; והוא שנאמר: "ויבא הפליט", ואומר: "כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים". **באדרעי** – שם המלכות.

בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את-התורה הזאת לאמר:

בבעבר דירדנא בארעא דמואב שרי משה פריש ית אוילפן אורייתא הדא למימר:

הואיל – התחיל, כמו: "הנה נא הואילתי". באר את התורה – בשבעים לשון פרשה להם.

י-הוה א-להינו דבר אלינו בתרב לאמר רבי-לכם
שבת בקר הזה:

י אלהנא מליל עמנא בחורב למימר סגי לכון
דיתבתון בטורא הדין:

רב לכם שבת – כפשוטו. ויש מדרש אגדה: הרבה גדלה לכם ושקר על ושיבתכם בקר הזה; עשיתם משפן, מגורה וכלים, קבלתם תורה, מניתם לכם סנהדרין, שרי אלפים ושרי מאות.

פנו | וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל-פל-שכניו
בערבה בקר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ
הפנעני והלבנון עד-הנהר הגלל נהר-פרת:

אתפנו וטולו לכון ועולו לטורא דאמוראה ולכל
מגירוהי במישרא בטורא ובשפילתא ובדרומא
ובספר ימא ארע פנענאא ולבנון עד נהרא רבא נהרא
פרת:

פנו וסעו לכם – זו דרך ערך ותרמה. ובאו הר האמרי – כמשמעו. ואל כל שכניו – עמון ומואב ונהר שעיר. בערבה – זה מישור של יער. בקר – זה הר המלך. ובשפלה – זו שפלת דרום. ובנגב ובחוף הים – אשקלון ועזה וקסרי וכוליה, כדאיתא בספרי. עד הנהר הגלל – מפני שנוצר עם ארץ ישראל, קוראו גדול. משל הדיוט אומר: עבד מלך – מלך, הדבק לשחור וישתחוו לך; קרב לגבי דהינא ואידיהו.

ראה נתתי לפניכם את-הארץ באו ורשו את-הארץ
אשר נשבע י-הוה לאבותיכם לאברהם ליצחק
וליעקב לתת להם ולנרעם אחריהם:

תזו דיהבית קדמיכון ית ארעא עולו ואחסינו ית
ארעא דקיים יי לאברהם ליצחק וליעקב
למתן להון ולבניהון בתריהון:

ראה נתתי – בעיניכם אתם רואים, אני אומר לכם מאמד ומשמועה. באו ורשו – אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה. אלו לא שלחו מרגלים, לא היו צריכים לכלי זין. לאבותיכם – למה הזכיר שוב: לאברהם ליצחק וליעקב? אלא אברהם כדאי לעצמו, יצחק כדאי לעצמו, יעקב כדאי לעצמו.

ואמר אלכם בעת ההוא לאמר לא-אוכל לבדי שאנת
אתכם:

ואמרית לכון בעדנא ההוא למימר לית אנא יכיל
בלחודי לסוברא יתכון:

ואמר אלכם בעת ההוא לאמר – מהו לאמר? אמר להם משה: לא מעצמי אני אומר לכם, אלא מפי הקדוש ברוך הוא. לא אוכל לבדי וגומר – אפשר שלא היה משה יכול לדון את ישראל? אדם שהוציאם ממצרים, וקרע להם את הים והוריד את המן והגיו את השלן, לא היה יכול לדונם? אלא כך אמר להם: ה' א-להיכם הרבה אתכם, הגדיל והרים אתכם על דיניכם, נטל את הענש מקם ונתנו על הדינים. וכן אמר שלמה: "כי מי יוכל לשפט את עמך הכבד הזה". אפשר מי שכתוב בו: "ויחכם מכל האדם" אומר: "מי יוכל לשפט" וגומר? אלא כך אמר שלמה: אין דיני אמה זו פניני שאר האמות, שאם דן והורג ומכה וחונק ומטה את דינו וגוזל אין בכך פלוג; אני, אם חבבתי ממון שלא כדון, כפשות אני נתבע, שנאמר: "וקבע את קבעיהם נפש".

י-הוה א-להיכם הרבה אתכם והנכם היום פכוכבי
השמים לרב:

י אלהכון אסגי יתכון והא איתכון יומא דין פכוכבי
שמיא לסגי:

והנכם היום פכוכבי השמים – וכי פכוכבי השמים היו באותו היום? וקלא לא היו אלא ששים רבוא. מהו והנכם היום? הנכם משולים כיום, קימים לעולם, כחמה וכלבנה וכפוכבים.
שני

י-הוה א-להי אבותכם יסף עליכם ככם אלה פעמים
ויברך אתכם כאשר דבר לכם:

י אלהא דאבהתכון יוסיף עליכון פנתכון אלה זמנין
ויברייך יתכון כמא דמליל לכון:

יסף עליכם ככם אלה פעמים – מהו שוב ויברך אתכם כאשר דבר לכם? אלא אמרו לו: משה, אתה נומן קצבה לברכתנו? כבר הבטיח הקדוש ברוך הוא את אברהם: "אשר אם יוכל איש למנות" וגומר. אמר להם: זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם.

איכה אשא לבדי טרחתכם ומשאכם וריבכם:

איכדין אסובר בלחודי טורחיתכון ועסקיכון ודינכון:

איכה אשא לבדי – אם אמר לקבל שכר, לא אוכל. זו היא שאמרתם לכם, לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקדוש ברוך הוא. טרחתכם – מלמד שהיו ישראל טרחנין; היה אחד מהם רואה את בעל דינו נוצח בדין, אומר: יש לי עדים להביא, יש לי ראיות להביא, מוסיף אני עליכם דינין. ומשאכם – מלמד שהיו אפיקורסין. הקדים משה לצאת, אמרו: מה ראה בן עמרם לצאת? שמא אינו שפוי בתוך ביתו. אחר לצאת, אמרו: מה ראה בן עמרם שלא לצאת? מה אתם סבורים? יושב ויועץ עליכם עצות רעות וחושב עליכם מחשבות. וריבכם – מלמד שהיו רוגנים.

הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חַכְמִים וְנֹבְגִים וַיְדַעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וְאֲשִׁימֶם בְּרֵאשֵׁיכֶם:

הָבוּ לָכוֹן גּוֹבְרִין חַפְיָמִין וְסוֹכְלָתָנִין וּמַרְעֵן לְשִׁבְטֵיכֹן וְאֲמַנְיָנוֹן רִישֵׁין עָלֵיכֹן:

הָבוּ לָכֶם – הזמינו עצמכם לדבר. **אֲנָשִׁים** – וכי תעלה על דעתך נשים? מה תלמוד לומר אנשים? צדיקים, פסופים. **וְנֹבְגִים** – מבינים דבר מתוך דבר. זהו ששאל אריוס את רבי יוסי: מה בין חכמים לנבונים? חכם דומה לשלחני עשיר; פשמיאיין לו דינרין לראות – רואה, וכשאיין מביאיין לו, יושב ותוהא. נבון דומה לשלחני תגר: כשמיאיין לו מעות לראות – רואה, וכשאיין מביאיין לו, הוא מחזר ומביא משלו. **וַיְדַעִים לְשִׁבְטֵיכֶם** – שהם נכרים לכם; שאם בא לפני מעטף בטליתו, איני יודע מי הוא ומאיזה שבט הוא ואם הגון הוא, אכל אתם מפירין בו, שאתם גדלתם אותו. לך נאמר: **וַיְדַעִים לְשִׁבְטֵיכֶם. בְּרֵאשֵׁיכֶם** – ראשים ומכבדים עליכם, שתהיו נוהגין בהם כבוד ויראה. **וְאֲשִׁימֶם** – למד שמשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דיניהם, שהיה להם למחות ולכונן אותם לדבר הישרה.

וּתְעַנּוּ אֹתִי וּתְאָמְרוּ טוֹב־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבַּרְתֶּם לַעֲשׂוֹת:

וְאֲתִיבְתוֹן יָתִי וְאֲמַרְתוֹן תְּקִין פִּתְגָמָא דְּמִלִּילְתָא לְמַעַבְד:

וּתְעַנּוּ אֹתִי וּגּוֹמַר – חלטתם את הדבר להנאתכם. היה לכם להשיב: רבינו משה, ממי נאה ללמד? ממה או מתלמידך? לא ממה, שנצטער על עיניך? אלא ידעתי מחשבותיכם, הייתם אומרים: עכשו יתמנו עלינו דינין הרבה; אם אין מפירנו, אנו מביאיין לו דורון והוא נושא לנו פנים. לעשות. אם הייתי מתעצל, אתם אומרים עשה מהרה.

וְאֶקַּח אֶת־רֵאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חַכְמִים וַיְדַעִים וְאֶתְּוֹן אוֹתָם רֵאשִׁים עֲלֵיכֶם שְׂרֵי אֲלָפִים וְשְׂרֵי מֵאוֹת וְשְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֹת וְשִׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם:

וְדַבְרִית יֵת רִישֵׁי שִׁבְטֵיכֹן גּוֹבְרִין חַפְיָמִין וּמַדְעֵן וּמַנְיָתִי יִתְהוֹן רִישֵׁין עָלֵיכֹן רַבְנֵי אֲלָפֵי וּרַבְנֵי מֵאוֹתָא וּרַבְנֵי חֲמִשִּׁין וּרַבְנֵי עֶשְׂרִיתָא וְסַרְכִין לְשִׁבְטֵיכֹן:

וְאֶקַּח אֶת רֵאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם – משכתים בדברים: אשריכם! על מי באתם להתמנות? על בני אברהם וצחק ויעקב, על בני אדם שנקראו אחים ורעים, חלק ונחלה, וכל לשון חבה. **אֲנָשִׁים חַכְמִים וַיְדַעִים** – אכל נבונים לא מצאתי. זו אחת משבע מדות שאמר יתרו למשה, ולא מצא אלא שלש: אנשים צדיקים, חכמים וידעים. **רֵאשִׁים עֲלֵיכֶם** – שתנהגו בהם כבוד, ראשים במקח, ראשים בממכר, ראשים במשא ומתן, נכנס אחרון ויוצא ראשון. **שְׂרֵי אֲלָפִים** – אחד ממנה על אלף. **שְׂרֵי מֵאוֹת** – אחד ממנה על מאה. **וְשִׁטְרִים** – מניתי עליכם לשבטיכם, אלו הכופתין והמכין ברצועה על פי הדינין.

וְאֶצְוֶה אֶת־שְׁפִטֵיכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּינֵן אֲחֵיכֶם וּשְׁפִטְתֶּם צֶדֶק בֵּינֵן־אֲחֵיו וּבֵינֵן גְּרוֹ:

וּפְקִידֵית יֵת דִּינֵיכֹן בְּעִדְנָא הַהוּא לְמִימַר שְׁמַעוּ בֵּינֵן אֲחֵיכֹן וּתְדִינּוּן קוּשְׁטָא בֵּינֵן גּוֹבְרָא וּבֵינֵן אֲחוּהֵי וּבֵינֵן גְּרוֹ:

וְאֶצְוֶה אֶת שְׁפִטֵיכֶם – אמרתי להם: הוו מתונים בדין; אם בא דין לפניך פעם אחת ושמים ושלש, אל תאמר: כבר בא דין זה לפני פעמים הרבה, אלא היו נושאים ונותנים בו. **בְּעַת הַהוּא** – משמנתיים, אמרתי להם: אין עכשו פלשעבר. לשעבר, הייתם ברשות עצמכם; עכשו הרי אתם משעבדים לצבור. **שְׁמַע** – לשון הנה, אודנ"ט בלעז, כמו "זכור" ו"שמור". **וּבֵינֵן גְּרוֹ** – זה בעל דינו, שאוגר עליו דברים. דבר אחר: **וּבֵינֵן גְּרוֹ**, אף על עסקי דירה, בין חלקת אחים, אפלו בין תנור לכירים.

לֹא־תִפְרִיּוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט פִּקְטוֹן כַּגְּדַל תִּשְׁמַעוּן לֹא תִגְוְרוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֹא־לֵהִים הוּא וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרְבוּן אֵלָי וּשְׁמַעְתִּיו:

לֹא תִשְׁתַּמְדְּעוּן אִפִּי בְּדִינָא מְלִי זַעֲרָא כְּרַבָּא תִשְׁמַעוּן לֹא תִדְחִלוּן מִן קַדָּם גּוֹבְרָא אַרִי דִּינָא דִּינֵן הוּא וּפִתְגָמָא דִּיקְשֵׁי מַנְכוּן תִּקְרְבוּן לְנָתִי וְאֲשִׁמְעֵנִיה:

לֹא תִפְרִיּוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט – זה הממנה להושיב הדינים, שלא יאמר: איש פלוני נאה או גבור, אושיכנו דין, איש פלוני קרובי, אושיכנו דין בעיר, והוא אינו בקי בדינין; נמצא מחיב את הזכאי ומזכה את החיב, מעלה אני על מי שמנהו כאלו הפיר פנים בדין. **פִּקְטוֹן כַּגְּדַל תִּשְׁמַעוּן** – שיהא חביב עליך דין של פרוטה פדיון של מאה מנה, שאם קדם ויבא לפניך, לא תסלקנו לאחרונה. דבר אחר: "פִּקְטוֹן כַּגְּדַל תִּשְׁמַעוּן", כתרגומו, שלא תאמר: זה עני הוא, ותרבו עשיר ומצנה לפרנסו; אזכה את העני, ונמצא מתפרנס בנקיות. דבר אחר, שלא תאמר: היאך אני פוגם בכבודו של עשיר זה בשביל דינך? אזכנו עכשו, וכשיצא לחוץ אמר לו: תן לו, שאתה חיב לו. **לֹא תִגְוְרוּ מִפְּנֵי אִישׁ** – לא תיראו. דבר אחר: **לֹא תִגְוְרוּ**, לא תכניס דבריה מפני איש, לשון "אגר בקיץ". **כִּי הַמִּשְׁפָּט לֹא־לֵהִים הוּא** – מה שאתה נוטל מנה שלא בדין, אתה מזקיני להחזיר לו, נמצא שהטית עלי המשפט. **תִּקְרְבוּן אֵלָי** – על דבר זה נסתלק ממנו משפט בנות צלפחד. וכן שמואל אמר לשאול: "אֲנֹכִי הָרוּאָה", אמר לו הקדוש ברוך הוא: חייך שאני מודיעך שאין אתה רואה. ואימתי הודיעו? כשפא למשח את דוד, וינרא את אליאב ויאמר: אף נגד ה' משיחו". אמר לו הקדוש ברוך הוא: ולא אמרת, "אֲנֹכִי הָרוּאָה"? – "אל תבט אל מראהו".

וְאֶצְוֶה אֶתְכֶם בְּעַת הַהוּא אֶת כָּל־הַדָּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן:

וּפְקִידֵית יִתְכוֹן בְּעִדְנָא הַהוּא יֵת כָּל פִּתְגָמָא דְּתַעֲבָדוּן:

את כל הדברים אשר תעשו – אלו עשרת הדברים שבין דיני ממונות לדיני נפשות.

ונסע מחרב ונלך את פל-המדבר הגדול והנורא
ההוא אשר ראיתם דרך הר האמרי כאשר צוה
י-הנה א-להינו ונבא עד קדש ברנע:

ונטלנא מחורב והליכנא ית פל מדברא רבא ודחילא
ההוא דחזיתון אורח טורא דאמוראה פמא דפקיד יי
אלהנא יתנא ואמינא עד רקם גיאה:

המדבר הגדול והנורא – שהיו בו נחשים וקורות ועקרבים כקשתות.

ואמר אלכם באתם עדהר האמרי אשרי-הנה
א-להינו נתן לנו:

ואמרית לכוון אתיתון עד טורא דאמוראה דיי אלהנא
יהיב לנו:

ראה נתן י-הנה א-להיה לפניך את-הארץ עלה רש
כאשר דבר י-הנה א-להי אבתך לך אל-תיבא ואל-
תחת:

חזי דיהב יי אלהך קדמך ית ארעא סק אחסין פמא
דמליל יי אלהא דאבהך לך לא תדחל ולא תתבר:

שלישי

ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו
ויחפרו-לנו את-הארץ וישבו אתנו דבר את-הדרך
אשר נעלה-בה ואת הערים אשר נבא אליהן:

וקריבתון לנתי פולכוון ואמרתון נשלח גוברין קדמנא
ויאללון לנו ית ארעא ויחיבון יתנא פתגמא ית
אורחא דנסק בה וית קרנא דניעול להון:

ותקרבון אלי כלכם – בערבוביא. ולהלן הוא אומר: "ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם ותאמרו הן הראנו" וגומר? אותה קריבה היתה הוננת, ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפניהם, וזקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם; אבל כאן, ותקרבון אלי כלכם בערבוביא, ילדים דוחפין את הזקנים, וזקנים דוחפין את הראשים. וישבו אתנו דבר – באיזה לשון הם מדברים. את הדרך אשר נעלה בה – אין דרך שאין בה עקמימות. ואת הערים אשר נבא אליהן – תחלה לכבוש.

וייטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים
איש אחד לשבט:

ושפר בעיני פתגמא ודברית מנכון תרי עשר גוברין
גוברא חד לשבטא:

וייטב בעיני הדבר – בעיני ולא בעיני המקום. ואם בעיני משה היה טוב, למה אמרה בתוכחות? משל לאדם שאומר לחברו: מכר לי חמורה זה; אמר לו: הן. נותנו אתה לי לנסיון? אמר לו: הן. בקהרים וגבעות? אמר לו: הן. פיון שראה שאין מעכבו כלום, אמר הלוקח בלבו: בטוח הוא זה שלא אמצא בו מום; מיד אמר לו: טל מעותיך, ואיני מנסה מעתה. אף אני הודיתי לדברייכם, שמא תחזרו בכם פשתראו שאיני מעכב; ואתם לא תורסם בכם. ואקח מכם – מן הברורים שבכם, מן המסלמים שבכם. שנים עשר אנשים איש אחד לשבט – מגיד שלא היה שבט לוי עמקם.

ויפנו ויעלו היתה ויבאו עד-נחל אשפל וירגלו
אתה:

ואתפניאו וסליקו לטורא ואתו עד נחלא דאתפלא
ואלילו יתה:

עד נחל אשפל – מגיד שנקרא על שם סופו. וירגלו אתה – מלמד שהלכו בה ארבעה אומנין שתי וערב.

ויקחו בידי מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו
דבר ויאמרו טובה הארץ אשרי-הנה א-להינו נתן
לנו:

ונסיבו בינהון מאבא דארעא ואחיתו לנו ואתיבו
יתנא פתגמא ואמרו טבא ארעא דיי אלהנא יהיב
לנא:

ויורדו אלינו – מגיד שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות. ויאמרו טובה הארץ – מי הם שאמרו טובתה? יהושע וכלב.

ולא אבייתם לעלת ותמרו את-פי י-הנה א-להיכם:
ותמרו – לשון התרסה, התרסתם כנגד מאמרו.

ולא אבייתון למסק וסריבתון על מימרא דיי אלהכוון:

ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת י-הנה אתנו
הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי
להשמידנו:

ואתרעמתון במשפניכוון ואמרתון בדשני יי יתנא
אפקנא מארעא דמצרים לממסר יתנא בידי
דאמוראה לשיציויתנא:

ותרגנו – לשון הרע; וכו': "דברי נרגון", אדם המוציא דבה. בשנאת ה' אתנו – והוא היה אוהב אתכם, אבל אתם שונאים אותו. משל הדייט אומר: "מה דבלבך על רחיקך, מה דבלבה עלך". בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים – הוצאתו לשנאה היתה. משל למלך בפשר נדם,

שְׁהִיוּ לֹוּ שְׁנֵי בָּנִים, וְנִשׁ לֹוּ שְׁתֵּי שְׂדוֹת, אַחַת שֶׁל שְׁקֵנָא וְאַחַת שֶׁל בַּעַל. לְמִי שֶׁהוּא אוֹהֵב – נוֹתֵן שֶׁל שְׁקֵנָא, וְלְמִי שֶׁהוּא שׂוֹנֵא – נוֹתֵן לֹוּ שֶׁל בַּעַל. אַרְצֵי מִצְרַיִם שֶׁל שְׁקֵנָא הֵיא, שְׁנִילוֹס עוֹלָה וּמִשְׁקָה אוֹתָהּ, וְאַרְצֵי כְּנָעַן – שֶׁל בַּעַל, וְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם לְמַת לָנוּ אֶת אַרְצֵי כְּנָעַן.

אָנָּה | אֲנַחְנוּ עֲלִים אֲחֵינוּ הַמָּסוּ אֶת-לְבַבְנוּ לְאֹמֵר עִם-גְּדוֹל וְרֵם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדוֹלָת וּבְצוּרָת בְּשָׁמַיִם וְגַם-בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם:
לֹאן אֲנַחְנָא סְלִקִין אַחְנָא תְּבָרוּ יֵת לְבַנָּא לְמִימַר עִם רַב וְתִקִּיף מִנְנָא קְרוּיָו רַבְרָבָן וְכָרִיכָן עַד צִית שְׁמִיָּא וְאַף בְּנֵי גִבְרָא תְּזִינָא תְּמָן:

עָרִים גְּדוֹלָת וּבְצוּרָת בְּשָׁמַיִם – דְּבַר הַכְּתוּב לְשׁוֹן הַבַּיִת.

וְאָמַר אֲלֵכֶם לֹא-תַעֲרִצוּן וְלֹא-תִירָאוּן מֵהֶם:
וְאִמְרִית לְכוּן לֹא תַתְּבָרוּן וְלֹא תִדְחַלוּן מִגֹּהוּן:

לֹא תַעֲרִצוּן – לְשׁוֹן שְׂבִיבָה, כְּתַרְגוּמוֹ. וְדוּמָה לוֹ: "בְּעָרוֹן נִחְלִים לְשָׁכֵן", שְׂבוּר הַנְּחָלִים.

וְ-הִנֵּה אֲ-לֵהֵיכֶם הַהֲלֹךְ לְפָנֵיכֶם הוּא יִלְחֶם לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם:
וְיִ אֲלֵהֲכוּן דְּמַדְבַּר גְּזַמִּיכוּן מִימְרִיה יְגִיחַ לְכוּן כְּכֹל דְּעַבַד עִמְכוּן בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכוּן:

יִלְחֶם לָכֶם – בְּשִׁבְלֵכֶם.

וּבְמַדְבַּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נִשְׂאָה וְ-הִנֵּה אֲ-לֵהִיךָ כַּאֲשֶׁר יִשְׂאֵא-אִישׁ אֶת-בְּנוֹ בְּכָל-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלַּכְתֶּם עַד-בְּאֵכֶם עַד-הַמָּקוֹם הַזֶּה:
וּבְמַדְבַּר דְּחַזִּיתָא דְּסוּבְרָךְ וְיִ אֲלֵהִךָ כְּמָא דְּמַסוּבַר גּוּבְרָא יֵת בְּרִיה בְּכָל אוֹרְחָא דְּהִלִּיכְתוּן עַד מִיִּתִּיכוּן עַד אַתְרָא הַדִּין:

וּבְמַדְבַּר אֲשֶׁר רָאִיתָ – מוֹסֵב עַל מְקָרָא שֶׁלְמַעֲלָה הִימְנוּ: "כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְכֶם בְּמִצְרַיִם" וְעָשָׂה אֵף "בְּמַדְבַּר, אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נִשְׂאָה" וְגוֹמַר. כַּאֲשֶׁר יִשְׂאֵא אִישׁ אֶת בְּנוֹ – כְּמוֹ שֶׁפָּרִשְׁתִּי אֲצֵל "וַיִּסַּע מִלֶּאֶף הָאֲ-לֵהִים הַהֲלֹךְ לְפָנָי מִחִנֵּה יִשְׂרָאֵל" וְגוֹמַר, מִשָּׁל לְמַהֲלֹךְ בְּדֶרֶךְ וּבְנוֹ לְפָנָיו, בָּאוּ לְסֻטִּים לְשִׁבוֹתוֹ וְכוּלִּיהּ.

וּבְדַבַּר הַזֶּה אֵינֶכֶם מֵאֲמִינִם בֵּי-הַנְּהַל אֲ-לֵהֵיכֶם:
וּבְפִתְגָמָא הַדִּין לִיִּתִּיכוּן מִהִימְנִין בְּמִימְרָא דִּינִי אֲלֵהֲכוּן:

וּבְדַבַּר הַזֶּה – שֶׁהוּא מְבַטֵּחְכֶם לְהַבִּיאַכֶם אֶל הָאָרֶץ, אֵינֶכֶם מֵאֲמִינִים בּוֹ.

הַהֲלֹךְ לְפָנֵיכֶם בְּדֶרֶךְ לְתוֹר לָכֶם מְקוֹם לְחַנּוּתְכֶם כַּאֲשֶׁר | לִזְלָה לְרִאֲתְכֶם בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תִּלְכוּ-בָּהּ וּבְעֵנּוּן יוֹמָם:
דְּמַדְבַּר גְּזַמִּיכוּן בְּאוֹרְחָא לְאַתְקָנָא לְכוּן אַתְרַּבִּית מִשְׁרֵי לְאַשְׁרִיּוּתְכוּן בְּעַמּוּדָא דְּאִישְׁתָּא בְּלִילִיָּא לְאַתְחִיּוּתְכוּן בְּאוֹרְחָא דְּתַהֲכוּן בַּהּ וּבְעַמּוּדָא דְּעֵנְנָא בִּימָמָא:

לְרִאֲתְכֶם – כְּמוֹ 'לְהִרְאוֹתְכֶם'; וְכוּן: "לְחַנּוּתְךָ הַדֶּרֶךְ"; וְכוּן: "לְשִׁמְעַ בְּקוֹל תּוֹדָה"; וְכוּן: "לְלַכַּת לַגִּיד בְּיַזְרְעֵאל".

וַיִּשְׁמַע וְ-הִנֵּה אֶת-קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשְׁבַּע לְאָמַר:
וַיִּשְׁמִיעַ גְּדָם יִי יֵת קָל פִּתְגָמֵיכוּן וַרְגִּיז וְקִנִּים לְמִימַר:

אִם-יִרְאָה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדְּוֹר הַרְעַ הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְתִּי לְתַת לְאַבְתִּיכֶם:
אִם יַחְזִי גִבַר בְּגוּבְרִיָּא הָאֵלִין דְּרָא בִּישְׂא הַדִּין יֵת אַרְעָא טְבָתָא דְּקִימִית לְמַתָּן לְאַבְתְּכוּן:

זוֹלְתֵי כָּלֵב בּוֹ-יִפְנֹה הוּא יִרְאָה וְלֹו-אֲתוּן אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרְדְּ-בָהּ וּלְבַגְּנוּ יָעוּ אֲשֶׁר מִלָּא אַחֲרֵי וְ-הִנֵּה:
אֲ-לֵהִין כָּלֵב בַּר יִפְנֹה הוּא יַחְזִינָה וְלִיה אֲתִין יֵת אַרְעָא דְּדָרְדַר בַּהּ וְלְבַנּוּהִי חֲלָף דְּאַשְׁלִים בְּתַר דְּחִלְתָּא דִּינִי:

אֲשֶׁר דָּרְדַר בָּהּ – תְּבָרוּן, שְׁנַאמַר: "וַיָּבֵא עַד תְּבָרוּן".

גַּם-בִּלִּי הַתְּאֵנָה וְ-הִנֵּה בְּגִלְלָכֶם לְאָמַר גַּם-אַתָּה לֹא-תָבֵא שָׁם:
אֵף עָלֵי הַנְּהַל רְגִז מִן גְּדָם יִי בְּדִילְכוּן לְמִימַר אֵף אֶת לֹא תִיעוֹל לְתַמָּן:

הַתְּאֵנָה – נִתְמַלָּא רְגִזוֹ.

יהושע בן-נון העמיד לפניו הוא יבא שמה אתו חזק
פי-הוא ינחלנה את-ישראל:
יהושע בר נון דקאים קדמך הוא ייעול לתמן תיה
תקיף ארי הוא יחסונה לישראל:

רביעי

וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם אשר לא-
ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתגונה
וקם יירשוה:
וטפלוכו דאמרתון לבזא יהון ובניכו דלא ידעו יומא
דין טב וביש אנון ייעלוו לתמן ולהון אתגונה ואנון
יירתונה:

ואתם פנו לכם וסעו המדברה דרך ים-סוף:
ואתון אתפנו לכוו וטולו למדברא אורח ימא דסוף:

פנו לכם – אמרתי להעביר אתכם דרך רחב ארץ אדום לצד צפון לפנס לארץ; קלקלתם וגרמתם לכם עכוב. פנו לכם – לאחוריקם, ותלכו במדבר לצד ים סוף. שהמדבר שהיו הולכים בו – לדרומו של הר שעיר הנה, מפסיק בין ים סוף להר שעיר. עתה – המשכו לצד הים, ותסבבו את הר שעיר כל דרומו, מן המערב למזרח.

ותענו | ותאמרו אלי חטאנו לי-הנה אנחנו נעלה
ונלחמנו ככל אשר-צונו י-הנה א-להינו ותחגרו
איש את-פלי מלחמתו ותהינו לעלת ההרה:
ואתיבתון ואמרתון לי חבנא קדם יי אנחנא נסק ונגיח
קרב ככל דפקדנא יי אלהנא ונרינתון גבר ית מאני
קרביה ושריתון למסק לטורא:

ותהינו – לשון "הננו ועלינו אל המקום", זה השלשון שאמרתם, לשון 'הו'; פלומר, ננדמנתם.

ולאמר י-הנה אלי אמר להם לא תעלו ולא-תלחמו
כי אינני בקרבכם ולא תנגפו לפני איביכם:
ואמר יי לי אימר להון לא תסקו ולא תגיחו קרב
ארי לית שכינתי ביניכו ולא תתברו קדם בעלי
דבביכו:

לא תעלו – לא עליה תהא לכם אלא ירידה.

ואדבר אליכם ולא שמעתם ותמרו את-פי י-הנה
ותזדו ותעלו ההרה:
ומלילית עמכו ולא קבילתון וסריבתון על מימרא
דיי וארשעתון וסליקתון לטורא:

ויצא האמרי הישב בהר ההוא לקראתכם וירדפו
אתכם כאשר תעשינה הדברים ויפתו אתכם
בשעיר עד-תקרמה:
ונפק אמורא דתיב בטורא ההוא לקדמותכו ורדפו
יתכו פמא דנתון דבריתא וטרדו יתכו בשעיר עד
תקרמה:

כאשר תעשינה הדברים – מה הדבורה הזאת, כשהיא מכה את האדם – מיד מתה, אף הם, כשהיו נוגעים בכם – מיד מתים.

ותשבבו ותבכו לפני י-הנה ולא-שמע י-הנה בקלכם
ולא האזינו אליכם:
ותבתון ובכיתון קדם יי ולא קביל יי צלותכו ולא
אצית למליכו:

ולא שמע ה' בקלכם – כביכול עשיתם מדת רחמיו כאלו אכזרי.

ותשבבו בקדש ימים רבים פימים אשר ישבתם:
ותשבבו בקדש ימים רבים – תשע עשרה שנה, "פימים אשר ישבתם" בשאר המסעות; והם היו שלשים ושמנה שנה. תשע עשרה מהם עשו בקדש, ותשע עשרה שנה הולכים ומטרפים וחרו לקדש, כמו שגאמר: "ויגיעם במדבר". כף מצאתי בסדר עולם.

ונסע המדברה דרך ים-סוף כאשר דבר י-הנה
אלי ונסב את-הר-שעיר ימים רבים:
ואתפנינא ונטלנא למדברא אורח ימא דסוף פמא
דמליל יי עמי ואקיפנא ית טורא דשעיר יומין
סגיאיך:

ונסע המדברה – אלו לא חטאו, היו עוברים דרך הר שעיר, לפנס לארץ מן דרומו לצפון; ובשביל שקלקלו, הפכו לצד המדבר, שהוא בין ים סוף לדרומו של הר שעיר, והלכו אצל דרומו מן המערב למזרח דרך יציאתן ממצרים, שהוא במקצוע דרומית מערבית, משם היו הולכים לצד המזרח. ונסב את הר שעיר – כל דרומו, עד ארץ מואב.

חמישי

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֵלַי לֵאמֹר:

וַיֹּאמֶר יְיָ לִי לְמִימַר:

רַב־לָכֶם סֹב אֶת־הֶהָר הַזֶּה פָּנּוּ לָכֶם צָפְנָה:

סֹגֵי לְכוּן דְּאֶקִּיפְתוּן יַת טוּרָא הָדִין אַתְּפִנוּ לְכוּן לְצַפּוּנָא:

פָּנּוּ לָכֶם צָפְנָה – סבוּ לָכֶם לְרוּחַ מְזֻרְחִית מִן הַדְרֹום לְצַפּוֹן, פָּנִיכֶם לְצַפּוֹן, נִמְצְאוּ הוֹלְכִים אֶת רוּחַ הַמְזֻרְחִית; וְזֶהוּ שְׁנֹאמַר: "וַיָּבֵא מִמְזֻרַח שְׁמֵשׁ לְאַרְצָךְ מוֹאֵב":

וְאֶת־הָעַם צֹו לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בְּגְבוּל אֶחֱיֶיכֶם בְּנֵי־עֲשׂוֹ הַיִּשְׂבִּיּוֹת בְּשַׁעִיר וַיִּירָאוּ מִפֶּם וַנִּשְׁמַרְתֶּם מְאֹד:

וְיַת עֲמָא פִקִּיד לְמִימַר אַתּוּן עֹבְרִין בְּתַחוּם אֶחֱיִיכוּן בְּנֵי עֲשׂוֹ דִיתְבִּין בְּשַׁעִיר וַיִּדְחִלוּן מִנְכוּן וַתִּסְתְּמִרוּן לַחֲדָא:

וַנִּשְׁמַרְתֶּם מְאֹד – וּמָהוּ הַשְּׂמִירָה? "אַל תִּתְגַּרוּ בָם".

אַל־תִּתְגַּרוּ בָם כִּי לֹא־אַתֶּן לָכֶם מֵאֲרָצְכֶם עַד מִדְבַּרְךָ כַּף־רֶגֶל כִּי־יִרְשָׁה לַעֲשׂוֹ נָתַתִּי אֶת־הָר שַׁעִיר:

לֹא תִתְגַּרוּן בְּהוּן אַרִי לֹא אֶתִּין לְכוּן מֵאַרְעֵהוּן עַד מִדְבַּרְךָ פִּרְסַת רֶגֶל אַרִי יְרוּתָא לַעֲשׂוֹ יְהִיבִית יַת טוּרָא דְשַׁעִיר:

עַד מִדְבַּר כַּף רֶגֶל – אֶפְלוּ מִדְבַּר כַּף רֶגֶל; כְּלוּמַר: אֶפְלוּ דְרִיסַת הַרְגֵל אִינִי מְרֻשָּׁה לָכֶם, לַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם שְׁלֵא בְרֻשׁוֹת. וּמְדַרְשׁ אַגְדָּה, עַד שְׁיָבוֹא יוֹם דְרִיסַת כַּף רֶגֶל עַל הַר הַזֵּיתִים, שְׁנֹאמַר: "וַעֲמַדוּ רֶגְלִי" וְגוּמַר. יְרֻשָּׁה לַעֲשׂוֹ – מֵאַבְרָהָם. עֲשָׂרָה עֲמָמִים נָתַתִּי לוֹ; שְׁבַעַה לָכֶם, וְקִינִי וְקִנְזִי וְקִדְמוּנִי הֵן עֲמוּן וּמוֹאֵב וְשַׁעִיר. אַחַת מֵהֶם לַעֲשׂוֹ, וְהַשְּׂנִים לְבְנֵי לוֹט, בְּשֹׁכֵר שֶׁהֵלַךְ אֹתוֹ לְמִצְרַיִם, וְשִׁתְּקָה עַל מַה שֶׁהִיָּה אוֹמֵר עַל אִשְׁתּוֹ "אֶחֱוִיתִי הִיא", לְפִיכָד עֲשָׂאוּ כַּבְנוּ.

אֶכְל תִּשְׁבְּרוּ מֵאֲתֶם בְּכֶסֶף וְאֶכְלִתֶּם וְגַם־מִיָּם תִּכְרוּ מֵאֲתֶם בְּכֶסֶף וּשְׂתִיתֶם:

עֲבוּרָא תִזְבְּנוּן מִנְהוּן בְּכֶסֶפָא וְתִיכְלוּן וְאַף מִיָּא תִזְבְּנוּן מִנְהוּן בְּכֶסֶפָא וְתִשְׁתוּן:

תִּכְרוּ – לְשׁוֹן מִקְחָ, וְכוּ: "אֲשֶׁר כְּרִיתִי לִי"; שְׁכּוּ בְכַרְכֵי הַיָּם קוֹרִין לְמִכִּירָה כִּירָה.

כִּי יְ-הוָה אֱ-לֹהֶיךָ בִּרְכֶךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ יָדַע לְכַתְּבֶךָ אֶת־הַמְדַבֵּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה אֲרַבְעִים שָׁנָה יְ-הוָה אֱ-לֹהֶיךָ עֲמָדָה לֹא חִסְרַת דְּבַר:

אַרִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּרַכְךָ בְּכֹל עוֹבְדֵי יָדֶיךָ סוֹפִיק לֶךְ צוּרְכְךָ בְּמַהְכְּךָ יַת מְדַבְּרָא רַבָּא הָדִין דְּנָן אַרְבַּעִין שָׁנִין מִימְרָא דִּי אֱלֹהֶיךָ בְּסַעֲדָה לֹא חִסְרַתָּא מְדַעַם:

כִּי ה' אֱ-לֹהֶיךָ בִּרְכָךָ – לְפִיכָד לֹא תִכְפּוּ אֶת טוֹבְתּוֹ לְהִרְאוֹת כְּאֵלוֹ אֲתֶם עֲנִיִּים, אֲלֵא הִרְאוּ עֲצָמְכֶם עֲשִׂירִים:

וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֲיֵינוּ בְּנֵי־עֲשׂוֹ הַיִּשְׂבִּיּוֹת בְּשַׁעִיר מִדְבַּרְךָ הָעֲרֻבָה מֵאֵילַת וּמַעֲצִיּוֹן גְּבַר וְנִפְּוּ וַנַּעֲבֹר דְּרַךְ מִדְבַּר מוֹאֵב:

וַעֲבַרְנָא מְלוֹת אַחְנָא בְּנֵי עֲשׂוֹ דִיתְבִּין בְּשַׁעִיר מֵאוּרַח מִיִּשְׂרָא מֵאֵילַת וּמַעֲצִיּוֹן גְּבַר וְאַתְפְּנִינָא וַעֲבַרְנָא אוּרַח מְדַבְּרָא דְמוֹאֵב:

וְנִפְּוּ וַנַּעֲבֹר – לְצַד צָפוֹן, הִפְכְּנוּ פָּנִים לְהֵלֶךְ רוּחַ מְזֻרְחִית.

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֵלַי אֶל־תִּצַּר אֶת־מוֹאֵב וְאֶל־תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא־אַתֶּן לֶךְ מֵאֲרָצְךָ יְרֻשָּׁה כִּי לְבְנֵי־לוֹט נָתַתִּי אֶת־עַר יְרֻשָּׁה:

וַיֹּאמֶר יְיָ לִי לֹא תִצּוֹר עַל מוֹאֲבָאִי וְלֹא תִתְגַּרִי לְמַעַבְדַּ עֲמָהוּן קְרַב אַרִי לֹא אֶתִּין לֶךְ מֵאַרְעֵהוּן יְרוּתָא אַרִי לְבְנֵי לוֹט יְהִיבִית יַת לַחֲתִית יְרוּתָא:

וְאֵל תִּתְגַּר בָּם – לֹא אֶסַר לָהֶם עַל מוֹאֵב אֲלֵא מִלְחָמָה, אֲבָל מִיְרָאִים הָיוּ אוֹתָם וְנִרְאִים לָהֶם כְּשֶׁהֶם מְזַנִּים; לְפִיכָד כְּתִיב: "וַיִּגַּר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעַם", שֶׁהָיוּ שׁוֹלְלִים וּבּוֹזְזִים אוֹתָם. אֲבָל בְּבְנֵי עֲמוּן נֹאמַר: "וְאֵל תִּתְגַּר בָּם" שׁוּם גְּרוּי; בְּשֹׁכֵר צְנִיעוֹת אֲמָם, שְׁלֵא פְרַסְמָה עַל אֲבִיהָ, כְּמוֹ שֶׁעֲשָׂתָה הַבְּכִירָה, שֶׁקְרָאָה שֵׁם בְּנָה 'מוֹאֵב'. עַר – שֵׁם הַמְדִינָה.

הָאֲמִים לְפָנִים יִשְׁבוּ בָה עִם גְּדוֹל וְרַב וְרַם כְּעַנְגָּקִים:

אִימְתָנִי מִלְקַדְמִין יְתִיבוּ בַה עִם רַב וְסֹגֵי וְתִקִּיף כְּגַבְרִיא:

הָאֲמִים לְפָנִים וְגוּמַר – אַתָּה סְבוּר שְׂוֹן אַרְצָ רְפָאִים שְׁנַתִּיתִי לוֹ לְאַבְרָהָם, לְפִי שֶׁהָאֲמִים שֶׁהֶם רְפָאִים יִשְׁבוּ בָה לְפָנִים; אֲבָל לֹא זֹו הִיא, כִּי אוֹתָן רְפָאִים הוֹרְשִׁיתִי מִפְּנֵי בְנֵי לוֹט וְהוֹשַׁבְתִּים תַּחְתָּם:

רְפָאִים יִחְשְׁבוּ אַף־הֶם כְּעַנְגָּקִים וְהַמְאֲבִים יִקְרָאוּ לָהֶם אֲמִים:

גְּבַרִיא מִתְחַשְׁבִּין אַף אַנּוּן כְּגַבְרִיא וּמוֹאֲבָאִי קְרוּן לְהוּן אִימְתָנִי:

רפאים יחשבו וגומר – רפאים היו נחשבים אותם אמים, כענקים הנקראים רפאים, על שם שכל הרוצה אותם ידיו מתרפות. אמים – על שם שאימתם מטלת על הבריות. וכן –

ובשעיר ישובו החרים לפניהם ובני עשו יירשום
וישמידום מפניהם וישבו תחתם כאשר עשה
ישראל לארץ ירשתו אשר נתן י-הוה להם:
ובשעיר ישובו החרים – ונתתם לבני עשו. יירשום – לשון הנה; כלומר: נתתי בהם כח שיהיו מורשים אותם והולכים.

עשה קמו ועברו לכם את-גחל זרד ונעבר את-גחל
זרד:
כען קומו ועברו לכון ית נחלא דזרד ועברנא ית נחלא
דזרד:

והימים אשר-הלכנו | מקדש ברנע עד אשר-עברנו
את-גחל זרד שלשים ושמנה שנה עד-תם כלה-דור
אנשי המלחמה מקרב המחנה כאשר נשבע י-הוה
להם:
והימים אשר-הלכנו | מקדש ברנע עד אשר-עברנו
את-גחל זרד שלשים ושמנה שנה עד-תם כלה-דור
אנשי המלחמה מקרב המחנה כאשר נשבע י-הוה
להם:

וגם נד-י-הוה היתה בם להמם מקרב המחנה עד
תמם:
ואף מחא מן קדם יי הנת בהון לשיציותהון מגו
משריתא עד דשלימו:

היתה בם – למחר ולהמם בתוך ארבעים שנה, שלא יגרמו לבניהם עוד להתעכב במדבר.

ויהי כאשר-תמו כלה-אנשי המלחמה למות מקרב
העם:
והוה כד שלימו כל גוברי מגיחי קרבא לממת מגו
עמא:

ויהי כאשר תמו וגומר ונדבר ה' אלי וגומר – אכל משלוח המרגלים עד כאן לא נאמר "ונדבר" אלא "ויאמר"; ללמדך שכל שלשים ושמנה שנה שקיו ישראל נזופים, לא נתחדד עמו הדבור בלשון חבה פנים אל פנים וישוב הדעת; ללמדך שאין השכינה שורה על הנביאים אלא בשביל ישראל. אנשי המלחמה – מכן עשרים שנה היוצאים בצבא.

ונדבר י-הוה אלי לאמר:
ומליל יי לי למימר:

אתה עבר היום את-גבול מואב את-עיר:
את עבר יומא דין ית תחום מואב ית לחית:

אתה עבר היום את גבול מואב וגומר וקרבת מול בני עמון – מכאן שארץ עמון לצד צפון.

וקרבת מול בני עמון אל-תצרכם ואל-תתגור בם פי
לא-אתון מארץ בני-עמון לה ירשעה פי לבני-לוט
נתתיה ירשעה:
ותתקרב מול בני עמון אל-תצרכם ואל-תתגור בם פי
לא-אתון מארץ בני-עמון לה ירשעה פי לבני-לוט
נתתיה ירשעה:

ארץ-רפאים תחשב אף-הוא רפאים ישובו-בה
לפנים והעמנים יקראו להם זמזמים:
ארע גבריא מתחשבא אף היא גברין יתיבו בה
מלקדמין ועמונאי קרו להון חשבני:

ארץ רפאים תחשב – ארץ רפאים נחשבת אף היא, לפי שהרפאים ישובו בה לפנים; אבל לא זו היא שנתתי לאברהם:

עם גדול ורב נרם כענקים וישמידם י-הוה מפניהם
ויירשם וישבו תחתם:
עם רב וסגי ותקיף כגבריא ושיציונו יי מן קדמיהון
ותריכונו ויתיבו באמרהון:

כאשר עשה לבני עשו הישבים בשעיר אשר
השמיד את-החרי מפניהם ויירשם וישבו תחתם
עד היום הנה:
כמא דעבד לבני עשו דיתבין בשעיר דשיצי ית
חוראי מן קדמיהון ותריכונו ויתיבו באמרהון עד
יומא הדין:

והענים הישבים בחצרים עד-עזה כפתרים היצאים
מכפתר השמידם וישבו תחתם:
וענאי דיתבין ברפית עד עזה קפוטקאי דנפקו
מקפוטקאי ושיציונו ויתיבו באמרהון:

והעוים הישבים בתצרים וגומר – עוים מפלשתים הם, שעמקם הם נחשבים בספר יהושע, שנאמר: "תמשה סרגי פלשתים העזתי והאשדודי האשקלוני הגתי והעקרוני והעוים". ומפני השבועה שנשבע אברהם לאבימלך – לא יכלו ישראל להוציא ארצם מידם, והבאתי עליהם כפתורים והשמידום וישבו תחתם; ועכשו אתם מתרים לקחתה מידם.

קומו סעו ועברו את-גחל ארנן ראה נתתי בידך את-
סיחן מלך-חשבון האמרי ואת-ארצו החל רש
והתגר בו מלחמה:
קומו טולו ועברו ית גחלא דארנן חזי דמסרית בידך
ית סיחון מלכא דחשבון אמוראה וית ארעיה שרי
לתרכותיה ואתגרי למעבד עמיה קרב:

היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על-פני העמים
תחת כל-השמים אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו
מפניך:
יומא הדין אשרי למתן זיעתך ודחלתך על אפי
עממיא דתחות כל שמיא דישמעון שמעך ויזועון
וימברון מן קדמך:

תחת כל השמים – למד שעמדה חמה למשה ביום מלחמת עוג, ונודע הדבר "תחת כל השמים".

ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל-סיחון מלך
חשבון דברי שלום לאמר:
ושלחית אנגדין ממדבר קדימות לנת סיחון מלכא
דחשבון פתגמי שלמא למימר:

מדבר קדמות – אף על פי שלא צנני המקום לקרא לסיחון לשלום, למדתי ממדבר סיני, מן התורה שקדמה לעולם. כשבא הקדוש ברוך
הוא לתנה לישראל, חזר אותה על עשו וישמעאל, וגלוי לפניו שלא יקבלוה, ואף על פי כן פתח להם בשלום; אף אני קדמתי את סיחון בדברי
שלום. דבר אחר: "ממדבר קדמות", ממה למדתי שקדמת לעולם. יכול היית לשלח ברק אסד ולשרף את המצרים, אלא שלחתי מן המדבר
אל פרעה לאמר: "שלח את עמי", במתון.

אעברה בארצה בדרך בדרך אלה לא אסור ימין
ושמאול:
אעבר בארעה באורחא באורחא איזיל לא אסטי
לימינא ולשמאלא:

אכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן-לי
ושתימי רק אעברה ברגלי:
עבורא בכספא תזבין לי ואיכול ומיא בכספא תתין
לי ואשתי לחוד אעבר ברגלי:

כאשר עשו לי בני עשו הישבים בשעיר
והמואבים הישבים בער עד אשר-אעבר את-הירדן
אל-הארץ אשר-י-הנה א-להינו נתן לנו:
כמא דעבדו לי בני עשו דיתבין בשעיר ומואבאי
דיתבין בלחית עד דאעבר ית ירדנא לארעא דיין
אלהנא יהיב לנוא:

כאשר עשו לי בני עשו – לא לענני לעבר בארצם, אלא לענני מחר

ולא אבה סיחן מלך חשבון העברנו בו פיי-קשה
י-הנה א-להיך את-רוחו ואמץ את-לכבו למען תתו
בידך פיום הנה:
ולא אבא סיחון מלכא דחשבון למשבקנא למעבר
בתחומיה ארי אקשי יי אלהך ית רוחיה ומקיה ית
לביה בדיל לממסריה בידך פיומא הדין:

שישי

ויאמר י-הנה אלי ראה החלתי תת לפניך את-סיחון
ואת-ארצו החל רש לרשת את-ארצו:
ואמר יי לי חזי דשריתי לממסר קדמך ית סיחון וית
ארעיה שרי לתרכותיה למירת ית ארעיה:

החלתי תת לפניך – כפה שר של אמורים של מעלה תחת רגליו של משה, והדריכו על צנארו.

ויצא סיחון לקראתנו הוא וכל-עמו למלחמה נהצה:
ליהי:
ונפק סיחון לקדמותנא הוא וכל עמיה לאגחא קרבא
ליהי:

ויצא סיחון – לא שלח בשביל עוג לעזר לו, ללמדך שלא היו צריכים זה לזה.

ויתגהו י-הנה א-להינו לפנינו ונגד אתו ואת-בנו
ואת-כל-עמו:
ומסריה יי אלהנא קדמנא ומחינא יתיה וית בנוהי וית
כל עמיה:

ואת בנו – בנו פתיב, שהיה לו בן גבור כמותו.

ונלכד את-פל-עריו בעת ההוא ונחרם את-פל-עיר
מתם והנשים והטף לא השארו שריד:

וכבשנא ית פל קרווהי בעדנא ההוא וגמרנא ית פל
קרניא גובריא ונשיא וטפלא לא אשארו משיזיב:

מתם – אנשים. בבזת סיחון נאמר: "בזונו לנו", לשון בזה, שהיתה חביבה עליהם ובזונו איש לו; וכשפאו לבזת עוג – כבר היו שבועים ומלאים, והיתה בזויה בעיניהם, ומקצועו ומשליכו בנהמה ובגדים, ולא נטלו כי אם כסף וזהב, לכך נאמר "בזונו לנו", לשון בזיון. כך נדרש בספרי בפרשת וישב ישראל בשטים.

רק הבהמה בזונו לנו ושלל הערים אשר לכדנו:

לחוד בעירא בזנא לנא ועדי קרניא דכבשנא:

מעורער אשר על-שפת-נחל ארנו והעיר אשר בנחל
ועד-הגלעד לא היתה קרית אשר שגבה ממנו את-
הפל נתן י-הנה א-להינו לפנינו:

מעורער דעל פיה נחלא דארנו וקרמא דבנחלא ועד
גלעד לא הות קרמא דתקיפת מזנא ית כולא מסר יי
אלהנא קדמנא:

רק אל-ארץ בני-עמון לא קרבת כל-יד נחל יבק
וערי החר וכל אשר-צנה י-הנה א-להינו:

לחוד לארע בני עמון לא קריבתא פל פיה נחל יובקא
וקרוי טורא וכל דפקיד יי אלהנא:

כל יד נחל יבק – כל אצל נחל יבק. וכל אשר צנה ה' א-להינו – שלא לכבש, הנחבו.

ונפון ונעל דרד הבשן ניצא עוג מלך-הבשן
לקראתנו הוא וכל-עמו למלחמה אדרעי:

ואתפנינא וסליקנא לאורח מתנו ונפק עוג מלכא
דמתנו לקדמותנא הוא וכל עמיה לאגחא קרבא
לאדרעי:

ונפון ונעל – כל צד צפון הוא עליה.

ולאמר י-הנה אלי אל-תירא אתו כי בידך נתתי אתו
ואת-פל-עמו ואת-ארצו ועשית לו כאשר עשית
לסיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון:

נאמר יי לי לא תדחל מגיה ארי בידך מסרית יתיה
ות פל עמיה ות ארעיה ותעביד ליה כמא דעבדתא
לסיחון מלכא אמורא דיתבי בחשבון:

אל תירא אתו – ובסיחון לא הצרף לומר "אל תירא אתו"? אלא מתירא היה משה שלא תעמד לו זכות ששמש לאברהם; שנאמר: "ויבא הפליט", והוא עוג.

ויחן י-הנה א-להינו בלדנו גם את-עוג מלך-הבשן
ואת-פל-עמו ונפיהו עד-בלתי השאיר-לו שריד:

ומסר יי אלהנא בידנא אף ית עוג מלכא דמתנו ות
פל עמיה ומחינהי עד דלא אשתאר ליה משיזיב:

ונלכד את-פל-עריו בעת ההוא לא היתה קרית
אשר לא-לקחנו מאתם ששים עיר פל-תכל ארגב
ממלכת עוג בבשן:

וכבשנא ית פל קרווהי בעדנא ההוא לא הות קרמא
דלא נסיבנא מזהון שתין קרוין פל בית פלך טרכונא
מלכותיה דעוג במתנו:

תכל ארגב – מתרגמינו "בית פלך טרכונא". וראיתי תרגום ירושלמי במגלת אסתר קורא לפלטין 'טרכוניו'; למדתי: תכל ארגב – הפרכיא היכל מלך, כלומר, שהמלכות נקראת על שמה. וכן "את ארגב" דמלכים, אצל היכל מלך תרגו פקח בן מלכיהו לפקחיה בן מנחם.

פל-אלה ערים בצרת חומה גבהה דלתים וברית
לבד מערי הפרזי הרבה מאד:

פל אליו קרוין פריכו מקפו שור רם דילהון דשין
ועבריו בר מקרוי פצחיא דסגיאן לחדא:

מערי הפרזי – פרזות ופתוחות בלא חומה; וכן: "פרזות תשב ירושלים".

ונחרם אותם כאשר עשינו לסיחון מלך חשבון
החרם פל-עיר מתם הנשים והטף:

וגמרנא יתהון כמא דעבדנא לסיחון מלכא דחשבון
גמרנא פל קרניא גובריא נשיא וטפלא:

החרם – לשון הנה, הלוך וכלות.

וכל-הבהמה ושלל הערים בזונו לנו:

וכל בעירא ועדי קרניא בזנא לנא:

ונקָח בַּעַת הַהוּא אֶת־הָאָרֶץ מִיַּד שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנְחַל אַרְנוֹן עַד־הַר חֶרְמוֹן:

וּנְסִיבָנָא בְּעֵדְנָא הַהוּא יַת אַרְעָא מִיַּד תַּרְיֵן מַלְכֵי
אֲמֹרָא דְבַעְבְּרָא דִּירְדְנָא מִנְחַלָּא דַּאֲרְנוֹן עַד טוֹרָא
דְחֶרְמוֹן:

מיד – מרשות.

צִידוֹנִים יִקְרָאוּ לְחֶרְמוֹן שְׁרֵנוֹ וְהָאֲמֹרִי יִקְרָאוּ־לוֹ
שְׁנִיר:

צִידוֹנָאֵי קָרוּ לְחֶרְמוֹן שְׁרִיוֹן וְאֲמֹרָאֵי קָרוּ לִיה טוֹר
תְּלָא:

צִידוֹנִים יִקְרָאוּ לְחֶרְמוֹן וְגוֹמֵר – וּבְמָקוֹם אַחֵר הוּא אוֹמֵר: "וְעַד הַר
שְׁבַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיו אַרְבַּע מַלְכוּתוֹת מִתְפָּאֲרוֹת בְּכֹה; זֹו אוֹמֵרֵת:
אֲשַׁכְנֹו וּבְלִשׁוֹן כְּנַעַן.

כָּל ׀ עָרֵי הַמִּישָׁר וְכָל־הַגְּלָעָד וְכָל־הַבְּשָׁן עַד־סֹלְכָה
וְאֶדְרָעֵי עָרֵי מַמְלַכַת עוֹג בְּבִשְׁוֹן:

כָּל קָרוּי מִיִּשְׂרָא וְכָל גְּלָעָד וְכָל מַתְנַן עַד סֹלְכָה
וְאֶדְרָעֵי קָרוּי מַלְכוּתִיהָ דְעוֹג בְּמַתְנַן:

כִּי רַק־עוֹג מְלֹךְ הַבְּשָׁן נִשְׂאֵר מִיַּתֵּר הַרְפָּאִים הַגָּה
עָרְשׁוֹ עָרֵשׁ בְּרָזֵל הִלָּה הוּא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תִּשְׁע
אֲמוֹת אֶרְפָּה וְאַרְבַּע אֲמוֹת רַחֲבָה בְּאֲמַת־אִישׁ:

אָרִי לַחֹד עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנַן אֲשַׁתְּאֵר מִשְׂאֵר גְּבַרְיָא
הָא עָרְשִׁיהָ עָרְשָׂא דְבְרָזֵלָא הִלָּה הִיא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן
תִּשְׁע אֲמוּיִן אוֹרְפָה וְאַרְבַּע אֲמוּיִן פּוֹתִיָה בְּאֲמַת מְלֹךְ:

מִיַּתֵּר הַרְפָּאִים – שְׁהָרְגוּ אֶמְרָפֶל וְחִבְרִיו בְּעִשְׂתָּרוֹת קַרְנִים; וְהוּא פֹלֵט מִן הַמְּלַחְמָה, שְׁנַאֲמֵר: "וְנִבְא הַפְּלִיט", זֶהוּ עוֹג. בְּאֲמַת אִישׁ – בְּאֲמַת
עוֹג.

וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת יִרְשֻׁנוּ בְּעַת הַהוּא מֵעַרְעָר אֲשֶׁר־
עַל־גַּחַל אַרְנוֹן וְחֲצֵי הַר־הַגְּלָעָד וְעָרְיוֹ נְתַתִּי לְרֵאוּבֵנִי
וּלְגָדִי:

וְיַת אַרְעָא הַדָּא יִרִיתְנָא בְּעֵדְנָא הַהוּא מֵעַרְעָר דְעַל
נְחַלָּא דַּאֲרְנוֹן וּפְלָגוֹת טוֹרָא דְגְלָעָד וְקָרוּהִי יְהִבִית
לְשִׁיבְט רֵאוּבֵן וּלְשִׁיבְט גָּד:

וְאֵת הָאָרֶץ הַזֹּאת – הָאֲמֹרָה לְמַעְלָה, "מִנְחַל אַרְנוֹן וְעַד הַר חֶרְמוֹן", יִרְשֻׁנוּ בְּעַת הַהוּא. מֵעַרְעָר אֲשֶׁר עַל נְחַל אַרְנוֹן – אֵינוֹ מְחַבֵּר לְרֵאוּשׁוֹ
שֶׁל מְקָרָא אֱלָא לְסוּפוֹ, עַל נְתַתִּי לְרֵאוּבֵנִי וּלְגָדִי; אֲבָל לְעֵנֵן יִרְשָׁה, עַד הַר חֶרְמוֹן הִנֵּה.

וְיַתֵּר הַגְּלָעָד וְכָל־הַבְּשָׁן מַמְלַכַת עוֹג נְתַתִּי לְחֲצֵי
שְׁבַט הַמְּנַשֶּׁה כָּל חֶבֶל הָאֶרֶץ לְכָל־הַבְּשָׁן הַהוּא
יִקְרָא אֶרֶץ רְפָאִים:

וְשִׂאֵר גְּלָעָד וְכָל מַתְנַן מַלְכוּתִיהָ דְעוֹג יְהִבִית לְפְלָגוֹת
שְׁבַטָא דְמְנַשֶּׁה כָּל בֵּית פְּלָךְ טְרַכוּנָא לְכָל מַתְנַן הַהוּא
מִתְקָרִי אֶרַע גְּבַרְיָא:

הַהוּא יִקְרָא אֶרֶץ רְפָאִים – הִיא אוֹמֵה שְׁנַתִּי לְאַבְרָהָם.

יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת־כָּל־חֶבֶל אֶרֶץ עַד־גְּבוּל
הַגְּשׁוּרִי וְהַמְעַכְתִּי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל־שְׁמוֹ אֶת־הַבְּשָׁן
תֵּן יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

יָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה נְסִיב יַת כָּל בֵּית פְּלָךְ טְרַכוּנָא עַד
תְּחוּם גְּשׁוּרָאָה וְאַפִּיקִירוֹס וַיִּקְרָא יַתְהוֹן עַל שְׁמִיָה יַת
מַתְנַן כְּפָרְנֵי יָאִיר עַד יוֹמָא הַדִּין:

שביעי

וּלְמַכִּיר נְתַתִּי אֶת־הַגְּלָעָד:

וּלְמַכִּיר יְהִבִית יַת גְּלָעָד:

וְלֵרֵאוּבֵנִי וּלְגָדִי נְתַתִּי מִן־הַגְּלָעָד וְעַד־גַּחַל אַרְנוֹן תּוֹךְ
הַנְּחַל וּגְבֹל וְעַד יַבֵּק הַנְּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:

וּלְשִׁיבְט רֵאוּבֵן וּלְשִׁיבְט גָּד יְהִבִית מִן גְּלָעָד וְעַד נְחַלָּא
דַּאֲרְנוֹן גּוֹ נְחַלָּא וַתְּחוּמִיָה וְעַד יוּבְקָא דְנְחַלָּא תְּחוּמָא
דְבְנֵי עַמּוֹן:

תּוֹךְ הַנְּחַל וּגְבֹל – כָּל הַנְּחַל וְעַד מַעְבַּר לְשַׁפְתּוֹ, כְּלוּמֵר, עַד וְעַד בְּכֻלָּל, נְיוֹמֵר מִכּוֹן.

וְהָעֶרְבָה וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֹל מַכְנַזֵּת וְעַד יָם הָעֶרְבָה יָם
הַמְּלַח תַּחַת אֲשַׁלַּח הַפְּסָגָה מְנַרְחָה:

וּמִיִּשְׂרָא וַיִּרְדְּנָא וַתְּחוּמִיָה מַגְנִיסֵר וְעַד יָמָא דְמִיִּשְׂרָא
יָמָא דְמַלְחָא תְּחוּת מִשְׁפָּד מִי רְמַתָא מְדַנְחָא:

מַכְנַזֵּת – מַעְבַּר הַיַּרְדֵּן הַמְעַרְבִי הִנֵּה, וְנַחֲלַת בְּנֵי גָד מַעְבַּר הַיַּרְדֵּן הַמְזֻרְחִי, וְנַפְל בְּגוֹרְלָם רַחֵב הַיַּרְדֵּן כְּנַגְדָם וְעוֹד מַעְבַּר שַׁפְתּוֹ עַד כְּנַרְת. וְהוּא
שְׁנַאֲמֵר: וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֹל, הַיַּרְדֵּן וּמַעְבַּר לוֹ.

וְאַצְוֹ אֶתְכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר י-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם נָתַן
לְכֶם אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלוּצִים תַּעֲבְרוּ לִפְנֵי
אֲחֵיכֶם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-בְּנֵי-חַיִל:

וּפְקִידֵי יִתְכוּן בְּעֵדָנָא הַהוּא לְמִימַר יי אֱלֹהֵיכֶם יְהִי
לְכוּן יִת אַרְעָא הַדָּא לְמִירְתָהּ מְזַרְזִין תַּעֲבְרוּן קָדָם
אֲחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל מְזַרְזֵי חֵילָא:

וְאַצְוֹ אֶתְכֶם – לְבְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גַד הָיָה מְדַבֵּר. לִפְנֵי אֲחֵיכֶם – הֵם
לִפְנֵיהֶם, שְׁנֹאֲמַר: "וְטָרַף זְרוּעַ אַף קָדְקֵד".

וְרַק נְשִׁיכֶם וְטַפְכֶם וּמִקְנֵכֶם יִדְעֵתִי כִי-מִקְנֵה רַב לְכֶם
יִשְׁבּוּ בְּעַרְיֹכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְכֶם:

לְחֹד נְשִׁיכֶם וְטַפְלְכוֹן וּבְעִירְכוֹן יִדְעֵנָא אַרִי בְעִיר סִגִי
לְכוּן יִתְבוּן בְּקַרְוֵיכֶם דִּיהֲבִית לְכוּן:

עַד אֲשֶׁר-יָנִיחַ י-הוָה לְאֲחֵיכֶם כָּכֶם וַיִּרְשׁוּ גַם-הֵם
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר י-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן וּשְׂבַתְּם אִישׁ לִירֻשָׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְכֶם:

עַד דִּינִיחַ יי לְאֲחֵיכֶם כְּכֶם וַיִּירְשׁוּן אַף אַנְוֹן יִת
אַרְעָא דִּי אֱלֹהֵיכֶם יְהִיב לְהוֹן בְּעֵבְרָא דִּירְדְנָא
וּתְתוּבוּן גְּבַר לִירוּשָׁתֵיהּ דִּיהֲבִית לְכוּן:

וְאֵת-יְהוֹשׁוּעַ צִוִּיתִי בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר עֵינֶיךָ הָרֹאֵת
אֶת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה י-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם לְשָׁנֵי הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה כִּן-יַעֲשֶׂה י-הוָה לְכָל-הַמְּמַלְכֹת אֲשֶׁר אִתָּה
עִבְרַ שְׁמָה:

וְיִת יְהוֹשֻׁעַ פְּקִידֵי בְּעֵדָנָא הַהוּא לְמִימַר עֵינֶיךָ תִּזְאֶה
יִת כָּל דְּעַבַד יי אֱלֹהֵיכֶם לְתַרְיִן מְלַכֵּי אֵלִין כִּן
יַעֲבִיד יי לְכָל מְלַכֹּתָא דְאִתָּ עִבְרַ לְתַמּוֹן:

לֹא תִירָאוּם כִּי י-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם הוּא הַנֹּלְתֶם לְכֶם:

לֹא תִדְחִלוּן מִנְהוֹן אַרִי יי אֱלֹהֵיכֶם מִימְרֵיהּ מְגִיחַ לְכוּן:

ד ואתה בן-אדם קח-לך לבנה ונתתה אותה לפניה וחקות עליה עיר את-ירושלם: ונתתה עליה מצור ובגית עליה דלק ושפכת עליה סללה ונתתה עליה מתנות ושים-עליה פרים סביב: ואתה קח-לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינה ובין העיר והכינתה את-פניה אליה והיתה במצור וצרת עליה אות היא לבית ישראל: ואתה שכת על-צדך השמאלי ושמת את-עון בית-ישראל עליו מספר הימים אשר תשכב עליו תשא את-עונם: ונאני נתתי לך את-שני עונם למספר ימים שלש-מאות ותשעים יום ונשאת עון בית-ישראל: וכלית את-אלה ושכת על-צדך הימני שנית ונשאת את-עון בית-יהודה ארבעים יום יום לשנה יום לשנה נתתיו לך: ואל-מצור ירושלם תבין פניה וזרעה חשופה ונבאת עליה: והנה נתתי עליה עבותים ולא-תהפך מצדך אל-צדך עד-פלותה ימי מצורך: ואתה קח-לך חטין ושערים ופול ועדשים ודחן וכסמים ונתתה אותם בכלי אחד ועשית אותם לך ללחם מספר הימים אשר-אתה | שוכב על-צדך שלש-מאות ותשעים יום תאכלנו: ומאכלך אשר תאכלנו במשקול עשרים שקל ליום מעת עד-עת תאכלנו: ומים במשורה תשתה ששית הקין מעת עד-עת תשתה: ונעגת שערים תאכלנה והיא בגללי צאת האדם תעגנה לעיניהם: וניאמר י-הוה פכה יאכלו בני-ישראל את-לחמם טמא בגוים אשר אדיחם שם: ויאמר אהה א-דגני י-הוה הנה נפשי לא מטמאה ונבלה וטרפה לא-אכלתי מנעורי ועד-עתה ולא-בא בפי בשר פגול: וניאמר אלי ראה נתתי לך את-צפיעי הבקר תחת גללי האדם ועשית את-לחמך עליהם: וניאמר אלי בן-אדם הנני שבר מטה-לחם בירושלם ואכלו-לחם במשקל ובדאגה ומים במשורה ובשממון ישתו: למען יחסרו לחם ומים ונשמו איש ואחיו ונמקו בעונם:

ה ואתה בן-אדם קח-לך | חרב חדה תער הגלבים תקחנה לך והעברת על-ראשה ועל-זקנה ולקחת לך מאזני משקל וחקתם: שלשית באור

תבעיר בתוך העיר כמלאת ימי המצור ולקחת את-השלשית תפה בחרב סביבותיה והשלשית תזרה לרוח וחרב אריק אחריהם: ולקחת משם מעט במספר וצרת אותם בכנפיה: ומתם עוד תלקח והשלכת אותם אל-תוך האש ושרפת אתם באש ממנו תצא-אש אל-כל-בית ישראל: פה אמר א-דגני י-הוה זאת ירושלם בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות: ותמר את-משפטי לרשעה מן-הגוים ואת-חקותי מן-הארצות אשר סביבותיה פי במשפטי מאסו וחקותי לא-הלכו בהם: לכן פה-אמר | א-דגני י-הוה יען המנכם מן-הגוים אשר סביבותיכם בחקותי לא הלכתם ואת-משפטי לא עשיתם וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם: לכן פה אמר א-דגני י-הוה הנני עליך גם-אני ועשיתי בתוך משפטים לעיני הגוים: ונעשיתי בך את אשר לא-עשיתי ואת אשר-לא-אעשה כמהו עוד יען כל-תועבתיך: לכן אבות יאכלו בנים בתוך ובנים יאכלו אבותם ועשיתי בך שפטים וזריתי את-כל-שאריתך לכל-רוח: לכן חי-אני נאם א-דגני י-הוה אם-לא יען את-מקדשי טמאת בכל-שקוציך ובכל-תועבתיך וגם-אני אגרע ולא-תחוס עיני וגם-אני לא אחמול: שלשתיך בדבר זמותו וברעב יכלו בתוך והשלשית בחרב יפלו סביבותיך והשלישית לכל-רוח אזרה וחרב אריק אחריהם: וכלה אפי והנחותי חמתי גם והנחמתי ונדעו פי-אני י-הוה דברתי בקנאותי בכלותי חמתי גם: ואתנוד לתרפה ולתרפה בגוים אשר סביבותיך לעיני כל-עובר: והייתה תרפה וגדופה מוסר ומשמה לגוים אשר סביבותיך בעשותי בך שפטים באף ובחמה ובתכחות חמה אני י-הוה דברתי: בשלחי את-חצי הרעב הרעים בהם אשר היו למשחית אשר-אשלח אותם לשחתכם ורעב אסף עליכם ושברתי לכם מטה-לחם: ושלחתי עליכם רעב ותיה רעה ושפלה ודבר ודם יעבר-בך וחרב אביא עליך אני י-הוה דברתי:

ו ויהי דבר-י-הוה אלי לאמר: בן-אדם שים

פָּנִיךָ אֶל־הָרִי יִשְׂרָאֵל וְהִנָּבֵא אֲלֵיהֶם: וְאָמַרְתָּ הָרִי
יִשְׂרָאֵל שְׁמָעוּ דְבַר־אֱ־דַגִּי יְיָ־הוֹדָה כֹּה־אָמַר אֱ־דַגִּי
יְיָ־הוֹדָה לְהָרִים וּלְגִבְעוֹת לְאִפְיָקִים וּלְגִיאֵי־וֹת הַנְּזִי
אֲנִי מֵבִיא עֲלֵיכֶם חֶרֶב וְאֲבַדְתִּי בְּמוֹתֵיכֶם: וְנִשְׁמָו
מִזְבַּחֹתֵיכֶם וּנְשַׁבְּרוּ חֲמַנִיכֶם וְהַפְּלַתִּי חַלְלֵיכֶם
לִפְנֵי גְלוּלֵיכֶם: וְנִתַּמְתִּי אֶת־פַּגְרִי בְּגִי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
גְלוּלֵיהֶם וְזָרִיתִי אֶת־עַצְמוֹתֵיכֶם סְבִיבוֹת
מִזְבַּחֹתֵיכֶם: וְכָל־מוֹשְׁבֹתֵיכֶם הָעָרִים תִּחְרַבְנָה
וְהַבְּמוֹת תִּישָׁמְנָה לְמַעַן יִחַרְבוּ וַיֵּאֲשָׁמוּ
מִזְבַּחֹתֵיכֶם וּנְשַׁבְּרוּ וּנְשַׁבְּתוּ גְלוּלֵיכֶם וּנְגַדְעוּ
חֲמַנִיכֶם וְנִמְחוּ מֵעֲשִׂיכֶם: וְנִפְּל חָלָל בְּתוֹכְכֶם
וַיִּדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי יְיָ־הוֹדָה: וְהוֹתַרְתִּי בְּהִנּוֹת לְכֶם
פְּלִיטֵי חֶרֶב בַּגּוֹיִם בְּהִזְרוֹתֵיכֶם בְּאַרְצוֹת: וְזָכְרוּ
פְּלִיטֵיכֶם אוֹתִי בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ־שָׁם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּרְתִּי אֶת־לִבִּם הַזֹּנֶה אֲשֶׁר־סָר מֵעָלַי וְאֵת
עֵינֵיהֶם הַזֹּנֹת אֶתְרִי גְלוּלֵיהֶם וְנִקְטְוּ בַּפְּנֵיהֶם אֶל־
הָרְעוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ לְכָל־תּוֹעֲבֹתֵיהֶם: וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי
יְיָ־הוֹדָה לֹא אֶל־חַנּוּם דְּבַרְתִּי לַעֲשׂוֹת לָהֶם הָרַעָה
הַזֹּאת: כֹּה־אָמַר אֱ־דַגִּי יְיָ־הוֹדָה הִכָּה בְּכַפְּךָ וַרְקַע
בְּרַגְלֶךָ וְאָמַר־אַח אֵל כָּל־תּוֹעֲבוֹת רַעוֹת בֵּית
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בַּחֲרַב בָּרַעַב וּבְדָבָר יִפְלוּ: הִרְחִיזוּ
בְּדָבָר יָמוֹת וְהַקְּרוֹב בַּחֲרַב יִפּוֹל וְהַנִּשְׁאָר וְהַנִּצְוֹר
בָּרַעַב יָמוֹת וְכַלִּיתִי חֲמַתִּי בָּם: וַיִּדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי
יְיָ־הוֹדָה בְּהִנּוֹת חַלְלֵיהֶם בְּתוֹךְ גְלוּלֵיהֶם סְבִיבוֹת
מִזְבַּחֹתֵיהֶם אֵל כָּל־גִּבְעָה רָמָה בְּכָל־רְאשֵׁי
הָהָרִים וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעַנּוֹ וְתַחַת כָּל־אֵלֶּה עֲבַתָּה
מְקוֹם אֲשֶׁר נִתְּנוּ־שָׁם רֵיחַ נִיחַח לְכָל־גְלוּלֵיהֶם:
וְנִשְׁתִּיתִי אֶת־יְדִי עֲלֵיהֶם וְנִתַּמְתִּי אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה
וּמִשְׁמָמָה מִמִּדְבָּר דְּבַלְתָּה בְּכָל־מוֹשְׁבֹתֵיהֶם וַיִּדְעוּ
כִּי־אֲנִי יְיָ־הוֹדָה:

ז וַיְהִי דְבַר־יְיָ־הוֹדָה אֵלַי לֵאמֹר: וְאַתָּה בּוֹ־אֲדוֹם
כֹּה־אָמַר אֱ־דַגִּי יְיָ־הוֹדָה לְאֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל קִיץ בָּא
הַקִּיץ עַל־אַרְבַּע אַרְבַּעַת פְּנוֹת הָאָרֶץ: עֲתָה הַקִּיץ
עָלִיךָ וְשַׁלַּחְתִּי אֶפְרַי בֶּן־וְשַׁפְטָתִיךָ כְּדַרְכִּיךָ וְנִתַּמְתִּי
עָלֶיךָ אֶת כָּל־תּוֹעֲבוֹתֶיךָ: וְלֹא־תַחֲוֹס עֵינַי עָלֶיךָ
וְלֹא אֶחְמָוֶל כִּי דָרְכִיךָ עָלֶיךָ אֶתָּן וְתוֹעֲבוֹתֶיךָ
בְּתוֹכָךָ תִּהְלִיךְ וַיִּדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי יְיָ־הוֹדָה: כֹּה אָמַר
אֱ־דַגִּי יְיָ־הוֹדָה רַעָה אַתָּה רַעָה הִגַּה בָּאָה: קִיץ בָּא

בָּא הַקִּיץ הַקִּיץ אֶלְיָךְ הִגַּה בָּאָה: בָּאָה הַצְּפִירָה
אֶלְיָךְ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ בָּא הָעֵת קָרוֹב הַיּוֹם מֵהוּמָה
וְלֹא־תִהְד הָרִים: עֲתָה מִקְרוֹב אֲשַׁפּוֹךְ חֲמַתִּי עָלֶיךָ
וְכַלִּיתִי אֶפְרַי בֶּן־וְשַׁפְטָתִיךָ כְּדַרְכִּיךָ וְנִתַּמְתִּי עָלֶיךָ
אֶת כָּל־תּוֹעֲבוֹתֶיךָ: וְלֹא־תַחֲוֹס עֵינַי וְלֹא אֶחְמָוֶל
כְּדַרְכִּיךָ עָלֶיךָ אֶתָּן וְתוֹעֲבוֹתֶיךָ בְּתוֹכָךָ תִּהְלִיךְ
וַיִּדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי יְיָ־הוֹדָה מִכָּה: הִגַּה הַיּוֹם הִגַּה בָּאָה
וְצָאָה הַצְּפִירָה צֵץ הַמַּטֶּה פָּרַח הַזָּדוֹן: כֹּה־תַחֲמָס קָם
לְמַטֶּה־רָשַׁע לֹא־מָהֵם וְלֹא מֵהַמוֹנֵם וְלֹא מֵהַמָּהֵם
וְלֹא־נָה בָּהֶם: בָּא הָעֵת הַגֵּיעַ הַיּוֹם הַקּוֹנֶה אֶל־
יְשָׁמָח וְהַמְּכָר אֶל־יִתְאֲבֵל כִּי חָרוֹן אֶל־כָּל־הַמוֹנֵה:
כִּי הַמְּכָר אֶל־הַמְּמָכֵר לֹא יָשׁוּב וְעוֹד בְּתַיִם
חִיתָם כִּי־חָזוֹן אֶל־כָּל־הַמוֹנֵה לֹא יָשׁוּב וְאִישׁ
בְּעוֹנוֹ חִיתוֹ לֹא יִתְחַזְּקוּ: תִּקְעוּ בְּתַקְוַעַ וְהַקִּיץ
הַפֶּל וְאִין הַלֵּךְ לְמַלְחָמָה כִּי חָרוֹנִי אֶל־כָּל־הַמוֹנֵה:
הַחֲרַב בַּחוּץ וְהַדָּבָר וְהָרַעַב מִבֵּית אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
בַּחֲרַב יָמוֹת וְאֲשֶׁר בְּעִיר רַעַב וְדָבָר יֵאֲכָלְנוּ:
וְכָל־שֵׁם פְּלִיטֵיהֶם וְהָיוּ אֶל־הָהָרִים כִּיֹּנִי הַגְּאֻלוֹת
כָּל־הַמּוֹת אִישׁ בְּעוֹנוֹ: כָּל־הַיְדֻדִים תִּרְפִּינָה וְכָל־
בָּרָכִים תִּלְכַּנֶּה מֵיָם: וְחָגְרוּ שַׁלְיָם וְכִסְתָּה אוֹתָם
פְּלָצוֹת וְאֵל כָּל־פְּנֵימַי בּוֹשָׁה וּבְכָל־רְאֻשֵׁיהֶם
קָרַחָה: כִּסְפָּם בַּחוּצוֹת יִשְׁלִיכוּ וּזְהָבָם לַגְּדָה
יִהְיֶה כִּסְפָּם וּזְהָבָם לֹא־יִוָּכַל לְהַצִּילֵם בַּיּוֹם עֲבַרְתָּ
יְיָ־הוֹדָה נִפְשָׁם לֹא יִשְׁבְּעוּ וּמַעֲיָהֶם לֹא יִמְלָאוּ כִּי־
מִכְשׁוֹל עֲוֹנָם הָיָה: וַיִּצְבִּי עָדִיו לְגֵאוֹן שְׁמָהוּ
וְצַלְמֵי תּוֹעֲבֹתָם שְׁקוּצֵיהֶם עָשׂוּ בּוֹ עַל־פְּנֵי נִתַּמְתִּי
לָהֶם לַגְּדָה: וַיִּנְתַּמְתִּי בְּיַד־הַזָּרִים לְבָזוּ וּלְרַשְׁעֵי
הָאָרֶץ לְשַׁלֵּל וְחַלְלוּהוּ: וְהַסְּבֹתִי פָּנַי מֵהֶם וְחַלְלוּ
אֶת־צַפּוֹנִי וּבְאוּ־בָה פָּרִיצִים וְחַלְלוּהוּ: עֲשֵׂה
הַרְתּוּק כִּי הָאָרֶץ מְלֹאָה מִשְׁפָּט דְּמִים וְהָעִיר
מְלֹאָה חֲמָס: וְהִבְאֵתִי רָעִי גוֹלִים וַיִּרְשׁוּ אֶת־
בְּתֵיהֶם וְהִשְׁבַּתִּי גֵאוֹן עֲזִים וְנִחְלוּ מִקְדָּשֵׁיהֶם:
קִפְדָּה־בָּא וּבִקְשׁוּ שְׁלוֹם וְאִין: הִוָּה עַל־הוֹדָה
תָּבוֹא וּשְׁמַעְהָ אֶל־שְׁמוּעָה תִּהְיֶה וּבִקְשׁוּ חָזוֹן
מִנְּבִיא וְתוֹרָה תֵּאבֵד מִפְּהוֹן וְעֲשֵׂה מִזְבְּחִים: הַמְּלִיךְ
יִתְאֲבֵל וְנִשְׂיֵא יִלְבַּשׁ שְׁמָמָה וַיְדִי עַם־הָאָרֶץ
תִּבְהַלְנָה מִדְּרָכָם אֲעֲשֵׂה אֶתָּם וּבְמִשְׁפָּטֵיהֶם
אֲשַׁפְּטֵם וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְיָ־הוֹדָה:

ח וַיְהִי אִי בַשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית בַּשָּׁשִׁי בַחֹמֶשׁ לַחֹדֶשׁ
אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי וְזָקְנֵי יְהוּדָה יוֹשְׁבֵימֵי לִפְנֵי וְתַפְלֵי
עָלַי שָׁם יָד אֶ-דָּגִי י-הוּהוּ: וַיֵּרָאֵה וְהִנֵּה דְמוּת
כְּמֵרְאֵה-אִשׁ מִמֶּרְאֵה מִתְּנִי וְלִמְטָה אִשׁ וּמִמִּתְּנִי
וְלִמְעֵלָה כְּמֵרְאֵה-זֹהָר כְּעֵינֵי הַחַשְׁמֶלֶה: וַיִּשְׁלַח
תְּבִנִית לְדֹ וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצֵת רֵאשִׁי וַתִּשָּׂא אֹתִי
רוּחַ בְּיַד-הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וַתִּבְאֵ אֹתִי
יְרוּשָׁלַיִם בְּמֵרְאֵה אֱ-לֹהִים אֶל-פֶּתַח שַׁעַר
הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה צְפוֹנָה אֲשֶׁר-שָׁם מוֹשֵׁב סָמֶל
הַקְּנָאָה הַמְּקַנָּה: וְהִנֵּה-שָׁם כְּבוֹד אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל
כְּמֵרְאֵה אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּבִקְעָה: וַיֹּאמֶר אֵלַי בְּיַד
אֲדָם שְׂאֵ-נָא עֵינֶיךָ דֶּרֶךְ צְפוֹנָה וְאִשָּׁא עֵינֵי דֶרֶךְ
צְפוֹנָה וְהִנֵּה מִצְפוֹן לְשַׁעַר הַמִּזְבֵּחַ סָמֶל הַקְּנָאָה
הַזֶּה בְּבִקְעָה: וַיֹּאמֶר אֵלַי בְּיַד-אֲדָם הִרְאָה אֶתְּהָ מִה
הֵם עֹשִׂים תּוֹעֵבוֹת גְּדֻלוֹת אֲשֶׁר בֵּית יִשְׂרָאֵל וְ
עֹשִׂים כִּי לַחֲתֻקָּה מֵעַל מִקְדָּשָׁי וְעוֹד תִּשׁוּב תִּרְאֶה
תּוֹעֵבוֹת גְּדֻלוֹת: וַיִּבְאֵ אֹתִי אֶל-פֶּתַח הַחֲצָר
וַיֵּרָאֵה וְהִנֵּה חֹר-אֶחָד בְּקִיר: וַיֹּאמֶר אֵלַי בְּיַד
אֲדָם חֲתָר-נָא בְּקִיר וְאֶחָתֶר בְּקִיר וְהִנֵּה פֶתַח אֶחָד:
וַיֹּאמֶר אֵלַי בָּא וּרְאֵה אֶת-תּוֹעֵבוֹת הַרְעוֹת אֲשֶׁר
הֵם עֹשִׂים פֶּה: וְאָבוֹא וְאָרְאֵה וְהִנֵּה כָל-תְּבִנִית
רָמַשׁ וּבִהְמָה שֶׁקֶץ וְכָל-גְּלוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל מִחֻקָּה
עַל-הַקִּיר סָבִיב סָבִיב: וְשִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי
בֵּית-יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנְוּהוּ בְיַד-שָׁפוֹן עֹמֵד בְּתוֹכְכֶם
עֹמְדִים לִפְנֵיהֶם וְאִישׁ מִקְטָרְתּוֹ בִּידּוֹ וְעֵתֶר עֲגוּר
הַקְטָרֶת עָלָה: וַיֹּאמֶר אֵלַי הִרְאִיתְ בְּיַד-אֲדָם אֲשֶׁר
זָקְנֵי בֵּית-יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים בַּחֲשׂוֹךְ אִישׁ בְּחֻדְרֵי
מִשְׁכֵּיתּוֹ כִּי אֲמָרִים אֵין י-הוּהוּ רָאָה אֲתָנּוּ עֹזֵב
י-הוּהוּ אֶת-הָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר אֵלַי עוֹד תִּשׁוּב תִּרְאֶה
תּוֹעֵבוֹת גְּדֻלוֹת אֲשֶׁר-הֵמָּה עֹשִׂים: וַיִּבְאֵ אֹתִי
אֶל-פֶּתַח שַׁעַר בֵּית-י-הוּהוּ אֲשֶׁר אֶל-הַצְּפוֹנָה
וְהִנֵּה-שָׁם הַנְּשִׂימִים יֹשְׁבוֹת מִבְּכוֹת אֶת-הַתְּמוּזָה:
וַיֹּאמֶר אֵלַי הִרְאִיתְ בְּיַד-אֲדָם עוֹד תִּשׁוּב תִּרְאֶה
תּוֹעֵבוֹת גְּדֻלוֹת מֵאֵלָה: וַיִּבְאֵ אֹתִי אֶל-חֲצָר בֵּית-
י-הוּהוּ הַפְּנִימִית וְהִנֵּה-פֶתַח הַיִּכָּל י-הוּהוּ בֵּין
הָאוּלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֹשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ
אֲחֵרֵיהֶם אֶ-לֵי-הַיִּכָּל י-הוּהוּ וּפְנֵיהֶם קִדְמָה וְהֵמָּה
מִשְׁתַּחֲוִיִּתִם קִדְמָה לְשָׁמֶשׁ: וַיֹּאמֶר אֵלַי הִרְאִיתְ

בְּיַד-אֲדָם הַנִּקְלָ לְבֵית יְהוּדָה מֵעֲשׂוֹת אֶת-תּוֹעֵבוֹת
אֲשֶׁר עָשׂוּ-כֹה כִּי-מִלְּאוּ אֶת-הָאָרֶץ חֲמֹס וַיִּשְׁבּוּ
לְהַכְעִיסֵנִי וְהִנֵּה שְׁלֹתִים אֶת-הַזְּמוּרָה אֶל-אֶפְסָם:
וְגַם-אֲנִי אֵעֲשֶׂה בַחֲמָה לֹא-תַחוּס עֵינֵי וְלֹא
אֶחְמַל וְקִרְאוּ בְּאֲזְנֵי קוֹל גְּדוֹל וְלֹא אֲשַׁמַּע אוֹתְכֶם:
ט וַיִּקְרָא בְּאֲזְנֵי קוֹל גְּדוֹל לֵאמֹר קִרְבוּ פְקֻדוֹת
הָעִיר וְאִישׁ כְּלֵי מִשְׁחָתּוֹ בְּיָדּוֹ: וְהִנֵּה שִׁשָּׁה
אֲנָשִׁים בָּאִים מִדֶּרֶךְ-שַׁעַר הָעֲלִיּוֹן אֲשֶׁר מִפְּנֵה
צְפוֹנָה וְאִישׁ כְּלֵי מִפְּצוֹ בְּיָדּוֹ וְאִישׁ-אֶחָד בְּתוֹכְכֶם
לִבָּשׁ בְּדָיִם וְקִסֵּת הַסִּפֵּר בְּמִתְּנִי וַיִּבְאוּ וַיַּעֲמֵדוּ
אֶצֶּל מִזְבַּח הַנְּחֻשֹׁת: וַיִּכְבֹּד אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּעֵלְהָ מֵעַל הַפְּרוּב אֲשֶׁר הִנֵּה עָלָיו אֵל מִפְּתַח הַבַּיִת
וַיִּקְרָא אֶל-הָאִישׁ הַלִּבָּשׁ הַבְּדָיִם אֲשֶׁר קִסֵּת הַסִּפֵּר
בְּמִתְּנִי: וַיֹּאמֶר י-הוּהוּ אֵלּוֹ עֵבֵר בְּתוֹךְ הָעִיר
בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם וְהַתּוֹיֵת תּוֹ עַל-מִצְעוֹת הָאֲנָשִׁים
הַנְּחֻשֹׁתִים וְהַנְּחֻשֹׁתִים עַל כָּל-תּוֹעֵבוֹת הַנְּעֲשׂוֹת
בְּתוֹכָהּ: וְלֹא-אֵלָה אֶמַר בְּאֲזְנֵי עֵבֵר אֶחָד
וְהָפּוֹ אֶל-תַּחֲסֵ עֵינֶכֶם וְאֶל-תַּחֲמָלוּ: זָקֵן בְּחֹר
וּבְתוֹלָה וְטָף וְנָשִׁים תַּהַרְגּוּ לְמִשְׁחִית וְעַל-כָּל-
אִישׁ אֲשֶׁר-עָלָיו הָתוֹ אֶל-תִּגְּשׁוּ וּמִמִּקְדָּשָׁי תַחֲלוּ
וַיַּחֲלוּ בְּאֲנָשִׁים הַזָּקְנִים אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבַּיִת: וַיֹּאמֶר
אֵלֵיהֶם טַמְאוּ אֶת-הַבַּיִת וּמִלְּאוּ אֶת-הַחֲצָרוֹת
חֻלְלִים צָאוּ וַיִּצְאוּ וְהָפּוֹ בְּעִיר: וַיְהִי כִּפְּהוֹתֶם
וַנִּשְׁאָר אֲנִי וְאֶפְלָה עַל-פְּנֵי וְאֶזְעַק וְאֶמַר אֶתְּהָ
אֶ-דָּגִי י-הוּהוּ הַמִּשְׁחִית אֶתְּהָ אֶת כָּל-שְׂאֲרֵית
יִשְׂרָאֵל בְּשִׁפְכֶךָ אֶת-חַמְתְּךָ עַל-יְרוּשָׁלַיִם: וַיֹּאמֶר
אֵלַי עוֹן בֵּית-יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה גְּדוֹל בְּמֵאֵד מֵאֵד
וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ דָּמִים וְהָעִיר מְלֵאָה מִטָּה כִּי אֲמָרוּ
עֹזֵב י-הוּהוּ אֶת-הָאָרֶץ וְאֵין י-הוּהוּ רָאָה: וְגַם-אֲנִי
לֹא-תַחוּס עֵינֵי וְלֹא אֶחְמַל דְּרַכְּכֶם בְּרֵאשִׁים נְתַתִּי:
וְהִנֵּה הָאִישׁ לִבָּשׁ הַבְּדָיִם אֲשֶׁר הִקְסֵת בְּמִתְּנִי
מִשִּׁיב דְּבַר לֵאמֹר עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי:
י וַיֵּרָאֵה וְהִנֵּה אֶל-הַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ
הַכְּרָבִים כְּאֶבֶן סִפִּיר כְּמֵרְאֵה דְמוּת כְּסָא בְּרָאָה
עֲלֵיהֶם: וַיֹּאמֶר אֶל-הָאִישׁ לִבָּשׁ הַבְּדָיִם וַיֹּאמֶר
בָּא אֶל-בֵּינֹת לַגִּלְגָּל אֶל-תַּחַת לְפְרוּב וּמִלֵּא תִפְגְּיךָ
גְּחִלִי-אִשׁ מִבֵּינֹת לְכָרְבִים וְזָרַק עַל-הָעִיר וַיִּבְאֵ

אִישׁ אֶל-עֵבֶר פָּנָיו יֵלְכוּ:

יֹאמַר וַתֵּשֶׂא אֶתִי רוּחַ וַתָּבֵא אֹתִי אֶל-שַׁעַר בֵּית-
יְהוָה הַקִּדְמוֹנִי הַפּוֹנֶה קְדִימָה וְהִנֵּה בִפְתַח הַשַּׁעַר
עֹשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ וְאָרְאָה בְּתוֹכְכֶם אֶת-יֶאֱזֹנִיָּה
בֶן-עֶזְרָא וְאֶת-פְּלִטְיָהוּ בֶן-בְּנִיָּהוּ שְׁרֵי הָעָם:
וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן-אָדָם אֵלֶּה הָאֲנָשִׁים הַחֹשְׁבִים אֵנֹכִי
וְהִיעֲצִים עֲצַת-רָע בְּעִיר הַזֹּאת: הֲאֹמְרִים לֹא
בְּקִרְוֵב בָּנוֹת בָּתִּים הִיא הַסִּיר וְאֲנַחְנוּ הַבָּשָׂר: לָכֵן
הִנְבֵּא עֲלֵיכֶם הִנְבֵּא בֶן-אָדָם: וַתִּפֹּל עָלַי רוּחַ
יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלַי אָמַר כֹּה-אָמַר יְהוָה יְהוָה כֹּן
אֲמַרְתֶּם בֵּית יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלֹת רוּחְכֶם אֲנִי
יַדְעִיתִי: יִהְיֶינָה חֲלִילְכֶם בְּעִיר הַזֹּאת וּמִלֵּאתֶם
חֹזְצִיתִיהָ חֲלָל: לָכֵן כֹּה-אָמַר אֱ-דְגִי יְהוָה חֲלִילְכֶם
אֲשֶׁר שָׁמַתֶּם בְּתוֹכָהּ הַמָּה הַבָּשָׂר וְהִיא הַסִּיר
וְאַתְּכֶם הוֹצִיא מִתוֹכָהּ: חָרַב יִרְאֶתֶם וְחָרַב אָבִיא
עֲלֵיכֶם נָא אֱ-דְגִי יְהוָה: וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מִתוֹכָהּ וְנִתְתִּי אֶתְכֶם בְּיַד-זָרִים וְעָשִׂיתִי בְּכֶם
שְׁפָטִים: בַּחֲרַב תִּפְּלוּ עַל-גְּבוּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁפּוֹט
אֶתְכֶם וַיַּדְעַתֶּם כִּי-אֲנִי יְהוָה: הֲיִיא לֹא-תִהְיֶה
לְכֶם לְסִיר וְאַתֶּם תִּהְיוּ בְּתוֹכָהּ לַבָּשָׂר אֶל-גְּבוּל
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁפּוֹט אֶתְכֶם: וַיַּדְעַתֶּם כִּי-אֲנִי יְהוָה
אֲשֶׁר בַּחֲקִילִי לֹא הִלַּכְתֶּם וּמִשְׁפָּטִי לֹא עָשִׂיתֶם
וּכְמִשְׁפָּטִי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבוֹתֵיכֶם עָשִׂיתֶם:
וַיְהִי כֹה הִנְבֵּאִי וּפְלִטְיָהוּ בֶן-בְּנִיָּהוּ מָת וְאֶפְּל עַל-
פְּנָיו וְאֶזְעַק קוֹל-גָּדוֹל וְאָמַר אֵלֶּה אֱ-דְגִי יְהוָה
כֹּלֵה אֶתְּהָ עֲשֵׂה אֶת שְׂאֲרֵית יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי דְבַר-
יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן-אָדָם אַחִיד אַחִיד אֲנִישִׁי
גֹּאֲלֶתְךָ וְכָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּלֵה אֲשֶׁר אָמְרוּ לָהֶם
יִשְׁבִּי יְרוּשָׁלַם רַחֲקוּ מֵעַל יְהוָה לָנוּ הִיא נִתְּנָה
הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה: לָכֵן אָמַר כֹּה-אָמַר אֱ-דְגִי
יְהוָה כִּי הִרְחַקְתִּים בְּגוֹלִים וְכִי הִפְּצוֹתִים
בְּאֲרָצוֹת וְאֵהִי לָהֶם לְמַקְדָּשׁ מְעֻט בְּאֲרָצוֹת אֲשֶׁר-
בָּאוּ שָׁם: לָכֵן אָמַר כֹּה-אָמַר אֱ-דְגִי יְהוָה
וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִן-הָעַמִּים וְאֶסְפַּתִּי אֶתְכֶם מִן-
הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר נִפְצוֹתֶם בָּהֶם וְנִתְתִּי לְכֶם אֶת-
אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל: וּבָאוּ-שָׁמָּה וְהִסִּירוּ אֶת-כָּל-
שְׁקוּצֵיהָ וְאֶת-כָּל-תּוֹעֵבוֹתֶיהָ מִמֶּנָּה: וְנִתְתִּי לָהֶם
לֵב אֶחָד וְרוּחַ חֵדְשָׁה אֶתָּן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסְרְתִּי לֵב

לְעֵינָי: וְהִפְרַבְתִּים עִמָּדִים מִיָּמִין לְבַיִת בְּבֹאוֹ
הָאִישׁ וְהֵעֵנֹן מָלֵא אֶת-הַחֲצָר הַפְּנִימִית: וַיֵּרָם
כְּבוֹד-יְהוָה מֵעַל הַכְּרוֹב עַל מִפְתָּן הַבַּיִת וַיִּמְלֵא
הַבַּיִת אֶת-הָעֵנָן וְהַחֲצָר מָלְאָה אֶת-נֹגַהּ כְּבוֹד
יְהוָה: וְקוֹל כְּנָפֵי הַכְּרוֹבִים נִשְׁמָע עַד-הַחֲצָר
הַחִיצוֹנָה כְּקוֹל אֶל-שֶׁ-דֵי בְּדַבְּרוֹ: וַיְהִי בְּצוֹתוֹ אֶת-
הָאִישׁ לְבָשֶׁ-הַבְּדִים לֵאמֹר קַח אֵשׁ מִבֵּינֹת לַגִּלְגָּל
מִבֵּינֹת לְכְרוֹבִים וַיָּבֵא וַיַּעֲמֵד אֶצֶל הָאוֹפֹן:
וַיִּשְׁלַח הַכְּרוֹב אֶת-יָדוֹ מִבֵּינֹת לְכְרוֹבִים אֶל-
הָאִשׁ אֲשֶׁר בֵּינֹת הַכְּרוֹבִים וַיִּשָּׂא וַיִּתֵּן אֶל-חֲפִנֵי
לְבַשׁ הַבְּדִים וַיִּקַּח וַיֵּצֵא: וַיִּרְא לְכְרוֹבִים תְּבִנִית
יַד-אָדָם תַּחַת כְּנָפֵיהֶם: וְאָרְאָה וְהִנֵּה אַרְבַּעַה
אוֹפְנִים אֶצֶל הַכְּרוֹבִים אוֹפֵן אֶחָד אֶצֶל הַכְּרוֹב
אֶחָד וְאוֹפֵן אֶחָד אֶצֶל הַכְּרוֹב אֶחָד וּמִרְאֵה
הָאוֹפְנִים כַּעֲשׂוֹן אָבֹן תְּרָשִׁישׁ: וּמִרְאֵיהֶם דְּמוֹת
אֶחָד לְאַרְבַּעַתֶּם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפֵן בְּתוֹךְ הָאוֹפֵן:
בְּלַכְתֶּם אֶל-אַרְבַּעַת רַבְעֵיהֶם יֵלְכוּ לֹא יִסְבוּ
בְּלַכְתֶּם כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִפְגֹּה הָרֹאשׁ אַחֲרָיו יֵלְכוּ
לֹא יִסְבוּ בְּלַכְתֶּם: וְכָל-בָּשָׂרָם וּגְבֻהֶם וַיִּדְיָהֶם
וּכְנָפֵיהֶם וְהָאוֹפְנִים מְלֵאִים עֵינִים סָבִיב
לְאַרְבַּעַתֶּם אוֹפְנֵיהֶם: לְאוֹפְנִים לָהֶם קוֹרָא הַגִּלְגָּל
בְּאֶזְנָי: וְאַרְבַּעַה פָּנִים לְאֶחָד פָּנֵי הָאֶחָד פָּנֵי
הַכְּרוֹב וּפָנֵי הַשְּׂנִיל פָּנֵי אָדָם וְהַשְּׂלִישִׁי פָּנֵי אַרְיֵה
וְהָרְבִיעִי פָּנֵי-נֶשֶׂר: וַיֵּרְמוּ הַכְּרוֹבִים הִיא הַחֲתִיָּה
אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּנֶהֱרֶ-כְּבוֹד: וּבְלַכְתִּי הַכְּרוֹבִים יֵלְכוּ
הָאוֹפְנִים אֶצֶלֶם וּבִשְׂאֵת הַכְּרוֹבִים אֶת-כְּנָפֵיהֶם
לְרוֹם מֵעַל הָאָרֶץ לֹא-יִסְבוּ הָאוֹפְנִים גַּם-הֵם
מֵאֶצֶלֶם: בְּעִמָּדָם יַעֲמְדוּ וּבְרוֹמָם יִרְמוּ אוֹתָם כִּי
רוּחַ הַחַיָּה בָּהֶם: וַיֵּצֵא כְּבוֹד יְהוָה מֵעַל מִפְתָּן
הַבַּיִת וַיַּעֲמֵד עַל-הַכְּרוֹבִים: וַיִּשָּׂאוּ הַכְּרוֹבִים
אֶת-כְּנָפֵיהֶם וַיִּרְמוּ מִן-הָאָרֶץ לְעֵינָי בְּצֵאתֶם
וְהָאוֹפְנִים לְעַמָּתֶם וַיַּעֲמֵד פֶּתַח שַׁעַר בֵּית-יְהוָה
הַקִּדְמוֹנִי וּכְבוֹד אֱ-לֹהֵי-יִשְׂרָאֵל עָלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה:
הִיא הַחֲתִיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַחַת אֱ-לֹהֵי-יִשְׂרָאֵל
בְּנֶהֱרֶ-כְּבוֹד וְאֵדַע כִּי כְרוֹבִים הֵמָּה: אַרְבַּעַה
אַרְבַּעַה פָּנִים לְאֶחָד וְאַרְבַּע כְּנָפִים לְאֶחָד וּדְמוֹת
יְדֵי אָדָם תַּחַת כְּנָפֵיהֶם: וּדְמוֹת פְּנֵיהֶם הֵמָּה
הַפָּנִים אֲשֶׁר רָאִיתִי עַל-נֶהֱרֶ-כְּבוֹד מִרְאֵיהֶם וְאוֹתָם

הָאָבֹן מִבְּשָׂרָם וְנִתְמִי לָהֶם לֵב בְּשָׂר׃ לְמַעַן
בַּחֲקָתִי יִלְכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטֵי יִשְׁמְרוּ וְעָשׂוּ אֹתָם
וְהָיוּ־לִי לְעָם וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים׃ וְאֵל־
לֵב שְׁקֹוצֵיהֶם וְתוֹעֵבוֹתֵיהֶם לִבָּם הִלְךְ דַּרְכָּם
בְּרֹאשָׁם וְנִתְמִי נֶאֱמַם אֶ־דַּגְנִי יְיָ־הוֹה׃ וַיִּשְׁאֹו
הַכְּרוּבִים אֶת־פְּנֹפִיהֶם וְהֵאוּפְנִים לְעַמְתָּם וּכְבוֹד
אֶ־לִהְיִי־יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם מִלְמַעְלָה׃ וַיִּלְעַל כְּבוֹד
יְיָ־הוֹה מֵעַל תֹּוֹךְ הָעֵיר וַיַּעֲמֵד עַל־הַהָר אֲשֶׁר
מִקְדָּם לְעִיר׃ וַיְרוּחַ נִשְׁאֲתָנִי וַתִּבְאֲנִי כַש־דִּימָה
אֶל־הַגּוֹלָה בַּמְרָאָה בְּרוּחַ אֶ־לֹהִים וַיִּלְעַל מֵעַל־י
הַמְרָאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי׃ וַיֹּאדְבֵר אֶל־הַגּוֹלָה אֵת כָּל־
דְּבָרֵי יְיָ־הוֹה אֲשֶׁר הִרְאָנִי׃

יב וַיְהִי דְבַר־יְיָ־הוֹה אֵלַי לֵאמֹר׃ בְּיָוֹאֲדָם בְּתוֹךְ
בֵּית־הַמָּרִי אַתָּה יֹשֵׁב אֲשֶׁר עֵינַיִם לָהֶם לְרֹאוֹת
וְלֹא רָאוּ אֲזָנַיִם לָהֶם לִשְׁמֹעַ וְלֹא שְׁמָעוּ כִּי בֵּית
מָרִי הֵם׃ וְאַתָּה בְּיָוֹאֲדָם עָשִׂה לָּךְ כְּלֵי גוֹלָה וּגְלָה
יוֹמָם לְעֵינֵיהֶם וּגְלִית מִמְּקוֹמָךְ אֶל־מְקוֹם אַחֵר
לְעֵינֵיהֶם אוֹלִי יִרְאוּ כִּי בֵּית מָרִי הֵמָּה׃ וְהוֹצֵאתָ
כְּלִיד כְּכֵלֵי גוֹלָה יוֹמָם לְעֵינֵיהֶם וְאַתָּה תֵצֵא בְּעָרֵב
לְעֵינֵיהֶם כְּמוֹצֵאי גוֹלָה׃ לְעֵינֵיהֶם חֲתַר־לָךְ בַּקִּיר
וְהוֹצֵאתָ בּוֹ׃ לְעֵינֵיהֶם עַל־פֶּתַח תִּשְׂאֵל בְּעַלְטָה
תוֹצִיא פְּנִיךָ תִכְסֶּה וְלֹא תִרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ כִּי־
מוֹפֶת וְנִתְמִיד לְבֵית יִשְׂרָאֵל׃ וְאַעֲשֵׂ כֹן כַּאֲשֶׁר
אָוִיתִי לְכֵלֵי הוֹצֵאתִי כְּכֵלֵי גוֹלָה יוֹמָם וּבְעָרֵב
חֲתַרְתִּי־לִי בַקִּיר בְּנִד בְּעַלְטָה הוֹצֵאתִי עַל־פֶּתַח
נִשְׂאתִי לְעֵינֵיהֶם׃ וַיְהִי דְבַר־יְיָ־הוֹה אֵלַי בַּבֶּקֶר
לֵאמֹר׃ בְּיָוֹאֲדָם הִלֵּא אָמְרוּ אֲלֵיךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
בֵּית הַמָּרִי מָה אַתָּה עָשִׂה׃ אָמַר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר
אֶ־דַּגְנִי יְיָ־הוֹה הַנְּשִׂיא הַמִּשְׂאָה הַזֶּה בִּירוּשָׁלַם וְכָל־
בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הֵמָּה בְּתוֹכָם׃ אָמַר אֲנִי
מוֹפֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כֹן יַעֲשֶׂה לָהֶם בַּגּוֹלָה
בְּשָׂבִי יִלְכוּ׃ וְהַנְּשִׂיא אֲשֶׁר־בְּתוֹכָם אֶל־פֶּתַח
יִשְׂאֵל בְּעַלְטָה וַיֵּצֵא בַקִּיר וַחֲתַרוּ לְהוֹצִיא בּוֹ פְּנִיו
יִכְסֶּה יַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִרְאֶה לְעֵינָיו הוּא אֶת־הָאָרֶץ׃
וַיַּפְרֹשְׁתִּי אֶת־רִשְׁתִּי עָלָיו וְנִתְפָּשׂ בַּמִּצוֹדֹתַי
וְהִבֵּאתִי אֹתוֹ בְּבִלְהָ אָרֶץ כְּשָׂדִים וְאוֹתָהּ לֹא־יִרְאֶה
וְשֵׁם יְמוֹת׃ וְכָל אֲשֶׁר סָבִיבְתִיו עֲזָרָה וְכָל־אֲגַפְיוֹ
אֲזָרָה לְכָל־רוּחַ וְחָרֵב אָרִיק אַחֲרֵיהֶם׃ וַיִּדְעוּ כִּי־

אֲנִי יְיָ־הוֹה בַּהֲפִיצֵי אוֹתָם בַּגּוֹלָם וְזָרִיתִי אוֹתָם
בְּאֲרָצוֹת׃ וְהוֹתַרְתִּי מֵהֶם אֲנִשִּׁי מִסֶּפֶר מִחֲרַב
מִרַעַב וּמִדְּבַר לְמַעַן יִסְפְּרוּ אֶת־כָּל־תוֹעֵבוֹתֵיהֶם
בַּגּוֹלָם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי יְיָ־הוֹה׃ וַיְהִי
דְבַר־יְיָ־הוֹה אֵלַי לֵאמֹר׃ בְּיָוֹאֲדָם לְחֻמָּה בְּרַעַשׁ
תֹּאכַל וּמִימֵיךָ בְּרַגְזָה וּבִדְאָגָה תִשְׁתַּה׃ וַיֹּאמְרַת
אֶל־עַם הָאָרֶץ כֹּה־אָמַר אֶ־דַּגְנִי יְיָ־הוֹה לְיוֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַם אֶל־אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל לְחֻמָּם בְּדָאָגָה יֹאכְלוּ
וּמִימֵיהֶם בְּשִׁמְמוֹן יִשְׁתּוּ לְמַעַן תִּשָּׂם אֲרָצָה
מִמְּלֹאָה מִחֻמָּס כָּל־הַיֹּשְׁבִים בָּהּ׃ וְהָעָרִים
הַנּוֹשְׁבוֹת תִּחְרַבְנָה וְהָאָרֶץ שְׁמָמָה תִהְיֶה וַיִּדְעַתָּם
כִּי־אֲנִי יְיָ־הוֹה׃ וַיְהִי דְבַר־יְיָ־הוֹה אֵלַי לֵאמֹר׃
בְּיָוֹאֲדָם מָה־הַמִּשְׁאֵל הַזֶּה לָכֶם עַל־אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר יִאָרְכוּ הַיָּמִים וְאַבְד כָּל־חֲזוֹן׃ לָכֵן אָמַר
אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֶ־דַּגְנִי יְיָ־הוֹה הַשְׁבִּיתִי אֶת־הַמִּשְׁאֵל
הַזֶּה וְלֹא־יִמְשְׁלוּ אֹתוֹ עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כִּי אִם־דְּבַר
אֲלֵיהֶם קָרְבוּ הַיָּמִים וְדַבֵּר כָּל־חֲזוֹן׃ כִּי לֹא יִהְיֶה
עוֹד כָּל־חֲזוֹן שְׂוֹא וּמִקְסָם חִלַּק בְּתוֹךְ בֵּית
יִשְׂרָאֵל׃ כִּי אֲנִי יְיָ־הוֹה אֲדַבֵּר אֵת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר
דְּבַר וַיַּעֲשֶׂה לֹא תִמְשָׁךְ עוֹד כִּי בִימֵיכֶם בֵּית הַמָּרִי
אֲדַבֵּר דְּבַר וְעָשִׂיתִיו נֶאֱמַם אֶ־דַּגְנִי יְיָ־הוֹה׃ וַיְהִי
דְבַר־יְיָ־הוֹה אֵלַי לֵאמֹר׃ בְּיָוֹאֲדָם הִגַּה בֵּית־
יִשְׂרָאֵל אֲמָרִים חֲזוֹן אֲשֶׁר־הוּא חֲזוֹה לַיָּמִים
רַבִּים וְלַעֲתִים רְחוֹקוֹת הוּא נִבְא׃ לָכֵן אָמַר
אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֶ־דַּגְנִי יְיָ־הוֹה לֹא־תִמְשָׁךְ עוֹד כָּל־
דְּבָרֵי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר דְּבַר וַיַּעֲשֶׂה נֶאֱמַם אֶ־דַּגְנִי יְיָ־הוֹה׃

יג וַיְהִי דְבַר־יְיָ־הוֹה אֵלַי לֵאמֹר׃ בְּיָוֹאֲדָם הַנִּבְא
אֶל־נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְאִים וְאַמְרַת לְנְבִיאֵי מַלְכָּם
שְׁמָעוּ דְבַר־יְיָ־הוֹה׃ כֹּה אָמַר אֶ־דַּגְנִי יְיָ־הוֹה הוּי
עַל־הַנְּבִיאִים הַנְּבָלִים אֲשֶׁר הִלְכִים אַחֵר רוּחָם
וּלְבַלְתִּי רָאוּ׃ כִּשְׂעָלִים בְּחֻרְבוֹת נְבִיאֵיךָ יִשְׂרָאֵל
הָיוּ׃ לֹא עָלִיתָ בַּפְּרָצוֹת וַתִּגְדְּרוּ גֶזֶר עַל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל לַעֲמֵד בַּמִּלְחָמָה בַּיּוֹם יְיָ־הוֹה׃ חֲזוּ שְׂוֹא
וְקָסָם כָּזָב הָאֲמָרִים נֶאֱמַר־יְיָ־הוֹה וִי־הוֹה לֹא שְׁלַחַם
וַיַּחֲלוּ לְקַיֵּם דְּבַר׃ הִלּוּא מִחֲזוֹה־שְׂוֹא חֲזִיתָם
וּמִקְסָם כָּזָב אֲמַרְתֶּם וְאַמְרִים נֶאֱמַר־יְיָ־הוֹה וְאֲנִי לֹא
דְּבַרְתִּי׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֶ־דַּגְנִי יְיָ־הוֹה יַעַן דְּבַרְכֶם
שְׂוֹא וַחֲזִיתָם כָּזָב לָכֵן הִנְנִי אֲלֵיכֶם נֶאֱמַם אֶ־דַּגְנִי

י-הוה: וְהִיָּתָה יְדִי אֶל־הַנְּבִיאִים הַחַזְנִים שְׂוֹאֵ
וְהַקְּסָמִים כְּזָבַב בְּסוּד עַמִּי לֹא־יִהְיוּ וּבִכְתָב בַּיִת־
יִשְׂרָאֵל לֹא יִפְתָּבוּ וְאֶל־אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ
וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי אֶ־דַּגְנִי י-הוה: יִשְׁעוּ וּבִיָּעוּ הַטְּעוּ
אֶת־עַמִּי לֵאמֹר שְׁלוֹם וְאִין שְׁלוֹם וְהוּא בְּנֵה חֵיץ
וְהִגַּם טַחֲמִים אֹתוֹ תִּפְּל: «אָמַר אֶל־טַחֲמֵי תִּפְּל וַיִּפְּל
הָיָה | גַּשְׁם שׁוֹטֵף וְאֹתָנָה אֲבָנֵי אֶלְגָּבִישׁ תִּפְּלָנָה
וְרוּחַ סְעָרוֹת תִּבְקַעַע: וְהִנֵּה נִפְּל הַקִּיר הַלְּוֹא יֵאמֹר
אֲלֵיכֶם אֵיךְ הֵטִיחַ אֲשֶׁר טַחַתֶּם: לָכֵן כֹּה אָמַר
אֶ־דַּגְנִי י-הוה וּבִקְעַתִּי רוּחַ־סְעָרוֹת בַּחֲמַתִּי וּגַשְׁם
שׁוֹטֵף בְּאִפֵּי יְהוָה וְאֲבָנֵי אֶלְגָּבִישׁ בַּחֲמָה לְכֹלֶה:
וְהִרְסֹתִי אֶת־הַקִּיר אֲשֶׁר־טַחַתֶּם תִּפְּל וְהִגְעַתִּיהוּ
אֶל־הָאָרֶץ וְנִגְלָה יְסֻדוֹ וְנִפְּלָה וּכְלִיתֶם בְּתוֹכָהּ
וַיִּדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי י-הוה: וְכִלִּיתִי אֶת־חֲמַתִּי בַקִּיר
וּבִטַחֲמִים אֹתוֹ תִּפְּל וְאָמַר לְכֶם אִין הַקִּיר וְאִין
הַטַחֲמִים אֹתוֹ: וְנִבְיָאֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּבִיאִים אֶל־
יְרוּשָׁלַם וְהַחַזְנִים לֵה חַזְנוֹן שְׁלֹם וְאִין שְׁלֹם נֹאֵם
אֶ־דַּגְנִי י-הוה: וְנֹאֲתָה בְּן־אָדָם שִׁים פְּנִיָּה אֶל־בְּנוֹת
עַמִּי הַמְּתַנַּבְּאוֹת מְלַבְּהֶן וְהַנְּבִיא עֲלֵיהֶן: וְנֹאֲמַרְתָּ
כֹּה־אָמַר | אֶ־דַּגְנִי י-הוה הוּא לְמַתְּפָרוֹת כְּסֻתוֹת
עַל | כָּל־אֲצִילֵי יְדֵי וְעַשׂוֹת הַמְּסַפְּחוֹת עַל־רֹאשׁ
כָּל־קוֹמָה לְצוֹדֵד נְפֹשׁוֹת הַנְּפֹשׁוֹת תִּצְוֹדְדָנָה לְעַמִּי
וּנְפֹשׁוֹת לְכַנְּה תַחֲיִינָה: וְנִתְחַלְּלָנָה אֹתִי אֶל־עַמִּי
בְּשַׁעֲלֵי שְׁעָרִים וּבִפְתוֹתֵי לְחֵם לְהַמִּית נְפֹשׁוֹת
אֲשֶׁר לֹא־תִמּוֹתְנָה וּלְחַיּוֹת נְפֹשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא־
תַחֲיִינָה בְּכֹזְבֵכֶם לְעַמִּי שְׂמַעִי כְּזָב: לָכֵן כֹּה־
אָמַר | אֶ־דַּגְנִי י-הוה הַנְּגִי אֶל־כְּסֻתוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר
אֹתְנָה מִצְדָּלוֹת שָׁם אֶת־הַנְּפֹשׁוֹת לְפָרְחוֹת
וְקִרְעַתִּי אֹתָם מֵעַל זְרוּעֵיכֶם וְשַׁלַּחְתִּי אֶת־
הַנְּפֹשׁוֹת אֲשֶׁר אֹתָם מִצְדָּדוֹת אֶת־נְפֹשִׁים לְפָרְחוֹת:
וְקִרְעַתִּי אֶת־מְסַפְּחֵיכֶם וְהִצַּלְתִּי אֶת־עַמִּי
מִיָּדְכֶן וְלֹא־יִהְיוּ עוֹד בְּיָדְכֶן לְמִצְוֹדָה וַיִּדְעַתֶּן כִּי־
אֲנִי י-הוה: יִשְׁעוּ הַכְּאוֹת לְבִ־צְדִיק לְשִׁקֵּר וְאֲנִי לֹא
הַכְּאֹבְתִיו וּלְחַזֵּק יְדֵי רָשָׁע לְבִלְתִּי־שׁוּב מִדְּרָכּוֹ
הֲרַע לְהַחֲיָתוֹ: לָכֵן שְׂוֹא לֹא תַחֲזִינָה וְהַסֵּם לֹא־
תִקְסַמְנָה עוֹד וְהִצַּלְתִּי אֶת־עַמִּי מִיָּדְכֶן וַיִּדְעַתֶּן כִּי־
אֲנִי י-הוה:

יְד וַיָּבֹאוּ אֵלַי אַנְשִׁים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ לִפְנֵי:

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בְּן־אָדָם הָאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה הֵעֲלוּ גִלּוּלֵיהֶם עַל־לִבָּם וּמִכְּשׁוֹל עֲוֹנָם נִתְּנוּ
נֹכַח פְּנֵיהֶם הַאֲדָרָשׁ אֲדָרָשׁ לָהֶם: לָכֵן דְּבַר־אוֹתָם
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר | אֶ־דַּגְנִי י-הוה אִישׁ אִישׁ
מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַעֲלֶה אֶת־גִּלּוּלָיו אֶל־לִבּוֹ
וּמִכְּשׁוֹל עֲוֹנוֹ יִשִּׁים נֹכַח פְּנָיו וְבָא אֶל־הַנְּבִיא אֲנִי
י-הוה נַעֲנִיתִי לוֹ בָּא בָרַב גִּלּוּלָיו: לְמַעַן תִּפְּשׂוּ
אֶת־בַּיִת־יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם אֲשֶׁר נָזְרוּ מֵעַלִּי
בְּגִלּוּלֵיהֶם כָּלֶם: לָכֵן אָמַר | אֶל־בַּיִת יִשְׂרָאֵל כֹּה
אָמַר אֶ־דַּגְנִי י-הוה שׁוּבוּ וְהָשִׁיבוּ מֵעַל גִּלּוּלֵיכֶם
וּמֵעַל כָּל־תּוֹעֲבֹתֵיכֶם הָשִׁיבוּ פְּנֵיכֶם: כִּי אִישׁ
אִישׁ מִבַּיִת יִשְׂרָאֵל וּמִהַגֵּר אֲשֶׁר־יִגְוֹר בְּיִשְׂרָאֵל
וַיִּנְזֵר מֵאֲחֵרֵי וַיַּעַל גִּלּוּלָיו אֶל־לִבּוֹ וּמִכְּשׁוֹל עֲוֹנוֹ
יִשִּׁים נֹכַח פְּנָיו וְבָא אֶל־הַנְּבִיא לְדָרְשׁ־לוֹ בִּי אֲנִי
י-הוה נַעֲנֶה־לוֹ בִּי: וְנִתְּתִי פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא
וְהַשְׁמַתִּיהוּ לְאוֹת וּלְמִשְׁלִים וְהִכְרַתִּיו מִתּוֹךְ עַמִּי
וַיִּדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי י-הוה: וְהַנְּבִיא כִּי־יִפְתָּה וְדָבַר
דְּבַר אֲנִי י-הוה פְּתִיתִי אֶת הַנְּבִיא הַהוּא וְנִטִּיתִי
אֶת־יָדִי עָלָיו וְהַשְׁמַדְתִּיו מִתּוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל:
וְנִשְׂאוּ עֲוֹנָם כַּעֲשׂוֹן הַדָּרָשׁ כַּעֲשׂוֹן הַנְּבִיא יְהוָה:
לְמַעַן לֹא־יִתְּעוּ עוֹד בַּיִת־יִשְׂרָאֵל מֵאֲחֵרֵי וְלֹא־
יִשְׂמְאוּ עוֹד בְּכָל־פִּשְׁעֵיהֶם וְהָיוּ־לִי לְעָם וְאֲנִי
אֶהְיֶה לָהֶם לֹא־לֵהִיִּם נֹאֵם אֶ־דַּגְנִי י-הוה: וַיְהִי
דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בְּן־אָדָם אָרֶץ כִּי תַחֲטָא־
לִי לְמַעַל־מֵעַל וְנִטִּיתִי יָדִי עָלֶיהָ וְשִׁבַרְתִּי לָהּ
מִטֵּה־לֶחֶם וְהַשְׁלַחְתִּי־בָהּ רָעֵב וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה
אָדָם וּבַהֲמָה: וְהָיוּ שְׁלֹשׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
בְּתוֹכָהּ נֹחַ דְּנִיָּאל וְאַיּוֹב הַמָּה בְּצַדִּיקְתֶּם יִנְצְלוּ
נְפֹשָׁם נֹאֵם אֶ־דַּגְנִי י-הוה: לֹו־חַיָּה רָעָה אַעֲבִיר
בְּאָרֶץ וְשַׁכַּלְתָּה וְהִיָּתָה שְׂמָמָה מִבְּלֵי עוֹבֵר מִפְּנֵי
חַיָּה: וְשְׁלֹשׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ חִי־אֲנִי
נֹאֵם אֶ־דַּגְנִי י-הוה אִם־בְּנִים וְאִם־בְּנוֹת יִצְּלוּ הַמָּה
לְבָדָם יִנְצְלוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה שְׂמָמָה: וְאוֹ תָרַב אָבִיא
עַל־הָאָרֶץ הַהִיא וְאָמַרְתִּי תָרַב תַּעֲבֹר בְּאָרֶץ
וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם וּבַהֲמָה: וְשְׁלֹשׁת הָאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ חִי־אֲנִי נֹאֵם אֶ־דַּגְנִי י-הוה לֹא יִצְּלוּ
בְּנִים וּבְנוֹת כִּי הֵם לְבָדָם יִנְצְלוּ: וְאוֹ דְבַר אֲשַׁלַּח
אֶל־הָאָרֶץ הַהִיא וְשַׁכַּתִּי חֲמַתִּי עָלֶיהָ בְּדָם

להכרית ממנה אדם ובהמה: ונת דגנאל ואיוב בתוכה חייאני נאם א-דגני י-הוה אמ-בן אמ-בת יצילו המה בצדקתם יצילו נפשם: כפי כה אמר א-דגני י-הוה אף פי-ארבעת שפטי הרעים תרב ורעב ותיה רעה ודבר שלחתי אל-ירושלם להכרית ממנה אדם ובהמה: ונהגה גותרה-בה פלטת המוצאים בנים ובנות הנם יוצאים אליכם וראיתם את-דרךם ואת-עלילותם ונתמתם על-הרעה אשר הבאתי על-ירושלם את פל-אשר הבאתי עליה: ונחמו אתכם פי-תראו את-דרךם ואת-עלילותם וידעתם פי לא חגם עשיתלי את פל-אשר-עשיתי בה נאם א-דגני י-הוה:

טו ויהי דברי-הוה אלי לאמר: בן-אדם מה-יהיה עץ-הגפן מפל-עץ הזמונה אשר הנה בעצי היער: הניקח ממנו עץ לעשות למלאכה אם-יקחו ממנו יתד לתלות עליו פל-פלי: הנה לאש נתן לאכלה את שני קצותיו אכלה האש ותוכו נחר היצלח למלאכה: הנה בהיותו תמים לא יעשה למלאכה אף פי-אש אכלתהו ויתר ונעשה עוד למלאכה: לכן כה אמר א-דגני י-הוה פאשר עץ-הגפן בעץ היער אשר-נתתיו לאש לאכלה בן נתתי את-ישיבי ירושלם: ונתתי את-פני בהם מהאש יצאו והאש תאכלם וידעתם פי-אני י-הוה בשומי את-פני בהם: ונתתי את-הארץ שממה יען מעלו מעל נאם א-דגני י-הוה:

טז ויהי דברי-הוה אלי לאמר: בן-אדם הודע את-ירושלם את-תועבתיה: ואמרת כה-אמר א-דגני י-הוה לירושלם מכרתיה ומלדתיה מארץ הפנעני אביה האמרי ואמך תתית: ומולדותיה ביום הולדת אותך לא-כרת שרף ובמים לא-רצחת למשעי והמלח לא המלחת והחתל לא חתלת: לא-חסה עליך עין לעשות לך אחת מאלה לחמלה עליך ותשלכי אל-פני השדה בגעל נפשך ביום הולדת אתך: ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיה ואמר לך בדמיה חיי ואמר לך בדמיה חיי: ורבה כצמת השדה נתתיה ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים שדים נכנו ושערך צמת ואת ערם

ועריה: ואעבר עליך ואראך והנה עתך עת דלים ואפרש כנפלי עליך ואכסה ערותך ואשבע לך ואבוא בבית אתך נאם א-דגני י-הוה ותהיי-לי: וארחצך במים ואשטף דמיה מעליך ואסכך בשמן: ואלבישך רקמה ואנעלך תחש ואחבשך בשש ואכסך משי: ואעצך עדי ואתנה צמידים על-ידיך ורביד על-גרוניך: ואתן-נזם על-אפך ועגילים על-אזניך ועטרת תפארת בראשך: ובעדי זהב וכסף ומלבושך שש ומלשי ורקמה סלת ודבש ושמן אכלת ותיפלי במאד מאד ותצלחי למלוכה: ויציא לך שם בגוים בפינה פי | פליל הוא בהדרי אשר-שמתי עליך נאם א-דגני י-הוה: ונתבטחי בפיך ותזני על-שמך ותשפכי את-תזנותך על-פל-עובר לוייה: ונתקחי מבגדיך ותעשי-לך במות טלאות ותזני עליהם לא באות ולא יהיה: ונתקחי כלי תפארתך מזהבי ומכספי אשר נתתי לך ותעשי-לך צלמי זכר ותזני-בם: ונתקחי את-בגדי רקמתך ותכסים ושמי וקטרתי נתת לפנייהם: וולחמי אשר-נתתי לך סלת ושמן ודבש האכלתיה ונתתיהו לפנייהם לריח ניחח ויהי נאם א-דגני י-הוה: ונתקחי את-בגדיך ואת-בנותיך אשר ילדת לי ותזבחים להם לאכול המעט מתזנותיך: ונתשחטי את-בני ותתנים בהעביר אותם להם: ואת פל-תועבתך ותזנתך לא זכרת את-ימי נעוריי בהיותך עירם וערזה מתבוססת בדמך היית: ויהי אחרי פל-רעתך אוי אוי לך נאם א-דגני י-הוה: ונתבני-לך גב ותעשי-לך רמה בכל-רחוב: אל-פל-ראש דרך בנית רמתך ותתעבלי את-יפך ותפשקי את-רגליך לכל-עובר ותרבי את-תזנותיך: ונתזני אל-בני-מצרים שכניך גדלי בשך ותרבי את-תזנותך להכעיסני: ונהגה נטייתי ידלי עליך ואגרע תקך ואתנך בנפש שנאותיך בנות פלשתיים הנכלמות מדרךך זמה: ונתזני אל-בני אשור מבלתי שבעתך ותזנים וגם לא שבעת: ותרבי את-תזנותך אל-ארץ פנען פש-דימה וגם-בזאת לא שבעת: ימה אמלה לבתך נאם א-דגני י-הוה בעשותך את-פל-אלה מעשה אשה-זונה שלטת: ובנותיך גבך בראש פל-דרך ורמתך

עשית בכל־רחוב ולא־היית פזונה לקלס אתגון:
האשה המנאפת תחת אישה תקח את־זרים:
לכל־זנות ותנו־גדה ואת נתת את־גדנך לכל־
מאהביך ותשחזי אותם לבוא אליך מסביב
בתזנותיך: ויהי־בך הפך מן־הנשים בתזנותיך
ואתריך לא זונה ובתתך אתגון ואתגון לא גתו־לך
ותהי להפך: לכן זונה שמעי דברי־הזה: פה־
אמר א־דני י־הזה יעו השפך גחשתך ותגלה
ערוֹתך בתזנותיך על־מאהביך ועל פל־גלולי
תועבותיך וכדמי בניך אשר נתת להם: לכן הנני
מקבץ את־פל־מאהביך אשר ערבת עליהם ואת
פל־אשר אהבת על פל־אשר שגאת וקבצתי אתם
עליך מסביב וגליתי ערוֹתך אליהם וראו את־פל־
ערוֹתך: וישפטתיך משפטי נאפות ושפכת דם
ונתתיך דם חמה וקנאה: ונתתי אתך ביזם והרסו
גבך ונתצו רמתיך והפשיטו אותך בגדך ולקחו
פלי תפארתך והניחוך עירם ועריה: והעלו עליך
קהל ורגמו אותך באבן ובתקוף במרבותם:
ושרפו בתוך באש ועשו־בך שפטים לעיני נשים
רבות והשבתוך מזונה וגם־אתגון לא תתני־עוד:
והנחתי חמתי בך וסרה קנאתי ממך ושקטתי ולא
אכעס עוד: יעו אשר לא־זכרת את־ימי נעוריך
ותרגזי־לי בכל־אלה וגם־אני הא דרבה | בראש
נתתי נאם א־דני י־הזה ולא עשית את־הזמה על
פל־תועבתיך: הנה פל־המשל עליך ימשל לאמר
כאמה בתה: בת־אמך את געלת אישה ובגיה
ואחות אחותך את אשר געלו אנשיהו ובגיהו
אמך חתית ואביך אמרי: ונאחותך הגדולה
שמרון היא ובנותיה היושבת על־שמאולך
ואחותך הקטנה ממך היושבת מימינך סדם
ובנותיה: ולא בדרכיהו הלכת וכתועבותיהו
עשית כמעט קט ותשחתי מהן בכל־דרכיהו: מי־
אני נאם א־דני י־הזה אם־עשתה סדם אחותך היא
ובנותיה כאשר עשית את ובנותיך: הנה־זה הנה
עון סדם אחותך גאון שבעת־לחם ושלנת השקט
הנה לה ולבנותיה ונד־עני ואביון לא תחזיקה:
ותגבהינה ותעשינה תועבה לפני ואסיר אתהו
כאשר ראיתי: ושמרון פחצי חטאתיך לא חטאה

ותרבי את־תועבותיך מהנה ותצדקי את־אחותיך
בכל־תועבתיך אשר עשית: גם־את | שאי
כלמתך אשר פללת לאחותך בחטאתיך אשר־
התעבת מהן תצדקנה ממך וגם־את בושלי ושאי
כלמתך בצדקתך אחיותך: וישבתלי את־שביתיהו
את־שבות סדם ובנותיה ואת־שבות שמרון
ובנותיה ושבות שביתיך בתוכהנה: למען תשאי
כלמתך ונכלמת מפל אשר עשית בנחמך אתו:
ונאחותיך סדם ובנותיה תשבנן לקדמתן ושמרון
ובנותיה תשבנן לקדמתן ואת ובנותיך תשבינה
לקדמתכן: ולוא היתה סדם אחותך לשמועה
בפיך ביום גאונך: בט־ם תגלה רעתך כמו עת
חרפת בנות־ארם וכל־סביבותיה בנות פלשתים
השאטות אותך מסביב: את־זמתך ואת־
תועבותיך את נשאתים נאם י־הזה: כי כה אמר
א־דני י־הזה ועשיתי אותך כאשר עשית אשר־
בזית אלה להפר ברית: וזכרתי אני את־בריתי
אותך בימי נעוריך והקימותי לך ברית עולם:
וזכרת את־דרכיך ונכלמת בקחתיך את־אחותיך
הגדלות ממך אל־הקטנות ממך ונתתי אתהו לך
לבנות ולא מבריתך: ונהקימתי אני את־בריתי
אתך ונדעת כי־אני י־הזה: למען תזכרי ובשת
ולא יהיה־לך עוד פתחון פה מפני פלמתך בכפרי־
לך לכל־אשר עשית נאם א־דני י־הזה:

יו ויהי דברי־הזה אלי לאמר: בן־אדם חוד
חידה ומשל משל אל־בית ישראל: ואמרתי פה־
אמר א־דני י־הזה הגשר הגדול גדול הפנפים
אך האבר מלא הנוצה אשר־לו הרקמה בא אל־
הלבנון ויקח את־צמרת הארז: את ראש
יניקותיו קטף וביאהו אל־ארץ פנען בעיר
רכלים שמו: ויקח מזרע הארץ ויתגהו בשדה־
זרע קח על־מים רבים צפצפה שמו: ויצמח ויהי
לגפן סרחת שפלת קומה לפנות דליותיו אליו
ושרשיו תחתיו יהיו ותהי לגפן ותעש בדים
ותשלח פראות: ויהי גשר־אחד גדול גדול פנפים
ורב־נוצה והנה הגפן הזאת כפנה שרשיה עליו
ודליותיו שלחה־לו להשקות אותה מערגות
מטעה: אל־שדה טוב אל־מים רבים היא

שְׁתוּלָה לַעֲשׂוֹת עֲנָף וְלִשְׂאֵת פְּרִי לַהֲיוֹת לְגִפּוֹן
אֲדָרַת: ^אאָמַר כֹּה אָמַר אֱ-דֹנִי יְ-הוָה תִּצְלַח הַלּוֹא
אֶת-שָׂרִישֶׁיהָ יִנְתַּק וְאֶת-פְּרִיָּהּ | יְקוּסֶס וַיִּבֹשׂ כָּל-
טֶרֶפִי צִמְחָהּ תִּיבֹשׂ וְלֹא-בִזְרַע גְּדוּלָה וּבָעַם-רַב
לְמִשְׁאוֹת אוֹתָהּ מִשָּׂרִישֶׁיהָ: וְהִנֵּה שְׁתוּלָה הִתְצַלַּח
הֲלֹא כִגְעַת בָּהּ רוּחַ הַקָּדִים תִּיבֹשׂ נִבֹשׂ עַל-עֲרֵגַת
צִמְחָהּ תִּיבֹשׂ: ^בוַיִּהְיֶה דְבַר-יְ-הוָה אֵלַי לֵאמֹר:
^גאֲמַר-נָא לְבֵית הַמְּרִי הֲלֹא יִדְעֻתֶם מִה-אֵלֶּה אָמַר
הִנֵּה-בָא מֶלֶךְ-בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַיִּקַּח אֶת-מִלְכָּהּ וְאֶת-
שָׂרֶיהָ וַיָּבֵא אוֹתָם אֵלָיו בְּבִלְהָ: ^דוַיִּקַּח מִזְרַע
הַמְּלוּכָה וַיִּכְרֹת אוֹתוֹ בְּרִית וַיָּבֵא אוֹתוֹ בְּאֵלֶּה וְאֶת-
אֵילֵי הָאָרֶץ לָקַח: ^הלַּהֲיוֹת מִמְּלָכָה שְׂפִלָּה לְבִלְתִּי
הִתְנַשָּׂא לִשְׁמֹר אֶת-בְּרִיתוֹ לַעֲמֻדָה: ^ווַיִּמְרֹד-בּוֹ
לִשְׁלַח מִלְּאֲכָיו מִצָּרִים לְתַת-לוֹ סוּסִים וְעַם-רַב
הִיִּצְלַח הִימְלִט הָעֵשָׂה אֵלֶּה וְהִפָּר בְּרִית וְנִמְלִט:
^זחִי-אֲנִי נָא אֱ-דֹנִי יְ-הוָה אִם-לֹא בְּמָקוֹם הַמְּלֶךְ
הַמְּמַלִּיךְ אוֹתוֹ אֲשֶׁר בָּזָה אֶת-אֱלֹתָיו וְאֲשֶׁר הִפָּר
אֶת-בְּרִיתוֹ אוֹתוֹ בְּתוֹךְ-בָּבֶל יָמוּת: ^חוְלֹא בְּחֵיל גְּדוּל

וּבְקֶהֶל רַב יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ פָּרַעַה בְּמִלְחָמָה בְּשִׁפְךָ
סִלְלָה וּבִבְנוֹת דִּינִק לַהֲכַרִּית גִּפְשׁוֹת רַבּוֹת: ^טוּבְזָה
אֵלֶּה לְהִפָּר בְּרִית וְהִנֵּה נָתַן יָדוֹ וְכָל-אֵלֶּה עָשָׂה לֹא
יִמְלִט: ^ילָכֵן כֹּה-אָמַר אֱ-דֹנִי יְ-הוָה חִי-אֲנִי אִם-
לֹא אֱלֹתַי אֲשֶׁר בָּזָה וּבְרִיתִי אֲשֶׁר הִפָּר וּנְתַתִּיו
בְּרֵאשׁוֹ: ^{יא}וּפְרַשְׁתִּי עָלָיו רִשְׁתִּי וְנִתְפַּשׂ בְּמִצוֹדֹתַי
וְהִבִּיאוֹתִיהוּ בְּבִלְהָ וְנִשְׁפָּטְתִּי אוֹתוֹ שָׁם מֵעַלּוֹ אֲשֶׁר
מֵעַל-בֵּי: ^{יב}וְאֵת כָּל-מִבְּרָחוֹ בְּכָל-אֲגַפְיוֹ בְּחֶרֶב יַפְּלוּ
וְהַנְּשָׂאִים לְכָל-רוּחַ יִפְרָשׁוּ וַיִּדְעֻתֶם כִּי אֲנִי
יְ-הוָה דְּבַרְתִּי: ^{יג}כֹּה אָמַר אֱ-דֹנִי יְ-הוָה וְלִקְחֹתִי
אֲנִי מִצִּמְרַת הָאָרֶץ הָרְמָה וְנִתַּתִּי מֵרֵאשׁ יִנְקוֹתָיו
רַךְ אֶקְטֹף וְשִׁתְּלִתִּי אֲנִי עַל הַר-גְּבֵה וְתִלּוּל: ^{יד}בְּהַר
מְרוֹם יִשְׂרָאֵל אֲשִׁתְּלֶנּוּ וְנִשְׂאָ עֲנָף וְעָשָׂה פְּרִי
וְהִיָּה לְאָרֶץ אֲדִיר וְשָׁכְנוּ תַחְתָּיו כָּל צִפּוֹר כָּל-כְּנָף
בְּצֹל דְּלִיּוֹתָיו תִּשְׁכָּנָה: ^{טו}וַיִּדְעוּ כָּל-עַצְיֵי הַשָּׂדֶה כִּי
אֲנִי יְ-הוָה הִשְׁפִּלְתִּי | עֵץ גְּבֵה הִגְבְּהֹתִי עֵץ שְׂפֵל
הוֹבִשְׁתִּי עֵץ לֵחַ וְהִפָּרְחֹתִי עֵץ יָבֵשׂ אֲנִי יְ-הוָה
דְּבַרְתִּי וְעָשִׂיתִי:

הלכות אסורי מזבח פרק ג

השני.

ג,ו וכן הרובע, והנרבע, והמקצה לעבודה זרה, והנעבד—אף על פי שהן מתרין באכילה, הרי הן פסולין לגבי המזבח: שנאמר "כי משחתם בהם"—כל שיש בו השחתה, פסול; ובעברה הוא אומר "כי-השחית כל-בשר", ובעבודה זרה פתוב "כי שחת עמך".

ג,ז וכן בהמה ועוף שהרגו את האדם—הרי הן פרובע או נרבע, ופסולין למזבח. ויראה לי, שאף על פי שאין כל הפסולין האלו ראויין לקרבן—אם עבר והקריבן—אינו לוקה מן התורה, לפי שלא נתפרשה אזהרתן.

ג,ח אבל "אתנן זונה ומחיר פלב", אסורין לגבי המזבח. והמקריב אחד מהן, או שניהן באחד—לוקה אחת, שנאמר "לא-תביא אתנן זונה ומחיר פלב"; ומפני מה לוקה אחת על שניהן, מפני שנאמרו בלאו אחד.

ג,ט מצות עשה להקריב כל הקרבנות, מיום השמיני והלאה—שנאמר "והיה שבעת ימים תחת אמו; ומיום השמיני, והלאה, ירצה"; וכל שבעת הימים, הוא נקרא מחסר זמן. ואף על פי שמחסר זמן פסול—אם עבר והקריבו—אינו לוקה, מפני שהוא לאו הפא מפלל עשה; ולא נרצה הקרבן.

ג,י תורים שלא הגיע זמנו, שהן כמחסר זמן בפיהמה, ובני יונה שעבר זמנו—הכל פבעל מום; והמקריבן, אינו לוקה—אף על פי שהקרבן פסול, ולא נרצה.

ג,יא המקדיש טמטום ואנדרגינום וטרפה וכלאים ויוצא דפן, למזבח—הרי זה כמקדיש עצים ואבנים: לפי שאין קדשה חלה על גופן, והרי הן חלין לכל דבר. וימכרו, ויביא בדמיהם כל קרבן שירצה; ואינו פבעל מום—

ג,יא אין המומין פוסלין בעוף, וכן אחד הזכר ואחד הנקבה בעוף—שלא נאמר "תמים זכר" אלא בפיהמה בלבד. פמה דברים אמורים, במומין קטנים; אבל עוף שיש בו גפן, או נסמית עינו, או נקטעה רגלו—אסור לגבי המזבח, שאין מקריבין חסר פלל. וכן אם גלד בו אחת מן הטרפות שאוסרין אותו באכילה, הרי זה נפסל לקרבן.

ג,ב תורים קטנים פסולין, ובני יונה גדולים פסולין—שנאמר "מן-התרים, או מן-בני היונה": תחלת הצהוב בזה ובוה, פסול; ועד מתי יהיו בני יונה פשרים, כל זמן שעוקר פנה ומתמלא מקום עיקרו דם; והתורים פשרים, משויזיבו.

ג,ג הטמטום והאנדרגינום—אף על פי שאין לה מום גדול מהן, הרי הן פסולין למזבח מדרג אחרת: לפי שהן ספק זכר ספק נקבה, הרי הן כמין אחר; ובקרבנות נאמר "זכר תמים" ו"נקבה תמימה"—עד שיהיה זכר ודאי, או נקבה ודאית. לפיכך אף העוף שהוא טמטום או אנדרגינום, פסול למזבח.

ג,ד וכן הכלאים, ויוצא דפן, ומחסר זמן—פסולין, אף על פי שאין בהם מום: שנאמר "שור או-בשב או-עז", עד שיהיה כל מין ומין בפני עצמו—לא שיהיה מערב מפכש ועז; "פי יולד", פרט ליוצא דפן; "והיה שבעת ימים", פרט למחסר זמן; "תחת אמו", פרט לתום שנלד אחר שנשחטה אמו.

ג,ה הנדמה—אף על פי שאינו פלאים, הרי הוא פסול למזבח. פיצד: רחל שילדה כמין עז, ועז שילדה כמין פכש—אף על פי שיש בו מקצת סימנין—הואיל והוא דומה למין אחר, פסול פבעל מום קבוע: שאין לה מום גדול מן

שבעל מום, יש במינו קרפן.

ג, יב אבל המקדיש רובע ונרבע, ומקצה ונעבד, ואתנן ומחיר-חרי זה כמקדיש בעל מום עובר; וירעו עד שיפול בהן מום קבוע, ויפדו עליו. וכן המקדיש מחסר זמן, חרי זה כמקדיש בעל מום עובר; ואינו לוקה, כמו שבארנו.

ג, יג נמצאו כל האסורין למזבח, ארבעה עשר; ואלו הן: בעל מום, ושאינו מן המבחר, ומחסר אבר מופנים, וטרפה, וכלאים, ויוצא דפן, ורובע, ונרבע, ושהמית את האדם, הנעבד, המקצה, האתנן, המחיר, מחסר זמן. ג, יד כל האסורין לגבי המזבח, אסורין בכל שחן: אפלו נתערב אחד ברבוא-נפסד הכל, ונפסל למזבח; וכלן, ולדותיהן מתרין למזבח-חוי מולד נרבעת ונעבדת ומקצת ושהמיתה את האדם, שולדן אסור למזבח כמותן.

ג, טו במה דברים אמורים, בשנעברה בה

עברה או המיתה פשהיא מעברת-שחרי הולד חיה מצוי עמה בעת שנפסלה, והיה באבר מאבריה; אבל אם נתעברה אחר שנעברה בה עברה, או אחר שהמיתה-חרי ולדה פשר למזבח. אפלו נרבעה פשהיא מקדשין, ואין צריך לומר אם נרבעה והיא חליו, ואחר כך הקדישה, ונתעברה-שולדה מתר. וכן אפרוח ביצת טרפה, מתר למזבח. ג, טז המשתחה לקמה-חטיה מתרין למנחות, שחרי נשתנו, ונדמו לולדות שלאסורי מזבח, שחן מתרין. וכן בהמה שפטמה בכרשיני עבודה זרה-מתרת למזבח, שחרי נשתנו.

ג, יז לוקחין כל הקרבנות מן הגוים; ואין חוששין להם לא משום רובע ונרבע, ולא משום מקצה ונעבד-עד שינדע בודאי שזה נפסל: חרי הוא אומר "מעמלקי הביאום, אשר חמל העם על-מיטב הצאן ותפקר, למען זבח, לה' אלהיך".

הלכות אסורי מזבח פרק ד

עד שיהיה האדם שרבעה בן תשע שנים ויום אחד, בין ישראליו בין גוי או עבד-הואיל ורבעה אדם, נפסלה. ואם האדם הוא שרבעה מן הבהמה-אינה נפסלת עד שתהיה האשה הנרבעת בת שלוש שנים ויום אחד, או יהיה האישה הנרבעה בן תשע שנים ויום אחד.

ד, ד מאימתי תפסל הבהמה או העוף משום מקצה: משיעשו בהן הפומרין מעשה-פגון שיגזזו אותו, או יעבדו בו לשם עבודה זרה; אבל בדברים-אינו נעשה מקצה, שאין הקדש לעבודה זרה.

ד, ה הרובע והנרבע-בין שהיתה הבהמה שלו בין שהיתה שלחברו, בין באנס בין פרצוף, בין בזדון בין בשוגגה, בין לפני הקדשה בין לאחר הקדשה-חרי זו אסורה למזבח. אבל

ד, א אחד הבהמה ואחד העוף שרבעה, או שהמית את האדם, או הקצה, או נעבד-הכל פסול לגבי המזבח. הרובע והנרבע ושהמית את האדם-אם היו שם שני עדים-חרי הבהמה או העוף נסקליו, ובשרן אסור בהנניה; ואין צריך לומר באלו, שחן אסורין לגבות.

ד, ב ובמה אמרו שחן אסורין למזבח: בשחיו מתרין להדיוט-פגון שהיה שם עד אחד בלבד, והבועלים שותקין, או על פי הבועלים, אף על פי שאין שם עד פלל; היה שם עד אחד, והבועלים מבחישין אותו-חרי אלו מתרין, אף למזבח. בהמה ששחקו בה והגיהוה, עד שהמיתה את האדם-חרי זו כשרה למזבח, מפני שהיא פאנוסה.

ד, ג אין הבהמה נפסלת משום רובע או נרבע,

המקצה-אם היתה שלו והקצה קדם שיקדישו, נכסל. הקצה שלחברו, או שהקצה שלו אחר שהקדישו-הרי זה מתר, שאין אדם מקצה דבר שאינו שלו.

ד,ו הנעבד-בין שעבד שלו בין שלחברו, בין באנס בין פרצון, בין בזדון בין בשנאה, בין לפני הקדש בין לאחר הקדש-הרי זה אסור; וירעה עד שיפל בו מום קבוע, ויפדה כמו שבארנו. והנעבד-הוא וכל מה שעליו, אסורין למזבח, שכל צפויי נעבד, אסורין בהנה; אבל המקצה-הוא אסור, ומה שעליו מתר למזבח.

ד,ז המשתחוה לחר-אף על פי שהוא מתר בהנה, הרי אבניו אסורין למזבח; וכן המשתחוה למעין הנובע בארצו, הרי מימיו פסולין לנסף. אשרה שבטלה, אין מביאין ממנה גזרין למערכה. וכן המשתחוה לבחמה-בשם שנפסלה למזבח, כף צמר שלה פסול לבגדי כהנה, וקרניה פסולין לחצוצרות, ושוקיה לחלילין, ובני מעיה לנימין: הכל פסול. כל שיש בו שם עבודה זרה-לא יעשה למלאכת הקדש, אף על פי שהוא מתר בהנה.

ד,ח איזה הוא אתנן: האומר לזונה הא לה דבר זה בשכר-אחד זונה גויה, או שפחה, או ישראלית שהיא ערוה עליו, או מחיבי לאוין. אבל הפנויה-אפלו היה בוחן, אתננה מתר; וכן אשתו נדה-אתננה מתר, אף על פי שהיא ערוה. נשא אחת מחיבי לאוין-כל שיתן לה מחמת בעילה, הרי זה אתנן ואסור. והזכור, אתננו אסור; נתנה האשה אתנן לבעל, הרי זה מתר משום אתנן.

ד,ט האומר לחברו הא לה דבר זה, ותליו שפחתו אצל עבדי העברי-הרי זה אתנן; והוא, שלא יהיה לו אשה ובנים; אבל אם יש

לו אשה ובנים-הרי זה מתר בשפחה פנענית, כמו שיתבאר. והוא הדין באומר לזונה הא לה דבר זה, והפעלי לפלוני הישראלי-הרי זה אתנן.

ד,י פסק עם הזונה שיתן לה טלה אחר, ונתן לה הרבה, אפלו נתן לה אלה-כלן אתנן, ואסורין למזבח; נתן לה אתננה, ולא בא עליה, אלא אמר לה יהי אצליה, עד שאבוא עליה-כשיבוא עליה, יאסר.

ד,יא קדמה, והקדישתו קדם שיבוא עליה-פשר: והוא שיאמר לה בשעה שנתן, אימתי שתרצי לי קני אותו מעכשו; אבל אם לא אמר לה כן, אינה יכולה להקריב דבר שאינו שלה. קדמה, והקדישתו קדם שיבוא עליה, ואחר כך בא עליה-הרי זה ספק אם הוא אתנן, הואיל ובא עליה קדם שתקריבנו, או אינו אתנן, שהרי הקדישתו קדם ביאה; לפיכך לא יקרב; ואם קרב, נרצה.

ד,יב בא עליה, ולא נתן לה, ולאחר זמן נתן לה, אפלו אחר כמה שנים-הרי זה אתנן. כמה דברים אמורים, בגויה שאמר לה בטלה זה, שאינה צריכה משיבה, או בישראלית שהיה הטלה בחצרה ואמר לה אם לא אתן לה מעות ביום פלוני, הרי הוא שלה; אבל אם אמר לה הפעלי לי בטלה סתם, ובא עליה, ולאחר זמן שלח לה טלה-הרי זה מתר משום אתנן.

ד,יג אין אסור משום אתנן ומחיר, אלא גופו; לפיכך אינו חל אלא על דבר הראוי לקרב לגבי המזבח, כגון בהמה טהורה ותורין ובני יונה ויין ושמן וסלת. נתן לה מעות, ולקחה בהן קרבן-הרי זה פשר. נתן לה חטים, ועשת אותם סלת, זיתים, ועשת אותם שמן, ענבים, ועשת אותם יין-הרי אלו פשרים, שפכר נשתנו.

דיד נתן לה בהמת קדשים באתננה, לא נאסרה למזבח, ואכלו מנה אותה על פסחו ועל חגיגתו באתננה, לא נכסלו המקדשין - שפבר זכה בהן גבוה, משעה שהקדשו. וכן אם נתן לה דבר שאינו שלו, אלא אם כן נתיאשו הפעלים. אבל אם נתן לה עופות - אף על פי שהן מקדשין, אתנן חל עליהם ואסורים; ובדברי קבלה הוא, דבר זה.

דטו איזה הוא "מחיר פלב": זה האומר לחברו הא לך טלה זה, תחת פלב זה; וכן אם החליף פלב בכמה בהמות, או עופות, וכיוצא בהן - פלן אסורות למזבח.

דטז שני שתפון שחלקו, זה לקח עשרה

הלכות אסורי

הא שאור ודבש אסורין לגבי המזבח, ואסורין בכל שהן - שנאמר "פי כל - שאר וכל - דבש, לא - תקטירו..."; ואינו חיב אלא אם הקטירן עם הקרבן, או לשם קרבן. ואחד המקטירן עצמו, או המקטיר תערבת שלהן - לוקח על כל אחד מהן בפני עצמו; ואם הקטיר שניהן באחד - אינו לוקח אלא אחת, לפי ששניהם נאמרו בלאו אחד.

הב נפל מהם כל שהוא בקטרת, נכסלה; ואם הקטיר מונחה בהיכל, לוקח. ואין הקטרה פחותה מפזית. העלה שאור או דבש בפני עצמן למזבח, פטור: שנאמר "ואל - המזבח לא - יעלו, לריח ניחח" - לריח ניחח אי אתה מעלה, אבל אתה מעלה לשם עצים.

הג אכלו הקטיר דבר שאינו ראוי להקטרה בדבש או בשאור - הואיל והוא מן הקרבן, לוקח. פיצוד: המעלה מבשר הטאת ואשם, או מבשר קדשים קלים, או משירי המנחות, או ממותר העמר, או מחטאת העוף, או מלחם הפנים ושתי הלחם, או מלוג שמן שלמצרע -

טלאים, וזה לקח תשעה וכלב - שעם הפלב, מתרין. אבל העשרה שפנגדו - אם יש אחד מהם דמו פדמי הפלב, או יתר על דמי הפלב - מוציא מן העשרה פנגד הפלב ויהיה מחירו, ושארן מתר; ואם כל אחד ואחד מהן דמיו פחותין מדמי הפלב, הרי העשרה פלן אסורים.

היז נשתנה המחיר, פגון שחחליף פלב בחרטים ונעשו סלת - הרי זה מתר. אתנן פלב ומחיר זונה, מתרין. "אתנן זונה ומחיר פלב" - מתרין לברק הבית, שהרי הן משתנין; אבל גופו שלאתנן, לא יעשה רקועים לבית - שנאמר "לכל - נדר", להביא את הרקועים.

מזבח פרק ה

המעלה פזית מאחד מאלו בחמין או בדבש, בין למזבח בין לפכש - לוקח: אף על פי שאין כל אלו ראויין להקטרה, הואיל והן קרויין קרבן, חיב עליהן, שנאמר "קרבן ראשית תקריבו אתם, לה'".

היד וכן אסור להקטיר על המזבח דבר מפל דברים אלו שאינן ראויין להקטרה - פגון בשר הטאות ואשמות, ושירי מנחות, וכיוצא בהן: מפני השמועה למדו שכל דבר שמקצתו לאשים, הרי שאריתו בכל תקטירו.

היה המקטיר אברי בהמה טמאה על גבי המזבח - לוקח, ואף על פי שאסור הקרבתה מפלל עשה: שהרי נאמר מן הטהורה אבל ומן הטהורה הקרב, הא טמאה לא תאכל ולא תקריב - בשם שלוקח על אכילת הטמאה הפא מפלל עשה פמו שבארנו במקומו, פך לוקח על הקרבתה.

הו אבל המקריב אברי חיה טהורה - עובר בעשה, ואינו לוקח. ומנין שהוא בעשה: שנאמר "מן - הבהמה, מן - הפקר ומן - הצאן,

תקריבו", הא מן החיה לא תקריבו; ולא הפא
מפלל עשה, עשה.
הז הגונב או הגוזל, והקריב-הקרפן פסול;
והקדוש ברוך הוא קראו שונאו, שנאמר
"שנא גזל בעולה". ואין צריך לומר, שאינו
מתקבל. ואם נתיאשו הפעלים-הקרפן פשר,
ואפלו היה הטאת שהפוחנים אוכלין את
בשרה. ומפני תקנת מזבח אמרו שהחטאת
הגוזלה-אם נודעה לרבים-אינה מכפרת, אף
על פי שנתיאשו הפעלים: כדי שלא יאמרו,
מזבח אוכל גזלות. וכן העולה. הגונב עולת
חברו, והקריבה סתם-נתכפרו בה הפעלים
הראשונים.
הח אין מביאין מנחות ונסכים לא מן הטבל,
ולא מן החדש קדם לעמר, ולא מן המדמע,
ואין צריך לומר מעולה ובלאי הפרם-מפני
שהיא מצוה הפאה בעברה, שהקדוש ברוך
הוא שונאה. ואם הביא, לא נתקדשו להיותן
ראויין לקרבן; אבל נתקדשו להפסל, ויהיו
בקדשים שנפסלו.
הט כל המנחות-אין מביאין אותן מן החדש
קדם שתי הלחם לכתחלה, שהרי נאמר בהן
"בבורים, לח"; ואם הביא, פשר. ומביאין
נסכים מן המקצה, ביום טוב.

הי מצות עשה למלח כל הקרבנות, קדם
שיעלו למזבח-שנאמר "על כל-קרבנה,
תקריב מלח". ואין לה דבר שקרב למזבח
בלא מלח-חוי מן יין הנסכים, וחדם,
והעצים; ודבר זה קבלה, ואין לו מקרא לסמוך
עליו.

היא ומצוה למלח הפשר יפה יפה, כמולח
בשר לצלי-שמחפך את האבר, ומולח; ואם
מלח כל שהוא, אפלו בגרגר מלח אחד-פשר.
הקריב בלא מלח בלל-לוקה, שנאמר "ולא
תשבית מלח ברית אלהיך". ואף על פי
שלוקה, הקרבן פשר והרצה: חוי מן המנחה-
שהמלח מעכב בקמיצה כמו שיתבאר,
שנאמר "ולא תשבית מלח ברית אלהיך, מעל
מנחתך".

היב המלח שמולחין בו כל הקרבנות-
משלצבור, כמו העצים; ואין היחיד מביא
מלח או עצים לקרבנו, מביתו. ובשלושה
מקומות היו נותנין המלח-בלשפת המלח,
ועל גבי הכבש, ובראשו שלמזבח: בלשפת
המלח, היו מולחין עורות הקדשים; ועל גבי
הכבש, מולחין האברים; ובראשו שלמזבח,
מולחין הקמין והלבונה ומנחות הנשרפות
ועולת העוף.

הלכות אסורי מזבח פירק ו

וא פשם שמצוה להיות כל קרבן תמים
ונבחר, כה נסביו יהיו תמימים ונבחרים-
שנאמר "תמימם יהיו-לכם, ונסביהם", שיהיו
הנסכים תמימים: שלא יביא נסכים לא יין
מעשו, ולא סלת שהתליעה, ולא יבלל בשמן
שריחו או טעמו רע.
וב וכן עצי המערכה לא יהיו אלא נבחרים,
ולא יהיה בהם תולעת. וכל עין שהתליע
בשהוא לח, פסול למזבח; התליע יבש, גורד

את המקום שהתליע. ועצי סתירה, פסולין;
לעולם לא יביאו אלא חדשים.
וג המקדיש יין פסול או סלת פסולה או שמן
פסול או עצים פסולים, למזבח-חרי הדבר
ספק: אם דומים לבעל מום בבהמה, ולוקה;
או אינן כבעל מום. לפיכך אינו לוקה, ומפין
אותו מבת מרדות.
וגר הסלת וחיון והשמן והלבונה והעופות
והעצים וכלי שרת שנפסלו, או שננטמאו-אין

פודין אותן, שנאמר "והעמיד.. והעריד": כל שישנו בהעמדה, נערה; ואלו אינן בכלל העמדה—לפיכך אין נפדין לעולם.

וה פמה דברים אמורים, בשנפסלו או נטמאו אחר שנתקדשו בכלי השרת; אבל קדם שיתקדשו בכלי—אם נטמאו או נפסלו, פודין אותן. אבל טהורין—אף על פי שעדין לא קדשו בכלי, אין פודין אותן: חוץ ממנחת חוטא—שנאמר בה "מחטאתו" "על-חטאתו", לומר שמיא חטאתו מדמי חטאתו כמו שיתבאר; לפיכך קדם שיתקדש בכלי שרת, הרי היא בקדשת דמים, ופודין אותה, אף על פי שהיא טהורה. וכל הנסכים שננטמאו—עושה להן מערכה בפני עצמן, ושורפן במזבחה.

וה מי החג שננטמאו, והשיקן וטהרון כמו שיתבאר בטהרות—אם טהור, ואחר כך הקדישין—הרי אלו מתנסכין; ואם הקדישין, ואחר כך נטמאו—הואיל ונדרהו, ידחו. ויתים וענבים שננטמאו—דורכן פחות פחות מפביצה, והמשקין היוצאין מהן פשרים לנסכים: שהמשקה מפקד הוא באכל, וכאלו אינו מגופו.

וה מעלה יתרה עשו חכמים בקדשים, שזרעים שננטמאו—אפלו זרען—היוצא מהן פסול לנסכים, שאין זריעה מועלת לקדשים. וכן העצים והלבונה—אף על פי שאינן אכלין, הרי הן מטמאין באכל לענין הקרבנות; ויפסלו העצים והלבונה בטמאה זו למזבחה, ואין מקריבין אותן.

וה ואלו הן חיינות הפסולין לגבי המזבחה—המתוק, והמעשן, והמבשל באש, והמבשל בשמש עד שנסתנה טעמו בפשול. אבל יין שמתמזין אותו בשמש ולא נתנה בו טעם בשול, וכן יין צמוקין, ויין מגתו שלא שחה ארבעים יום, ויין הדליות, ויין פרם הנטוע

בבית השלחין או בבית הזבלים, או יין גפנים שנזרע זרע ביניהן, או יין פרם שלא נעבד—כל אלו חיינות לא יביא לכתחלה; ואם הביא, פשר.

וה יין שנתגלה, פסול לגבי המזבחה. הדלה גפן על גבי תאנה, יינה פסול לנסכים—מפני שנסתנה ריחו, ודרי הוא אומר "זבח ונסכים": מה זבח שלא נשתנה, אף נסכים שלא נשתנו.

וה סלת שהתליעה רבה, או שהתליע רב החטים שנעשית מהן—פסולה; התליע רב הטח אחת, הרי זו ספק. וכל סלת שנשארה בה קמח, פסולה. ביצר בודקה: מכנים הגזפר ידו לתוך הסלת—אם עלה בה אבק, פסולה עד שיחזור וינפה אותה; אבל סלת חטים שנזרעו בבית השלחין, או בבית הזבלים, או בבית האילן, או בארץ שלא נרה ולא עבדה—לא יביא לכתחלה; ואם הביא, פשר.

וה חטים שלקטן מגללי הפקר, וזרעם—הרי אלו ספק אם עברה מאיסותן בזריעה, או עדין הן מאוסין. לפיכך לא יביא מהן מנחות; ואם הביא, פשר.

והב ואלו הן השמנים הפסולין—שמן שלגרגרים שנשרו במים, או שלזיתים כבושין, או שלזקין, או שמן של שמרים, או שמן שריחו רע: כל אלו פסולין. אבל שמן זית שננטעו בבית הזבלים, או בבית השלחין, או שנזרע זרע ביניהן, או שמן שהוציאו מזיתים שלא בשלו אלא עדין הן פגין—כל אלו לא יביא; ואם הביא, פשר.

וה כל המנחות והנסכים—פשרים מהארץ ומחוצה לארץ, מן החדש ומן הישן, ובלבד שיביאו מן המבחר, כמו שיתבאר: חוץ מן העמר ושתי הלחם—שאינן באין אלא מן החדש, ומארץ ישראל.

הלכות אסורי מזבח פרק ז

ואחר כך טוחן, ומרקד יפה יפה.

זו היין מביא ענבים מן הרגליות, מן הפרמים העבודים פעמים בשנה; ודורה, וכונסין אותו בחביות קטנות. ואין מניחין אותו אחת אחת ולא שתים שתים, אלא שלוש שלוש; ואינו ממלא את החבית עד פיה, כדי שיחיה ריחו נודף.

זו ואינו מביא לא מפי החבית, מפני הקמחין העולה על פני היין, ולא משוליה, מפני השמרים—אלא משלישה ומאמצעה שלאמצעית. היה הגזבר יושב, והיין יוצא מן הנקב שבצד החבית—פיון שיראה שנוי השמרים מתחיל לצאת, פוסק ואינו לוקח.

זה ומאימתי מביא: מאחר ארבעים יום לדריכתו, עד שתי שנים או יתר מעט; ואם הביא יין ישן מפמה שנים, הרי זה פשר—והוא, שלא יפסד טעמו.

ז, ט תשעה מינין בשמן, מפני שנוי מעשיו. פיצד: זית שגרגרו בראש הזית, ובררו אחת אחת, ובתשו, ונתנו לפל—השמן שיצא ממנו, הוא הראשון. חזר אחר כך וטענו בקורה—השמן שיצא ממנו, הוא השני. ואם חזר אחר שטענו, וטחנו, וטענו שניה—השמן שיצא ממנו, הוא השלישי.

זי זיתים שמסקן פלן בערבוביה, והעלן לגג, וחזר וברר גרגר גרגר, ובתשן ונתנן לפל—השמן שיצא ממנו, הוא הרביעי. ואם טענו בקורה אחר כך—השמן שיצא, הוא החמישי. חזר וטחו, וטען פעם שניה—השמן שיצא ממנו, הוא הששי.

זיא זיתים שמסקן, ועטנן בתוך הבית עד שילקו, והעלן, ונגבן, ואחר כך כתשו, ונתן לפל—השמן שיצא, הוא השביעי. חזר וטען

ז, לא כל דבר שאינו פסול, מביאים אותו לבתחלה. פיצד: היה חיב עולה—לא יביא שם בחוש וכעור, ויאמר הרי אין בו מום; ועל זה נאמר "וארור נוכל..": אלא כל שיביא לקרבן, יביא מן המבחר.

זב ופך היו עושין בזמן המקדש—מביאין אילים ממוצב, ומביאין כבשים שגביהן רחבים מחברון, ומביאין עגלים מן השרון, וגוזלות מחר המלה, ומביאין יין מקרוחין וחלוטין, וסלת ממכמש ויוחנה, ומביאין שמן מתקוע.

זג כל העצים החדשים, בשרים למערכת. ולא היו מביאין משלזית, ולא משלגפן—משום ישוב ארץ ישראל; ובאלו היו רגילין—במרביות שלתאנה שלחרשין שאינן בישוב, ובשלאגוז, ובשלעין שמן. והגזרין שעשה משה—אמה ארפן ואמה רחבן, ועבין במחק גדיש שלפאה; ובמותן עושין לדורות.

זד וכיצד היו עושין בזריעת חטי המנחות והנסכים: נר חצי השדה בשנה ראשונה, וזרע חציה; ובשנה שניה, נר החצי שזרע בראשונה, וזרע החצי האחר, קדם לפסח שבועים יום. ואם לא היתה השדה עבודה—חורש ושונה, ואחר כך זרע. ובזרר החטים יפה יפה; ואחר כך שף את החטים, ובוטע בהן הרבה—עד שיתקלפו.

זה כל החטים שלמנחות—טעונות שלוש מאות שיפה, וחמש מאות בעיטה: שף אחת ובוטע שתים, שף שתים ובוטע שלוש; נמצאו שלוש שיפות וחמש בעיטות. וחזר חלילה, עד שיגמר שלוש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה—כדי שיתקלפו הרבה. וחושב התבאה והחולכה בשיפה אחת, להחמיר.

בְּקֹרֶה-הַשָּׁמֶן שֵׁיִצָּא, הוּא הַשְּׂמִינִי. חֹזֵר וְטָח, וְטָעַן פַּעַם שְׁנִיָּה-הַשָּׁמֶן שֵׁיִצָּא, הוּא הַתְּשִׁיעִי.
 זַיִב אַף עַל פִּי שֶׁכֵּלֵן בְּשֵׁרִין לְמִנְחֹת-הָרֵאשׁוֹן, אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ; וְאַחֲרָיו הַשְּׂנִי וְהַרְבִּיעִי, וְשְׁנִיָּהן שׁוֹוִין; וְאַחֲרֵיהֶם הַשְּׁלִישִׁי וְהַחֲמִישִׁי וְהַשְּׁבִיעִי, וְשְׁלֹשֶׁתן שׁוֹוִין; וְאַחֲרֵיהֶם הַשְּׁשִׁי וְהַשְּׂמִינִי, וְשְׁנִיָּהן שׁוֹוִין; וְהַתְּשִׁיעִי, אֵין לְמִטָּה מִמֶּנּוּ.
 זַיִב אֵין בְּשֵׁר לְמִנְזָרָה-אֵלֶּא רֵאשׁוֹן וְרַבִּיעִי וְשְׁבִיעִי בַלְבָּד, שֶׁנֶּאֱמַר "כְּתִית-לְמֵאזָר": אֵין בְּשֵׁר לְמִנְזָרָה, אֵלֶּא חִיּוּצָא מִן הַפְּתוּשׁ בַּלְבָּד. אֲבָל לְמִנְחֹת, כֵּלֵן בְּשֵׁרִין.
 זַיִד וּמֵאַחַר שֶׁכֵּלֵן בְּשֵׁרִין לְמִנְחֹת, לְמַח

נִמְנוּ-כִּדִּי לִידַע יִפְחָ שְׂאִין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְהַשְּׁוֹנָה, וְהַפְּחֹת: שְׁחֵרוּצָה לְזִכּוֹת עֲצָמוֹ-יִכְף וְיִצְרוּ הָרַע, וְיִרְחִיב יָדוֹ, וְיִבִּיא קֶרְבָּנוֹ מִן הַיִּפְחָ הַמְּשֻׁבָּח בְּיוֹתֵר שְׁבָאוֹתוֹ תְּמִין שֵׁיִבִיא מִמֶּנּוּ.
 חֲרִי נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה "וְהִכֵּל הַבִּיא גַם-הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנֹו, וּמִחֲלִבְתָּן; וַיִּשַׁע ה', אֶל-הִכֵּל וְאֶל-מִנְחָתוֹ".
 ז,טו וְהוּא חֲדִין, לְכֹל דְּבָר שֶׁהוּא לְשֵׁם הָאֵל הַטּוֹב-שִׁיחֵיהָ מִן הַנְּעֻמָּה הַטּוֹב: אִם בָּנָה בֵּית תְּפִלָּה, יִחְיֶה נְעֻמָּה מִבֵּית יְשִׁיבָתוֹ; הַאֲכִיל רָעֵב, וְאֲכִיל מִן הַטּוֹב וְהַמְּתוּק שֶׁבְּשִׁלְחָנוֹ; כִּפְּחָ עָרֵם, וְכִפְּחָ מִן הַיִּפְחָ שֶׁבְּכִסּוֹתוֹ; הַקְּדִישׁ דְּבָר, וְקְדִישׁ מִן הַיִּפְחָ שֶׁבְּנִכְסָיו. וְכֵן הוּא אוֹמֵר "כָּל-חֵלֶב לֵה".

הַלְּכוֹת מַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּנוֹת

יֵשׁ בְּכֵלֵן שְׁלוֹשׁ וְעֶשְׂרִים מִצְוֹת-עֶשֶׂר מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: לַעֲשׂוֹת הַעוֹלָה בְּמַעֲשֵׂיֶהָ הַכְּתוּבִים עַל הַסֵּדֶר; שְׁלֹא לֶאֱכֹל בְּשֵׁר עוֹלָה; סֵדֶר הַחֲטָאתָ; שְׁלֹא לֶאֱכֹל מִבְּשֵׁר הַטָּאת הַפְּנִימִית; שְׁלֹא לְבַדֵּיל בַּחֲטָאת הַעוֹהֵ; סֵדֶר הָאֶשֶׁם; שִׁיאֲכִלוּ הַכּוֹהֲנִים בְּשֵׁר קֶדְשִׁי קֶדְשִׁים בְּמִקְדָּשׁ; שְׁלֹא יֵאֲכִלוּם הוֹיֵן לְעוֹרָה; שְׁלֹא יֵאֲכֹל זֶר מִקְדָּשִׁי קֶדְשִׁים; סֵדֶר הַשְּׁלָמִים; שְׁלֹא לֶאֱכֹל בְּשֵׁר קֶדְשִׁים קָלִים קָדִם זְרִיקָת דְּמוּם; לַעֲשׂוֹת כָּל מִנְחָה כְּסֵדֶר מַעֲשֵׂיֶהָ הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה; שְׁלֹא יִשּׂוּם שָׁמֶן עַל מִנְחַת חוּטָא; שְׁלֹא יִתֵּן עֲלֶיהָ לְבֹנָה; שְׁלֹא תֵאֲכֹל מִנְחַת כּוֹהֵן; שְׁלֹא תֵאֲכֹל מִנְחַת הַמִּזֵּין; שִׁיאֲכִלוּ הַכּוֹהֲנִים שְׂיָרֵי מִנְחָתוֹ; שִׁיבִיא אָדָם כָּל נִדְרָיו וְנִדְבוֹתָיו בְּרָגֵל שֶׁפָּנַע בּוֹ רֵאשׁוֹן; שְׁלֹא יֵאָחַר נִדְרוֹ וְנִדְבוֹתוֹ וְשָׂאָר דְּבָרִים שֶׁהוּא חַיֵּב בָּהֶן; לְהַקְרִיב כָּל הַקְּרִבָּנוֹת בְּבֵית הַבְּחִירָה; לְהַבִּיא קֶדְשִׁי חוּצָה לְאָרֶץ לְבֵית הַבְּחִירָה; שְׁלֹא לִשְׁחַט קְרִבָּנוֹת הוֹיֵן לְעוֹרָה; שְׁלֹא לְהַקְרִיב קֶרְבֵּן הוֹיֵן לְעוֹרָה. וּבִאֹר מִצְוֹת אֵלֶּוּ בְּפָרָקִים אֵלֶּוּ.

יֵשׁ בְּכֵלֵן שְׁלוֹשׁ וְעֶשְׂרִים מִצְוֹת-עֶשֶׂר מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: לַעֲשׂוֹת הַעוֹלָה בְּמַעֲשֵׂיֶהָ הַכְּתוּבִים עַל הַסֵּדֶר; שְׁלֹא לֶאֱכֹל בְּשֵׁר עוֹלָה; סֵדֶר הַחֲטָאתָ; שְׁלֹא לֶאֱכֹל מִבְּשֵׁר הַטָּאת הַפְּנִימִית; שְׁלֹא לְבַדֵּיל בַּחֲטָאת הַעוֹהֵ; סֵדֶר הָאֶשֶׁם; שִׁיאֲכִלוּ הַכּוֹהֲנִים בְּשֵׁר קֶדְשִׁי קֶדְשִׁים בְּמִקְדָּשׁ; שְׁלֹא יֵאֲכִלוּם הוֹיֵן לְעוֹרָה; שְׁלֹא יֵאֲכֹל זֶר מִקְדָּשִׁי קֶדְשִׁים; סֵדֶר הַשְּׁלָמִים; שְׁלֹא לֶאֱכֹל בְּשֵׁר קֶדְשִׁים קָלִים קָדִם זְרִיקָת דְּמוּם; לַעֲשׂוֹת כָּל מִנְחָה כְּסֵדֶר מַעֲשֵׂיֶהָ הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה; שְׁלֹא יִשּׂוּם שָׁמֶן עַל מִנְחַת חוּטָא; שְׁלֹא יִתֵּן עֲלֶיהָ לְבֹנָה; שְׁלֹא תֵאֲכֹל מִנְחַת כּוֹהֵן; שְׁלֹא תֵאֲכֹל מִנְחַת הַמִּזֵּין; שִׁיאֲכִלוּ הַכּוֹהֲנִים שְׂיָרֵי מִנְחָתוֹ; שִׁיבִיא אָדָם כָּל נִדְרָיו וְנִדְבוֹתָיו בְּרָגֵל שֶׁפָּנַע בּוֹ רֵאשׁוֹן; שְׁלֹא יֵאָחַר נִדְרוֹ וְנִדְבוֹתוֹ וְשָׂאָר דְּבָרִים שֶׁהוּא חַיֵּב בָּהֶן; לְהַקְרִיב כָּל הַקְּרִבָּנוֹת בְּבֵית הַבְּחִירָה; לְהַבִּיא קֶדְשִׁי חוּצָה לְאָרֶץ לְבֵית הַבְּחִירָה; שְׁלֹא לִשְׁחַט קְרִבָּנוֹת הוֹיֵן לְעוֹרָה; שְׁלֹא לְהַקְרִיב קֶרְבֵּן הוֹיֵן לְעוֹרָה. וּבִאֹר מִצְוֹת אֵלֶּוּ בְּפָרָקִים אֵלֶּוּ.

הַלְּכוֹת מַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּנוֹת פָּרָק א

יּוֹם, וּמוֹסְפֵי שַׁבָּתוֹת, וְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים, וְחַמְּוָעָדוֹת, וְשַׁעִיר חֲטָאת שְׁלִיזִים הַכְּפֹרִים. וְכֵן אִם שָׁגְגוּ בֵּית דִּין, וְהוֹרוּ בְּעִבּוּדָה זָרָה-מִבִּיא כָּל שֶׁכֵּט וְשֶׁכֵּט פָּר וְשַׁעִיר, הַפָּר עוֹלָה וְהַשַּׁעִיר חֲטָאת; וְאֵלֶּוּ הַשַּׁעִירִים הֵן הַנִּקְרָאִין שַׁעִירֵי עִבּוּדָה זָרָה. וְאִם שָׁגְגוּ, וְהוֹרוּ בְּשָׂאָר הַמִּצְוֹת כְּמוֹ שִׁיתְּפֹאֵר-מִבִּיאִין פָּר לְחֲטָאת; וְהוּא הַנִּקְרָא פָּר הָעֵלָם דְּבָר שֶׁלְּצַבּוֹר.
 אִד קְרִבָּנוֹת הַיְחִיד-הֵן הַכְּבוֹר, וְהַמַּעֲשֵׂר; וְהַפֶּסַח, וְהַחֲגִיגָה וְהִיא שְׁלָמִים, וְהָרֵאִיָּה וְהִיא עוֹלוֹת; וְקֶרְבֵּן חֲגֵר, וְהוּא עוֹלָה מִן הַבְּחִמָּה, אוֹ שְׁנֵי בָּנֵי יוֹנָה אוֹ שְׁתֵּי תוֹרִים וְשְׁנִיָּהן עוֹלָה, אוֹ שְׁתֵּי בְּחֵמוֹת, אַחַת עוֹלָה וְאַחַת

אֵא כָּל הַקְּרִבָּנוֹת שְׁלָמִינִי נִפְשׁ חֵיהָ, בְּאֵין מִחֲמֻשָּׁה מִיָּנִין בַּלְבָּד-מִן הַבְּקָר, וּמִן הַכְּבָשִׁים, וּמִן הָעִזִּים, וּמִן הַתּוֹרִים, וּמִן בָּנֵי הַיּוֹנָה. וְכֹל הַקְּרִבָּנוֹת בֵּין שְׁלְצַבּוֹר בֵּין שְׁלִיחִיד, אֲרַבְּעָה מִיָּנִין-עוֹלָה, וְחֲטָאת, וְאֶשֶׁם, וְשְׁלָמִים. וְעוֹד יֵשׁ שֵׁם שְׁלוֹשָׁה מִיָּנִי קֶרְבֵּן יְחִיד-וְהֵן הַפֶּסַח, וְהַכְּבוֹר, וְהַמַּעֲשֵׂר.
 אֵב כָּל קְרִבָּנוֹת הַצַּבּוֹר, הֵן עוֹלָה אוֹ חֲטָאת. וְאֵין בְּקְרִבָּנוֹת הַצַּבּוֹר שְׁלָמִים, חוּץ מִשְׁנֵי כְּבָשִׁים תְּפָאִים עִם לֶחֶם הַתְּנוּפָה בְּעֶצְרָת; וְהֵן הַנִּקְרָאִין זְבָחֵי שְׁלָמֵי צַבּוֹר. וְאֵין הַצַּבּוֹר מִקְרִיבִין אֶשֶׁם לְעוֹלָם, וְלֹא עוֹת.
 אֵג קְרִבָּנוֹת הַצַּבּוֹר-הֵן שְׁנֵי תְּמִידִין שְׁלָכָל

שְׁלָמִים; וְהַנּוֹדֵר אוֹ הַמִּתְנַדֵּב עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים;
וּשְׁלָמִים הַבָּאִין עִם הַלֶּחֶם, הֵן הַנִּקְרָאִין תּוֹדָה.
אֵת, וְכֵן קָרְבָּנוֹת הַנְּזִיר, וְהֵן עוֹלָה וְחֻטָּאת
וּשְׁלָמִים; וְקָרְבָּנוֹת מִצְרַע, וְהֵן חֻטָּאת וְאַשָּׁם
וְעוֹלָה; וְקָרְבָּנוֹת זָבִים וַיּוֹלְדוֹת, וְהֵן חֻטָּאת
וְעוֹלָה; וְקָרְבַּן הַשּׁוֹנֵג בְּמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׂיִשׁ
בָּהּ בָּרֵת, וְהוּא חֻטָּאת; וְאִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם
עָשָׂה אוֹ לֹא עָשָׂה אוֹתוֹ הַחֻטָּא—מֵבִיא אֲשָׁם,
וְהוּא הַנִּקְרָא אֲשָׁם תְּלוּי; וַיֵּשׁ עֲבֻרוֹת שׁוֹמְבִיא
עֲלֵיהֶן אֲשָׁם, וְהוּא הַנִּקְרָא אֲשָׁם וְדָאִי.
אוּ וְכֵן אֵיל הָעוֹלָה וּפֶר הַחֻטָּאת, שֶׁמֶקְרִיב
בוֹהֵן גְּדוֹל מִשְׁלוֹ בַּיּוֹם הַפְּפוּרִים—הָרִי הֵן קָרְבַּן
יְחִיד; וּפֶר זֶה, הוּא הַנִּקְרָא פֶּר יוֹם הַפְּפוּרִים.
וְכָל אֵלוֹ הַקָּרְבָּנוֹת—מִפְּרָשִׁין הֵן בַּתּוֹרָה, וְכָל
אֶחָד מֵהֶן יִתְבָּאֵרוּ דִּינָיו בְּמִקְוָמוֹ.
אוּ כָּל קָרְבָּנוֹת הַיְחִיד—חֵיב בְּאַחֲרֵיֹתָיו,
וּבְאַחֲרֵיֹת נִסְפִיחָיו; חוּץ מִן הַנְּדָבָה. וְכָל
קָרְבָּנוֹת הַצֶּבֶר—אֵינָן חֵיבִין בְּאַחֲרֵיֹתָיו, וְלֹא
בְּאַחֲרֵיֹת נִסְפִיחָיו; וְאִם קָרַב הַזֵּבֶה, חֵיבִין
בְּאַחֲרֵיֹת נִסְפִיחָיו. וְכֵן קָרְבַּן יְחִיד שֶׁקָּבַע לוֹ
זְמַן—הָרִי הוּא כְּקָרְבַּן צֶבֶר, וְאֵינּוּ חֵיב
בְּאַחֲרֵיֹתָיו.
אֵת כָּל עוֹלֹת בְּהֵמָה, אֵינָהּ בָּאָה אֲלֵא מִן
הַזֵּבֶרִים בְּלֶבֶד; וְהִיא בָּאָה מִן הַכִּבְשִׁים וּמִן
הָעִזִּים וּמִן הַבָּקָר, בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטָנִים, וּמִן
הַתּוֹרִים וּמִן בְּנֵי יוֹנָה, וְאַחַד בְּהֵן הַזֵּבֶר
וְהַנְּקֵבָה.
אֵט חֻטָּאת בָּאָה מִחֻמְשַׁת הַמִּינִים הָאֵלֶּיךָ—מִן
הַזֵּבֶרִים וּמִן הַנְּקֵבּוֹת, מִן הַגְּדוֹלִים וּמִן
הַקְּטָנִים.
אִי הָאֲשָׁם אֵינּוּ בָּא אֲלֵא מִזֵּבֶרִי כִּבְשִׁים
בְּלֶבֶד—יֵשׁ אֲשָׁם בָּא מִגְּדוֹלֵי מִין זֶה, וַיֵּשׁ אֲשָׁם
בָּא מִן הַקְּטָנִים.
אִיֹּה הַשְּׁלָמִים בָּאִים מִן הַכִּבְשִׁים וּמִן הָעִזִּים
וּמִן הַבָּקָר—מִזֵּבֶרִים וּמִנְקֵבּוֹת, מִן הַגְּדוֹלִים

וּמִן הַקְּטָנִים; וְאֵין הָעוֹף בָּא שְׁלָמִים.
אִיֹּב הַקְּטָנִים—הֵם מִכֵּן שְׁמוֹנֵת יָמִים, עַד שְׁנָה
תְּמִימָה מִיּוֹם לְיוֹם; אִם נִתְעַבְּרָה שְׁנָה,
נִתְעַבְּרָה לוֹ. וְהַגְּדוֹלִים—בְּבָקָר, עַד שְׁלוֹשׁ
שָׁנִים שְׁלֵמוֹת מִיּוֹם לְיוֹם; וּבְצֹאן, עַד שְׁתֵּי
שָׁנִים שְׁלֵמוֹת מִיּוֹם לְיוֹם; יִתֵּר עַל זֶה—הָרִי הוּא
זְמַן, וְאֵין מִקְרִיבִין אוֹתוֹ.
אִיֹּב אֵף עַל פִּי שֶׁכָּל הַקָּרְבָּנוֹת כִּשְׂרִין מִיּוֹם
הַשְּׁמִינִי וְהַלְּאָה—אֵין מִקְרִיבִין לְכַתְּחֻלָּה, אֲלֵא
מִיּוֹם שְׁלוֹשִׁים וְהַלְּאָה; חוּץ מִן הַכֶּבֶד, וּמִן
הַפֶּסֶח, וּמִן הַמַּעֲשֵׂר—שָׂאֵם רָצָה לְהַקְרִיב
בְּשְׁמִינֵי לְכַתְּחֻלָּה, מִקְרִיב.
אִיֹּד שְׁעוֹת מוֹנִין לְקַדְשִׁים; וְאִם הוֹסִיפוּ שְׁעָה
אֶחָת, אוֹ פָּחַתוּ שְׁעָה—פְּסוּלִין. פִּיֹּצֵד: קָרְבַּן
שְׁמִצּוֹתוֹ לְהִיּוֹת בֶּן שְׁנָה—אִם הוֹסִיף עַל הַשְּׁנָה
שְׁעָה אֶחָת, נִפְסַל. אֲפִלוּ הָיָה בֶּן שְׁנָה בְּשַׁעַת
שְׁחִיטָה, וְהוֹסִיף עַל הַשְּׁנָה בְּשַׁעַת זְרִיקָה—
נִפְסַל: עַד שְׁחִיטָה בֶּן שְׁנָה, עַד שַׁעַת זְרִיקָה.
וְכֵן בְּכָל הַזֵּבָחִים.
אִטוּ כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה כִּבֵּשׁ אוֹ
כִּשְׁבָּה אוֹ כִּבְשִׁים, הָרִי אֵלֶּיךָ בְּנֵי שְׁנָה. וְכָל
מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר אֵיל אוֹ אֵילִים, הֵם הַזֵּבָרִים בְּנֵי
שְׁנָתִים. וּמֵאֵימַתִּי יִקְרָא אֵיל: מִשְׁיִכְנִם בְּשְׁנָה
שְׁנִיָּה אֶחָד וּשְׁלוֹשִׁים יוֹם; אֲבָל בַּיּוֹם שְׁלוֹשִׁים
אֵינּוּ כִּשֵׁר—לֹא לְכִבֵּשׁ וְלֹא לְאֵיל, וְהוּא הַנִּקְרָא
פְּלָגָם. וְכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ עֵגֶל, הָרִי זֶה בֶּן
שְׁנָה; פֶּר, בֶּן שְׁנָתִים. שְׁעִיר עִזִּים, בֶּן שְׁתַּיִם;
כָּל שְׁנָה שְׁנִיָּה, הוּא נִקְרָא שְׁעִיר.
אִטוּ כָּל קָרְבָּנוֹת הַצֶּבֶר, זֵבָרִים. וְכָל חֻטָּאוֹת
שֶׁלְצֶבֶר—מִן הָעִזִּים אוֹ מִן הַבָּקָר, וְאֵין בְּהֵן מִן
הַכִּבְשִׁים; וְכָל עוֹלוֹת הַצֶּבֶר—מִן הַכִּבְשִׁים
וּמִן הַבָּקָר, וְאֵין לָהֶן עוֹלָה מִן הָעִזִּים.
אִיֹּז כָּל חֻטָּאת יְחִיד—נִקְבָּה, וְתֵאכֵל לְבוֹהֲנִים;
וְאֵינָהּ בָּאָה מִן הַבָּקָר; חוּץ מִשְׁלוֹשׁ חֻטָּאוֹת—
חֻטָּאת נְשִׂיא, שְׁחִיא עִז וְנֶאֱכֹלֶת; וְחֻטָּאת בּוֹהֵן

מְשִׁיחַ, שְׁחִיָּא פֶּר וְנִשְׂרָפֶת—וְהוּא הַנִּקְרָא פֶּר
הַבָּא עַל כָּל הַמְצֻזוֹת; וְהַשְּׁלִישִׁית—פֶּר שְׂמֵבִיא
כּוֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְהוּא חֲטָאֵת וְנִשְׂרָפֶת.
אִיחַ כָּל חֲטָאֵת שְׁלֻצְבוֹר נֶאֱכָלוֹת—הַיּוֹן
מִשְׁעִיר שְׁלִיזוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׂחִבְרוּ מִשְׁתַּלַּח;
וְכֵן שְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה וְפֶר הָעֵלָם, נִשְׂרָפִין.
וְפֶר הַבָּא עַל כָּל הַמְצֻזוֹת וְפֶר הָעֵלָם, נִקְרָאִים
פָּרִים הַנִּשְׂרָפִין; וְשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה, נִקְרָאִים
שְׁעִירִים הַנִּשְׂרָפִין. הֵא לְמִדַּת שְׂחִמְשׁ חֲטָאֵת
חָם הַנִּשְׂרָפֹת—שְׁתֵּים לִיחִיד, וְשְׁלוֹשׁ לְצִבּוֹר.
אִיט כָּל הַקְּרִבָּנוֹת הָאֵלוֹ, נִקְרָאִים זְבָחִים. וְכָל
הָעוֹלוֹת וְהַחֲטָאֵת וְהָאֲשָׁמוֹת וְשְׁנֵי כִבְשֵׁי
שְׁלָמִים שְׁלֻעֶצְרֶת, נִקְרָאִים קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים; אֲבָל
שְׁלָמִים שְׁלִיחִיד וְהַכֹּבֵר וְהַמְעַשֵּׂר וְהַפֶּסֶח,
נִקְרָאִים קֳדָשִׁים קְלִים.
אִכּ הָאֲבָרִים שְׁשׂוֹרְפִין אוֹתָן עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ

הַלְבוֹת מַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּנוֹת פֶּרֶק ב

כֵּא הַיּוֹן וְהַסֵּלֶת שְׂמֵבִיאִין עִם הַקְּרִבָּן—הוּן
הַנִּקְרָאִין נִסְכִּים, וְהַסֵּלֶת לְבִדָּה נִקְרָאת מִנְחַת
נִסְכִּים. וּמִנְחַת נִסְכִּים אֵינָה טְעוּנָה לֹא תְנוּפָה,
וְלֹא הַגֶּשֶׁה, וְלֹא לְבוּנָה—אֲבָל טְעוּנָה מְלַח;
וְכֹלָה נִשְׂרָפֶת עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. וְהַיּוֹן יִתְנַסֵּף
עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְאִין נוֹתֵנִין אוֹתוֹ עַל הָאֵשׁ; אֲלֵא
מִגְבִּיהַ יָדוֹ, וְיוֹצֵק עַל הַיִּסּוֹד, וְהוּא יוֹרֵד
לְשִׁתִּין.
כֵּב אִין טְעוֹן נִסְכִּים אֲלֵא עוֹלֹת בְּחִמָּה
וְהַשְּׁלָמִים בְּלִבָּר, בִּין הָיוּ קְרִבָּן צִבּוֹר אוֹ קְרִבָּן
יחִיד; אִף כִּבְשֵׁי יוֹלָדֹת וְאֵילוֹ שְׁלִבּוֹהֵן גָּדוֹל—
הוֹאִיל וְהוּן עוֹלוֹת, טְעוּנִים נִסְכִּים. אֲבָל הָעוֹף
וְהָאֲשָׁמוֹת וְהַחֲטָאֵת, אִין מְבִיאִין עִמָּהֶם
נִסְכִּים—הַיּוֹן מִחֲטָאֵת מִצָּרַע וְאֲשָׁמוֹ,
שְׁנֵת־פָּרָשׁוֹ נִסְפִיחֶם בַּתּוֹרָה.
כֵּג וּמִנִּין שְׂאִין מְבִיאִין נִסְכִּים עִם הַחֲטָאֵת
וְהָאֲשָׁם—שְׁנֵאֲמַר "לְפִלֵּא—נִדָּר אוֹ נִדְבָּח", דְּבָר

מִן הַחֲטָאֵת הַנֶּאֱכָלוֹת, וּמִן הָאֲשָׁמוֹת, וּמִן
הַשְּׁלָמִים—הוּן הַנִּקְרָאִין אֲמוּרִין; וְאֵלוֹ הוּן
הָאֲמוּרִין שְׁלֻשׁוֹר אוֹ שְׁלֻעִז—הַחֵלֶב שְׁעַל הַקְּרִבָּ,
וּבְכֻלּוֹ חֵלֶב שְׁעַל גְּבִי תְקֵבָה, וְשְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת
בְּחֵלֶב שְׁעַלִּיהֶן עִם הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַכֶּסֶלִים,
וְיוֹתֶרֶת הַכֶּבֶד, וְנוֹטֵל מִן הַכֶּבֶד מְעַט עִם
הַיּוֹתֶרֶת.

אִכּא וְאִם הָיָה הַקְּרִבָּן מִמִּין הַכִּבְשִׁים—מוֹסִיף
עַל אֵלוֹ, הָאֵלִיָּה תְמִימָה, עִם הַלִּיּוֹת מִן הַשְּׂדֵרָה
עַד מְקוֹם הַכְּלִיֹּת, שְׁנֵאֲמַר "לְעֹמֹת הָעֵצָה
וְסִירְנָה". וְכָל הָאֲמוּרִין, נִשְׂרָפִין עַל מִזְבֵּחַ
הַחִיצוֹן.

אִכּבּ הִיָּתָה הַבְּחִמָּה מְעַפְרֶת—אִף עַל פִּי שְׂכֵלוֹ
חֲדָשִׁי שְׁלֻעֶבֶר, וְאֲפִלוֹ נִמְצָא חִי—אִינוֹ מְעַלָּה
חֲלָבוֹ עִם חֵלֶב אֲמוֹ, אֲלֵא חֵלֶב אֲמוֹ בְּלִבָּר;
וְחָרִי הָעֶבֶר, כִּאֲחֵד מֵאֲבָרֵיהָ.

הַבָּא בְּנִדָּר וְנִדְבָּה: יֵצְאוּ חֲטָאֵת וְאֲשָׁם וּבְכוֹר
וּמְעַשֵּׂר וּפֶסֶח—הוֹאִיל וְאִין בָּאִין בְּנִדָּר
וְנִדְבָּה, אִין טְעוּנִין נִסְכִּים. וּמִנִּין לְחִבְיָא
שְׁלָמִי חֲגִיגָה וְעוֹלֹת רֵאִיָּה לְנִסְכִּים, שְׁנֵאֲמַר
"אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם".

כֵּד כִּמָּה הוּא שְׁעוֹר הַנִּסְכִּים: נִסְפִי כִּבְשֵׁי אוֹ
כִּבְשֵׁה—עֲשָׂרוֹן סֵלֶת בְּלוֹל בְּרִבְעִית הַחֵין
שְׁמוֹן, וְיִין לְנִסְף רִבְעִית הַחֵין. וְכֵן נִסְפִי חֵעִז—
בִּין קָטָן בִּין גָּדוֹל, בִּין זָכָר בִּין נְקֵבָה; אוֹ
נִסְפִי רְחֵל, אִף עַל פִּי שְׁחִיָּא גָּדוֹלָה.

כֵּה אֲבָל נִסְפִי אֵיל—הוּן שְׁנֵי עֲשָׂרוֹנִים סֵלֶת
בְּלוֹל בְּשְׁלִישִׁית הַחֵין שְׁמוֹן, וְיִין לְנִסְף
שְׁלִישִׁית הַחֵין; וְנִסְפִי חֶפֶר אוֹ הָעֵגֶל, בִּין
זְכָרִים בִּין נְקֵבוֹת—שְׁלוֹשָׁה עֲשָׂרוֹנִים סֵלֶת
בְּלוֹל בְּחֵצֵי הַחֵין שְׁמוֹן, וְיִין לְנִסְף חֵצֵי הַחֵין.
אֵלוֹ הוּן הַנִּסְכִּים—בִּין לְעוֹלָה בִּין לְשְׁלָמִים,
כִּשְׁעוֹר חֵזָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד: שְׁנֵאֲמַר

"במספר, אשר תעשו-ככה תעשו לאחד, במספרם".

בו אין מוסיפין על השעורין האלו, ואין גורעין מהן; ואם הוסיף או גרע כל שהוא, פסול: חוץ מכבש העולה שמקריבין ביום הנפת העמר, שהנסכים שלו שני עשרונים כלול בשלישית החין שמן-אף על פי שנכפלה סלתו, לא נכפל יינו אלא יין לנסך רביעית החין.

בו המצרע מביא עם שלושה פכשים שלו, שהן הפאת ואשם ועולה-שלושה עשרונים; ומפי השמועה למדו שהן באין בגלל הזבחים שלו-עשרון עם כל כבש כלול ברביעית החין שמן, ורביעית יין עם כל עשרון משלשתן כשאר נספי הפכשים. והמקריב את הפלגם-מביא עמו נספי איל, ולא עלה לו זבח.

בה החין, הוא שנים עשר לוג; וכבר הודענו שעור הלוג עם מדות אחרות, בהלכות ערובין. והעשרון-הוא העמר, שהוא שעור חלה; וכבר בארנו שעורו, בענין חלה.

בט כשמודדין הנסכים או המנחות, בין מנחת יחיד בין מנחת צבור-אין מודדין אותן במדה שלשלושה עשרונות לפר, או שלשנים לאיל, אלא מודד הכל, בעשרון אחד שהיה במקדש; וכן השמן שלנסכים-מודדין אותו במדתו שבמקדש, ושמן שלמנחות היחיד בלוג שבמקדש: כמנין העשרונות, כמנין הלוגין.

בי ברוצי המדות שלסלת, חל-שאין גב העשרון קדש; וברוצי השמן והיין, קדש-לפי שהוא יורד על גבי הפלי, ובלי חלח נמשחו מבפנים ומבחוץ כמו שבארנו. ולמה יתקדשו הברוצין, אף על פי שאין פונת המודד אלא למה שבפלי בלבד-כדי שלא יאמרו, מוציאין מפלי שרת לחל.

ביא מה היו עושיין בברוצין-אם יש שם זבח אחר, יקרבו עמו; ואם לאו, יפסלו בלינה. ואם לאו, מקניצין בהן המזבחה. פיצוד: לוקחין בהם עולות-הפשר לה, והעורות לפוחנים.

ביב הפלת עם השמן שלנסכים אינן מעבבין את היין, ולא היין מעבבין. ולא הנסכים מעבבין את הזבחה; אלא מביא אדם קרבנו היום, ונסכיו אחר עשרה ימים-אחד יחיד ואחד צבור: והוא, שלא קדשו הנסכים בכלי שרת; אבל אם נתנו לכלי שרת-אם לנו, יפסלו בלינה.

ביג אין מביאין נסכים אלא מן החלין-לא יביאם מתרומה, ולא ממעשר שני, ולא מן הכפורים; ואפלו תודה שמביא לחמה מן המעשר, לא יביאו נסכיה אלא מן החלין.

ביד כל שעורי הנסכים האמורין בספר יחזקאל, ומנין אותן תקרבנות, וסדרי העבודה הפתובים שם-כלם מלואים הן, ואינן נזחגין לדורות; אלא הנביא צוה ופרש פיצוד יהיו מקריבין המלואים עם הנפת המזבחה, בימי המלך המשיח כשיבנה בית שלישי.

בטו וכשם שהקריבו הנשיאים, בהנפת המזבחה, דברים שאין כמותן לדורות, והקריבו בשבת-כך הנשיא מקריב הנפתו בשבת לעתיד, כאשר מפרש שם.

בטז וכן קרבנות שהקריבו בימי עזרא הבאים מהשבי-מלואים היו, ואין נזחגין לדורות. אבל דברים הנזחגין לדורות-הם דברי תורה שפרשנו, כמו שהעתיקו מפי משה רבנו: אין להוסיף עליהם, ולא לגרע.

דער שבת פאר תשעה באב ווערט אנגערופן שבת חזון. אין ספר 'שער המלך' ווערט געברענגט אז "חזון" איז ראשי תיבות ח'צי זעם ו'חצי נ'חמה. דאס מיינט אז אפילו פון איין זייט איז עס מאַקע א טרויעריגע צייט, מען טרויערט אויפן חורבן בית המקדש, אבער פון די אנדערע זייט איז אויך דא א נחמה, א טרייסט, אז די מעג וועלן נאך ווערן איבערגעדרייט צו פרייליכע מעג, ווען משיח וועט קומען בקרוב וועלן די מעג ווערן א יום טוב.

די גמרא דערציילט (מכות כ"ד) אז ווען די חכמים האבן געזעהן די שרעקליכע חורבן אויפ'ן הר הבית האבן זיי געוויינט און געקלאַגט, אבער רבי עקיבא האט געלאכט. האבן אים די חכמים געפרעגט: "פאר וואס לאכסטו?", האט רבי עקיבא געזאגט: "אזוי ווי איך זעה אז די ערשטע חלק פון די נבואה איז אזוי שטארק מקוים געווארן, אז דער בית המקדש איז חרוב געווארן, גלייב איך אז די צווייטע העלפט נבואה וועט אויך מקוים ווערן, אז מיר וועלן נאך אויסגעלייזט ווערן פון גלות, און די אידן וועלן נאך אויפגעראכטן ווערן".

די צדיקים קוקן אויף די פנימיות פון געדע ואך, אפילו יעצט זעט אלעס אויס אזוי שווער און ביטער, אבער צום סוף וועלן די מעג איבערגעדרייט ווערן צו ימים טובים, און מיר וועלן זיך פרייען מיט די גרויסע ישועות וואס דער אייבערשטער וועט אונז העלפן.

דערפאר ווערט גע'פסק'נט אין שלחן ערוך (אורח חיים סימן תקנ"ב) אז מען זאגט נישט קיין תחנון תשעה באב ווייל תשעה באב ווערט אנגערופן "מועד" - א יום טוב. שטעלט זיך א פראגע, איז עס דען א יום טוב? פונקט פארקערט, מען טרויערט דאך אין תשעה באב, מען טוט אלע הלכות פון אבילות אין תשעה באב, ווי אזוי קען מען עס אנרופן א יום טוב

נאר דער אמת איז אז בפנימיות זענען די מעג פרייליכע מעג, ווען משיח וועט קומען וועט מען ליינען די מגילת איכה מיט א ניגון פרייליכערהייט, אזוי ווי מען ליינט פורים די מגילת אסתר פרייליכערהייט. און אפילו יעצט זענען מיר נאך אין גלות, און מען דארף טרויערן און זיך פירן מיט אבילות, טאר מען אבער נישט מסיח דעת זיין פון די גאולה העתידה אז דער אייבערשטער וועט אונז נאך אויסלייזן בקרוב.

		יום כפור קטן		
4	ראשון	כ"ט	29	עלות השחר _____ 4:45 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:45 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 7:32 בבלי: ב"ב מ • ירושלמי: ביצה ז • תוספתא: כריתות א נ"ך: יחזקאל ד-ה • רמב"ם: איסורי מזבח ג
5	שני	א	1	עלות השחר _____ 4:45 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:45 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 7:31 בבלי: ב"ב מא • ירושלמי: ביצה ח • תוספתא: כריתות ב נ"ך: יחזקאל ו-ז • רמב"ם: איסורי מזבח ד
6	שלישי	ב	2	עלות השחר _____ 4:46 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:45 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 7:30 בבלי: ב"ב מב • ירושלמי: ביצה ט • תוספתא: כריתות ג נ"ך: יחזקאל ח-ט • רמב"ם: איסורי מזבח ה
7	רביעי	ג	3	עלות השחר _____ 4:47 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:45 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 7:30 בבלי: ב"ב מג • ירושלמי: ביצה י • תוספתא: כריתות ד נ"ך: יחזקאל י-יא • רמב"ם: איסורי מזבח ו
8	חמישי	ד	4	עלות השחר _____ 4:47 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:46 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 7:29 בבלי: ב"ב מד • ירושלמי: ביצה יא • תוספתא: מעילה א נ"ך: יחזקאל יב-יג • רמב"ם: איסורי מזבח ז
9	ששי	ה	5	עלות השחר _____ 4:48 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:46 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 7:28 בבלי: ב"ב מה • ירושלמי: ביצה יב • תוספתא: מעילה ב נ"ך: יחזקאל יד-טו • רמב"ם: מעשה הקרבנות א
10	הפטרה: חזון ישעיהו	ו	6	דברים, חזון, פרק ג עלות השחר _____ 4:49 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:46 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 7:27 בבלי: ב"ב מו • ירושלמי: ביצה יג • תוספתא: מעילה ג נ"ך: יחזקאל טז-יז • רמב"ם: מעשה הקרבנות ב

דולקת הנרות	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
6:48	6:48	7:09	7:00	6:48

מוצ"ש ר"ת	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
8:40	8:07	8:09	8:10	8:08
	8:40	8:42	8:42	8:40

כל הבוֹכָה בְּלִילָה קוֹלוֹ נִשְׁמָע וְכוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת בּוֹכִים עִמּוֹ.

(ספר המדות אות השוקה סימן י"ב)